Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

МАРТИНЮК НАЗАР АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 94(477).15"1991/2021":327

ДИСЕРТАЦІЯ

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНЦІВ (1991–2021 РР.)

032 Історія та археологія
03 Гуманітарні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Н. А. Мартинюк

Науковий керівник – Атаманенко Алла Євгенівна, доктор історичних наук, професор

Острог – 2026

АНОТАЦІЯ

Мартинюк Н. А. Публічна дипломатія в діяльності Світового Конґресу Українців (1991–2021 рр.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та археологія з галузі знань 03 Гуманітарні науки. – Національний університет «Острозька академія», Острог, 2026.

Дисертація присвячена вивченню публічної дипломатії провідної координаційної надбудови українських громад і організацій в діаспорі Світового конгресу українців (СКУ) у 1991–2021 рр. щодо підтримки і промоції України на міжнародній арені та розбудови українського життя в діаспорі.

У роботі узагальнено і порівняно підходи до розуміння поняття «діаспора» в різних країнах світу, охарактеризовано механізми співпраці діаспори та держави. Зроблено наголос на тому, що спільноти емігрантів історично є важливим фактором розвитку як для країни походження, так і для країни перебування. Вони можуть сприяти налагодженню контактів між державами, із якими вони пов’язані, в економіці, культурі, науці та освіті тощо.

Наявні наукові дослідження про публічну дипломатію СКУ поділено на три групи: в яких розглядається роль організації як надбудови українських громад у діаспорі та встановлюється її значення для формування міжнародного образу України; де подано загальний опис діяльності СКУ та його організацій-членів за різними напрямами підтримки України і розвитку українського життя в діаспорі; які дають уявлення про діяльність надбудови в розрізі функціонування її структурних підрозділів.

На основі розгляду напрацювань українських і зарубіжних дослідників під публічною дипломатією СКУ розуміємо його співпрацю з Україною, а також іноземними урядами та міжнародними організаціями, українськими громадами в різних країнах світу щодо поширення знань про Україну, лобіювання та адвокатування її інтересів. При цьому робота СКУ по збереженню української

національної ідентичності не розглядається як вияв публічної дипломатії. Втім підкреслюється, що СКУ та його організації-члени проводять численні заходи, які покликані зберігати і примножувати українську національну ідентичність, до яких часто долучаються іноземці, тому в такому випадку йдеться про публічну дипломатію в діяльності надбудови.

Джерельна база є репрезентативною. Було досліджено спогади, періодику, публікації матеріалів конгресів (з'їздів) організації, сайти СКУ та організацій-членів, їх сторінки у соцмережах та ін. Опрацьовано і введено до наукового обігу окремі документи ЦДАГОУ, архіву УІТ, приватного архіву В. Соколика (Торонто, Канада), матеріали XII Конгресу (з'їзду) СКУ, записані автором інтерв'ю про діяльність СКУ з І. Винницькою, А. Лозинським, В. Соколиком, О. Соколик. У роботі використано комплексний методологічний підхід із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що дозволило досягти поставленої мети та реалізувати дослідницькі завдання.

Проведене дослідження уможливило одержати результати, які містять наукову новизну. Комплексно вивчено публічну дипломатію СКУ шляхом дослідження її різних напрямів: культурної, кулінарної, наукової, експертної, освітньої, економічної, цифрової та спортивної. Обґрунтовано, що її реалізацію також можна простежити на рівні організацій-членів Конгресу. Розкрито структуру, цілі, напрями діяльності та роль СКУ як міжнародної неурядової організації. Охарактеризовано бачення Україною співпраці із всесвітньою українською спільнотою. Підкреслено, що СКУ розширює міжнародну діяльність завдяки функціонуванню представництв при ООН та з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі. Налагоджено контакти з органами влади зарубіжних держав і міжнародних організацій, а також громадським сектором. Одним із чільних завдань Представництва СКУ в ООН є поширення інформації про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні як акт геноциду. Робота цього Представництва загалом потребує більшого пожвавлення та активізації. Водночас Представництво СКУ в Брюсселі, завдяки підтримці українських громад у країнах-реципієнтах, займається інформаційною роботою,

політичною адвокацією і сприяє економічному розвитку України. Для кращої взаємодії з країною походження працює Представництво СКУ в Україні. Воно долучалося до державної розбудови через допомогу в опрацюванні законодавчих ініціатив, комунікацію та співпрацю з урядовими відомствами, підвищення обізнаності про Великий Голод, інформаційну політику та ін.

Сформовано уявлення про форми і шляхи здійснення культурної та кулінарної дипломатії СКУ і його організаціями-членами. Звернено увагу, що тривалий час у структурі надбудови працював спеціальний підрозділ із питань культури і було охарактеризовано його діяльність. Вказано, що культурна дипломатія СКУ має різні форми і методи реалізації, зокрема йдеться про проведення культурно-мистецьких подій світовими радами і на рівні мережі СКУ, організацію благодійних акцій, надання фінансової підтримки для культурних ініціатив, залучення іноземців до таких заходів. Кулінарна дипломатія СКУ найкраще простежується на рівні його організацій-членів, які презентують українську кухню в межах гастрономічних і культурних подій в країнах перебування. Кулінарна дипломатія надбудови має тісний взаємозв'язок із багатьма заходами СКУ та його мережі, які можна оцінити в межах здійснення культурної дипломатії. Окремо розглянуто роль СКУ та його організацій-членів у популяризації української мови в зарубіжних країнах і включенні подій історії України в світовий контекст. Зокрема, наголошено, що одним із пріоритетних завдань СКУ впродовж усього періоду його діяльності є поширення знань про Голодомор 1932–1933 рр. та визнання його актом геноциду зарубіжними державами.

З'ясовано особливості наукової, освітньої та експертної дипломатії надбудови. Показано роль Світової наукової ради, яка сприяла розширенню міжнародних контактів українських вчених, розвитку українознавства. Доведено, що прояви наукової дипломатії можна простежити і на рівні організацій-членів СКУ. Переважно вони стосуються поширення знань про Україну в державі перебування. Наголошується, що з метою представлення і адвокації інтересів України в світі СКУ співпрацює з експертним середовищем.

Освітня дипломатія найбільше простежується в діяльності Світової координаційної виховно-освітньої ради, яка працює над розбудовою українського шкільництва в світі та комунікацією між українськими освітніми осередками, підтримує Україну в питаннях реформування освіти.

Встановлено, яким чином СКУ реалізовує свої завдання через економічну, цифрову та спортивну дипломатії. Підкреслено, що завдяки роботі Української світової кооперативної ради в Україні було відроджено кредитно-кооперативний рух, а праця Комітету з питань економічного розвитку України та інвестицій допомагає просувати економічний потенціал історичної Батьківщини серед зарубіжних держав. Проводилася робота щодо розробки варіантів залучення українців зарубіжжя до інвестицій в економіку України. Цифрова дипломатія СКУ, яка здійснюється за допомогою офіційного сайту й низки сторінок надбудови та організацій-членів у соціальних мережах, допомагає у формуванні позитивного образу України, популяризації її історії та культури й загалом впізнаваності серед іноземців. Спортивна дипломатія СКУ націлена на популяризацію українського спорту в світі, а одним із її вимірів є підтримка закордонними українцями українських атлетів під час участі в різних міжнародних змаганнях.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані при написанні наукових праць із історії України, історії світового українства, публічної дипломатії діаспор, підготовки відповідних навчальних посібників і підручників. Також отримані окремі результати можуть стати в нагоді в роботі державних органів влади у питаннях комунікації зі світовим українством.

Ключові слова: українська діаспора, закордонні українці, світове українство, дипломатія діаспори, публічна дипломатія, Світовий конгрес українців, Україна, громадська і культурна діяльність, громадське життя, імідж держави, співпраця.

ABSTRACT

Martyniuk N. A. Public Diplomacy in the Activities of the Ukrainian World Congress (1991–2021). – Qualifying scholarly work submitted as a manuscript.

A thesis for the academic degree of Doctor of Philosophy, Specialty 032 History and Archaeology, Field of Knowledge 03 Humanities. – The National University of Ostroh Academy, Ostroh, 2026.

The dissertation is devoted to the study of the public diplomacy of the leading coordination structure of Ukrainian communities and organizations in the diaspora – the Ukrainian World Congress (the UWC) in 1991–2021 aimed at supporting and promoting Ukraine in the international arena and the development of Ukrainian life in the diaspora.

The paper summarizes and compares approaches to understanding the concept of «diaspora» in different countries of the world, characterizes the mechanisms of cooperation between the diaspora and the state. It emphasises that diaspora communities have historically been an important factor in development for both the country of origin and the country of residence. They can contribute to the establishment of relations between the states with which they are associated in the economy, culture, science and education, etc.

The available scientific works on the public diplomacy of the UWC are divided into three groups: consider the role of the organization as a superstructure of Ukrainian communities in the diaspora and establish its importance for building the international image of Ukraine; which provide a general description of the activities of the UWC and its member organizations in various areas of support for Ukraine and fostering Ukrainian community life abroad; which provide an idea of the activities of the superstructure in terms of the functioning of its structural units.

Based on the work of Ukrainian and foreign researchers, the public diplomacy of the UWC is understood as its cooperation with Ukraine, as well as foreign governments and international organizations, Ukrainian communities in different

countries of the world in spreading knowledge about Ukraine, lobbying and advocating for its interests. At the same time, the work of the UWC to preserve Ukrainian national identity is not considered a manifestation of public diplomacy. However, it is emphasized that the UWC and its member organizations conduct numerous activities aimed at preserving and strengthening Ukrainian national identity, which are often attended by foreigners, so in this case it may be a matter of public diplomacy in the activities of the organization.

The source base of the research is representative. Memoirs, periodicals, publications of materials from congresses of the organization, websites of the UWC and member organizations, their pages on social networks, etc. were processed. Separate documents from the Central State Archive of Public Associations and Ukrainian Studies (TsDAHOU), the archive of the Ukrainian Historical Association (the UHA), the private archive of W. Sokolyk (Toronto, Canada), materials of the XII Congress of the UWC, recorded by the author of interviews about the UWC's activities with I. Wynnyckyj, A. Lozynskyj, O. Sokolyk were processed and introduced into scholarly circulation. The work used a comprehensive methodological approach using general scientific and special research methods, which allowed achieving the set goal and fulfilling the research objectives.

The conducted research made it possible to obtain results that contain scholarly novelty. The public diplomacy of the UWC was comprehensively studied by examining its various areas: cultural, culinary, science, expert, educational, economic, digital, and sports. It was substantiated that its implementation can also be traced at the level of Congress member organizations. The structure, goals, areas of activity and the role of the UWC as an international non-governmental organization are disclosed. Ukraine's vision of cooperation with the global Ukrainian community is characterized. It is emphasized that the UWC is expanding its international activities through the functioning of the UWC's Sub-Committees to the UN and through maintaining relations with international organizations in Brussels. Contacts have been established with the authorities of foreign states and international organizations, as well as the public sector. One of the main tasks of the UWC's Representation to the UN is to

disseminate information about the Holodomor of 1932–1933 in Ukraine as an act of genocide. The work of this Representation in general needs to be more revitalized and activated. At the same time, the UWC Representation in Brussels, thanks to the support of Ukrainian communities in recipient countries, is engaged in information work, political advocacy and contributes to the economic development of Ukraine. The UWC Representation in Ukraine is working to improve interaction with the country of origin. It participated in state building through assistance in the development of legislative initiatives, communication and cooperation with government agencies, raising awareness about the Holodomor, information policy, etc.

An idea of the forms and ways of implementing cultural and culinary diplomacy of the UWC and its member organizations was formed. Attention was drawn to the fact that for a long time a special unit on cultural issues worked in the structure of the superstructure and its activities were characterized. It was indicated that the UWC cultural diplomacy has various forms and methods of implementation, in particular, it concerns the holding of cultural and artistic events by world councils and at the level of the UWC network, the organization of charitable actions, the provision of financial support for cultural initiatives, and the involvement of foreigners in such events. The UWC culinary diplomacy is best traced at the level of its member organizations, which present Ukrainian cuisine within the framework of gastronomic and cultural events in the host countries. The culinary diplomacy of the superstructure has a close relationship with many events of the UWC and its network, which can be evaluated within the framework of implementing cultural diplomacy. The role of the UWC and its member organizations in popularizing the Ukrainian language in foreign countries and integrating events from Ukrainian history into the global historical context is separately considered. In particular, it was emphasized that one of the UWC's priority tasks throughout the entire period of its activity is to disseminate knowledge about the Holodomor of 1932–1933 and its recognition as an act of genocide by foreign states.

The features of the science, educational and expert diplomacy of the superstructure are clarified. The role of the World Scholarly Council, which contributed to the expansion of international contacts of Ukrainian scientists, and the

development of Ukrainian studies, is shown. It is proven that manifestations of science diplomacy can also be traced at the level of the UWC member organizations. They mainly concern the dissemination of knowledge about Ukraine in the host country. It is emphasized that in order to represent and advocate for Ukraine's interests in the world, the UWC cooperates with the expert community. The educational diplomacy of the superstructure is most evident in the activities of the International Educational Coordinating Council, which works to develop Ukrainian schooling in the world and communication between Ukrainian educational centers, and supports Ukraine in issues of educational reform.

It was established how the UWC implements its tasks through economic, digital and sports diplomacy. It was emphasized that thanks to the work of the Ukrainian World Cooperative Council, the credit and cooperative movement was revived in Ukraine, and the work of the Economic Prosperity and Investment Committee helps to promote the economic potential of the historical Motherland among foreign countries. Work was carried out to develop options for attracting Ukrainians abroad to invest in the economy of Ukraine. The UWC's digital diplomacy, which is carried out using the official website and a number of pages of the superstructure and member organizations on social networks, helps to form a positive image of Ukraine, popularize its history and culture, and generally increase its recognition among foreigners. The UWC's sports diplomacy is aimed at popularizing Ukrainian sports in the world, and one of its dimensions is the support of Ukrainians abroad for Ukrainian athletes during their participation in various international competitions.

The results of the dissertation research can be used in writing scientific papers on the history of Ukraine, the history of world Ukrainians, public diplomacy of diasporas, the preparation of relevant textbooks and manuals. Also, the obtained individual results can be useful in the work of state authorities in matters of communication with world Ukrainians.

Keywords: Ukrainian diaspora, Ukrainians abroad, Ukrainians worldwide, diaspora diplomacy, public diplomacy, the Ukrainian World Congress, Ukraine, public and cultural activities, public life, image of the state, cooperation.

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження

1. Мартинюк Н. Спортивна дипломатія Світового конгресу українців (1991–2021 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2025. Вип. 26. С. 811–824. https://doi.org/10.37837/2707-7683-2025-40
2. Мартинюк Н. Напрями публічної дипломатії Світового конґресу українців задля поліпшення іміджу України у світі (1991–2024 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2024. Вип. 25. С. 923–934. https://doi.org/10.37837/2707-7683-2024-44
3. Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014–2022). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2023. Вип. 34. С. 152–160. https://doi.org/10.25264/2409-6806-2023-34-152-160
4. Мартинюк Н. Підтримка Світовим конгресом українців євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України. *Новий порядок денний для Європи та Європейського Союзу: причини – напрямки – пріоритетні цілі* : монографія. Львів ; Ольштин : Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 148–160.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Мартинюк Н. Світовий Конґрес Українців та Україна: шляхи взаємодії (1991–2021 рр.). *Україна у світових міжнародно-регіональних політичних та економічних процесах* : Всеукраїнська науково-практична конференція, 13 грудня 2024 р., м. Харків : матер. [Електронний ресурс]. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 92–95.
6. Мартинюк Н. Світовий Конґрес Українців як популяризатор української мови в Україні та світі (1991–2024). *Українська мова у світі* : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 року. Львів, 2024. С. 96–102.

7. Мартинюк Н. Діяльність СКУ задля збереження національної ідентичності українців світу. *Українські вимушені мігранти: інтеграція, ідентичність, повернення* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 25 травня 2023 р. Львів, 2023. С. 169–174.
8. Мартинюк Н. Цифрова дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України та її популяризації в світі. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини* : збірка матеріалів V Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні». Вип. 8 / за ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. С. 180–183.
9. Мартинюк Н. Наукова та освітня дипломатія СКУ як фактор популяризації українознавства в світі. *Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (17 листопада 2022 р., м. Луцьк). Луцьк : Волинський ІППО, 2022. С. 90–96.
10. Мартинюк Н. Публічна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник просування інтересів України та її популяризації в світі. *Актуальні проблеми зовнішньої політики України* : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (25 листопада 2022 року, Чернівці). Чернівці, 2022. С. 53–56.

Наукові праці, які додатково відображають результати дослідження:

11. Атаманенко А., Мартинюк Н. «Там, де б’ється українське серце» : аналітична записка для учасників круглого столу щодо ролі закордонного українства в публічній дипломатії (26 червня 2025 року). Київ : ГДІП, 2025. 68 с. (*особистий внесок Мартинюка Назара Анатолійовича – 70% тексту*).
12. Мартинюк Н. Економічна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України (1991–2021 рр.). *Copernicus. Political and Legal Studies*. 2024. Vol. 3. Issue 3. С. 45–57.

13. Мартинюк Н. Ася Гумецька: In Memoriam. *Українським дім* : освітньо-пізнавальний часопис про Україну та українців діаспори. 2023. Число 4 (119). С. 7–8.
14. Атаманенко А., Мартинюк Н. Наукова дипломатія в глобалізованому світі: концептуалізація явища. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*. ЧНУ імені Петра Могили, 2022. № 4. С. 88–97. (*особистий внесок Мартинюка Назара Анатолійовича – 70% тексту*).

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ 14
ВСТУП 17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА 25

1.1. Теоретичні основи дослідження. Методологія 25
1.2. Історіографія. Джерела 43
Висновки до розділу 1 62
РОЗДІЛ 2. СКУ ЯК МІЖНАРОДНА НЕУРЯДОВА ОРГАНІЗАЦІЯ 63

2.1. Структура, завдання, напрями діяльності 63
2.2. Представництва СКУ як фактор співпраці з Україною та міжнародною спільнотою 86
2.2.1. Представництво СКУ при Організації Об'єднаних Націй (ООН) 86
2.2.2. Представництво СКУ в Україні 93
2.2.3. Представництво СКУ з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями 99
Висновки до розділу 2 103
РОЗДІЛ 3. ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ СКУ В СФЕРІ КУЛЬТУРИ, ОСВІТИ ТА НАУКИ 104

3.1. Культурна і кулінарна дипломатія СКУ та його організацій-членів як спосіб поширення знань про Україну 104
3.2. Популяризація української мови 120
3.3. Наукова та експертна дипломатія СКУ 129
3.4. Освітня дипломатія 143
3.5. Включення подій української історії в світовий контекст 155
Висновки до розділу 3 174
РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІЧНИЙ, ЦИФРОВИЙ ТА СПОРТИВНИЙ ВИМІРИ ДИПЛОМАТІЇ СКУ 176

4.1. Форми та особливості економічної дипломатії СКУ 176
4.1.1. Діяльність Української світової кооперативної ради 178
4.1.2. Діяльність Комітету з питань економічного розвитку України та інвестицій 183
4.2. Цифрова дипломатія як інструмент інформаційної діяльності СКУ 190
4.3. Спортивна дипломатія СКУ: діяльність Світової комісії спорту 196
Висновки до розділу 4 211
ВИСНОВКИ 213
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 219
ДОДАТКИ 265

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ[1]

АУК – Асоціація «Українці Казахстану»

ВРУ – Верховна Рада України

ЕКУ – Європейський конгрес українців

ЄС – Європейський Союз

ІПРВ – Інститут професійного розвитку вчителів при СКВОР

КУЕ – Конгрес українців Естонії

КУК – Конгрес українців Канади

КУМО – Конференція українських молодечих організацій

МЗС України – Міністерство закордонних справ України

МІОК – Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка»

МКК – Міжнародний координаційний комітет Голодомору

МНГ – Мережа нащадків Голодомору

МОК – Міжнародний олімпійський комітет

МОМ – Міжнародна організація з міграції

МОН України – Міністерство освіти і науки України

МОУГ «Четверта хвиля» – Міжнародна організація українських громад «Четверта хвиля»

НАКСУ – Національна асоціація кредитних спілок України

НАТО – Організація Північноатлантичного договору/Північноатлантичний альянс

НаУКМА – Національний університет «Києво-Могилянська академія»

---

[1] У Статутних і решті офіційних документів СКУ вживається правопис його назви відповідно до редакції, де кожна літера пишеться з великої – Світовий Конґрес Українців. Це стосується також правопису назв його підрозділів і складових організацій. Тут і надалі буде використано правопис назв цих організацій відповідно до норм сучасної української граматики.
У назві дисертації, при цитуванні і в бібліографії буде збережено оригінальний правопис.
Окрему увагу потрібно вділити назві Європейського конгресу українців. У Статуті даної організації від 27.05.2023 р. прописано – Європейський Конгрес Українців, скорочення – ЕКУ. *Див. офіційний сайт*: https://ekukrainians.org/dokumenti-docs/statut-organizacii-vid-27-5-2023+a15.htm. Проте в офіційних документах може зустрічатися правопис «Европейський Конгрес Українців». Ми будемо вживати назву – Європейський конгрес українців, скорочення – ЕКУ.

НаУОА – Національний університет «Острозька академія»

НОК України – Національний олімпійський комітет України

НТШ – Наукове товариство ім. Шевченка

ОАЕ – Об’єднані Арабські Емірати

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи

СБУ – Служба безпеки України

СКВОР – Світова координаційна виховно-освітня рада

СКВУ – Світовий конгрес вільних українців

СКУ – Світовий конгрес українців

СКУМО – Світовий конгрес українських молодіжних організацій

СНР – Світова наукова рада

СОТ – Світова організація торгівлі

СРК – Світова рада культури

СРСС – Світова рада суспільної служби

СУА – Союз українок Америки

СУБ – Союз українців у Великій Британії

СУОА – Союз українських організацій Австралії

СУР – Союз українців Румунії

СФУЖО – Світова федерація українських жіночих організацій

УА ПАР – Українська асоціація в Південно-Африканській Республіці

УААУП – Українсько-американська асоціація університетських професорів

УБЦР – Українсько-бразильська центральна репрезентація

УВАН – Українська вільна академія наук

УВКР – Українська всесвітня координаційна рада

УВУ – Український вільний університет

УІНП – Український інститут національної пам’яті

УІТ – Українське історичне товариство

УККА – Український конгресовий комітет Америки

УКРК – Українська кооперативна рада Канади

УКУ – Український католицький університет

УСКР – Українська світова кооперативна рада

УСЦАК – Українська спортова централя Америки і Канади

ЦДАГОУ – Центральний державний архів громадських об’єднань та україніки

ABACUS – Australian Credit Union and Building Society

CCA – Canadian Cooperative Association

CUNA – Credit Union National Association

DEEG – Diaspora Economic Engagement Group

EPIC – Economic Prosperity and Investment Committee (Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій)

IOM – International Organization for Migration

WOCCU – World Council of Credit Unions

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Діаспори є недержавними гравцями на міжнародній арені та можуть за співпраці з країною свого походження (країною-донором)/приймаючою країною (країною-реципієнтом) або ж без такої взаємодії реалізовувати публічну дипломатію. Завдяки тому, що діаспори мають транснаціональний характер, вони спроможні допомагати державі успішно досягати власних внутрішніх і зовнішніх прагнень.

Україна має одну з найбільших у світі діаспор. Відповідно до чинного законодавства України для її означення вживається термін «закордонне українство». Усталеним у науковому середовищі також є термін «світове українство». Упродовж багатьох років до постання незалежної України і після цього українство зарубіжжя долучається до процесів лобіювання українських інтересів на міжнародній арені, надає різносторонню допомогу в процесах державної розбудови України, бореться з дезінформацією та фактами «привласнення» надбань української культури і «переписування» подій історії. Закордонні українці підтримують свою історичну Батьківщину в умовах боротьби з російською агресією. При цьому проблематика публічної дипломатії закордонного українства потребує теоретичного обґрунтування і комплексного вивчення.

Світовий конгрес вільних українців (СКВУ) або (від 1993 р.) Світовий конгрес українців (СКУ) є міжнародною неурядовою «парасольковою» організацією або організаційною надбудовою, яка від 1967 року діє як консолідований голос глобальної української закордонної громади. Членами СКУ є чисельні організації різного спрямування, що діють в окремих країнах. Протягом всього часу існування діяльність організації спрямована на поширення знань про Україну в світі, формування уявлень про нашу державу в міжнародному середовищі, захист інтересів і розбудову українського життя в країнах перебування. СКУ співпрацює з міжнародними організаціями, іноземними урядами, громадським сектором, лідерами думок тощо. Взаємодія

СКУ та України, налагодження ефективних комунікаційних механізмів допоможуть зміцнити позиції України в світі та ствердити самобутність її історико-культурної традиції. Особливого значення така співпраця набула після здобуття Україною незалежності та в роки протидії російській агресії.

Комунікаційна діяльність СКУ з підтримки України відповідає поширеному у світовій науці розумінню поняття «м'якої сили», запропонованого американським політологом Дж. Наєм. Одним із основних інструментів такого впливу є публічна або громадська дипломатія. Вона спрямована на створення позитивного іміджу держави, збільшення її впізнаваності на міжнародній арені, сприяння можливостей розвитку країни за різними сферами (наука, освіта, технології, економіка тощо), поліпшення дво- і багатосторонніх зв'язків. Публічна дипломатія може здійснюватися державою і громадськими організаціями.

Провідна надбудова організацій діаспори – СКВУ/СКУ – протягом всієї своєї історії була пов'язана із забезпеченням підтримки в Україні урядами країн перебування демократичних цінностей, прав людини, а також консолідацією зусиль світового українства в організації акцій з адвокації українських інтересів у країнах поселення. СКУ як організація з багаторічним досвідом такої діяльності, докладала значних зусиль і під час розбудови та захисту української державності у 1991–2021 роках. Цей історичний досвід потребує вивчення в контексті сучасних викликів. Дати відповідь, на які Україна зможе за умови консолідації зусиль, у тому числі й закордонних українців. Відповідно, дослідження історії здійснення СКУ публічної дипломатії набуває важливого значення, бо осмислення набутого досвіду дозволить використовувати та покращувати його сьогодні, відповідаючи на існуючі виклики і загрози. Цим обумовлено актуальність обраної теми.

Об'єктом дослідження є публічна дипломатія закордонного українства, а **предметом** – публічна дипломатія Світового конгресу українців у 1991–2021 рр.

Публічну дипломатію СКУ розглядатимемо за напрямами, які зазначені в Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 роки: науково-

освітня, експертна, культурна, кулінарна, цифрова, економічна, спортивна[2]. Зауважимо, що на відміну від Стратегії, де наукова та освітня дипломатія подаються цілісно як науково-освітня[3]; на нашу думку, їх варто розглядати як два повноцінних види публічної дипломатії, враховуючи їхні характерні особливості та відмінності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі історії ім. проф. М. П. Ковальського Національного університету «Острозька академія» та є складовою частиною виконання дослідницької проблеми «Актуальні проблеми української історії та історіографії модерної доби» (номер державної реєстрації: 0126U000914). Також дослідження відповідає напрямам діяльності Науково-дослідного центру «Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара» НаУОА.

Мета дослідження – на основі вивчення діяльності Світового конгресу українців у 1991–2021 рр. висвітлити його публічну дипломатію щодо підтримки і промоції України на міжнародній арені та розбудови українського життя в діаспорі. Для досягнення мети необхідно розв'язати такі **завдання**:

- охарактеризувати теоретико-методологічні засади дослідження;
- проаналізувати стан наукової розробки і джерельну базу;
- встановити бачення Україною співпраці зі світовим українством;
- реконструювати структуру, завдання, напрями діяльності та роль СКУ як міжнародної неурядової організації;
- розкрити діяльність представництв СКУ як чинника співпраці з Україною та світовим співтовариством;
- дослідити культурну і кулінарну дипломатію як фактори промоції України в світі;

[2] Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. С. 10. URL: https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf (дата звернення: 17.04.2023).
[3] Там само. С. 14.

– простежити особливості наукової, експертної та освітньої дипломатії організації, включно з питаннями популяризації української мови та включення подій історії України в світовий контекст;
– проаналізувати реалізацію завдань СКУ через інструменти економічної, цифрової та спортивної дипломатії.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють 1991–2021 роки. Нижня хронологічна межа обґрунтовується проголошенням Україною незалежності. Цей рік можна відзначити як одну з рубіжних точок у відносинах СКУ з його історичною Батьківщиною і початком відліку нового етапу в діяльності надбудови, якому були характерні еволюція форм і методів роботи: від боротьби за утвердження незалежної України до безпосередньої розбудови її державності та зміцнення авторитету в світі. Верхня – тим, що в лютому 2022 р. відбулося повномасштабне вторгнення держави-агресора до України, яке спричинило зміну в підходах у діяльності СКУ щодо України та на міжнародній арені загалом.

Територіальні межі охоплюють країни, де Світовий конгрес має власні представництва (в Торонто знаходиться штаб-квартира організації, працюють представництва в Києві, зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі, при ООН в Нью-Йорку), а також чималу кількість держав світу, де діють складові організації.

Методи дослідження. Основу дисертаційної роботи становить міждисциплінарний підхід. Застосовано принципи історизму, об'єктивності та системності, а також комплекс загальнонаукових (аналізу та синтезу, історичного, логічного, класифікації, контент- та івент-аналізу) і спеціально-наукових (історико-порівняльного, історико-типологічного, історико-генетичного) методів.

Для написання роботи було осмислено напрацювання українських і закордонних учених. Детальний аналіз теоретико-методологічних засад дослідження та історії вивчення теми подано в окремому параграфі першого розділу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні й висвітленні недостатньо вивченої в сучасній історичній науці проблеми.

Уперше:

- на основі порівняльного аналізу охарактеризовано стан історії вивчення теми й виокремлено основні її напрями;
- здійснено ґрунтовний аналіз джерельного комплексу вивчення публічної дипломатії СКУ, опрацьовано і введено до наукового обігу окремі документи ЦДАГОУ, архіву УІТ, записані автором інтерв'ю про діяльність СКУ з І. Винницькою, А. Лозинським, В. Соколиком, О. Соколик, документи з приватного архіву В. Соколика (Торонто, Канада), матеріали XII Конгресу (з'їзду) СКУ;
- розглянуто структуру СКУ, його завдання та напрями діяльності в 1991–2021 рр.;
- розкрито роль СКУ як міжнародної неурядової організації та його представництв щодо співпраці з Україною й міжнародною спільнотою, яка полягала у взаємодії з офіційними владними колами і громадським сектором із метою поширення відомостей про Україну в світі, поліпшення її позицій серед світового співтовариства, надання для історичної Батьківщини політичної, економічної та гуманітарної підтримки; звернено увагу на потребі в активізації роботи СКУ при ООН;
- комплексно досліджено публічну дипломатію СКУ шляхом вивчення її різних напрямів: культурної, кулінарної, наукової, експертної, освітньої, економічної, цифрової та спортивної; обґрунтовано, що її реалізацію також можна простежити на рівні організацій-членів Конгресу;
- доведено, що культурна дипломатія має різні форми (фінансова підтримка культурних заходів, співпраця з державними структурами, сприяння розвитку культури на рівні українських громад) і тривалий час активно реалізовувалася завдяки діяльності СРК, яка станом на сьогодні є неактивною; сформовано уявлення про кулінарну дипломатію надбудови,

яка представлена на рівні діяльності українських осередків в світі, доповнює культурні імпрези, є одним із інструментів фандрейзингу;

- аргументовано, що проявами наукової дипломатії СКУ є участь в організації та проведенні міжнародних наукових подій, підтримка «материкових» українських учених, налагодження співпраці з науковими та освітніми установами в Україні; з'ясовано, що наукову дипломатію реалізовувала СНР, яка нині не функціонує, і це спричинило ослаблення роботи надбудови за цим напрямом; з'ясовано, що експертна дипломатія СКУ полягає в комунікації з різними аналітичними, науковими та освітніми інституціями і допомагає підтримувати питання України на міжнародному порядку денному;
- обґрунтовано, що освітню дипломатію Конгресу можна простежити в діяльності СКВОР, а саме: видання впродовж багатьох років часопису «Відгукніться», роботі ІПРВ, проведенні Літніх інститутів, налагодженні співпраці між педагогами в Україні та Канаді, прагненнях досягти акредитації української мови в освітньому процесі зарубіжних держав;
- проілюстровано роль СКУ у напрямі популяризації української мови в світі (захист української мови як єдиної державної мови в Україні, відстежування функціонування рідної мови в історичній Батьківщині та серед українських громад) та включення подій української історії у світовий контекст; доповнено тезу, що масштабні заходи та акції зі вшанування Голодомору 1932–1933 рр., які проводить/координує Конгрес, зокрема його спеціальний підрозділ із цих питань, сприяють збереженню пам'яті про ці події на глобальному рівні, а робота СКУ в цих ділянках може використовуватися як один із інструментів публічної дипломатії України;
- встановлено механізми реалізації завдань СКУ через економічну (відродження кредитно-кооперативного руху, підвищення інвестиційної привабливості України серед потенційних іноземних партнерів, пошук шляхів залучення українців зарубіжжя до економічного розвитку держави

походження), цифрову (підсилення всіх напрямів діяльності Конгресу, інформування світу про події в Україні у віртуальному середовищі, проведення акцій на цифрових платформах) та спортивну (фінансова підтримка участі українських атлетів у міжнародних змаганнях, популяризація їхніх досягнень, розвиток спорту серед українських громад) дипломатії.

Особистим внеском дисертанта є формування цілісної картини реалізації публічної дипломатії Світовим конгресом українців у межах різних її напрямів із метою підтримки внутрішньої і зовнішньої політики України та розбудови українського громадського життя за кордоном. Дисертація є самостійною науковою роботою, напрацьовані результати і висновки були зроблені автором самостійно. У співавторстві було підготовлено одну наукову статтю і одну аналітичну записку.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали можна використовувати під час написання наукових праць із історії України, історії світового українства, публічної дипломатії діаспор, а також для підготовки навчальних посібників, підручників, словників із відповідної тематики. Крім того, одержані результати та зроблені висновки можуть бути корисними для врахування в роботі державних органів, аналітичних і експертних центрів у питаннях розробки стратегій співпраці України із закордонним українством, вироблення конкретних кроків такої взаємодії.

Апробація результатів дослідження була здійснена під час виступів і доповідей на різних наукових заходах: VI Міжнародний науковий симпозіум пам’яті академіка Костянтина Поповича «Молдо-українські етнокультурні зв’язки в синхронії і діахронії» (м. Кишинів, 10 листопада 2021 р.); три щорічні наукові викладацько-студентські конференції «Дні науки» (Національний університет «Острозька академія», м. Острог, 16–20 травня 2022 р.; 15–19 травня 2023 р.; 13–17 травня 2024 р.); Всеукраїнський круглий стіл «Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи» (м. Луцьк, 17 листопада 2022 р.); XVI Міжнародна науково-практична

конференція студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (м. Чернівці, 25 листопада 2022 р.); V Міжнародна наукова конференція студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні» (м. Вінниця, 4 травня 2023 р.); VIII Українсько-польський науковий форум «Новий порядок денний для Європи та Європейського Союзу: причини – напрями – пріоритетні цілі» (м. Львів, м. Ольштин, 18–19 травня 2023 р.); Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Гібридні війни сучасності: стійкість та протидія гібридним загрозам» (Національний університет «Острозька академія», м. Острог, 28 березня 2024 р.); VIII Міжнародна наукова конференція «Українська мова в світі» (м. Львів, 21 серпня 2024 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Україна у світових міжнародно-регіональних політичних та економічних процесах» (м. Харків, 13 грудня 2024 р.); Міжнародна наукова конференція «Український Вільний Університет: традиції та визначні постаті» (до 80-річчя УВУ в Німеччині, м. Мюнхен, 21–22 травня 2025 р.); Всеукраїнська студентсько-аспірантська науково-практична конференція «Гібридні війни та світова політика» (Національний університет «Острозька академія», м. Острог, Україна, 11 грудня 2025 р.); Міжнародна наукова конференція «Від залучення діаспор до інформаційного протиборства на Східній периферії Європейського Союзу» (Люблінський католицький університет Івана Павла II, Люблін, Польща, 16–17 грудня 2025 р.).

Публікації. За темою дисертації підготовлено чотирнадцять наукових праць, із них: три у фахових виданнях України, одна – у колективній монографії, одна – у закордонному виданні (Index Copernicus).

Структура дисертації складається зі вступу, чотирьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота побудована за проблемно-хронологічним принципом. Загальний обсяг – 280 сторінок, із них – 201 основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1.1. Теоретичні основи дослідження. Методологія

У перекладі з грецької мови термін «діаспора» означає «розсіяння/розпорошення». Це тлумачення дуже влучно описує не лише багатогранність цього явища, але також є підказкою до складнощів і розмаїття його трактувань у науковій царині та офіційних документах держав світу. Сучасна наука не має чітко усталеної дефініції цього терміну.

У «Глосарії з питань міграції» («Glossary on Migration»), виданому Міжнародною організацією з міграції/МОМ (англ. – International Organization for Migration/IOM) в 2019 р., подано наступне тлумачення поняття: «Діаспора – це мігранти або нащадки мігрантів, чия ідентичність і почуття приналежності, реальні чи символічні, були сформовані їхнім міграційним досвідом і минулим. Вони підтримують зв'язки зі своєю Батьківщиною, а також один із одним на основі спільного відчуття історії, ідентичності або спільного досвіду в країні свого перебування»[4]. У примітці до цього визначення зазначено, що в Стратегії МОМ із залучення, підтримки та розширення прав і можливостей діаспори йдеться, що МОМ відносить діаспору до транснаціональних спільнот, оскільки в світі безпрецедентної глобальної мобільності вони пов'язані більше, ніж з однією країною. Тому транснаціональний характер діаспори означає, що ці люди відіграють вирішальну роль у налагодженні зв'язків між країнами і громадами, бо вони можуть звертатися до численних мереж, пов'язаних із різними ідентичностями і поділяють почуття приналежності до більше, ніж однієї спільноти[5]. Виходячи з цього, зрозуміло, що діаспори можуть відігравати важливу роль у міжнародних відносинах. Саме на цьому аспекті зосереджено багато досліджень останніх років.

[4] Diaspora. *Glossary on Migration.* Geneva : International Organization for Migration, 2019. P. 49. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (last accessed: 11.11.2024).
[5] Ibid.

Визначення «діаспори», сформульоване МОМ, можна вважати неофіційним загальновизнаним підходом до розуміння явища. Проте, воно є лише відправною точкою, оскільки ця міжнародна організація визнає, що кожна держава має право самостійно встановлювати власне трактування «діаспори» в своєму законодавстві, яке може тлумачити її унікальні характеристики[6] (див. Додаток А).

Механізми співпраці діаспори та держави

У 2015 р. МОМ було створено спеціальну ініціативу «Індикатори управління міграцією / ІУМ» (англ. – Migration Governance Indicators / MGI). Більше 70% країн, які долучилися до ІУМ, створили спеціальні інституції, що займаються питаннями еміграції/діаспори. При цьому кожна третя країна цієї ініціативи залучає свою діаспору до визначення порядку денного і реалізації політики розвитку[7]. Хоча політика та інституції пов'язані з діаспорою, існують з 1800-х рр., з 1990-х рр. дедалі більше урядів і міжнародних організацій почали впроваджувати політику щодо залучення діаспор до різних сфер. Це пояснюється тим, що вони стають важливими учасниками розвитку й можуть впливати на соціальні, економічні та культурні зв'язки між країною-донором і країною-реципієнтом[8].

Мігранти часто зберігають зв'язки зі своїми родинами і друзями на рідній землі, надсилають їм частину своїх доходів або заощаджень, діляться набутими знаннями і досвідом. Їхні нащадки також зберігають зв'язки з країнами свого походження, але з часом вони можуть слабшати. При цьому, цілком очевидним є те, що збереження і розвиток діаспорних спільнот напряму залежить від їхньої організованості (інституційної структури, плекання мови, традицій, релігійних вірувань своїх предків та ін.), налагодженості комунікації між самими

[6] Abdulloeva N. Diaspora and Transnational Identities. An Analysis of Legal Frameworks and Policies. Geneva : International Organization for Migration (IOM), 2023. P. 14. URL: https://publications.iom.int/books/diaspora-and-transnational-identities-analysis-legal-frameworks-and-policies (last accessed: 11.11.2024).

[7] Diasporas and their contributions: A snapshot of the available evidence. *Thematic Brief*. July 2023. Issue № 3. P. 1. URL: https://gmdac.iom.int/sites/g/files/tmzbdl1416/files/documents/2023-07/gdi-briefs_diaspora-05final_0.pdf (last accessed: 11.11.2024).

[8] Diasporas. *Migration Data Portal*. URL: https://www.migrationdataportal.org/themes/diasporas (last accessed: 11.11.2024).

представниками цієї спільноти, їхніми можливостями тощо. Глобальний договір з міграції 2018 р. (англ. – The Global Compact for Migration) та Дублінська декларація 2022 р. визначають діаспори як партнерів із питань розвитку та гуманітарної діяльності. Індикатором визначення «діаспори» є не лише критерій зміни місця проживання, але наявність почуття приналежності та ідентичності[9]. Внесок мігрантів і діаспор у розвиток країн свого походження і проживання (перебування), а також у транснаціональні спільноти, є різним: економічним, соціальним, культурним, людським капіталом тощо (див. Додаток Б). Діаспори й транснаціональні спільноти є агентами змін, які сприяють у налагодженні міждержавних зв'язків. Проте потрібно активно працювати над розумінням особливостей різних діаспор, їх потреб і мотивацій, що впливає на залучення їхніх можливостей для розвитку і підтримки. МОМ займається цими питаннями і намагається консолідувати навколо відповідних питань міжнародну спільноту[10]. Функціонує спеціальний сайт глобальної спільноти діаспори – iDiaspora – цифровий майданчик, який допомагає різним діаспорним спільнотам контактувати між собою, обмінюватися досвідом, шукати нові шляхи до взаємодії та співпраці, ресурси для фінансування та розвитку[11].

Роль мігрантів і діаспор є важливим фактором розвитку як для країни походження, так і для країни призначення. Вони створюють різноманітні спільноти, які можуть бути динамічними, інноваційними та відкритими до глобальної торгівлі, інвестицій, навичок і знань. Беручи до уваги їхню обізнаність із країною-донором і країною-реципієнтом, вони можуть відігравати роль посередників між ними. Для країни походження вони здатні допомогти «відчинити двері» до глобальних ринків праці, торгівлі, бізнесу, культурного обміну і дипломатії, поділитися своїми знаннями, навичками та ідеями тощо. Для приймаючої країни вони є одним із факторів зміцнення довіри між різними культурами, цінностями, переконаннями та політичними системами, на основі

[9] Diasporas and their contributions: A snapshot of the available evidence. P. 1–2.
[10] Ibid. P. 5.
[11] iDiaspora. Connect, Learn, Contribute. URL: https://www.idiaspora.org/ (last accessed: 11.11.2024).

яких можна розбудовувати партнерство: в бізнесі, торгівлі, культурі, дипломатичних взаєминах тощо. Держави в різних регіонах світу працюють над залученням діаспори до процесів свого розвитку, щоб використати цей цінний ресурс. Міністерство прав людини і біженців в Боснії та Герцеговині розробляє проєкти, які передбачають участь діаспори в процесах розвитку на місцевому рівні. У Філіппінах було розроблено спеціальну програму «Діаспора для розвитку» (англ. – Diaspora to Development, D2D), яка пропонує кваліфікованим експатріантам різні варіанти і стимули для участі в ініціативах розвитку Філіппін. Об'єднана Республіка Танзанія, як і низка інших країн, включають питання діаспори до своїх програм національного розвитку[12]. В Ізраїлі працює Міністерство у справах діаспори та боротьби з антисемітизмом. На сайті установи йдеться, що воно покликане сприяти зв'язкам між світовим єврейством та Державою Ізраїль через спільну діяльність і постійний діалог, оскільки уряд країни вважає себе відповідальним за всіх євреїв у всьому світі, незалежно від того чи проживають вони в країні, чи в діаспорі[13]. В Албанії та Ірландії напрацьовані Стратегії співпраці з власною діаспорою за різними напрямами[14].

Для багатьох країн походження діаспори допомагають просувати і популяризувати свою національну ідентичність для низки різних цілей, включаючи туризм. Бангладеш і Філіппіни розглядають власні емігрантські спільноти за кордоном як «послів» доброї волі. У 2013 р. в Ефіопії було започатковано нову діаспорну політику, яка, поміж решти, спрямована на зміцнення культурних цінностей Ефіопії та її іміджу за кордоном. Танзанія характеризує свою діаспору як «розумних громадян» і включає їх до порядку денного національного розвитку. Ємен розглядає свою діаспору як потенційних посланців миру і послів своєї країни походження. Уряд Литви вважає свою

[12] Diaspora and Development: Bridging Societies and States. *International Dialogue on Migration*. Geneva : International Organization for Migration, 2013. № 22. P. 23. URL: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl486/files/2018-07/DMC_Final_Conference_Report_0.pdf (last accessed: 11.11.2024).

[13] The Ministry for Diaspora Affairs and Combating Antisemitism. *gov.il*. URL: https://www.gov.il/en/departments/ministry_of_diaspora/govil-landing-page (last accessed: 14.04.2026).

[14] Albanian National Diaspora Strategy 2021–2025. 163 p. URL: https://akd.gov.al/wp-content/uploads/2020/12/STRATEGJIA-KOMBETARE-E-DIASPORES-2021-2025-ENG.pdf (last accessed: 14.04.2026); Global Ireland. Ireland's Diaspora Strategy 2020–2025. 17 p. URL: https://assets.ireland.ie/documents/Diaspora_Strategy_2020-2025.pdf (last accessed: 14.04.2026).

діаспору частиною єдиної нації, здатної підвищити міжнародний імідж та ідентичність країни задля кращих торговельних і ділових відносин зі світовим співтовариством[15].

К. Чірвас (Cristina Chirvas) проаналізувала підходи різних учених до класифікації діаспор, у т. ч. щодо їхнього співпраці з державами походження[16]. Апелюючи до досліджень МОМ, дослідниця вказує, що в понад 56 країнах світу було створено більше 400 спеціалізованих установ, метою яких є регулювання відносин із спільнотою емігрантів та її залучення до процесів розвитку держави. Половина країн-членів ООН мають такі інституції[17].

Щоб діаспора могла сприяти розвитку країни свого походження та була досить вмотивованою в цьому, потрібно, аби країни-донори дбали про свої діаспорні спільноти в приймаючих країнах. Алжир, Чилі, Колумбія, Мексика, Філіппіни, Марокко, Уганда та ін. роблять великі інвестиції в програми соціальної підтримки своїх діаспор. Велику роль для взаємодії з експатріантами мають консульські установи, які потім можуть сприяти поверненню мігрантів додому або інвестиціям у країну-донора[18]. М. Трофименко прикладом успішної взаємодії держави зі своєю діаспорою вказує Грецьку Республіку. У цій країні в межах Міністерства закордонних справ функціонує Генеральний секретаріат у справах греків зарубіжжя, створений в 1983 р. Одним із ефективних інструментів публічної дипломатії Греції є Рада греків зарубіжжя, яка існує від 1995 р. Навіть в умовах економічної кризи грецький уряд фінансує викладання грецької мови за кордоном, адже в цій країні мову розглядають одним із факторів просування власного іміджу та публічної дипломатії[19]. Водночас, К. Чірвас наголошує, що попри створення інституцій співпраці з діаспорою, які мають досить великі

[15] Diaspora and Development: Bridging Societies and States. P. 25–26.
[16] Chirvas C. Models of interaction between the state of origin and the diaspora. *Eastern European Journal of Regional Studies*. December 2022. Volume 8. Issue 2. P. 7–8. URL: https://csei.ase.md/journal/files/issue_82/EEJRS_Issue_8.2_Chirvas.pdf (last accessed: 11.11.2024).
[17] Ibid. P. 9.
[18] Diaspora and Development: Bridging Societies and States. P. 29.
[19] Трофименко М. В. Публічна дипломатія в умовах глобалізації : дис. … д-ра політ. наук: 23.00.04. Київ, 2023. С. 258.

амбітні цілі, вони можуть бути обмежені в можливостях їхнього досягнення. У цьому контексті варто враховувати фінансові, технічні, політичні ресурси[20].

Бачення Україною співпраці з всесвітньою українською спільнотою

Механізми взаємодії України зі світовим українством існують по лініях: державній (урядовій, парламентській, локальних органів влади), науково-освітніх інституцій, громадського суспільства (громадські організації, лідери думок та ін.)[21]. Законодавча база взаємин між обома сторонами є досить різноманітною і представлена Законами України, державними програмами співпраці із закордонними українцями і нормативно-правовими актами, які регулюють зовнішню політику України[22]. Розуміння відповідного законодавства України дає уявлення про те, яким чином еволюціонувало бачення Україною власної національної діаспори за кордоном як важливого ресурсу для популяризації країни.

Сьогодні на сайті МЗС України знаходимо перелік нормативно-правових актів, які регулюють відносини України із її діаспорою[23] та інформацію про українські громади у світі й громадські організації закордонних українців, які співпрацюють із закордонними дипломатичними установами України, про реалізацію бюджетних програм тощо[24].

Початково держава демонструвала розуміння важливості зв'язків зі світовим українством, але для збереження національної ідентичності. У статті 12 Конституції Україні зазначено, що Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за кордоном[25]. У 2004 р. було ухвалено Закон України «Про закордонних українців», який діє сьогодні з доповненнями, де було дано визначення поняттю «закордонний українець» та

[20] Chirvas C. Models of interaction between the state of origin and the diaspora. P. 12.
[21] Атаманенко А., Мартинюк Н. «Там, де б'ється українське серце» : аналітична записка для учасників круглого столу щодо ролі закордонного українства в публічній дипломатії (26 червня 2025 року). Київ, 2025. С. 59.
[22] Там само.
[23] Підтримка зв'язків зі світовим українством та окремі питання гуманітарної взаємодії. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/ (дата звернення: 14.04.2026).
[24] Законодавство. *Підтримка зв'язків зі світовим українством та окремі питання гуманітарної взаємодії*. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/ukrayinska-gromada/zakonodavstvo (дата звернення: 14.04.2026).
[25] Конституція України від 28.06.1996. Редакція від 01.01.2020. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 22.07.2025).

обумовлено, що Україна сприяє розвитку національної свідомості українців, які проживають за межами України, зміцненню зв'язків із батьківщиною та поверненню їх в Україну[26]. Погоджуємося з точкою зору А. Атаманенко, яка зазначала, що важливе значення для розуміння бачення організації співпраці із закордонними українцями в контексті їх залучення до створення позитивного образу України мала «Національна концепція співпраці із закордонними українцями» (2006 р.), де чи не вперше йшлося про реалізацію національних інтересів України за співпраці із українцями зарубіжжя[27].

З метою налагодження безпосередньої взаємодії в різний час діяли програми співпраці із українством зарубіжжя. Першу програму «Закордонне українство» було прийнято в 1996 р., останню – «Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року» – у 2018 р. (вона не реалізовувалася в традиційній формі, оскільки не було затверджено концепцію «Державної цільової програми співпраці із закордонними українцями на період до 2023 року)», хоча фінансування діаспорних ініціатив реалізовувалось через МЗС України[28]. Серед завдань Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року (затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 1034 від 26 липня 2006 р.) було «поширення за кордоном відомостей про торговельно-економічні, науково-технічні та туристичні можливості України, зміцнення її авторитету у світі; […] залучення інтелектуального потенціалу закордонних українців до процесів державотворення в Україні», а виконання Програми, як очікувалося, дозволить «ширше використовувати їх духовний, культурний і науковий потенціал для зміцнення міжнародного іміджу України у світі»[29]. У Державній програмі співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року (затверджений

[26] Про закордонних українців: Закон України № 1582-IV. Редакція від 15.11.2024. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text (дата звернення: 23.07.2025).
[27] Атаманенко А. Закордонне українство в зовнішньополітичній стратегії України: нормативно-правова база. *Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (17 листопада 2022 р., м. Луцьк). Луцьк : Волинський ІППО, 2022. С. 10.
[28] Там само.
[29] Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/42984368 (дата звернення: 14.04.2026).

Постановою Кабінету Міністрів України № 682 від 18 липня 2012 р.) зазначено, що її метою серед решти є «використання інтелектуального, культурного та духовного потенціалу закордонних українців для утвердження позитивного міжнародного іміджу України»[30]. У меті Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року чітко зазначено про «використання потенціалу української діаспори для формування позитивного іміджу України у світі, просування економічних інтересів нашої держави за кордоном, популяризації української мови та культури, забезпечення всебічної підтримки органами влади країн проживання закордонних українців подальшої інтеграції України до європейської спільноти»[31]. Водночас, справедливим є твердження С. Лазебника, який вказував, що хоча за роки незалежності України було ухвалено низку державних програм співпраці із закордонними українцями і відповідних бюджетних програм, але через постійний брак фінансування вони реалізовувалися в незначних обсягах[32].

А. Атаманенко звернула увагу, що в документах, які врегульовують зовнішньополітичну діяльність України також відбулася зміна бачення співпраці із закордонним українством[33]. Дослідниця вказала, якщо в Постанові ВРУ від 1993 р. «Про основні напрями зовнішньої політики України» в п. 5 «Контакти з українською діаспорою» і Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010 р.) українство зарубіжжя ще не сприймалося як можливий партнер для взаємодії щодо поліпшення образу України в світі, то після зміни зовнішньополітичної ситуації, коли Україні стало необхідно активізувати вплив на громадськість інших країн, особливо на тлі боротьби протистояння ворожій агресії, закордонне українство почало розглядатися у контексті публічної

[30] Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-%D0%BF#n13 (дата звернення: 14.04.2026).
[31] Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-programi-spivpraci-iz-zakordonnimi-ukrayincyami-na-period-do-2020-roku (дата звернення: 14.04.2026).
[32] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). Київ : ДП «ГДІП», 2023. С. 66.
[33] Атаманенко А. Закордонне українство в зовнішньополітичній стратегії України: нормативно-правова база. С. 11.

дипломатії[34]. 22 березня 2017 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 165 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту та здійснення заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України», передбачалося надання коштів на іміджеві проєкти, що було наслідком активізації культурної дипломатії України на тлі боротьби з російською гібридною агресією[35]. У Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 рр. висловлено рекомендацію про співпрацю із закордонними українцями та окреслено його потенціал (див. Додаток В)[36]. В ній наголошується, що представники світових українських громад різних поколінь і професій інтегровані в суспільства країн перебування та є «амбасадорами» України, а співпраця з осередками закордонного українства є ефективним інструментом популяризації України в світі та досягнення цілей публічної дипломатії[37]. Таким чином, українську спільноту за кордоном розглядають як важливий ресурс в українській публічній дипломатії. Л. Мазука вважає, що саме закордонне українство має потенціал стати одним із ключових акторів публічної дипломатії в умовах сьогодення, а саме протистояння державі-агресору[38].

МЗС України активно співпрацює зі СКУ як провідною надбудовою українських громад і організацій в діаспорі, зокрема надається сприяння в організації та підготовці матеріалів до зустрічей Президента, Прем'єр-міністра та Голови Верховної Ради України з керівництвом надбудови, починаючи з 2014 р., зусилля МЗС та СКУ зосереджуються на боротьбі з російським агресором, зборі і наданні гуманітарної, фінансової та військової підтримки з боку міжнародної спільноти, проведенні активної інформаційної роботи для

[34] Атаманенко А. Закордонне українство в зовнішньополітичній стратегії України: нормативно-правова база. С. 11.
[35] Атаманенко А., Матвійчук Н. Публічна дипломатія закордонних українців як прояв дипломатії діаспор. *Публічна дипломатія* : навчальний посібник / за загал. ред. Ірини Матяш ; Національний університет «Острозька академія» ; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ : Горобець, 2021. С. 86–87.
[36] Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. С. 24.
[37] Там само. С. 25.
[38] Мазука Л. Закордонне українство в системі публічної дипломатії України. *Політичні дослідження/Political Studies*. 2024. №2 (8). С. 189.

донесення правдивої інформації про події в Україні і протистояння ворожій пропаганді та ін.[39]. Взаємодія обох сторін регулюється Меморандумом про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та СКУ від 10 грудня 2020 р. Зокрема, в статті 1 зазначено: «Сторони розвиватимуть та підтримуватимуть співробітництво в питаннях: відстоювання інтересів України у світі та поглиблення взаємовигідної співпраці України з урядами іноземних держав, в яких живуть українці; […] долучення до розбудови та втілення пріоритетів публічної дипломатії…»[40].

С. Лазебник зазначив про те, що нормативно-правова база співпраці із закордонними українцями є недосконалою, а Україна відстає від інших країн щодо створення державних і громадських інституцій, які забезпечують співпрацю з діаспорою, в державі відсутня цілеспрямована підготовка дипломатів, які працювали б зі світовим українством[41]. Це міркування відомого українського дипломата є справедливим, адже вже не вперше в науковому і дипломатичному середовищах акцентувалася увага на тому, що Україна за час своєї незалежності не змогла напрацювати чіткого стратегічного бачення співпраці із глобальним українством. Втім, сьогодні МЗС України працює над вирішенням цієї важливої проблеми[42].

Головною установою, яка системно працює над комунікацією зі світовим українством, є МЗС України. Така співпраця в різний час відбувалася через спеціальні управління або департаменти, які відповідали за комунікацію із

---

[39] Лист Директора Департаменту світового українства та гуманітарної взаємодії Міністерства закордонних справ України Олени Ващенко до Ректора Національного університету «Острозька академія» Едуарда Балашова від 09.03.2026 р. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 1.

[40] Меморандум про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та Світовим Конґресом Українців від 10 грудня 2020 року (копія) : додаток до листа Директора Департаменту світового українства та гуманітарної взаємодії Міністерства закордонних справ України Олени Ващенко до Ректора Національного університету «Острозька академія» Едуарда Балашова від 09.03.2026 р. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 1; Уряд та Світовий Конґрес Українців підписали Меморандум про співпрацю. *Урядовий портал* : веб-портал органів виконавчої влади України. 10 грудня 2020. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-ta-svitovij-kongres-ukrayinciv-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu (дата звернення: 02.02.2026).

[41] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С. 66–67.

[42] Призначено посла з особливих доручень МЗС з питань світового українства. *Укрінформ*. 15.11.2023. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3787062-priznaceno-posla-z-osoblivih-dorucen-mzs-z-pitan-svitovogo-ukrainstva.html (дата звернення: 11.11.2024); Україна працює над новою стратегією партнерства зі світовим українством – посол. *Укрінформ*. 16.04.2024. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3852883-ukraina-pracue-nad-novou-strategieu-partnerstva-zi-svitovim-ukrainstvom-posol.html (дата звернення: 11.11. 2024).

закордонними українцями, іноді – поруч із іншими завданнями. Зокрема, в 2005 р. в МЗС України було створено Управління з питань закордонного українства, пізніше працював Департамент світового українства і культурно-гуманітарного співробітництва, згодом певний час функціонувало Управління всесвітньої української спільноти і гуманітарних ініціатив (при ньому функціонував відділ вироблення політик і зв'язків зі всесвітньою українською спільнотою) у складі Департаменту публічної дипломатії та комунікацій[43]. Варто зазначити, що після змін у структурі зовнішньополітичного відомства в липні 2025 р., сьогодні за співпрацю із закордонними українцями відповідає департамент світового українства та гуманітарної співпраці[44]. Окрім МЗС, із закордонними українцями в різний час і через різні структурні підрозділи працювали інші міністерства України (освіти і науки, молоді та спорту, культури, соціальної політики)[45].

Діє Національна комісія з питань закордонних українців при Кабінеті Міністрів України, яку очолює Заступник Міністра закордонних справ України (відповідно до розподілу функціональних повноважень)[46]. Цей орган було утворено відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1024 від 10 серпня 2004 р. «Про утворення Національної комісії з питань закордонних українців»[47]. У Положенні про Комісію зазначається, що її основним завданням є розгляд питань, пов'язаних із наданням, відмовою або припиненням дії статусу закордонного українця[48]. Засідання Комісії, як правило, відбуваються один раз на квартал у приміщенні МЗС України, на яких традиційно розглядаються

---

[43] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С. 67; Атаманенко А., Мартинюк Н. «Там, де б'ється українське серце». С. 63.

[44] Атаманенко А., Мартинюк Н. «Там, де б'ється українське серце». С. 63; МЗС України впроваджує зміни до структури. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. 08 липня 2025. URL: https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-vprovadzhuye-zmini-do-strukturi (дата звернення: 28.01.2026).

[45] Мазука Л. І. Українська держава та світове українство: актуальні питання, потенціал і перспективи взаємодії : аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2013. С. 5–6. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-02/Mazuka-b4f8a.pdf (дата звернення: 14.04.2026).

[46] Національна комісія з питань закордонних українців при Кабінеті Міністрів України. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/nacionalna-komisiya-z-pitan-zakordonnih-ukrayinciv (дата звернення: 03.02.2026).

[47] Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. № 1024 «Про утворення Національної комісії з питань закордонних українців». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2004-%D0%BF#Text (дата звернення: 14.04.2026).

[48] Там само.

звернення щодо набуття статусу закордонного українця і ухвалення відповідних рішень, за результатами рішень Комісії закордонним українцям видається посвідчення встановленого зразка[49].

Отже, законодавство України містить положення, які регулюють відносини держави із закордонним українством, при урядових відомствах у різний час працювали органи, що відповідали за співпрацю із українством зарубіжжя. Національна комісія із зазначених питань приймає рішення щодо надання/припинення дії статусу закордонного українця. Бачення державою взаємодії із всесвітньою українською спільнотою зазнало змін, що простежується в різних нормативно-правових актах. На тлі протистояння державі-агресору та потребі в популяризації власного образу за кордоном, Україна звернула увагу на роль світового українства в публічній дипломатії. Втім, досі не вироблено стратегічного бачення співпраці держави із глобальним українством.

Діаспора як недержавний учасник міжнародних відносин

Діаспорні інституції (об'єднання спільнот діаспор) можуть виступати самостійними реалізаторами дипломатії, адже їхня діяльність не обмежується культурними подіями. Вони можуть бути долучені до різних економічних, політичних та ін. заходів у залежності від їхнього статуту[50].

Загальноприйнятого сталого визначення «дипломатія діаспори» («діаспорна/діаспоральна» дипломатія) терміну немає, оскільки в науковій літературі є різні думки щодо цього. Загалом під цим поняттям можна розуміти: співпрацю діаспор із країнами походження з метою їхньої популяризації в світі та здобуття міжнародної підтримки; політику держав по відношенню до власної діаспори.

К. Рана (Kishan S. Rana) вважає, що «дипломатія діаспори» є досить новим терміном, який набув популярності в час, коли процес розвитку зовнішніх

[49] Національна комісія з питань закордонних українців при Кабінеті Міністрів України…
[50] Stone D., Douglas E. Advance diaspora diplomacy in a networked world. *International Journal of Cultural Policy*. 2018. 24. P. 5.

відносин є багатовимірним процесом для багатьох учасників. Тому ця галузь дипломатії спрямована на залучення закордонної спільноти країни для сприяння в розбудові відносин з іноземними державами. При цьому, дослідник зауважує, що спільнота мігрантів стає діаспорою, якщо вона зберігає пам'ять про країну свого походження і певний зв'язок із нею, а без цих чинників міграція є лише однією з варіацій переміщення людей[51]. А. Атаманенко зазначала, що визначальною характеристикою належності осіб українського походження до українства є їх самоідентифікація[52].

Діаспори можуть бути залучені до проведення дипломатичних переговорів на високому рівні від імені країн свого походження, намагатися впливати на внутрішню і зовнішню політику країни-донора або лобіювати перед іншими гравцями міжнародних відносин право на створення нової держави[53]. На організованість та інституціоналізованість як один із чинників успішності дипломатії діаспори вказували А. Атаманенко та Н. Матвійчук (інші чинники – економічна та політична вага в країні перебування, кількісні показники)[54].

Е. Го і Ф. Макконелл пропонують розрізняти два можливі шляхи реалізації дипломатії діаспор: дипломатія через діаспору (diplomacy through diaspora) – країни використовують діаспору для досягнення власних цілей внутрішнього розвитку, зміцнення міжнародних позицій та іміджу; дипломатія безпосередньо самої діаспори (diplomacy by diaspora) – діаспори виступають самостійними суб'єктами дипломатії, які працюють задля досягнення певних завдань[55]. І. Мусієнко зазначала, що в нових геополітичних умовах доби глобалізації діаспори набувають політичної суб'єктності, стають самостійними

[51] Kishan S. Rana. Diaspora and Public Diplomacy. *Relational, Networked, and Collaborative Approaches to Public Diplomacy: The Connective Mindshift*. New York, 2013. P. 70.
[52] Атаманенко А. Закордонне українство та Україна: проблеми та перспективи взаємовідносин. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2015. Вип. 23. С. 8.
[53] Ho E., McConnell F. Conceptualizing 'diaspora diplomacy': Territory and populations betwixt the domestic and foreign. *Progress in Human Geography*. First published online November 5, 2017. P. 3.
[54] Атаманенко А., Матвійчук Н. Публічна дипломатія закордонних українців як прояв дипломатії діаспор. С. 81.
[55] Ho E., McConnell F. Conceptualizing 'diaspora diplomacy'. P. 7–14.

геополітичними гравцями, при чому національні держави в той самий час втрачають монополію у зовнішньополітичній діяльності[56].

Країнами, які успішно змогли використати діаспору як дипломатичний інструмент для посилення власної м'якої сили, є Вірменія, Ізраїль та Ірландія, а також Китай та Індія, які інституціоналізували свої взаємини з власними діаспорами, аби отримати вигоди (особливо економічні), які вони можуть принести в двосторонніх відносинах. При цьому вагомим елементом співпраці держави та діаспори є взаємодія першої із організаціями, які єднають емігрантські спільноти, адже ті з них, які мають сильні зв'язки із землею своїх пращурів, можуть мати сильну роль у просуванні двосторонніх відносин[57].

М. Трофименко наголошував, що міграція стала невід'ємним елементом сучасності, тому вона не може бути проігнорованою урядами і повинна розглядатися як одне з найважливіших явищ, здатних вплинути на країни та народи й сприяти формуванню їх позитивного іміджу на міжнародній арені[58]. Науковець також називає відмінністю діаспор від інших чинників впливу їхнє вкорінення в суспільство країни-реципієнта, перебування у постійному контакті та здатність створювати і відтворювати свої соціальні простори[59]. Тому діаспори сьогодні розглядаються не лише як джерело грошових переказів або інвестицій.

Діаспори можуть виступати захисниками держав (походження або реципієнта) або ж і протистояти їм, якщо бачення обох сторін розходяться, а також здійснювати вплив на рішення, які стосуються їхнього статусу і прав[60]. Слушним прикладом реалізації дипломатії діаспор і адвокатування інтересів країни походження можна назвати діяльність Національного конгресу українців Молдови (НКУМ), який було створено в 2021 р. Одним із успіхів цієї організації було створення Українського дому в Кишиневі (2024 р.) – платформи для

[56] Мусієнко І. В. Етнічний лобізм як інструмент нарощування «м'якої сили» України. *Гілея*. Київ, 2013. Випуск 77. С. 280.
[57] Ho E., McConnell F. Conceptualizing 'diaspora diplomacy': Territory and populations betwixt the domestic and foreign. P. 8.
[58] Трофименко М. В. Публічна дипломатія в умовах глобалізації... С. 253.
[59] Там само. С. 256.
[60] Ho E., McConnell F. Conceptualizing 'diaspora diplomacy'. P. 11–12.

згуртування української громади та її інтеграції в суспільно-політичне, громадське життя Молдови, комунікацій на міжнародному рівні[61].

Діаспори можуть надавати гуманітарну допомогу. У 2019–2020 рр. Австралія страждала від лісових пожеж. Українська громада провела спеціальний збір коштів і підтримала постраждалих, зокрема співголова Союзу українських організацій Австралії (СУОА) С. Романів передав для Червоного Хреста Австралії понад 67 тисяч доларів[62].

Економічні стратегії залучення діаспори спрямовуються не лише на внутрішні програми національного економічного розвитку, а й можуть бути інструментом утвердження економічного впливу за кордоном. Окремі представники або ж цілі громади діаспори сприяють зміцненню зв'язків між країнами свого походження та поселення через транснаціональну бізнес-діяльність та інвестиції. Багато урядів визнають і активно заохочують зростання ролі діаспор як агентів транснаціонального економічного впливу[63].

Успішними практиками діаспорної дипломатії можна назвати діяльність китайської та ізраїльської/єврейської діаспор. Їхні цілі публічної дипломатії спрямовані на: покращення іміджу країни їхнього походження; забезпечення підтримки країни свого проживання щодо політики чи заходів, які стосуються країни-донора; сприяння обміну досвідом між державами; допомогу в поселенні та інтеграції своїх співвітчизників у приймаючій країні та ін.[64].

Іншою важливою проблемою, яку може допомогти розв'язати дипломатія діаспори є т. зв. «витік/відтік мізків» (англ. – brain drain). Йдеться про явище, коли з певної країни до іншої виїжджають талановиті молоді люди (школярі,

---

[61] Смирнов А. Діяльність Національного Конгресу Українців Молдови як представника дипломатії діаспор. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Історичні науки»* : науковий журнал. Острог, 2026. Вип. 37. С. 143–145.

[62] Корнійчук Л. Адвокатування та промоція України українством Австралії (на прикладі роботи Союзу українських організацій Австралії). *Старожитності Лукомор'я*. 2025. № 4. С. 220.

[63] Adamson F., Han E. Diasporic geopolitics, rising powers, and the future of international order. *Review of International Studies*. May 2024. Vol. 50. Special Issue 3: Global Politics: The Next Fifty Years. P. 482. URL: https://www.cambridge.org/core/journals/review-of-international-studies/article/diasporic-geopolitics-rising-powers-and-the-future-of-international-order/A8D62FDBC6195729138E90662B6C824D (last accessed: 04.02.2026).

[64] Brinkerhoff J. Diasporas and Public Diplomacy: Distinctions and Future Prospects. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2019. Volume 14. Issue 1–2: Special Issue: Debating Public Diplomacy: Now and Next. P. 53. URL: https://brill.com/view/journals/hjd/14/1-2/article-p51_5.xml (last accessed: 05.02.2026).

студенти), вчені з різних галузей науки, висококваліфіковані фахівці різних сфер суспільного життя. Причини цього можуть різні: умови престижності навчання/роботи, високої оплати праці, різного роду інші чинники (політичні, економічні, релігійні тощо).

Заступник Державного секретаря США (2011–2014 рр.) В. Бернс зазначав, що «витік мізків» починає поступатися новому баченню – «циркуляції мізків». Маючи на увазі, що вчені можуть мати кілька громадянств, деякі з них повертаються додому, засновують компанії, дають старт новим дослідженням, відновлюють зв'язки зі своєю родиною. Такі особи можуть сприяти обміну інформацією між країнами набагато ефективніше[65].

О. П'ятковська звертала увагу на теорію «діаспорної мережі знань» (англ. – Diaspora Knowledge Network), метою яких є здійснення інноваційного внеску в розвиток країни-донора. Вона зазначала, що ці мережі замінили «відтік інтелекту» на «здобутки інтелекту»[66].

Узагальнюючи, відзначимо, що діаспорна дипломатія є важливим чинником у системі сучасних міжнародних відносин. Це складне і багатогранне явище. Діаспори можуть допомагати державам у власному внутрішньому розвитку і веденні зовнішньої політики, встановленні міжкультурних зв'язків, виробленні позитивного образу.

Зазначимо, що під поняттям публічної дипломатії СКУ ми розуміємо співпрацю надбудови з Україною, а також іноземними урядами та міжнародними організаціями, українськими громадами в різних країнах світу щодо лобіювання та адвокації інтересів України. При цьому ми не розглядаємо роботу СКУ по збереженню української національної ідентичності виявом публічної дипломатії. Втім, СКУ та його організації-члени проводять численні культурні, науково-

[65] Former Deputy Secretary of State William J. Burns. Remarks. 2012 Deputy Secretary Remarks. Keynote Remarks at Global Diaspora Forum Science Diaspora. U. S. Department of State. Diplomacy in Action. Archived Content. Information released online from January 20, 2009 to January 20, 2017. URL: https://2009-2017.state.gov/s/d/former/burns/remarks/2012/195514.htm (last accessed: 12.11.2024).

[66] П'ятковська О. Потенціал діаспорних мереж та механізми їх використання для соціально-економічного та інноваційного розвитку держави походження. *Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті «…землякам моїм в Україні і не в Україні…»* : зб. матеріалів четвертої Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках IV Міжнародного конґресу світового українства). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. С. 530.

освітні та іншого роду акції, які покликані зберігати і примножувати українську національну ідентичність. До таких подій часто долучаються іноземці, тому в такому випадку можна говорити про публічну дипломатію в діяльності організації, яка спрямована на популяризацію України.

Методологія дослідження

Роботу підготовлено на основі міждисциплінарного підходу завдяки поєднанню різних теоретичних напрацювань історичної та політичної наук. Автор керувався принципами історизму, системності та об'єктивності. Зокрема, принцип системності передбачає врахування всієї сукупності фактів і даних при дослідженні проблеми без недопущення вжитку лише тих елементів, що підтверджують авторську концепцію[67]. Принцип об'єктивності гарантує неупередженість при ставленні до фактів та їх оцінки із врахуванням можливої суб'єктивної складової будь-яких творів і джерел[68].

Використаний методологічний інструментарій є доволі різноманітним і включає низку загальнонаукових і спеціально-наукових (спеціально-історичних) методів.

Із загальнонаукових були застосовані методи аналізу та синтезу, історичний, логічний, класифікації, контент- та івент-аналіз. Історичний було використано з метою вивчення діяльності СКУ в досліджуваний хронологічний період щодо напрямів підтримки державної розбудови України та українського життя за кордоном. Завдяки логічному методу було сформовано уявлення про понятійно-категоріальний апарат дипломатії діаспори і публічної дипломатії діаспори як явища, механізми співпраці діаспори та держави. Застосування методів аналізу та синтезу і логічно-структурного уможливили розуміння роботи особливостей СКУ у ролі недержавного учасника міжнародних відносин з огляду окремих складових і поєднання їх у єдине ціле. Ці ж методи сприяли усвідомленню взаємовідношень між роботою представництв, рад, комісій та

[67] Кривчик Г. Г. Методологічні принципи як норми етичного і професійного кодексу історика. *Проблеми політичної історії України*. 2018. Вип. 13. С. 274.
[68] Там само. С. 275.

програм СКУ, насамперед механізмів реалізації ними проєктів, у яких можна простежити публічну дипломатію діаспор, а також встановити зв'язки між ними. Використання методу класифікації дозволило розрізнити види публічної дипломатії надбудови в розрізі діяльності її структурних підрозділів і в окремих аспектах складових організацій, зокрема отримати уявлення про форми, шляхи і механізми здійснення ними наукової, освітньої, культурної, експертної та ін. дипломатії.

Значну користь принесло застосування контент- та івент-аналізу. Керуючись ними, було з'ясовано особливості проведення підрозділами та складовими організаціями СКУ різних заходів та їхню ефективність як форм здійснення публічної дипломатії і впливу на іноземну аудиторію і формування позитивного іміджу/бренду України в світі.

Серед спеціально-історичних методів варто виділити історико-порівняльний (компаративний), історико-типологічний, історико-генетичний. Варто виокремити історико-порівняльний метод, який дозволив зіставити різні етапи в діяльності структурних підрозділів СКУ щодо форматів реалізації ними проєктів різних видів публічної дипломатії, а також виокремити спільні риси між ними і взаємозв'язки у їхній роботі. Крім того, завдяки цьому методу було порівняно публічну дипломатію складових організацій СКУ із різних країн і регіонів світу. Історико-типологічний метод було застосовано, щоб згрупувати структурні одиниці Світового конгресу за працею у різних видах публічної дипломатії, а також виокремити типи і види дипломатичних інструментів, які вони застосовують. Використання історико-генетичного методу допомогло провести історичні паралелі з досвіду минулого і відслідкувати еволюцію діяльність рад і комісій СКУ щодо популяризації української історії, культури, науки та ін., поширення знань про Україну в світі, в т. ч. до припинення роботи окремих із них.

Отже, методологічний комплекс дисертаційної роботи базується на використанні кількох принципів і різних груп методів наукового пізнання. Вони

сприяють максимально можливій об’єктивності отриманих результатів і зроблених висновків.

1.2. Історіографія. Джерела

Характеризуючи **історію вивчення проблеми**, зауважимо, що аналіз досліджень, які стосуються історії та сьогодення СКУ, буде включати найперше ті з них, що надають важливу інформацію безпосередню про публічну дипломатію Конгресу в обраний нами хронологічний період та його діяльність як міжнародної неурядової організації. Варто підкреслити, що в наукових розвідках не завжди оцінюється робота СКУ в напрямі лобіювання інтересів України серед міжнародного співтовариства з точки зору дипломатії діаспор чи публічної дипломатії діаспор. Вживання термінів «дипломатія діаспори» чи «публічна дипломатія діаспори» практично відсутні. Водночас, в таких працях йдеться багато про різні вектори роботи надбудови, які пов’язані з поширенням знань про Україну в світі, формуванням її позитивного іміджу, обстоюванням її інтересів перед іноземними урядами, міжнародними організаціями та громадським суспільством зарубіжних держав.

Умовно наявні дослідження можна розділити за кількома критеріями: роботи, в яких наголошується на ролі СКВУ/СКУ як надбудови українських громад у діаспорі та його значенні для розбудови міжнародного іміджу України; праці, які подають загальний опис роботи СКУ та його складових організацій за різними напрями підтримки України та розбудови українського життя в діаспорі; наукові розвідки, які дають уявлення про діяльність СКВУ/СКУ в розрізі функціонування його підрозділів, тобто за окремими сферами (спорт, економіка, взаємодія з Україною, питання власного функціонування СКУ як організації тощо). За такою класифікацією і послідовністю ми будемо надалі робити історіографічний огляд проблеми.

Наукові напрацювання дослідників представлені у вигляді спеціальних наукових статей або розділів у різнотематичних монографіях, навчальних посібниках та ін.

А. Атаманенко, аналізуючи взаємовідносини України та діаспори, зазначала, що інституційну основу для допомоги Україні за різними напрямами та представлення інтересів українців у світі з боку західного закордонного українства було закладено під час Другої світової війни та в другій половині XX ст., коли на добродійних засадах було створено низку українських діаспорних громадських організацій, наукових установ та ін. Серед переліку таких структур вона згадувала про СКВУ/СКУ. Дослідниця вказувала, що надбудови та організації-члени боролися за свободу совісті в Україні, намагалися впливати на уряди країн поселення з метою здійснення ними політичних кроків на користь України, а також проведення громадських і наукових акцій з ціллю поширення знань Заходу про Україну[69]. А. Атаманенко звертала увагу на міркування Генерального секретаря СКВУ Василя Вериги, який зазначив про те, що після отримання незалежності, потрібно допомогти Україні вийти на міжнародну арену як суб'єкту міжнародного права[70]. Серед форм допомоги зі сторони діаспори у відношенні до країни-донора вона називає фінансову підтримку медичних, дитячих та інших закладів, наукових установ, консультування урядових та інших владних структур із різних питань, зустрічі з чиновниками представників СКВУ та інших установ і т. д. Одним із прикладів вказується діяльність наукових установ діаспори, зокрема СНР при СКУ, які надавали гранти на дослідження материкових учених, особливо в гуманітарній сфері[71].

Інша наукова стаття цієї ж авторки присвячена розгляду в історичному і сучасному контекстах ролі закордонних українців в українській публічній та культурній дипломатії. Діяльність українців зарубіжжя у поширенні інформації про Україну в світі на різних етапах її державності, А. Атаманенко пропонує трактувати як своєрідні прояви публічної та культурної дипломатій[72]. Вона

[69] Атаманенко А. Україна і закордонне українство. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки*. 2013. Вип. 21. С. 11.
[70] Там само. С. 13.
[71] Там само. С. 14.
[72] Атаманенко А. Роль закордонних українців в українській публічній та культурній дипломатії: історичний і сучасний аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки*. 2019. Вип. 29. С. 54.

відзначила, що СКУ відіграє значну роль в об'єднанні зусиль закордонних українців і координації діяльності організацій експатріантів[73]. Називаючи підтримку та роз'яснення позиції України щодо подій, проблемних для України (в т. ч. щодо гібридної війни, зовнішньої та внутрішньої політики України), як один із напрямів діяльності закордонного українства з метою формування іміджу України в країнах-реципієнтах і лобіювання її інтересів, А. Атаманенко вказує в цьому аспекті на міжнародну діяльність СКУ та інших організацій-надбудов регіонального та національного рівнів[74].

Узагальнюючим дослідженням із публічної дипломатії закордонних українців як прояву дипломатії діаспор є спільна стаття А. Атаманенко та Н. Матвійчук[75]. Авторки зазначають, що за час свого існування СКУ зробив багато для інформування про Україну, спільно з організаціями-членами сприяв забезпеченню визнання державної незалежності історичної Батьківщини в 1991 р., а на сучасному етапі його ключові пріоритети полягають у підтримці її євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень, демократичних реформ, протидії російській агресії. Задля досягнення цих цілей Світовий конгрес співпрацює з урядами країн і міжнародними організаціями[76].

В. Макар вивчав роль і напрями діяльності української діаспори в поширенні позитивного іміджу своєї історичної Батьківщини на прикладі роботи СКУ та КУК. Дослідник підкреслює, що українські експатріанти є потужним провайдером промоції України[77]. У своїй науковій розвідці він веде мову про історію та успіхи діяльності СКВУ/СКУ щодо підтримки України. В. Макар зазначає, що після розпаду Радянського Союзу СКУ продовжив свою діяльність з метою підтримки України на міжнародній арені, а саме утвердження української державності як суверенного суб'єкта міжнародних відносин[78]. Також

[73] Атаманенко А. Роль закордонних українців в українській публічній та культурній дипломатії: історичний і сучасний аспекти. С. 59.
[74] Там само. С. 60.
[75] Атаманенко А., Матвійчук Н. Публічна дипломатія закордонних українців як прояв дипломатії діаспор. С. 80–94.
[76] Там само. С. 85.
[77] Макар В. Діаспора як інструмент публічної дипломатії України. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. Вип. 18. С. 220.
[78] Там само. С. 222.

він звертає увагу на двох головних цілях СКУ на сучасному етапі: 1) захист інтересів українців у діаспорі в країнах їхнього проживання та збереження української національної ідентичності; 2) поширення інформації в світі про українців та Україну, надання історичній Батьківщині військової та гуманітарної допомоги в боротьбі з ворожою агресією[79]. Також дослідник вказав, що СКУ має опосередкований або безпосередній вплив на владні кола низки країн, що в свою чергу є доказом того, що організація може допомогти Україні в боротьбі із державою-агресором[80].

У спільній монографії А. Токарської та А. Шуляк, присвяченій «м'якій силі» української діаспори, звернено увагу на різні ініціативи українців зарубіжжя в публічній дипломатії, успішні практики політичної активності закордонних українців тощо. В контексті останнього згадано діяльність СКВУ/СКУ, коротко охарактеризовано роботу надбудови до розпаду Радянського Союзу, зазначено, що на сучасному етапі організація продовжує діяльність з метою підтримки України на міжнародній арені, сприяючи зміцненню її державності та утвердження позицій як самостійного гравця на світовому рівні, вказано на ролі СКУ у підтримці України в боротьбі з ворожою агресією[81].

Л. Чекаленко в монографії «Публічна історія: виклики XXI століття» вказувала, що СКУ є найвидатнішою серед міжнародних структур і організацій закордонних українців, відзначивши його внесок як реалізатора публічної політики і захисника України від зовнішніх зазіхань, що надає постійну допомогу в інвестуванні української економіки і політичної підтримки на всіх рівнях міжнародної діяльності[82]. Вчена виокремила різні напрями, за якими СКУ лобіює українські інтереси в світі, й стисло їх охарактеризувала: поширення інформації про Голодомор в Україні як геноцид українського народу; боротьба з

[79] Макар В. Діаспора як інструмент публічної дипломатії України. С. 222.
[80] Там само. С. 223.
[81] Токарська А., Шуляк А. «М'яка сила» української діаспори: публічна дипломатія та міжнародна підтримка України : монографія. Луцьк : Вежа-друк, 2025. С. 108–110, 118, 192.
[82] Чекаленко Л. Публічна історія: виклики XXI століття : монографія / ДЦ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ : Видавничий дім «АртЕК», 2021. С. 251.

антиукраїнською пропагандою і допомога в протистоянні російському агресору; підтримка європейської та євроатлантичної інтеграції України; інвестування діаспори в Україну[83].

Розглядаючи роль зарубіжного українства у відстоюванні національних інтересів України, Н. Авер'янова підкреслювала, що СКУ постійно стимулює міжнародну спільноту, зокрема ООН, НАТО, ОБСЄ, ЄС до конкретних дій на підтримку України[84].

Т. Грачевська і Д. Ахмаджанова охарактеризували роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії, починаючи з 2014 р. Вони виокремлювали діяльність СКУ щодо поширення інформації про Україну та мобілізації думки закордонних українців для формування в них етнічної приналежності. Це також передбачало вироблення бажання розбудовувати Україну економічно, політично, культурно. Вони також вказували, що організація постійно підтримує зв'язок із Україною[85].

Г. Саранча писала про діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереженні зв'язків з Україною[86]. Свою увагу вона зосередила на діяльності Української всесвітньої координаційної ради (УВКР) по налагодженню контактів із організаціями закордонного українства, історії та сьогоденні СКУ та ЕКУ. Дослідниця висвітлила основні віхи в історії діяльності СКВУ/СКУ, охарактеризувала особливості його структури і цілей роботи. Серед проблем, які також постали перед СКУ, Г. Саранча називає захист громадянських прав і свобод українців[87].

Вивченню СКВУ/СКУ ще не було присвячено спеціальних монографій. Окремі аспекти історії СКВУ до 1991 р. можемо простежити в низці праць

[83] Чекаленко Л. Публічна історія: виклики XXI століття. С. 251–253.
[84] Авер'янова Н. М. Зарубіжне українство у відстоюванні національних інтересів України. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (55). С. 446; Авер'янова Н. М. Культурно-мистецькі заходи української діаспори у контексті відстоювання національних інтересів України. *Гілея*. 2018. Вип. 139. С. 119.
[85] Грачевська Т., Ахмаджанова Д. Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Т. 15. № 1. С. 112–113.
[86] Саранча Г. Діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереження зв'язків з Україною. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Історія»*. 2015. Вип. 2. Ч. 2. С. 184–191.
[87] Саранча Г. Діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереження зв'язків з Україною. С. 187.

Ю. Недужка, який звертав увагу на участь надбудови і рішеннях, які приймалися на Конгресових з'їздах, щодо процесів боротьби за незалежність України й із дезінформацією, захисті прав людини, важливості розвитку української освіти в діаспорі та ін.[88]. Можна справедливо зазначити, що саме Ю. Недужко чи не вперше в українській історіографії розпочав вивчати діяльність надбудови. Історії СКВУ в 1967–1991 рр. присвячена дисертація Анни Вахнянин[89]. Також про СКУ в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича в різний час було підготовлено дві магістерські роботи (автори С. Фрунчак і В. Штефюк) під керівництвом доктора історичних наук, професора Ю. Макара[90]. Обидві праці містять розділи, які розповідають про міжнародну діяльність СКУ та його зв'язки з Україною після 1991 р. У Бюлетені СКУ (Літо 2000 р.) зазначалося, що праця С. Фрунчак заслуговує на відзначення[91].

Один із найбільш змістовних оглядів роботи СКВУ/СКУ зробив С. Лазебник. Він належить до когорти українських дипломатів, які зробили значний внесок у процеси налагодження ефективної співпраці із закордонним українством. У 2023 р. Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв (ГДІП) видала його книгу «З прожитого… з відвертістю

[88] Недужко Ю. Українська діаспора в процесі відновлення державної незалежності України (середина 40-х – початок 90-х років XX ст.) : монографія. Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 620 с.; Недужко Ю. Боротьба української діаспори за демократію та державну незалежність України (кінець 70-х – початок 90-х років XX століття). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки*. 2008. Вип. 11. С. 90–112; Недужко Ю. Діяльність Світового Конгресу Вільних Українців щодо забезпечення свободи і демократії в Україні. 1969–1979. *Спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська Академія» і видавництва «Мандрівець». Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець»*. 2007. № 2. С. 40–46; Недужко Ю. Інформаційна діяльність Світового Конгресу Вільних Українців наприкінці 60-х – в 70-х рр. XX ст. *Спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська Академія» і видавництва «Мандрівець». Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець»*. 2007. № 3. С. 44–49; Недужко Ю. Культурна діяльність СКВУ в контексті боротьби за відродження державної незалежності України (кінець 60-их – початок 80-их років XX ст.). *Український вимір* : збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ». Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. Випуск шостий. С. 132–135; Недужко Ю. Освітньо-виховні аспекти діяльності української діаспори країн Заходу в контексті боротьби за державну незалежність України (середина 40-х – 80-ті роки XX ст.). С. 416–433. URL: http://history.org.ua/JournALL/xxx/12/26.pdf (дата звернення: 09.04.2025).

[89] Вахнянин А. Світовий Конгрес Вільних Українців: заснування та діяльність (1967–1991 рр.) : дис. … д-ра філософії: 032 «Історія та археологія». Львів, 2025. Львів, 2025. 261 с.

[90] Фрунчак С. Світовий Конгрес Українців: історія та сучасність : магістерська робота. Чернівці, 2000. 148 с.; Штефюк В. Світовий Конгрес Українців: основний зміст його роботи на сучасному етапі : кваліфікаційна робота, рівень освіти – другий (магістерський). Чернівці, 2023. 98 с.

[91] З нових видань. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Літо 2000. № 2 (5). С. 17.

(відчайдушне зазіхання на мемуари)»[92]. Закордонне українство дипломат називає невичерпним потенціалом України[93]. Автор узагальнює діяльність СКВУ/СКУ в історичній ретроспективі та на сучасному етапі в статті «Світова українська трибуна»[94]. Він зазначає: СКУ постійно опікується утвердженням позитивного іміджу України, популяризацією її історичної спадщини, прагне посильно сприяти подальшій розбудові своєї історичної Батьківщини[95]. С. Лазебник вказав на низку інструментів у діяльності СКУ, що допомагають досягненню цієї мети: постійна співпраця з українськими дипломатами задля того, аби якомога більше парламентів різних країн визнали Голодомор актом геноциду українського народу; функціонування Представництва СКУ в Києві та Представництва СКУ зі зв'язків із міжнародними організаціями в Брюсселі; співпраця з ООН, ОБСЄ, Радою Європи, НАТО, ЄС, Atlantic Council; підтримка інтеграції України до Євросоюзу; надання всієї можливої допомоги для України в боротьбі з російським агресором (політичної, лобістської, фінансової та ін.)[96]. На нашу думку, варто погодитися з цілком справедливим твердженням дипломата, що Україна не повністю використовує ресурси СКУ задля лобіювання та захисту національних інтересів[97]. Також слушною є його думка, що СКУ та найбільші українські об'єднання в Канаді та США трохи впливають на офіційну політику своїх урядів щодо інтересів України, але ці дії не приносять поки що бажаних результатів, адже варто враховувати можливості українських діаспорних організацій[98].

Н. Бем вділила увагу технологіям просування інтересів України СКУ. Хронологічно акцент зроблений на розгляді діяльності Світового конгресу в 2017–2021 рр. із кількома відсиланнями до подій минулих років. Авторка наголосила, що просування інтересів України для організації завжди було

[92] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). Київ : ДП «ГДІП», 2023. 173 с. (Серія «Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична». Вип. 27.).
[93] Там само. С. 58–70.
[94] Там само. С. 89–105.
[95] Там само. С. 95.
[96] Там само. С. 96, 98, 104.
[97] Там само. С. 99.
[98] Там само. С. 145.

пріоритетним завданням. Серед важливих інструментів інформаційної діяльності Світового конгресу, які сприяють інформуванню про стан подій в Україні серед закордонного українства, дослідниця називає офіційне видання надбудови – Обіжник СКУ[99]. У своїй роботі Н. Бем простежує те, яким чином СКУ надає підтримку Україні не лише на рівні самої організації, а й наводячи приклади з діяльності його організацій-членів. Загалом серед форм і шляхів підтримки України Світовим конгресом, вона найбільше зосередила свою увагу на наступних: 1. донесення до світу відомостей про події в Україні в контексті протистояння російській агресії, в т. ч. із врахуванням надання матеріальної та консультаційної допомоги для України; 2. моніторинг засобів масової інформації щодо наявності дезінформації в ході президентських виборів в Україні (2019 р.) і вироблення рекомендацій для боротьби з такими явищами; 3. відстоювання зовнішньополітичних і економічних інтересів України, просування її участі в важливих міжнародних заходах[100].

Л. Біловус розкриває різні аспекти діяльності СКУ щодо розвитку українського життя в діаспорі та підтримки України у докторській дисертації про українськомовну періодику української діаспори США в 1991–2017 рр. і окремих наукових публікаціях[101]. Вона зазначає, що з 2010 р. СКУ реалізовує політику щодо пришвидшення євроінтеграції України, переконуючи, що це буде корисним як для України, так і для Євросоюзу[102].

А. Кононенко зауважувала, що діяльність СКУ допомагає донести до української та світової спільноти всю повноту політичного, соціального, економічного та інших аспектів життя української діаспори та України, а також поліпшує позитивне ставлення до українців та їх історичної Батьківщини в

[99] Бем Н. Технології просування інтересів України Світовим Конгресом Українців. *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання* : монографія / відп. ред. Тюрменко І. І. Київ : НАУ, 2021. С. 2. [без нумерації сторінок у файлі]. URL: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/53296 (дата звернення: 05.11. 2024).
[100] Там само. С. 3–5.
[101] Біловус Л. І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.) : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 607 с.; Біловус Л. І. Українськомовна періодика української діаспори США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.) : дис. … д-ра іст. наук: 7.00.02 – історія України. Тернопіль, 2019. 941 с.; Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) – напрями роботи задля збереження національної ідентичності. *Проблеми всесвітньої історії.* 2017. № 2 (4). С. 196–208.
[102] Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.)... С. 203.

країнах проживання/перебування[103]. Через свою мережу СКУ поширює інформацію про події в Україні з посиланнями на офіційні українські джерела. Авторка також наголосила на підписанні в 2014 р. у Вашингтоні Меморандуму про співпрацю між СКУ та Atlantic Council[104]. В іншій статті А. Кононенко простежила те, яким чином діяльність СКУ сприяє формуванню іміджу України в світі завдяки його взаємодії з українськими органами влади. Зокрема, вона зазначила, що Конгрес отримує від СБУ спектр відкритої інформації, який він буде використовувати для поширення в світі з метою подолання російської агресії[105]. Меморандум про співпрацю між Міністерством інформаційної політики України та СКУ передбачав співпрацю у напрямі інформування світової української та міжнародної спільноти про головні питання внутрішньої та зовнішньої політики України[106].

Д. Горєлов зробив акцент на значній фінансовій і гуманітарній підтримці СКУ та української діаспори в цілому для розбудови України. Він відзначив, що закордонне українство доклало чималих зусиль, аби створити організації, фонди, фірми, що займалися питаннями надання такої допомоги[107].

О. Захарченко проаналізував публікації про надбудову на сторінках наукового щорічника «Україна дипломатична» за 2000–2024 рр., зазначивши, що у виданні висвітлено доволі багато інформації про діяльність Конгресу в напрямах захисту прав людини та національних інтересів українців у світі, сприяння демократичним процесам в Україні, консолідації української діаспори тощо[108]. Він також вивчав питання про діяльність СКУ щодо захисту автохтонного українського населення, дослідження і вшанування пам’яті жертв

[103] Кононенко А. Роль Світового Конгресу Українців (СКУ) в консолідації українців в постколоніальну добу. *Українознавчий альманах*. 2017. Вип. 22. С. 41, 46.
[104] Там само. С. 46.
[105] Кононенко А. Світовий Конгрес Українців у контексті підтримки суверенітету України та непорушності її кордонів. *Українознавчий альманах*. 2016. Вип. 19. С. 130.
[106] Там само. С. 131.
[107] Горєлов Д. Вплив організацій української діаспори на розвиток громадянського суспільства в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 3 (20). С. 32–38.
[108] Захарченко О. А. Світовий Конгрес Українців на сторінках наукового щорічника «Україна дипломатична» (2000–2024). *Сумський історико-архівний журнал*. 2025. № XLIV. С. 60.

Голодомору 1932–1933 рр. в Україні в період «гібридної» фази російсько-української війни (2014–2022 рр.)[109].

Про різні аспекти підтримки СКУ України в боротьбі з російською агресією писали кілька дослідників.

О. Сухобокова розглядала допомогу, яку надає надбудова для України в контексті характеристики української діаспори як чинника підтримки України США і Канадою в умовах зовнішньої ворожої агресії в 2014 р. Дослідниця вказувала, що УККА, КУК і СКУ проводять найактивнішу діяльність щодо інформування про події в Україні серед суспільства в США і Канаді завдяки різним формам роботи: мирним акціям, мистецьким імпрезам (фотовиставки, кінопокази, концерти та ін.)[110].

Р. Попп проаналізувала гуманітарні ініціативи СКУ та різних організацій-членів його мережі впродовж 2014–2021 рр. Вона підкреслила, що СКУ за співпраці зі своїми крайовими організаціями, міжнародними, громадськими та волонтерськими організаціями, іноземними урядами ініціювали і реалізували численні проєкти задля підтримки України, відзначаючи успішність багатьох із них: протезування людей, які втратили кінцівки і зір під час подій Євромайдану; співпраця спільно з Канадсько-українською фундацією із українською громадською ініціативою Е+, надання необхідної психологічної та психіатричної допомоги для постраждалих під час Євромайдану; діяльність Центру гуманітарних ініціатив СКУ, який працював у Києві; проєкт «Захист патріотів»; доброчинна міжнародна акція Спілки української молоді (СУМ) «Теплом зігріємо серця»; Фонд «Захисники України», створений КУК і Канадсько-українською фундацією та ін.[111].

---

[109] Захарченко О. А. Світовий Конгрес Українців: проблема автохтонного українського населення в умовах «гібридної» фази російсько-української війни (2014-2022). *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 23–24 травня 2025 р. Суми, 2025. С. 41–46; Захарченко О. Світовий конгрес українців: дослідження та вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні в період «гібридної» фази російсько-української війни (2014–2022). *Сіверянський літопис*. 2026. № 1. С. 31–36.

[110] Сухобокова О. О. Українська діаспора як чинник підтримки України США і Канадою в умовах російської агресії у 2014 р. *Історико-політичні студії*. 2015. № 1. С. 71.

[111] Попп Р. П. Гуманітарні ініціативи Всесвітнього Конгресу Українців у допомозі Україні (2014–2021 рр.). *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* :

Н. Ситник, аналізуючи українсько-канадські освітні зв'язки, вказала на діяльність і роль ІПРВ СКВОР у цих процесах. Окремо вона відзначила, що вагомим результатом співпраці між освітянами України та Канади є книга для вчителів початкових класів О. Винницької (багатолітньої голови СКВОР. – Авт.) «Лицем до дитини» (Львів, 2005)[112].

У наукових статтях О. П'ятковської йдеться про особливості фінансово-економічної співпраці України та діаспори, перспективи такої взаємодії й ефективність використання української діаспорної мережі для соціально-економічного розвитку України[113]. Вчена зазначала, що завдяки діяльності Ради ООН при СКУ, українська діаспора здійснює представництво інтересів України в цій міжнародній організації. А функціонування Комісії допомоги українським громадянам при СКУ допомагає у регулюванні проблем зовнішньої трудової міграції з України, як-от: шляхом підтримки українських громадян за кордоном виділенням великих сум коштів, вагомі частки яких були спрямовані на активізацію переговорного процесу між Україною та країнами ЄС щодо укладення домовленостей про соціальний захист, питання взаємного працевлаштування. Дослідниця звернула увагу, що СКУ надає допомогу не лише для країн-реципієнтів, а й для України, що простежується в роботі СРСС[114]. О. П'ятковська також акцентує на ролі УСКР в контексті механізмів залучення фінансового потенціалу української діаспорної мережі[115]. Цілком можна погодитися з висновками, які зробила дослідниця про те, що потрібно окремо звернути увагу на розробку заходів у сфері фінансово-економічної та торговельної співпраці із закордонними українцями із відповідним

Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. С. 639–642. URL: http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6295/13330-1 (дата звернення: 11.11.2024).

[112] Ситник Н. Українсько-канадські освітні зв'язки: еволюція змісту, форм, напрямів. *Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті «…землякам моїм в Україні і не в Україні…»* : зб. матеріалів четвертої Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках IV Міжнародного конґресу світового українства). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. С. 105.

[113] П'ятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 3(36). С. 16–23; П'ятковська О. Фінансово-економічні перспективи співпраці України та діаспори. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. 2015. Вип. 23. С. 18–24.

[114] П'ятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України. С. 17.

[115] Там само. С. 19; П'ятковська О. Фінансово-економічні перспективи співпраці України та діаспори. С. 20.

фінансуванням, удосконалити законодавство в сфері сприяння залучення фінансового капіталу закордонних українців, розробивши нові відповідні фінансові механізми, сприяти створенню комісій із представників українства зарубіжжя і українських експертів з метою розробки проєктів для залучення інвестицій в Україну[116]. Очевидно, що роль СКУ як координаційної надбудови українських громад у діаспорі в цих процесах буде вагомою.

Інтерес викликає спільна стаття низки українських дослідників і представників різних діаспорних організацій, у т. ч. СКУ, в якій йдеться про значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства[117]. Там зазначається, що координована співпраця з українською діаспорою у сфері фізичної культури, спорту та олімпійського руху розпочалася 1988 р., коли при СКВУ було створено Олімпійську комісію. Вказано на те, що спочатку вона обстоювала ідеї самостійної участі України у міжнародних спортивних змаганнях, а після проголошення нею незалежності – надавала сприяння українським атлетам, які вже виступали від імені суверенної країни[118]. Також у роботі охарактеризовано умови створення, напрями та перші кроки діяльності Спортивної (Спортової) комісії при СКУ[119]. Особливу увагу вділено тому, яким чином Комісія та інші українські діаспорні установи і приватні особи надавали допомогу для участі українських спортсменів в зимових Олімпійських іграх у 1994 р. і в подальших роках, підтримуючи розвиток і розбудову українського спортивного життя в Україні та на міжнародному рівні[120]. Зроблено окремі акценти на виробленні офіційних механізмів взаємодії СКУ та України в питаннях спорту: 1) підписання Меморандуму між СКУ та Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту України про співпрацю у галузі підтримки спорту (2009 р.) і виконання завдань Меморандуму про співпрацю між СКУ і Кабінетом

[116] П'ятковська О. Фінансово-економічні перспективи співпраці України та діаспори. С. 22.
[117] Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства / А. В. Огнистий, О. М. Вацеба, О. О. Лях-Породько, С. Романів, Л. Барабаш-Темпл, М. Биц, Р. Роман, С. Касянчук. *Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Тернопіль : В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 77–97.
[118] Там само. С. 82.
[119] Там само. С. 83–84.
[120] Там само. С. 84–89.

Міністрів України (2014 р.); 2) співробітництво Спортивної комісії СКУ та комісії Національного олімпійського комітету України «Закордонне українство»; 3) проведення спортивних змагань в Україні за участю команд закордонних українців, що стало можливим завдяки кооперації зусиль українських державних органів влади різного рівня та діаспорних організацій[121].

До історії СКУ неодноразово звертався в своїх дослідженнях А. Яців. Йому належать змістовні огляди умов і результатів проведення знакових подій в історії надбудови – I і VI Конгресів СКВУ[122]. Також він дав характеристику СКВУ в контексті налагодження відносин із різними інститутами України та суспільством в перші роки її незалежності (1991–1993 рр.)[123]. У цій статті автор зосередив свою увагу на участі представників Світового конгресу в I Всесвітньому Форумі Українців у 1992 р., а також коротко описав роботу різних комісій та рад СКУ щодо налагодження зв'язків із Україною і проробленій ними праці у вибраний до розгляду хронологічний період. Дослідник вказав, що серед завдань СКУ було визначено працювати над громадською думкою іноземців у країнах поселення українців для посилення прихильного ставлення до України[124]. Він також дійшов висновків, що від перших місяців незалежності України та в подальшому керівництво Конгресу і його складові організації, незважаючи на фінансові складнощі, системно працювали в Україні та для України, сприяли визнанню історичної Батьківщини в світі, її розвитку в сферах економіки, науки, освіти, спорту[125].

Окремі аспекти публічної дипломатії СКУ були розглянуті автором дисертаційної роботи у кількох наукових статтях, де було проаналізовано роль Світового конгресу в підтримці прагнень України вступити до ЄС і НАТО,

[121] Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства. С. 87–89.
[122] Яців А. Перший Світовий Конґрес Вільних Українців: на шляху до консолідації світового українства. *Народознавчі зошити*. 2019. № 2 (146). С. 387–402; Яців А. Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців: дискусії про місію та майбутнє. *Народознавчі зошити*. 2018. № 6 (144). С. 1376–1384.
[123] Яців А. Світовий Конґрес Українців: налагодження взаємовідносин з інститутами Української держави та суспільством (1991–1993 рр.). *Народознавчі зошити*. 2024. № 1 (175). С. 83–95.
[124] Там само. С. 91.
[125] Там само. С. 92.

охарактеризовано особливості культурної, наукової та освітньої дипломатії надбудови тощо[126].

Проаналізувавши історіографію проблеми, бачимо, що публічна дипломатія Світового конгресу українців є недостатньо вивченою. Відсутні монографічні дослідження з цієї тематики рівно ж, як і про історію та сьогодення СКУ загалом. У публікаціях є фрагментарна інформація, яка дозволяє простежити різні прояви дипломатичної активності Світового конгресу. Явище публічної дипломатії найвищої координаційної надбудови українських громад у діаспорі потребує теоретичного обґрунтування із виділенням конкретних прикладів діяльності.

Джерельна база дослідження представлена широким колом. У цілому її можна поділити на кілька основних категорій, у межах кожної з яких можна виділити кілька підгруп:

1. ***Документальні джерела***: матеріали Конгресів СКВУ/СКУ (звіти, Конгресові книги), брошури з нагоди ювілейних дат; річні звіти організації та збірники річних звітів; опубліковані збірники документів з історії окремих структурних підрозділів; законодавчі акти.
2. ***Періодика як комплексне джерело***: публікації на сторінках Вісника СКВУ і Бюлетеня СКУ, матеріали Обіжника СКУ; матеріали періодичних видань складових організацій СКУ.
3. ***Наративні джерела***: пресові повідомлення; особисті публікації та спогади діячів СКВУ/СКУ, матеріали інтерв'ю з ними тощо.

[126] Мартинюк Н. Наукова та освітня дипломатія СКУ як фактор популяризації українознавства в світі. *Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (17 листопада 2022 р., м. Луцьк). Луцьк : Волинський ІППО, 2022. С. 90–96; Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014–2022). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2023. Вип. 34. С. 152–160; Мартинюк Н. Підтримка Світовим конгресом українців євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України. *Новий порядок денний для Європи та Європейського Союзу: причини – напрямки – пріоритетні цілі* : монографія. Львів ; Ольштин : Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 148–160; Мартинюк Н. Напрями публічної дипломатії Світового конґресу українців задля поліпшення іміджу України у світі (1991–2024 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2024. Вип. 25. С. 923–934; Мартинюк Н. Спортивна дипломатія Світового конгресу українців (1991–2021 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2025. Вип. 26. С. 811–824.

4. ***Електронні (цифрові) джерела***: офіційні заяви та іншого роду документи, повідомлення розміщені на Інтернет-сторінках міжнародних організацій і державних/неурядових установ; публікації та повідомлення на офіційному сайті та на сторінках у соціальних мережах СКУ, його рад і членів мережі.
5. ***Аудіовізуальні джерела***: фото, відеозаписи проведених заходів СКУ.

Зауважимо, що загально під кутом іншої класифікації можна поділити джерельний комплекс на писемні та цифрові джерела. Але при цьому, цифрові джерела можуть включати в собі великі набори діджиталізованих писемних джерел. Окремо варто вказати, що про потенціал і важливість вебсайтів та соціальних мереж, а також загалом цифрових джерел як нових типів історичних джерел вже неодноразово йшлося у науковій літературі[127]. Проте справедливою є думка Ю. Святця, що обговорення проблеми цифрових джерел в історичних дослідженнях та історичному джерелознавстві в українській історіографії ще залишається певною мірою табуйованою проблематикою[128].

До наукового обігу було введено низку документальних і наративних джерел: збірник звітних матеріалів Дванадцятого Конгресу СКУ (2023 р.), який містить відомості про його роботу за 2018–2023 рр. (матеріали надані на запит автора безпосередньо СКУ); архівні матеріали з фондів ЦДАГОУ і УІТ, документи з приватного архіву Всеволода Соколика (Торонто, Канада); матеріали інтерв'ю автора дисертаційного дослідження з: Головою СФУЖО і водночас Другим віцепрезидентом СКУ (1992–2002 рр.), а нині Почесною Головою СФУЖО О. Бризгун-Соколик; Президентом СКУ (1998–2008 рр.) А. Лозинським; Головою СКВОР СКВУ/СКУ (1988–1998 рр.) І. Винницькою; Головою Олімпійської Комісії при СКВУ (1989–1993), Головою Спортової Комісії СКУ (1993–1998) В. Соколиком.

---

[127] Куліков В. О. Нові інформаційні технології в історичних дослідженнях. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер.: Історія*. 2007. № 762. С. 217–228; Юркова О. Facebook як новий тип історичного джерела: спроба характеристики та практичні завдання архівування документів. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики* : збірка наукових праць. Київ, 2015. Число 25. Електронні інформаційні ресурси. С. 31–48; Левчук О. Архівні електронні інформаційні ресурси як джерело історичної інформації. *Архіви України*. 2020. № 4. С. 52–70; Bondarenko O., Orlyk S., Pyzyk M. Digital Technology in Historical Research: Contemporary Scholarly Current. *East European Historical Bulletin*. 2024. № 33. P. 227–238.

[128] Святець Ю. А. Цифрові джерела в дослідницьких практиках істориків: теоретико-методологічний аспект. *Universum Historiae et Archeologiae*. 2019. Vol. 2 (27). Issue 1. С. 50.

Цінну інформацію для дослідження містять збірники матеріалів Конгресів (з'їздів) та річних звітів СКУ. Ця група документів має кілька видів, які різняться за своєю формою, подачею інформацією і подекуди змістовним наповненням: Конгресові книги, збірники звітних матеріалів Конгресів (тут представлено повну інформацію про надбудову, звіти її підрозділів і складових організацій, подано Статут і протоколи засідань у межах зібрання); Збірник звітів VI Конгресу СКВУ, який вміщує інформацію про діяльність провідників СКУ та його рад і відрізняється за обсягом, структурою від Конгресової книги; Річні звіти (загально характеризують роботу СКУ за основними напрямами впродовж року, без окремої деталізації); Книги річних звітів (тут опубліковано детальні описи проведеної роботи, вміщено повні звіти центральних підрозділів і складових організацій СКУ).

Конгресові книги дозволяють побачити цілісну картину діяльності СКУ, простежити зміни в його організаційній будові, чисельності членів, визначенні пріоритетних завдань, успіхи і недоліки проведеної роботи. У них надруковані масиви документальних джерел: Статути (та їх пропоновані проєкти відповідно до потреб унесення змін), вітальні листи від українських високопосадовців, науково-освітніх установ та ін., програми з'їзду, протоколи засідань, ухвалені резолюції, звіти провідників, голів рад, комітетів, комісій, складових організацій, інформація про фінансові та інші діловодчі справи надбудови. Загалом всі ці документи є відображенням праці СКУ. Книга VI Конгресу висвітлює історію організації на переломі завершення її роботи як СКВУ і трансформації в СКУ, уможливлює відстежити судження щодо майбутньої ролі надбудови на основі думок лідерів діаспори, подає розуміння перших кроків співпраці з Україною. Книги VII і VIII Конгресів ілюструють зростання СКУ за рахунок налагодження співпраці з представниками східної діаспори і безпосередньої діяльності Світового конгресу як дійсно світової надбудови. У книгах IX, X, XI і XII Конгресів простежуємо зростання міжнародної активності СКУ за рахунок діяльності його очільника та представництв в Україні та Брюсселі, роботу щодо координації дій світової української громади в умовах боротьби України з

ворожою агресією. Завдяки аналізу сукупності матеріалів Конгресових книг можна простежити періоди активності, реорганізації координаційних центральних рад і комісій СКУ, а також з'ясувати ефективність праці або час припинення діяльності окремих із них (СНР, СРС), уточнити певні дані та факти. Ця група джерел допомагає дослідити публічну дипломатію в діяльності СКУ, пов'язану з підтримкою України, впливом на міжнародні організації та іноземні уряди, формуванням образу історичної Батьківщини в світі.

На жаль, складною є ситуація з доступом до архіву СКВУ/СКУ. Архівні матеріали про роботу організації не зберігаються сукупно, про що стає зрозумілим із аналізу матеріалів Конгресів. У книзі VI Конгресу (1993 р.) читаємо, що накопичені архіви будуть передані до публічного архіву в Оттаві з метою їхнього належного упорядкування[129]. У книзі VIII Конгресу (2003 р.) зустрічаємо відомості, що ті архівні матеріали, які були у великій кількості та застарілі, перевірено й частину з них знищено. Там само зазначалося, що М. Момрик забрав частину архіву СКУ до Державного архіву в Оттаві (тепер – Бібліотека та архіви Канади), але залишалося ще дуже багато матеріалів, які треба впорядкувати[130]. Принагідно зазначимо, що, на жаль, авторові не вдалося опрацювати матеріали архіву СКВУ/СКУ в Оттаві у Бібліотеці та архівах Канади. З книги IX Конгресу (2008 р.) дізнаємося, що в 2003–2008 рр. архів зберігався у гаражі пані О. Даниляк, а частина архіву Комісії людських і громадянських прав була перенесена до сховища[131]. У подальших конгресових матеріалах відомостей про архів не знаходимо. Незважаючи на це, наявні опубліковані матеріали та веб-ресурси уможливлюють розв'язання поставлених дослідницьких завдань автором.

Річні звіти дають оглядову інформацію і не є великими за обсягами, у той час, як збірники річних звітів є більш інформативними і змістовними. Вони

[129] Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1998. С. 95.
[130] Звіт Генерального секретаря Світового Конґресу Українців з діяльности від 5 грудня 1998 року до 18 серпня 2003 (Проміжок часу між VII і VIII Конґресами СКУ). *VIII Конґрес СКУ. Звіти 1998–2003. Київ, 18–21 серпня 2003 року.* С. 63.
[131] Звіт діяльности Генерального секретаря (21 серпня 2003 р. – 19 серпня 2008 р.). *IX Світовий Конґрес Українців. Звіти 2003–2008*. 20–22 серпня 2008 року. Український Дім. Київ, Україна. С. 93.

містять програми і резолюції Річних зборів СКУ, отримані вітальні адреси. Відзначимо, що доволі часто тексти цих збірників потім і формують Конгресову книгу з поділом діяльності по роках. І не завжди у цих матеріалах віднаходимо відомості проблемних ділянок, які насамперед мали б формувати подальші кроки в розбудові СКУ.

У Конгресових книгах і збірниках річних звітів наводяться фотодокументи, посилання/QR-коди на вебресурси СКУ і членів його мережі або інші масмедіа, що дозволяє більш повно оцінити проведену ними роботу.

Оглядову інформацію про головні успіхи і здобутки, стислу характеристику діяльності рад і комісій організації подано у брошурах, зокрема виданих з нагоди ювілейних подій (до 25-ти, 40-ка і 50-ліття надбудови) або в зв'язку з проведенням Конгресів[132]. Важливим є видання матеріалів до історії діяльності Світової наукової ради при СКУ, яку здійснив Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара НаУОА в 2011 р. Серед опублікованих такі документи: статути, звіти, резолюції, протоколи, звернення, протести, привітання, листи, повідомлення і кілька світлин із фотоархіву СНР.

Окрему наукову цінність становлять відомості, які можна зустріти на сторінках періодичних видань організації, котрі в різний час мали інші назви – Вісник СКВУ, Бюлетень СКУ. Крім того, інформативними є Обіжники СКУ (також оприлюднювалися на власних вебресурсах різними українськими діаспорними організаціями). Варто відзначити, що з часом вони перейшли із друкованої форми в електронну, набувши формату інформаційних дайджестів. Завдяки цій групі джерел можна побачити «живу» історію організації: повідомлення про заходи, подальші плани та ідеї, фінансові збірки, списки добродійників, ювілейні дати відомих діячів, історію і сучасність українських громад із різних країн і регіонів світу.

[132] Світовий Конґрес Українців (СКВУ). 1967–1992. 12 с.; 40-ліття Світового Конґресу Українців. «Де живуть українці – там живе Україна». Торонто ; Нью-Йорк, 2007. 26 с.; Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. Ювілейний випуск з нагоди 50-ліття Світового Конґресу Українців. Торонто ; Київ ; Брюссель, 2017. 28 с.; Strong Diaspora. Dignity Rights Justice VII Ukrainian World Congress. Toronto 2–7 XII 1998. 8 p.; IX Світовий Конґрес Українців. 20–22 серпня 2008. Київ, Україна. 14 с.

Пресові повідомлення на сторінках одного з найбільш авторитетних періодичних видань закордонних українців – газети української громади в Америці «Свобода» є ще однією групою джерел. Такі публікації належали авторству представників СКУ або були передруками з інших ЗМІ. В обох випадках це грало роль чинника популяризації роботи організації і зміцнення його авторитету серед української громадськості зарубіжжя.

Публікації провідників СКУ, їхні спогади, матеріали інтерв'ю допомагають краще оцінити роботу надбудови. Хоча цій групі джерел притаманний високий рівень суб'єктивності, але з них можна зрозуміти важливість тих чи інших завдань у діяльності організації, труднощі, з якими доводилося боротися. Крім того, окремі з публікацій містять документальні джерела або відсилки до них, цитований матеріал. Варто відзначити високу активність публіцистичної діяльності колишнього Президента СКУ А. Лозинського – автора кількох книг і численних есеїв українською та англійською мовами. Матеріали інтерв'ю є опублікованими та неопублікованими. При цьому їхній формат є різним – у формі надрукованого діалогу або відеозапису.

Офіційний вебсайт і сторінки в соціальних мережах СКУ, вебсайти його рад і комісій (у т. ч. Української світової кооперативної ради), організацій-членів його мережі містять документальні та наративні джерела. Там розміщуються офіційні заяви, звернення, заклики СКУ до влади і суспільства України, лідерів іноземних держав та іноземних організацій. Також вони містять репортажі про події, анонси запланованих заходів, передруки праць провідників надбудови тощо.

Офіційні Інтернет-сторінки міжнародних організацій (Конференції міжнародних неурядових організацій Ради Європи), державних установ і неурядових установ (Міністерства закордонних справ, закордонних дипломатичних представництв України, Atlantic Council) містять документи і повідомлення, які створюють уявлення про діяльність СКУ як міжнародної неурядової організації та формати співпраці з Україною.

Важливе значення також мають фото- та відеодокументи. На YouTube-каналі СКУ розміщені виступи провідників організації, відеозаписи проведених заходів у межах окремих Конгресових з'їздів, ролики про історію надбудови. Як вже згадувалося, збірники Конгресів і річних звітів, періодичних видань організації містять багатий ілюстративний матеріал: фото діячів, проведених зустрічей та іншого типу заходів, листівки авторства різних діаспорних українських митців.

Загалом наявний джерельний комплекс є репрезентативним і достатнім для вивчення публічної дипломатії СКУ в означений відрізок часу.

Висновки до розділу 1

Діаспора може бути самостійним учасником міжнародних відносин. Завдяки грамотній стратегії взаємодії з діаспорами держави розбудовують внутрішнє життя в освіті, науці, культурі та економіці, а також посилюють власні позиції на міжнародній арені.

Україна почала надавати вагу використанню потенціалу закордонних українців у дипломатії, але досі ще не має чіткої стратегії співпраці з ними. На основі законодавчих актів, які регулюють відносини України зі світовим українством, можна простежити яким чином держава розширювала своє бачення ролі всесвітньої української спільноти як важливого чинника формування образу країни за кордоном. МЗС України активно співпрацює зі СКУ.

Застосовані методологічні принципи і групи наукових методів сприяють максимальній об'єктивності отриманих результатів і зроблених висновків. Історіографічний огляд засвідчив, що проблематика публічної дипломатії СКУ вивчена фрагментарно і потребує подальших досліджень. Джерельна база, на якій базована дисертаційна робота, є достатньою для комплексного висвітлення теми.

РОЗДІЛ 2. СКУ ЯК МІЖНАРОДНА НЕУРЯДОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

2.1. Структура, завдання, напрями діяльності

Для розкриття наукової проблеми необхідно охарактеризувати особливості діяльності СКУ як міжнародної неурядової організації та координаційної надбудови українських організацій і громад у діаспорі. Приступаючи до аналізу, відразу зауважимо, що ми обмежимося напрямами і цілями її роботи, що актуальні до 2021 р. включно, тобто в межах досліджуваного нами хронологічного періоду. Це уможливить ліпше розуміння роботи Конгресу як самостійного недержавного учасника міжнародних відносин і реалізатора публічної дипломатії діаспори.

Історія СКУ сягає близько шістдесяти років. У 2027 р. він відзначатиме своє 60-ліття. Організацію створено в 1967 р. як Світовий конгрес вільних українців (СКВУ) в ході проведення масштабної події, яка відіграла значну роль у консолідації українців зарубіжжя – І Конгресу СКВУ (1967 р.). Цей з'їзд об'єднав і став комунікаційним майданчиком для 1003[133] делегатів із 17 країн світу. Зібрання також називають Конгресом Свободи, бо, фактично, воно стало першою масовою маніфестацією, яка засвідчила єдність світових українців[134]. Відповідно до ухваленого Статуту завдання новоствореної організації полягали в наданні всієї можливої допомоги українському народові в його змаганнях за волю і державну незалежність та координації діяльності своїх членів згідно з постановами і резолюціями Першого і чергових Конгресів[135]. За Конгресами (з'їздами) СКВУ закріплювалася роль найвищого органу, який унормовував і спрямовував діяльність всієї організації на основі постанов і резолюцій[136].

Світова українська спільнота, представлена І Конгресом СКВУ, у Першому маніфесті до Українського Народу в Україні й за її межами в СССР та

[133] В ювілейній брошурі «Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу» зазначено, що в Першому Конгресі СКУ взяло участь 1003 делегати (див. с. 5), а в брошурі «Світовий Конгрес Вільних Українців (СКВУ). 1967–1992» йдеться 1004 осіб (див. титульний аркуш, зворот).
[134] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 5.
[135] Перший Світовий Конґрес Вільних Українців : матеріяли. Вінніпеґ ; Ню Йорк ; Лондон : Видання Секретаріяту Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. С. 192.
[136] Там само.

в країнах совєтського блоку чітко стверджувала, що допомагатиме своєму народові, допоки він не побудує суверенну і соборну державу[137]. У документі також наголошувалося: «Для допомоги Україні ми використовуватимемо всі способи й спроможності, які маємо в демократичній дійсності вільного світу. На першому місці у нас стоїть ширення правди про Україну, її історію, визвольну боротьбу, культуру. В цій ділянці ми вже чимало виконали нашими багатомовними виданнями, радіомовленням, доповідями на наукових з'їздах, працею в університетах тощо»[138]. Діяльність українства в діаспорі загалом і СКВУ зокрема розглядалася як спосіб підтримки існування української спільноти за межами України та створення духовних і матеріальних цінностей, які в майбутньому потребуватиме незалежна Україна[139].

Неодноразово в ході з'їздів обговорювалося питання важливої ролі українських громад у світі, які можуть стати каталізаторами посилення українського голосу в світі – єдиного і консолідованого. Паралельно із важливістю становлення суверенної України зверталася увага на потребі в збереженні української національної ідентичності в країнах-реципієнтах як однієї з основних проблем, які стоять перед світовою українською громадою[140]. Про це свідчить вже більш розширене коло завдань СКВУ в його Статуті, наведеному в матеріалах II Конгресу (1–4 листопада 1973 р., Торонто, Канада), де поруч із задекларованими цілями зазначалося: «зберігати українську національну ідентичність та плекати і передати з роду в рід українську мову, культуру і традиції»[141].

Упродовж кількох десятків років СКВУ провадив активну роботу задля поширення знань про українську державницьку традицію, обстоювання існування України як незалежної держави, популяризації української історії, культури, мови, єднання українства в світі. Для досягнення цілей Конгрес

[137] Перший Світовий Конґрес Вільних Українців : матеріяли. С. 92.
[138] Там само.
[139] Там само. С. 94.
[140] Другий Світовий Конґрес Вільних Українців : матеріяли. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон : Видання Секретаріяту Світового Конгресу Вільних Українців, 1986. С. 357.
[141] Там само. С. 349.

постійно намагався вдосконалювати свою діяльність і посилювати її відповідно до рішень власних зібрань. Це відбувалося за рахунок зміцнення і розбудови його інституційної структури, чіткішого розмежування повноважень у межах Секретаріату, спроб налагодження міжнародних зв'язків тощо. Свою роботу надбудова здійснювала завдяки функціонуванню власних структурних одиниць і координації різних акцій членів своєї мережі (складових організацій). Станом на час V Конгресу СКВУ (1988 р.) світова українська організація демонструвала вже певні успіхи, які охоплювали різні ділянки праці, і мала розгалужену організаційну схему, що свідчило про її зростання з моменту заснування[142]. В Конгресі цікавилися подіями, які відбувалися в політичному та суспільному житті України наприкінці 1980-х – початку 1990-х рр. на тлі розпаду СРСР та перших кроків молодої держави. Про це свідчить низка документів (добірка інформаційних матеріалів із різних видань) англійською мовою на цю тематику, що зберігаються в ЦДАГОУ[143].

З проголошенням незалежної України в 1991 р. було досягнуто одного з ключових завдань СКВУ – утвердження вільної України як правової та суверенної держави. Цей знаковий рік пройшов для Конгресу під гаслом «За самостійну соборну Україну» із кличем «Поміч для СКВУ – це поміч Україні»[144]. У листі-привітанні (т. зв. «привіті») СКВУ до Президії ВРУ від 26 серпня 1991 р. висловлювалося признання за рішення проголосити Україну самостійною і незалежною державою. Зі сторони Президії Секретаріату Конгресу було висловлено запевнення Верховної Ради та всіх громадян України, що вона докладе максимальних зусиль, аби держави, де проживають українці, визнали незалежність України[145]. Будучи репрезентантом глобальної української громади, СКВУ став на чолі координації діяльності закордонного українства,

[142] П'ятий Світовий Конґрес Вільних Українців. 1988. Матеріали. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон : Видання Секретаріяту Світового Конгресу Вільних Українців, 1993. С. 8.
[143] Центральний державних архів громадських об'єднань та україніки (ЦДАГОУ). Ф. 429. Оп. 1. Спр. 75. Арк. 80–121, 128–135.
[144] Верига В. До читачів Вісника СКВУ!. *Вісник Світового Конґресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 2.
[145] Привіт СКВУ до Президії Верховної Ради України. *Вісник Світового Конґресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 40.

спрямованої на підтримку України в різних сферах життєдіяльності, а також провів акцію щодо дипломатичного визнання України країнами Заходу[146]. С. Лазебник зазначав, що не без дієвого впливу СКВУ першою в західному світі визнала державну незалежність Канада, де проживає потужна чисельна українська громада, він також вказував, що у вересні 1991 р. СКВУ організував масову маніфестацію перед Білим домом у Вашингтоні за визнання України[147].

До Президії надходило чимало листів із країн проживання українців і з України з проханнями підтримки: моральної і матеріальної, для відбудови і розбудови суспільно-громадського, релігійного, наукового та економічного життя. Для реалізації такої допомоги СКВУ потребував чималих коштів, тому активно закликав до складання пожертв на свою діяльність[148]. Бюджет Конгресу формувався завдяки фінансовим надходженням від крайових центральних репрезентацій (але деякі з них не виконували належно своїх фінансових зобов'язань), пожертв від меценатів та благодійників і щорічної «Травневої акції» (свого роду фандрейзингової кампанії)[149].

Існування України як суверенної держави означало досягнення статутних цілей, визначених СКВУ. Проте в організації розуміли, що Україну потрібно надалі підтримувати, адже її незалежність була досить крихкою, тому головним завданням надбудови було допомогти державі стати на ноги, вийти на міжнародну арену як суб'єкт міжнародного права[150]. «Існування СКВУ тепер не менш потрібне, як це було раніше, СКВУ може і мусить відіграти неабияку ролю в закріпленні української державности», – йшлося у зверненні до читачів «Вісника Світового Конґресу Вільних Українців» у грудні 1991 р.[151]. Там само наводилася паралель із Світовим єврейським конгресом, який робить значну роботу для єврейства в світі загалом і для Держави Ізраїль зокрема.

[146] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 8–9.
[147] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С. 95.
[148] Верига В. До читачів Вісника СКВУ!. С. 2.
[149] Там само.
[150] Там само. С. 3.
[151] Там само. С. 4.

Висловлювалася думка, що схожу роль для українства закордоння і України мав би виконувати СКВУ[152].

З 19 вересня до 7 жовтня 1991 р. проходив перший офіційний візит Президента СКВУ Ю. Шимка до України. На землю батьків він приїхав разом із дружиною. Також разом із ним прибули голова Комісії екології Ю. Курис і голова Комісії прав людини А. Вітер. Візит був успішним, широко висвітленою в засобах масової інформації (пресі й телебаченні)[153].

Лідер СКВУ побував у різних містах і на різних подіях. Виступаючи перед львів'янами в театрі імені Марії Заньковецької, він поділився своїми думками щодо майбутньої роботи. Зокрема, Ю. Шимко вважав, що СКВУ треба перейменувати на Світовий конгрес українців, який існуватиме, незважаючи на те, який в Україні пануватиме режим або яка партія матиме владу. Він вказував, що Україна має велику діаспору, яка може стати вагомою силою у розбудові держави. При цьому зауважувалося, що український народ сам вирішуватиме, якою буде держава, а Конгрес зі своєї сторони прагне залучити українських бізнесменів, підприємців, банкірів, учених для допомоги Україні[154].

Після повернення до Канади, Ю. Шимко взяв участь у низці громадських подій. У 1991 р. Президія СКВУ оголосила про започаткування «Фонду відбудови України», з якого до України на різні проєкти було передано орієнтовно 65 тис. доларів[155].

У 1992 р. СКВУ долучився на правах членства до Оргкомітету проведення масштабної події – Всесвітнього форуму українців. Не дивлячись на такий статус, Ю. Шимко зауважував, що основна підготовча робота велася безпосередньо в Україні. Високе зібрання відбулося 21–24 серпня 1992 р. – у першу річницю після проголошення незалежності України. Керівник Конгресу і члени Президії брали участь та виголошували доповіді на пленумі або по

[152] Верига В. До читачів Вісника СКВУ!. С. 4.
[153] Звіт Президента СКВУ (29 листопада 1988 – 27 жовтня 1993). *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У. 2–7 листопада 1993*. С. 8. [Без нумерації сторінок у збірнику звітів. За порядковим рахунком. У випадку розгляду окремо Звіту Президента СКВУ наявна нумерація. Інформація на яку зроблено посилання в такому випадку розміщена на С. 6].
[154] Чавага К. Я вірю в силу єдности діяспори і України. *Вісник Світового Конгресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 33.
[155] Звіт Президента СКВУ (29 листопада 1988 – 27 жовтня 1993). *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У.* С. 8.

окремих секціях[156]. До Форуму долучилися 12 членів Президії СКВУ та 175 делегатів від західної діаспори. Результатом роботи заходу відбулося створення УВКР, до складу якої від надбудови ввійшло 13 представників[157]. Вже на початку 1993 р. відбулося перше засідання УВКР, до якого долучилися майже всі члени мережі СКВУ. На цьому зібранні було затверджено Статут новоствореної Ради і решту організаційних нюансів[158].

У частині «Передконґресове» збірника матеріалів VI Конгресу СКВУ (1993 р.) було представлено різні думки щодо майбуття надбудови. У частині з них йшлося про необхідність подальшого існування СКВУ, але з урахуванням пошуку нових форм і методів його роботи, важливості залучення до його діяльності представників українства східної діаспори, комунікації з Україною[159]. Зворотній погляд полягав у тому, що Конгрес має припинити своє існування не лише через постання незалежної України, а й через власні проблемні ділянки роботи та фінансові складнощі[160]. А. Яців називав такі полемічні статті передумовою до чергового масштабного зібрання світового українства[161].

У вітальному зверненні до VI Конгресу Президента України Л. Кравчука йшлося: «Завдяки старанням і зусиллям Світового Конґресу Вільних Українців, його організацій у багатьох державах живе й утверджується ідея українства, зберігається національна ідентичність, функціонує українська церква, плекаються мова, культура, традиції, виховується свята, нев'януча любов до землі первороду. На весь світ завжди лунав голос СКВУ – голос надійної підтримки України, її волелюбного народу як захист і здійснення його законних прав, одвічних прагнень мати власну самостійну державу»[162].

---

[156] Звіт Президента СКВУ (29 листопада 1988 – 27 жовтня 1993). *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У.* С. 8–9.
[157] Звіт з діяльности Канцелярії і Генерального Секретаря СКВУ за час від 1-го грудня 1988 р. до 31 жовтня 1993 року. *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У. 2–7 листопада 1993*. С. 23–24. [Без нумерації сторінок у збірнику звітів. За порядковим рахунком. У випадку розгляду окремо Звіту з діяльности Канцелярії інформація на яку зроблено посилання в такому випадку розміщена на С. 9–10].
[158] Звіт Президента СКВУ (29 листопада 1988 – 27 жовтня 1993)… С. 9.
[159] Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. С. 13–27.
[160] Там само. С. 10–13.
[161] Яців А. Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців: дискусії про місію та майбутнє. С. 1377.
[162] Президент України Світовому Конґресу Вільних Українців. *Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року*. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1998. С. 38.

Аналізуючи це зібрання, можна погодитися з думками Ю. Шимка, який у своєму звіті відзначав важливість організації як фактора консолідації світової української громади і наголошував на потребі її оновлення за рахунок нових фахівців: «Скріплення СКВУ – це скріплення одної спільної діяспори, одного народу. Його структуру та діяльність треба оновити новими силами, новим допливом енергії та молодим штабом професійних людей, яких доволі багато і вони готові допомогти, якщо тільки відкрити їм двері довір'я»[163].

Загалом VI з'їзд СКВУ став переломним моментом в історії організації, адже дав фактичний відлік нового витка в ній. Серед головних результатів – замість Світового конгресу вільних українців (СКВУ) постав Світовий конгрес українців (СКУ). Новим очільником організації було обрано Д. Ціпивника, прийнято новий Статут, який став фундаментом для діяльності Світового конгресу на сучасному етапі[164]. Завдання СКУ полягали в збереженні української національної духовності, мови, культури та надбань українців поза межами України, координації діяльності організацій-членів мережі СКУ, мобілізації громадсько-політичної думки громадян країн-реципієнтів для посилення прихильного ставлення до України, її державної, духовної та економічної розбудови, захисті права людини[165].

Важливо вказати на особливості проведеної знакової події. Це був перший Конгрес, який отримав привітання від Президента незалежної України, а серед його учасників були представники офіційних урядових осіб суверенної України[166].

Як попередні, так і наступні Конгреси СКВУ/СКУ відігравали важливу роль в об'єднанні українських громад із різних держав і регіонів світу, свідчили про зростання СКУ як міжнародної неурядової організації, а також виявляли проблеми у «внутрішній» роботі, житті українських громад, формах і методах співпраці з Україною.

---

[163] Звіт Президента СКВУ (29 листопада 1988 – 27 жовтня 1993). *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У.* С. 10.
[164] Яців А. Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців: дискусії про місію та майбутнє. С. 1382.
[165] Там само. С. 1381–1382.
[166] Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. С. 6.

У нашому дослідженні ми використовуємо матеріали всіх Конгресів СКУ з моменту постання незалежної України та до останнього станом на сьогодні конгресового з'їзду – тобто з VI в 1993 р. і до XII в 2023 р. (у випадку матеріалів XII Конгресу, йдеться про ті з них, які стосуються роботи надбудови до 2021 р.) (див. Додаток Г). Знаковими були гасла/слогани цих з'їздів, метою яких було продемонструвати вектори роботи надбудови, заявити про єдність світового українства навколо конкретних питань її діяльності та шляхів підтримки України або ж привернути увагу закордонних українців і безпосередньо українців в Україні до важливих подій національної історії та культури. Це судження також є справедливим і для окремо взятих років. СКУ звертався до українців всього світу, щоб святкування всіх річниць у 2001 р. проходило під гаслом «Українці для України»; промовистими були слогани, надруковані на титульному аркуші Бюлетеня СКУ «Україна і діяспора – взаємна допомога і захист» (весна 2002 р., № 1) і «Зміцнюємо національну свідомість українців у всьому світі» (весна 2010 р., № 4)[167].

Сприяло об'єднанню світової української громади створення періодичного видання – щоквартальника «Бюлетень СКУ». Мета часопису полягала в ознайомленні з роботою Конгресу українськими громадами в різних частинах світу, адже Д. Ціпивник вважав, що значна частина західної діаспори не була належним чином обізнана з діяльністю надбудови. Окрім розв'язання цієї проблеми, поява видання принесла матеріальну користь, адже зросла кількість пожертв на користь організації[168].

У жовтні 1994 р. Д. Ціпивник разом зі своїм заступником В. Веригою, Генеральним секретарем Я. Соколиком і головою СФУЖО О. Соколик провели зустріч із Президентом України Л. Кучмою, Міністром закордонних справ України Г. Удовенком, Послом України в Канаді В. Батюком. У ході зустрічі для

[167] СКУ в 2001 році. Гасло СКУ на 2001 рік і відзначення річниць. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 6; Україна і діяспора – взаємна допомога і захист (титульний аркуш Бюлетеня СКУ). *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 1; Травень – місяць СКУ! Зміцнюємо національну свідомість українців у всьому світі (титульний аркуш Бюлетеня СКУ). *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна – 2010. № 4. С. 1.

[168] Звіт Президента СКУ від листопада 1993 до жовтня 1998 рр. *Сьомий Світовий Конгрес Українців. Частина І-ша. 2–6 грудня 1998 року*. *Westin-Harbour Hotel, Toronto*. С. 3.

Л. Кучми було передано Меморандум про те, що хвилює діаспору і яким чином вона може сприяти державному будівництву України[169].

У листопаді того ж року СКУ приєднався до протесту проти американської телевізійної станції CBS, в програмі якої «60 minutes» було висловлено неправдиву інформацію і наклепи щодо українців. Щоб уникнути появи схожих випадків у подальшому і протистояти появі неправдивої інформації про українців було вирішено створити спеціальний комітет – «Media Watch Ukraine». Справою займався зі сторони Президії В. Держко[170]. Даний випадок став одним із багатьох свідчень адвокаційної діяльності Конгресу в медійному просторі задля збереження іміджу українства.

У 1995 р. мережа СКУ збільшилася, до неї увійшли: Об'єднання українців Росії, Союз русинів і українців у Югославії, Громада українців Литви, Українське земляцтво в Естонії та Українська громада в Латвії. Д. Ціпивник вказував, що це демонструвало: Конгрес був потрібен не лише для західної діаспори, але і для східної, а також для України через впливи, які можуть здійснювати закордонні українці на уряди країн свого поселення[171].

У 1997 р. відзначалося 30-ліття СКВУ–СКУ. В. Верига зауважував, що з появою незалежної України, надбудова допомагала в організації з'їздів молоді, наукових конференцій, конгресів і форумів у Польщі, Словаччині, Україні[172]. Він підкреслював, що завдяки такій діяльності українці з різних частин світу вперше змогли вільно зустрічатися і обговорювати свої проблеми, СКВУ через СКВОР допомагав в організації (розвитку) українського шкільництва в Україні і незалежних державах на пострадянському просторі[173]. З нагоди 5-ої річниці Незалежності України (1996 р.) Президент України Л. Кучма відзначив діяльність лідера СКУ Д. Ціпивника Вітальним листом, який було вручено адресату в Посольстві України в Оттаві 21 березня 1997 р. Таку ж нагороду отримав президент КУК О. Романів. У Вітальному листі для Д. Ціпивника

[169] Звіт Президента СКУ від листопада 1993 до жовтня 1998 рр. *Сьомий Світовий Конгрес Українців*. С. 5.
[170] Там само.
[171] Там само. С. 6.
[172] Верига В. 30-ліття СКВУ – СКУ. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Березень 1997. Ч. 9. С. 2.
[173] Там само.

йшлося: «П’ятирічний ювілей є для мене ще однією приємною нагодою з вдячністю відзначити Ваш великий особистий внесок у розбудову Незалежної України»[174]. Потрібно вказати, що в 1996 р. Президія Секретаріату СКУ нагородила Л. Кучму Медаллю св. Володимира Великого. Урочисте вручення Медалі пройшло 22 серпня того ж року в Києві. В свою чергу Л. Кучма подякував делегації СКУ за надану честь і допомогу діаспори в зміцненні державності, запевнивши, що завдяки спільним зусиллям Україна займе провідне місце у світовій спільноті[175].

Цікаво звернути увагу на виступ Голови СФУЖО О. Соколик на пленарній сесії VII Конґресу СКУ (1998 р.). У своїй доповіді вона розмірковувала над тим, яким чином українство в світі може допомогти Україні в її державному будівництві та зміцненні позицій на міжнародній арені: «[…] ми можемо, якщо наша громада в даній державі сильна, мати вплив на її уряд відносно економічної допомоги у формі нових договорів, підтримки на міжнародних форумах. Можемо здобувати прихильників Україні в політичному світі та медії, співпрацюючи з амбасадами, консулятами України, уможливлювати обмін студентами, запрошувати студентів, фахівців, науковців на підвищення рівня в установах країн, де ми живемо. Використовувати всі доступні нам, як громадянам поодиноких держав, можливості в допомозі Україні. Для цього нам потрібна допомога молодого ідейного покоління»[176].

VIII Конгрес СКУ (2003 р.), символічна роль якого полягала в тому, що вперше таке зібрання проходило в незалежній Україні, погодив рішення, що надбудова є центральною репрезентацією всіх українських організацій та українців, які проживають за межами України – в діаспорі. Проте дискусії з цього питання продовжувалися. Тому 1 червня 2001 р. у межах нарад Пленуму Секретаріату відбувся тематичний круглий стіл. Попередньо було зібрано думки

[174] З приводу 5-ої Річниці Державної Незалежності України… *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Березень 1997. Ч. 9. С. 3.
[175] Відзначення Президента України на передодні 5-ої річниці Незалежности України (Київ). *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Осінь 1996. Ч. 7. С. 2.
[176] Соколик О. Зміцнімо діяспору – допоможемо Україні. Доповідь на пленарній Сесії VII-го Конґресу СКУ – грудень 1998 р. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна 2000. № 1 (4). С. 11.

щодо бачення ролі СКУ на основі рішень попереднього з'їзду – VII Конгресу – серед колишніх очільників організації, представників СФУЖО і крайових центральних репрезентацій. Було ще раз переглянуто різні сторони заявленої проблематики та узгоджено, що СКУ є і повинен залишатися представником і координатором діяльності всієї діаспори, тобто західної та східної[177].

Важливою віхою в діяльності СКУ була його офіційна реєстрація в Канаді (хоча також розглядався варіант реєстрації в США). За цю ділянку роботи відповідала Перший заступник Президента СКУ М. Шкамбара. Реєстрацію СКУ в Канаді здійснив І. Бардин на добровільних благодійних засадах 6 грудня 2000 р., а вже 9 лютого наступного року було отримано відповідний лист-підтвердження від канадського уряду[178].

У 2003 р. Конгрес офіційно набув членства в ООН на правах неурядової організації після довгих років намагань здобути цей статус[179]. Ця подія свідчила про зміцнення впливу СКУ і здобуття офіційного голосу на рівні одного із важливих майданчиків міжнародної політики.

Упродовж 1998–2008 рр. СКУ закріпив свої позиції як світова надбудова українських громад і організацій в діаспорі. Дедалі більше українських громад і організацій з числа східної діаспори, в т. ч. пострадянського простору, налагодили співпрацю зі Конгресом і доєдналися до його лав на правах членства. Цей процес був доволі інтенсивним. У цьому належне потрібно віддати Президенту СКУ А. Лозинському (1998–2008 рр.), який надавав питанням залучення закордонних українців східної діаспори до СКУ, допомоги для них і загалом єднання світового українства, великого значення. Він здійснив багато поїздок до різних країн, які допомогли більше ознайомитися з чисельністю, організованістю, особливостями інституційного життя та проблемами українських громад. Детальні відомості про такі поїздки та їх результати можна віднайти в книгах звітних матеріалів VII і VIII Конгресів СКУ. А. Лозинський

[177] Звіт Президента СКУ від 6 грудня 1998 до 3 червня 2003. *VIII Конгрес СКУ. Звіти 1998–2003. Київ, 18–21 серпня 2003 року*. С. 3.
[178] Там само. С. 4.
[179] Лозинський А. Світовий Конґрес Українців та ООН: заради справедливості. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. С. 70–72.

пригадував, що зв'язки із представниками східної діаспори налагоджувалися на особистому рівні (зокрема під час участі в Всесвітній форумах українців, які організовувала УВКР, через знайомих в США, які мали родичів у різних країнах, приміром Казахстані), а не через МЗС України чи посольства[180].

У 2008–2018 рр. лідером СКУ був Е. Чолій. Перед початком своєї каденції він звертав увагу на міркування А. Лозинського про те, що перший етап формування світового українства завершився поїздками, які стали початком контактів із місцевими українцями (наслідком цього є те, що СКУ об'єднав не тільки українців Заходу та Австралії, але й Вірменії, Грузії, Казахстану, Узбекистану та ін., а також українців на нових поселеннях у Європі, як-от у Греції, Італії, Іспанії), а другий – мав би характеризуватися конкретними співдіями, координацією діяльності, взаємною допомогою і дійсним захистом (прикладом співпраці всього світового українства А. Лозинський називав вшанування 70-ої річниці Великого Голоду в Україні)[181]. У свою чергу Е. Чолій висловлював думку, що третім етапом розвитку світового українства є партнерство між українськими громадами світу та між Україною і діаспорою[182].

Період лідерства Е. Чолія пов'язаний із підвищенням міжнародної активності організації. Надбудова продовжила свою працю щодо підтримки закордонних українців у світі, взаємодіяла з іноземними колами влади для захисту інтересів українців. У цьому теж можна простежити своєрідні прояви діаспорної дипломатії, зокрема: в 2011 р. СКУ сприяв вирішенню важливої для української громади в Угорщині справи щодо виборів до Державного органу самоврядування українців Угорщини; того ж року допоміг у поверненні українській громаді Польщі Народного дому в Перемишлі; в 2012 р. сприяв припиненню процесу закриття української школи в с. Мокре Підкарпатського

[180] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Президентом Світового Конґресу Українців (1998–2008 рр.) від 28 травня 2025 року Аскольдом Лозинським (аудіозапис). *Архів Науково-дослідного центру «Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара» Національного університету «Острозька академія» (НДЦ ІДУД НаУОА).* 00:45-02:30 хв.

[181] Слово новообраного Президента СКУ Евгена Чолія від 22 серпня 2008 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима – 2008/2009. № 1. С. 3; Лозинський А. Слово Президента. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2003/2004. № 1. С. 3.

[182] Слово новообраного Президента СКУ Евгена Чолія від 22 серпня 2008 р. …

воєводства у Польщі та її передання українській громаді; в 2016 р. СКУ допоміг у розв'язанні важливого для СУР питання щодо права на свого представника в румунському парламенті; неодноразово виступав зі зверненнями до міжнародної спільноти щодо захисту прав українців у Росії[183].

Важливу роль для поселення міжнародної праці Конгресу і збільшення його авторитету відіграли поїздки лідера організації. Приміром за період від серпня 2013 р. до листопада 2018 р. Е. Чолій здійснив 147 поїздок до 51 країни, де взяв участь у близько 1 500 двосторонніх зустрічей з високопосадовцями, представниками експертного середовища та громадянського суспільства, виступив понад 160 разів на офіційних заходах, провів понад 200 зустрічей з українською громадою[184]. Помітною подією в історії СКУ було набуття статусу члена Конференції міжнародних неурядових організацій в Раді Європи в 2018 р.[185].

У 2017 р. найвища надбудова відзначала знакову дату – 50-річчя діяльності. З метою належного святкування цієї дати функціонувала Світова комісія з відзначення 50-ліття заснування СКУ, було обране промовисте гасло – «Українці разом – майбутнє за нами». Впродовж десяти місяців завдяки роботі складових організацій та партнерів СКУ було організовано чимало заходів та ініціатив, до яких було задіяно високопосадовців, представників громадянського суспільства, бізнесу та ін. Серед важливих тем: як підтримати Україну та успішно підсилити громадську мережу. Для того, аби про багатогранну роботу СКУ були більше обізнані в Україні та піднести рівень свідомості серед молоді, Конгрес спільно з МІОКом Національного університету «Львівська політехінка» підготував широку та насичену ювілейну програму (виставки, мультимедійні проєкти, Дні української діаспори 27–29 серпня 2017 р. у Львові та ін.)[186]. Якщо

[183] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 19; Обіжник СКУ № 1 (89). Січень, 2011. *Ukrajinci.cz*. URL: https://www.ukrajinci.cz/vsechny-aktuality/news+c29/-c-a-1-89-a-nnn-2011-n_1+a7855.htm (дата звернення: 10.10.2024).

[184] Звіт Президента Світового Конґресу Українців Евгена Чолія від 23 серпня 2013 р. до 21 листопада 2018 р. *XI Світовий Конґрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018*. Київ, 2018. С. 43.

[185] Про Світовий Конґрес Українців. *XI Світовий Конґрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018*. Київ, 2018. С. 4; Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С. 96.

[186] Звіт Світової комісії з відзначення 50-ліття заснування Світового Конґресу Українців. *XI Світовий Конґрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018*. Київ, 2018. С. 132, 135; Світовий Конґрес Українців.

говорити мовою статистики, то для обговорення спільних пріоритетів світового українства, СКУ провів на чотирьох континентах кілька міжнародних конференцій, економічний форум і круглий стіл[187]. Під час спеціального засідання МЗС України 25 серпня 2017 р. Конгрес та українські урядовці обговорили низку питань, що становили спільний інтерес, зокрема відстоювання національних інтересів України[188].

Окремої уваги заслуговують зв'язки СКУ з українцями в Російській Федерації. На початку 2010-х рр. там було ліквідовано дві значні українські діаспорні організації – Федеральну національно-культурну автономію українців Росії та Організацію українців Росії, у 2018 р. у Москві було закрито Бібліотеку української літератури[189]. У 2019 р. Генеральна прокуратура Росії визнала Світовий конгрес українців небажаною організацією[190]. А. Лозинський критикував офіційну українську владу за те, що з її сторони не було ніяких дій ні на двосторонньому чи міжнародному рівнях для захисту організацій закордонних українців в усіх перелічених вище випадках[191]. Однак у цьому контексті потрібно пригадати, що на початку 2021 р. Постійний представник України в Раді Європи Б. Тарасюк засудив політику Росії щодо СКУ і закликав Раду Європи уважно розглянути ситуацію, яка склалася навколо цієї організації[192]. Це ж питання порушувала Постійний представник України в Офісі ООН в Женеві Є. Філіпенко на зустрічі з Верховним комісаром ООН з прав людини[193].

Вчора, сьогодні, завтра. Виставка присвячена 50-літтю Світового Конґресу Українців / Ідея та виконання – Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка». URL: https://uwc.miok.lviv.ua/ (дата звернення: 05.12.2024).

[187] Звіт Світової комісії з відзначення 50-ліття заснування Світового Конґресу Українців. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 133.

[188] Там само. С. 135.

[189] Лозинський А. Новорічна пропозиція для Уряду України. *Український погляд*. 03.01.2021. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/novorichna-propozytsiya-dlya-uryadu-ukrayiny.html (дата звернення: 11.11.2024).

[190] Росія заявила, що Світовий Конґрес Українців є загрозою для її національної безпеки. *Свобода*. 2019. Число 29. П'ятниця, 19 липня. С. 1.

[191] Лозинський А. Новорічна пропозиція для Уряду України…

[192] Україна закликає Раду Європи зреагувати на утиски СКУ в Росії. *Укрінформ*. 20.01.2021. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3174873-ukraina-zaklikae-radu-evropi-zreaguvati-na-utiski-sku-v-rosii.html (дата звернення: 07.02.2026).

[193] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. Торонто ; Київ ; Брюссель ; Нью-Йорк, 2021. С. 12.

У відповідь на дії Росії СКУ намагався оскаржити такі рішення, але це не принесло ефективних результатів. У жовтні 2019 р. Рада директорів СКУ створила Комітет із захисту прав СКУ та його мережі, яким керував Е. Чолій. У липні 2021 р. Конгрес ухвалив рішення про призупинення членства усіх своїх складових організацій, а також провідників СКУ в РФ, щоб захистити українські організації та її лідерів від можливих переслідувань[194]. Співголова Об'єднання українців Росії В. Семенко негативно оцінив крок і зазначав, що він розчарувався у СКУ, в т. ч. і через те, що представники українських організацій в Росії не мали змоги брати участь у зібраннях надбудови в статусі запрошених гостей[195]. Питання підтримки відносин СКУ із українськими громадами в Росії, захисту прав українців і процесів оскарження рішень владних російських структур щодо світової української діаспорної надбудови потребує окремого вивчення і розгляду.

XI Конгрес СКУ (2018 р.) обрав очільником надбудови П. Ґрода, окреслив пріоритетні напрями роботи на наступні роки з врахуванням викликів, які постали перед світовою українською спільнотою та Україною. Під час зібрання пройшла низка важливих тематичних подій, зокрема «Роль діаспори у створенні позитивного іміджу України та українців у світі», «Міжнародна підтримка України в питаннях оборони, реформування та в гуманітарній сфері» та ін. На YouTube-каналі надбудови розміщені відеозаписи засідань цих сесій, що дозволяє безпосередньо ознайомитися з ходом їхньої роботи і дискусій[196].

Після початку пандемії COVID-19 СКУ підтримував Україну та численні українські громади в країнах проживання. У березні 2020 р. створено Робочу

---

[194] Річний звіт Світового Конгресу Українців – 2021. С. 11; UWC severs formal ties with Ukrainians in Russia as Moscow launches new offencive against Ukrainian ethnic minority. *The Ukrainian Weekly*. July 16, 2021. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-severs-formal-ties-with-ukrainians-in-russia-as-moscow-launches-new-offensive-against-ukrainian-ethnic-minority/ (last accessed: 09.02.2026).

[195] Фещенко А. Один із лідерів української діаспори у РФ: Світовий конгрес українців викинув нас зі своїх лав. *Главком*. 7 грудня 2023. URL: https://glavcom.ua/world/observe/odin-iz-lideriv-ukrajinskoji-diaspori-u-rf-svitovij-kongres-ukrajintsiv-vikinuv-nas-zi-svojikh-lav-973021.html (дата звернення: 09.04.2026).

[196] Роль діаспори у створені позитивного іміджу України та українців у світі. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 22 грудня 2018. URL: https://www.youtube.com/watch?v=jqLhAnt-bU8 (дата звернення: 07.02.2026); Міжнародна підтримка України в питаннях оборони, реформування та в гуманітарній сфері. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 22 грудня 2018. URL: https://www.youtube.com/watch?v=B_kTDXRjqew (дата звернення: 07.02.2026); Формування свідомого українця через призму освіти. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 22 грудня 2018. URL: https://www.youtube.com/watch?v=KYct9pBDrmk (дата звернення: 07.02.2026).

групу СКУ з підтримки українських громад під час пандемії коронавірусу[197]. Її очолила Р. Роман, а заступником призначено М. Левка. До роботи групи приєдналися члени Конгресу з США, Канади, Європи та Австралії. Було налагоджено співпрацю з українським урядом. Проводилися віртуальні зустрічі (конференції) з представниками мережі СКУ зі 63-ьох країн світу. Це дозволило ознайомлюватися з ситуацією на місцях і потребами громад. Таким чином було забезпечено подальше функціонування організації і встановлено лінію комунікації для обговорення нагальних питань. У межах роботи цієї Робочої групи відбувалися віртуальні засідання з Міністром закордонних справ України і Заступником Міністра охорони здоров'я України щодо допомоги державі зі сторони світового українства[198]. 19 березня 2020 р. відбулася телефонна розмова Міністра закордонних справ України та Президента СКУ. Лідер надбудови запропонував допомогу та підтримку МЗС України щодо оперативного поширення офіційної інформації до закордонних українців і гуманітарної підтримки на міжнародній арені[199]. 22 квітня того ж року Віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України В. Пристайко провів онлайн-зустріч із провідниками СКУ. Йшлося про боротьбу з пандемією COVID-19 в Україні та допомогу, яку надає держава для партнерів[200].

У збірнику звітів СКУ за 2021 р. було вміщено текст Статуту, наведеного у формі неофіційного перекладу з англійської мови. Він дає уявлення про структуру та завдання надбудови (див. Додатки Д, Е). Окремо варто відзначити географічне зростання мережі СКУ між VI та XI Конгресами і до 2021 р. включно. Станом на 2018 р. – зазначалося, що СКУ має мережу складових організацій та зв'язків з українцями в 61 країні. Відзначимо, що йшлося не лише про організації-члени та асоціативних членів, а й окремо виокремлювалися

[197] Робоча група СКУ з підтримки українських громад під час пандемії коронавірусу. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 52.
[198] Там само.
[199] СКУ та МЗС України обговорили співпрацю під час пандемії коронавірусу. *Свобода*. 27 березня 2020 року. Число 13. С. 1.
[200] Вадим Пристайко обговорив координацію допомоги для боротьби з COVID-19 з керівництвом Світового конгресу українців. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 22 квітня 2020. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/vadim-pristajko-obgovoriv-koordinaciyu-dopomogi-dlya-borotbi-z-covid-19-z-kerivnictvom-svitovogo-kongresu-ukrayinciv (дата звернення: 05.02.2026).

держави, де Конгрес має контакти з тамтешнім українством[201]. Для порівняння у ювілейній брошурі до 50-ліття СКУ (2017 р.) вказувалося, що СКУ об'єднує мережу в 53-ох країнах[202].

Конгрес реалізовував свою діяльність завдяки діяльності 12 постійних рад і комісій, які працювали у важливих сферах для життя глобальної української спільноти. Також функціонували окремі гуманітарні ініціативи/комітети (Координаційний комітет підтримки України та Комітет підтримки економічного розвитку України)[203]. Знову ж таки, порівнюючи з попередніми роками, деякі структурні одиниці припинили своє функціонування, діяльність окремих була непомітною (малоефективною) або ж призупиненою в межах певних каденцій з огляду на різні причини.

Важливою є діяльність провідників СКУ (членів Екзекутиви, голів і представників рад і комісій) на міжнародному полі. Л. Біловус звертала увагу на діяльність лідера надбудови Е. Чолія, який під час своїх закордонних візитів і зустрічей з високопосадовцями наголошував на актуальності вступу України до ЄС[204]. Г. Саранча зазначала, що очільник Конгресу та його члени активно пропагують українське питання на міжнародній арені, особливо після початку агресії проти України, опікуючись квестіями надання необхідного озброєння від іноземних партнерів, висвітлення інформації про події в Україні серед англомовних медіа[205]. 9 травня 2019 р. Президент СКУ П. Ґрод спільно з віцепрезидентками А. Кісіль та О. Хичій зустрічалися з директором Атлантичної ради Дж. Гербстом і його заступником Дж. Ґонсалес та обговорили питання про шляхи просування інтересів України на міжнародному рівні[206].

[201] Про Світовий Конґрес Українців. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 4.
[202] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 4–5.
[203] Про Світовий Конґрес Українців. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 5.
[204] Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) – напрями роботи задля збереження національної ідентичності. С. 203; Мартинюк Н. Підтримка Світовим конгресом українців євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України. С. 153.
[205] Саранча Г. Діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереження зв'язків з Україною. С. 187.
[206] Звіт Президента Світового Конґресу Українців. *XII Світовий Конґрес Українців. Звіти 2018–2023. Канада, 22 жовтня 2023 року*. С. 51–52. [Без нумерації сторінок у збірнику. За порядковим рахунком].

Красномовними є слова чинного лідера СКУ П. Ґрода, які влучно описують роль і завдання організації на сучасному етапі: «Три кити, на яких базується праця СКУ: підтримка України, протидія російській агресії та розбудова українських громад у світі. У фокусі нашої уваги також незмінно є плекання української мови та культури, залучення інвестицій в Україну, захист правдивої історичної пам'яті та визнання Голодомору 1932–1933 років геноцидом»[207]. Не менш важливо, що вище політичне керівництво України неодноразово під час зустрічей із делегаціями СКУ в різні роки (або надсилаючи листи на офіційні зібрання) відзначало важливу і вагому роботу організації щодо підтримки держави[208]. При цьому, С. Лазебник зауважував, що про діяльність СКУ в Україні знають мало, а на екранах провідних українських телеканалів, в ефірі Національного суспільного радіомовлення рідко з'являються сюжети про роботу цієї надбудови[209].

У контексті розгляду впливу СКУ на іноземну аудиторію з метою промоції України варто пригадати слова Генерального секретаря організації В. Педенка (1998–2008 рр.): «Свій імідж держава виробляє сама – діаспора лише може цю картину дещо доповнити, збагатити, але ніяк не змінити». Він також стверджував, що діаспора може допомогти Україні дійти до бажаних вершин, але держава теж має надати підтримку своїй закордонній спільноті в сфері шкільництва та підтримки українських установ[210]. На нашу думку, це судження є слушним, адже лише ефективна взаємодія обох сторін може принести значних і довготривалих дієвих результатів.

---

[207] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 3.

[208] Світовий Конгрес Українців відіграє важливу роль для підтримки України та її змін і реформ, – Прем'єр-міністр під час зустріч із керівництвом СКУ. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 27 вересня 2016. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/249355021 (дата звернення: 05.02.2026); Зеленський зустрівся з представниками СКУ. *Свобода*. 2019. Число 22. П'ятниця, 31 травня. С. 3; Прем'єр-міністр: Спільна робота з українською діаспорою демонструє світу, що Україна зміцнюється. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 19 жовтня 2020. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-spilna-robota-z-ukrayinskoyu-diasporoyu-demonstruye-svitu-shcho-ukrayina-zmicnyuyetsya (дата звернення: 05.02.2026); СКУ провів річні збори. *Свобода*. 2021. П'ятниця, 29 жовтня. С. 3; Світовий конгрес українців продовжить взаємодію. *Свобода*. 2021. Число 36. П'ятниця, 3 вересня. С. 1.

[209] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С.98.

[210] Педенко В. Вплив української діаспори на розвиток України як європейської демократичної держави та просування українських національних інтересів серед впливових гравців на міжнародній арені. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Українська діаспора у світовій цивілізації* : зб. доповідей Другої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 18–20 червня 2008 р. С. 27.

Гуманітарна підтримка України в умовах боротьби з російською агресією

Задля підтримки України в протистоянні тривалій російській агресії СКУ та члени його мережі застосовують всі можливі засоби впливу. Найяскравішим прикладом дієвої допомоги, в обраний нами хронологічний період, історичній Батьківщині є гуманітарний напрям. Л. Біловус вела мову про діяльність СКУ задля переконання світової спільноти в необхідності підтримки України, щоб конфлікт, який розпочався на Сході держави, не був заморожений[211]. У цьому контексті вона розглядала роботу СКУ по взаємодії з урядовцями США щодо підтримки уряду України, громадського суспільства, відновлення територіальної цілісності України та безпеки в регіоні, надання гуманітарної допомоги постраждалим та ін.[212]. Г. Саранча вказувала, що активна волонтерська та доброчинна діяльність, допомога воїнам, які брали участь в АТО, входить до основоположних проблем, над якими працює СКУ[213]. Н. Бем писала, що на офіційних медіаресурсах Конгресу можна ознайомитися з численними дописами багатьох українців із різних країн світу, які висловлюють свою солідарність і готовність допомогти українським військовослужбовцям і дітям-сиротам[214].

22–23 січня 2018 р. Президент СКУ Е. Чолій узяв участь у зимовій сесії ПАРЄ у французькому Страсбурзі, де виступив на її додатковому заході «Гуманітарна криза в Україні та триваюча російська агресія», зустрівся з представниками інших держав, в т. ч. України[215]. Він закликав до подальшої гуманітарної допомоги для України. Також під час своїх зустрічей він заохочував держав-членів ПАРЄ підтримати Резолюцію Комітету з міграції, біженців та переселених осіб, яка була прийнята ПАРЄ 22 січня 2018 р. Е. Чолій наголошував, що Україна витратила в 2017 р. багато коштів на потреби

[211] Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) – напрями роботи задля збереження національної ідентичності. С. 204.
[212] Там само. С. 204–205.
[213] Саранча Г. Діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереження зв'язків з Україною. С. 187.
[214] Бем Н. Технології просування інтересів України Світовим Конґресом Українців. С. 5.
[215] Президент СКУ закликав на зимовій сесії ПАРЄ в Страсбурзі до гуманітарної підтримки України та подальшої протидії російській агресії. *Світовий Конгрес Українців. Обіжник*. Січень, 2018. № 1 (173). С. 2.

внутрішньо переселених осіб і звернув увагу, що в межах Плану гуманітарного реагування офісу ООН з координації гуманітарних питань, отримала від закладеної в бюджет суми лише 26%[216].

При Координаційному комітеті з підтримки України працювала Робоча група у сфері гуманітарної допомоги при СКУ. У Києві діяв Центр гуманітарних ініціатив СКУ[217]. Значний успіх отримала гуманітарна ініціатива СКУ «Захист патріотів». Цей проєкт було засновано колишнім директором з гуманітарних ініціатив надбудови У. Супрун та її чоловіком Марком. «Захист патріотів» розпочав свою роботу у 2014 р., а в 2015 р. ця ініціатива була зареєстрована як однойменна громадська організація[218]. Завдяки цьому проєкту СКУ зміг запровадити в Україні низку курсів з надання невідкладної допомоги для медиків військ спеціального призначення, офіцерів Патрульної служби України, українських школярів і молоді[219]. До них було залучено висококваліфікованих іноземних фахівців. Станом на червень 2017 р. у межах «Захисту патріотів» було підготовлено за курсом бійця-рятувальника понад 33 тис. українських захисників, передано для українських воїнів 22 тис. індивідуальних аптечок натівського зразка, проведено курси екстреної домедичної допомоги для Адміністрації Президента і Міністерства закордонних справ тощо[220]. Для втілення всіх своїх планів і цілей «Захист патріотів» співпрацював із багатьма українськими та закордонними інституціями, а представники закордонного

[216] Президент СКУ закликав на зимовій сесії ПАРЄ в Страсбурзі до гуманітарної підтримки України та подальшої протидії російській агресії. С. 3.
[217] Попп Р. П. Гуманітарні ініціативи Всесвітнього Конгресу Українців у допомозі Україні (2014–2021 рр.). С. 639.
[218] Там само. С. 640.
[219] Інавгураційна лекція Почесного доктора Національного університету «Києво-Могилянська академія» Евгена Чолія. Київ, 11 жовтня 2019 року. С. 12. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0c3d6df6-d3b8-4563-a428-069484d25284/content (дата звернення: 12.11.2024).
[220] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 23; Лігостова О. Перша допомога: курс НАТО для українського бійця. *Голос Америки*. 30 листопада 2014. URL: https://www.holosameryky.com/a/2540066.html (дата звернення: 03.02.2026); Лігостова О. Діаспора роздала житомирським воякам аптечки НАТО. *Голос Америки*. 15 березня 2015. URL: https://www.holosameryky.com/a/2680857.html (дата звернення: 03.02.2026); Лігостова О. Діаспора навчатиме українських лікарів медицини катастроф. *Голос Америки*. 04 жовтня 2015. URL: https://www.holosameryky.com/a/2991091.html (дата звернення: 03.02.2026).

українства США, Канади та інших країн надавали значну фінансову підтримку[221].

СКУ: аналіз сучасності та прогнозування майбутнього надбудови

У контексті розгляду теми потрібно взяти до уваги думки про майбутнє СКУ, які побутують сьогодні. Активно над цим питаннями розмірковує колишній очільник Конгресу А. Лозинський в низці своїх публікацій. Він відзначає, що СКУ зробив багато для створення глобальної мережі українських громад, але при цьому не вистачає підтримки цих же громад. Зокрема, в питаннях політичного впливу та захисту. Крім того, він вказує, що СКУ не має достатнього впливу на уряд України і навіть прирівнює його до одного з міністерств в українському уряді через тісну співпрацю між обома сторонами[222]. Очевидно, до цього твердження можна ставитися по-різному. Оскільки пошук і налагодження, закріплення і розвиток шляхів взаємодії України та її діаспори за посередництва СКУ є одним із важливих завдань організації. Безпосередньо Конгрес виступає координаційним центром українських організацій в діаспорі й в силу своїх обмежень, які стосуються специфіки різних країн проживання українських громад, він не може комплексно охопити підтримку їх усіх.

А. Лозинський вважає, що СКУ повинен виконувати дорадчі функції для України, інших держав і міжнародних організацій, як-от: Рада Європи чи ООН[223]. Він переконаний, що потрібно змінити географічне розташування головного офісу СКУ, який зараз знаходиться в Канаді[224]. В цьому контексті, він апелює до європейських прагнень українців і вказує, що багато українських мігрантів проживає в Європі. А. Лозинський вважає, що Європа має стати координаційним центром української діаспори, в т. ч. для того, аби СКУ міг ефективно виконувати свої поточні завдання у відповідь на виклики сучасності[225]. Цю тезу

---

[221] Попп Р. П. Гуманітарні ініціативи Всесвітнього Конгресу Українців у допомозі Україні (2014–2021 рр.). С. 641.
[222] Лозинський А. Новорічна пропозиція для Уряду України...
[223] Лозинський А. Побажання для СКУ перед конґресом у Києві. *Свобода*. 23 листопада 2018 року. Число 47. С. 7.
[224] Лозинський А. Світовий Конґрес Українців – Що далі?. *Український погляд*. 03.11.2023. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-shho-dali.html (дата звернення: 11.11.2024).
[225] Лозинський А. Майбутнє української діаспори. *Український погляд*. 31.01.2022. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/majbutnye-ukrayinskoyi-diaspory.html (дата звернення: 11.11.2024).

він підсилює ще одним аргументом, а саме: Європа є зручною в географічному доступі для західної і східної діаспори. Паралельно з цим, відомий лідер зарубіжного українства вказує, що для реалізації схожого потрібно багато зусиль і належна підготовка, бо гострим є фінансування роботи організації. Він зазначає, що українці в Канаді надають фінансові пожертви на СКУ, але бюджет організації в останні роки є дефіцитним, а деякі українські громади в Європі не виконують належно свої фінансові зобов'язання по відношенню до координаційного центру[226]. Також А. Лозинський підкреслює важливість статусу СКУ як неурядової організації, чия позиція може інколи не співпадати з позицією держави, приміром, України чи Канади[227].

Інший експрезидент СКВУ Ю. Шимко, розмірковуючи над історією і сьогоденням організації з нагоди її 50-ліття, виокремив зростання Конґресу як надбудови українства зарубіжжя, його здобутки і внесок задля державного будівництва України і поширення знань про неї в світі. Він зазначав, що СКУ має створювати молодіжні програми в Україні в формі літніх таборів і курсів українознавства, координувати дружні зв'язки між містами України та містами в країнах проживання/перебування українців. Він висловлював впевненість, що з метою підтримки України в умовах боротьби з ворожою агресією, СКУ має докласти зусиль для створення форуму співпраці зі світовими діаспорними конгресами народів Прибалтики, Польщі та інших країн Східної Європи, більшість із яких є повноправними членами ЄС і НАТО[228]. Потрібно вказати, що деякі кроки в цьому напрямі були зроблені. 22 жовтня 2018 р. в Посольстві України у Німеччині, в Берліні, лідер СКУ Е. Чолій та Президент Світової Литовської Громади Д. Генке підписали Меморандум про співпрацю. Документ передбачає діалог обох сторін у питаннях, що становлять спільний інтерес для українців і литовців у всьому світі, а також підтримки демократичного розвитку

[226] Лозинський А. Майбутнє української діаспори…
[227] Лозинський А. Світовий Конгрес Українців – Що далі?...
[228] Шимко Ю. Роздуми з нагоди 50-ліття СКУ. *New Pathway – Ukrainian News. Новий Шлях – Українські Вісті*. 15.08.2017. URL: http://surl.li/puzgje (дата звернення: 07.11.2024).

України та Литви[229]. Крім того, СКУ контактує з діаспорними надбудовами в інших країнах і регіонах. 10 лютого 2015 р. провідники СКУ зустрілися в Києві з Віцепрезидентом Всесвітнього єврейського конгресу Й. Зісельсом і Президентом Світового конгресу кримських татар Р. Чубаровим. Було обговорено концепцію «Коаліція за демократичний вибір» і майбутню співпрацю у підтримці народів, які обрали демократичний шлях розвитку[230].

Інші погляди на діяльність СКУ полягають у безпосередній ефективності його діяльності й конкретних результатах роботи, що стосуються підтримки України та розбудови українського життя в діаспорі. У 2013 р. канадська журналістка М. Онуфрів критично віднеслася до праці Конгресу й охарактеризувала його як «весільного генерала»[231].

Т. Кондакова звертала увагу, що опитування лідерів української діаспори та українських активістів за кордоном показало розходження думок в оцінці роботи СКУ. Відповідно до першої точки зору, Конгрес є важливим організаційним органом, який здійснює підтримку в усіх сферах внутрішньої та зовнішньої політики України. Інший погляд полягає в тому, що СКУ сприймається як символічна мережа без реальних важелів впливу[232]. Обидві точки зору мають власні аргументи. Щодо першої, то враховується робота надбудови по взаємодії з іноземними урядами та міжнародними організаціями з метою просування інтересів України. Щодо другої – гострим є питанням фінансування СКУ, оскільки його видатки часто перевищують прибутки[233]. На нашу думку, з врахуванням реалій сьогодення, варто віддати належне ролі СКУ як лобіста України в світі. Оскільки в розрізі роботи різних його рад і комісій

---

[229] СКУ та Світова Литовська Громада підписали Меморандум про співпрацю. *Свобода*. 9 листопада 2018 року. Число 45. С. 5; UWC and Lithuanian World Community sign memorandum of cooperation. *The Ukrainian Weekly*. November 1, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-and-lithuanian-world-community-sign-memorandum-of-cooperation/ (last accessed: 09.02.2026).

[230] Зміцнення зв'язків зі Всесвітнім Єврейським Конгресом та Світовим Конгресом Кримських Татар. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна 2015. С. 14.

[231] Онуфрів М. За лаштунками Світового конгресу українців. *Українська правда*. 27 серпня 2013. URL: https://www.pravda.com.ua/columns/2013/08/27/6996744/ (дата звернення: 12.11.2024).

[232] Кондакова Т. Дослідження видів впливу української діаспори, оцінка конкретних прикладів та їх характеристика в аспекті сучасних потреб України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2020. Вип. 31. С. 29.

[233] Там само.

простежувалася перемінна активність – від дієвих проєктів до пасивності. Проте все ж зусилля СКУ як координаційної надбудови українських громад у діаспорі є ефективними і допомагають поширювати інформацію про Україну в світі. Відсутність чітких налагоджених механізмів взаємодії з Україною, недостатнє фінансування для реалізації різних програм закордонними українцями зі сторони держави, а також обмежені потужності власного фінансового забезпечення, безумовно, впливають на ефективність роботи СКУ.

Отже, СКУ є найвищою координаційною надбудовою українських організацій і громад і функціонує як впливова міжнародна неурядова організація. Конгрес працює задля процвітання України та зміцнення її міжнародного авторитету, збереження і розбудови українського життя в світі. Завдяки наявності власної розгалуженої структури (ради, комісії, комітети) і мережі складових організацій, СКУ може здійснювати власну дипломатію або ж стати інструментом дипломатії для історичної Батьківщини. Проте в усіх цих процесах є складнощі, пов'язані з тим, що Україні потрібно мати чітку стратегію співпраці із закордонним українством. Вплив СКУ та українських громад на владні кола і громадську думку у країнах-реципієнтах є різним, оскільки відмінними є можливості українства зарубіжжя в тій чи іншій державі.

2.2. Представництва СКУ як фактор співпраці з Україною та міжнародною спільнотою

2.2.1. Представництво СКУ при Організації Об'єднаних Націй (ООН)

Питання участі роботи надбудови в ООН обговорювалося безпосередньо ще під час І Конгресу СКВУ (1967 р.). Проте конкретніше про цю справу йшлося вже під час ІІ Конгресу (1973 р.). Президії Секретаріату було доручено встановити «постійне бюро оборони людських прав в осідку Об'єднаних Націй у Нью-Йорку»[234]. 1 серпня 1975 р. в Нью-Йорку розпочало діяльність Бюро СКВУ, яке мало інформувати постійні представництва і держави-члени ООН про порушення людських прав у СРСР, зокрема в УРСР. 19 грудня того ж року

[234] Лозинський А. Світовий Конгрес Українців та ООН: заради справедливості. С. 70.

Конгрес подав запит до Бюро публічної інформації (БПІ) при ООН із проханням отримати статус неурядової організації при БПІ. Проте 1 травня 1976 р. отримав відмову в своєму проханні, яка обґрунтовувалася тим, що неурядові організації, які представляють дисидентські погляди і висловлюються проти держав-членів ООН (йшлося про СРСР), не можуть бути при БПІ. Варто додати, що пізніше було зроблено ще низку спроб, в т. ч. із заручennям підтримки від іноземних місій, щоб досягти успіху в цій справі. Але всі вони зазнали фіаско[235]. С. Лазебник зазначав, що інформаційне бюро СКВУ при ООН поширювало серед іноземних дипломатів факти про те, як надбудова боролася за утвердження самостійної України, інформацію про Голодомор 1932–1933 рр. та ін.[236].

Лобіювання інтересів України перед міжнародною спільнотою, зокрема в межах ООН, Європейського парламенту та ін., було одним із шляхів допомоги Україні й відповідно пріоритетних завдань, яке розглядав і пропагував СКУ серед членів своєї світової мережі[237].

Закордонні українці з перших років незалежності України виявили зацікавленість у розбудові дипломатичних і консульських установ. У 1993 р. в США було створено Фонд підтримки дипломатичних представництв України в державі. Цим Фондом спільно з УККА і Українською Американською координаційною радою було зібрано і придбано будинок для Генерального консульства України в Нью-Йорку[238].

23 серпня 1995 р. Президент СКУ Д. Ціпивник (1993–1998) узяв участь в офіційному відкритті приміщення Постійного представництва України при ООН в присутності Президента України Л. Кучми, Міністра закордонних справ Г. Удовенка і Постійного представника України при ООН А. Зленка[239]. Під час офіційної зустрічі лідер СКУ передав вітання від організації для Президента України[240]. 26 серпня того ж року під час зустрічі української громади Торонто з

[235] Лозинський А. Світовий Конґрес Українців та ООН: заради справедливості. С. 70–71.
[236] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С. 93.
[237] Соколик Я. Нові обставини – нові завдання. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Березень. С. 1.
[238] Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). С. 69.
[239] Наради Президії Секретаріяту СКУ. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Квітень. С. 6.
[240] Звіт Президента СКУ від листопада 1993 до жовтня 1998 рр. *Сьомий Світовий Конґрес Українців*. С. 6.

Його Високопреосвященством А. Зленком був присутній Перший заступник Президента СКУ О. Романишин[241]. Можна припустити, що це були кулуарні спроби налагодження взаємодії між СКУ та Постійним представництвом України при ООН.

У 2001 р. СКУ знову зробив спробу отримати визнання в ООН і цього разу досягнув успіхів. 30 травня того року було подано прохання до Економічної та соціальної ради ООН (ЕКОСОР; англ. – United Nations Economic and Social Council, ECOSOC) про реєстрацію СКУ як неурядової організації з консультативним статусом. На вимогу Ради Конгрес надав низку документів, до яких долучив лист підтримки від Постійного представництва України при ООН. 17 травня 2003 р. Комісія неурядових організацій при ЕКОСОР надала рекомендацію ЕКОСОР прийняти СКУ[242]. В офіційному повідомленні, яке було поширено Конгресом, повідомлялося, що надбудова створила окрему Комісію ООН на чолі з Б. Потапенком. Також інформувалося про призначення представників до ООН в Нью-Йорку. Ними стали Президент СКУ А. Лозинський, Генеральний секретар В. Педенко, М. Кокольська, І. Длябога та Б. Потапенко[243]. На першому засіданні Комісії СКУ з питань ООН було обговорено проблеми, з якими необхідно було звертатися на сесії ООН – трудової міграції та торгівлі жінками. Водночас, у тому ж повідомленні інформувалося, що відбувається пошук добровольців, які зможуть працювати від імені СКУ в представництвах ООН у Женеві та Відні[244]. Для означення роботи цього Представництва в різних звітних матеріалах Конгресу ми можемо побачити іншу його назву – Рада ООН при СКУ.

Торгівля людьми була актуальним питанням, із яким СКУ звертався до ООН. У Бюлетені СКУ від весни 2004 р. зазначалося, що понад 500 тисяч українських дівчат і молодих жінок опинилися в рабстві світової сексуальної індустрії. Стурбований цим жахливим явищем, СКУ виступав за координацію

[241] Хроніка подій. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Грудень. С. 3.
[242] Лозинський А. Світовий Конґрес Українців та ООН: заради справедливості. С. 72.
[243] Світовий Конґрес Українців вступає до ООН. *ar25.org. Народний оглядач*. 04.05.2003. URL: https://www.ar25.org/article/svitovyy-kongres-ukrayinciv-vstupaye-do-oon.html (дата звернення: 06.11.2024).
[244] Там само.

дій діаспори для подолання цього злочину[245]. Під час візиту до Австрії (4–5 липня 2004 р.) Президент СКУ А. Лозинський, окрім проведених зустрічей із тамтешньою українською громадою, провів зустрічі в віденському офісі ООН з особами, відповідальними за Бюро наркотиків і злочинів у Центральній та Східній Європі та з особливим Представником Організації Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ) з питань боротьби проти торгівлі людьми. Очільник СКУ запропонував співпрацю з українськими громадами, де ця проблема поширена найбільше і де використовуються українські жінки (Німеччина, Греція, Чехія, Сербія, Боснія). Представники ООН і ОБСЄ запропонували співпрацю з уже існуючими в тих країнах структурами із залученням українських громад до контактування і передачі інформації[246].

У 2008 р. Представництво розпочало активну діяльність для вшанування 75-ліття Голодомору 1932–1933 рр. 28 жовтня того року було підготовлено і видано відповідну заяву, яка була розіслана до понад 190-та постійних представництв держав-членів ООН. У документі йшлося також про трагедію Голокосту[247].

У цьому напрямі СКУ також співпрацював із українськими дипломатами. 27 жовтня 2007 р. Представники Ради ООН СКУ зустрілися з Постійним представником України при ООН Ю. Сергеєвим і його командою, щоб обговорити вшанування цієї дати. 24 листопада 2008 р. члени Ради ООН при СКУ взяли участь у виставці з нагоди вшанування роковин Великого Голоду, організованої в приміщенні ООН Постійним представництвом України при ООН[248]. 25 листопада того ж року головний представник СКУ при ООН А. Лозинський вів програму конференції в приміщенні Об'єднаних Націй, яка відбувалася за посередництва українських дипломатів. Зі сторони Конгресу було

[245] Травень – місяць СКУ. Допоможіть СКУ виконати Ваші доручення. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. 2004. Весна. № 1 (2). С. 3.
[246] Лозинський А. Президент СКУ в країнах Европи. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. 2004/2005. Зима. С. 6–7.
[247] Звіт Ради Організації Об'єднаних Націй (РООН) при СКУ (від 1 серпня 2008 року до 30 червня 2012 року). *X Світовий Конгрес Українців. Звіти 2008–2013. 20–22 серпня 2013 року. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, Україна*. С. 120.
[248] Там само. *Примітка:* У цьому ж звіті на с. 120 пише – «Сергієм Сергеєвим», правильно буде «Юрій Сергеєв». – Авт.

підготовлено англомовний перекладу тексту звернення Президента України. Захід передбачав тематичні мистецькі імпрези. Участь у події взяли дипломати різних іноземних місій в ООН, члени української громади, свідки Голодомору[249].

26 січня 2009 р. діячі СКУ долучилися до відкриття художньої виставки в штаб-квартирі ООН про Голокост, яку організувало Постійне представництво України при ООН[250]. 18 листопада того ж року, за співпраці з Місією України при ООН, СКУ організувало і провело конференцію «Пам'ятаймо дітей Голодомору», серед учасників якої були репрезентанти дипломатичних Місій інших держав-членів ООН[251].

Члени Ради ООН СКУ брали участь у різних за тематикою подіях (сесіях Комісії зі становища жінок, конференціях про здоров'я та довкілля, соціальний розвиток, освіту, мир і діалог культур та ін.). Загалом це заходи, які проводилися представництвами держав-членів ООН і різними неурядовими організаціями[252].

СКУ підтримувало діяльність СФУЖО при ООН. Взаємодію двох глобальних організаційних надбудов світового українства в межах ООН варто розглянути окремо. СФУЖО отримала акредитацію в Департаменті публічної інформації (нині – Департамент глобальних комунікацій) ООН у 1990 р., консультативний статус в ЕКОСОР – у 1993 р., членство при ЮНІСЕФ (Дитячій раді ООН) – у 1997 р.[253]. Члени Ради ООН СКУ відвідують заходи, які організовуються діячками СФУЖО при ООН. Співпрацюючи при ООН, СКУ і СФУЖО докладають чималих зусиль задля зміцнення міжнародного авторитету України, підтримують заходи та акції Постійного представництва України при ООН, поширюють відомості про Україну серед інших неурядових організацій, акредитованих при Об'єднаних Націях, з метою посилення українського голосу в світі, популяризують українську мову. У межах відзначення Міжнародного дня

[249] Звіт Ради Організації Об'єднаних Націй (РООН) при СКУ (від 1 серпня 2008 року до 30 червня 2012 року). *X Світовий Конгрес Українців.* С. 120.
[250] Там само. С. 121.
[251] Там само. С. 122.
[252] Там само. С. 121–125; Звіт з діяльності Світової ради з питань Організації Об'єднаних Націй. *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 183–186.
[253] Українка в Світі : щоквартальний суспільно-політичний/інформаційний журнал. 2023 (213–214). Січень–жовтень. С. 1.

рідної мови, за сприяння СКУ та СФУЖО, Постійне представництво України при ООН організувало міжнародну конференцію до 200-річчя з дня народження Т. Шевченка (2014 р.)[254]. 10 березня 2017 р. Постійне представництво України при ООН втретє провело подію для популяризації української мови «Святкування жіночих голосів». Захід відбувся завдяки співпраці з УККА, СУА, Інститутом сучасного права та суспільства «Воля», Міжнародною радою жінок і представниками СКУ та СФУЖО[255]. Однією із пріоритетних цілей СКУ і СФУЖО є визнання державами-членами і неурядовими організаціями ООН Великого Голоду в Україні геноцидом. У спільній заяві обох діаспорних надбудов з нагоди вшанування 70-их роковин Голодомору було відзначено, що світ ще належним чином не засудив і не визнав геноциду українців[256].

У 2016 р. делегація Світового конгресу приєдналася до правління недержавних організацій «Комітету зі сталого розвитку»[257]. 13 жовтня 2016 р. делегації СКУ та СФУЖО при ООН підтримали і брали участь у пам'ятному заході для вшанування 75-ої річниці трагедії в Бабиному Яру[258]. Програма заходу передбачала хвилину мовчання, відеозвернення Президента України П. Порошенка, виступи від Постійних представництв України, Ізраїлю та США при ООН, відзначення осіб, які пережили Бабин Яр, концерт класичної музики у виконанні відомих українських музикантів[259].

З 24 квітня до 5 травня 2017 р. в ООН проходила шістнадцята сесія Постійного форуму з питань корінних народів (англ. – United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues, UNPFII). Представники СКУ в черговий раз

---

[254] В ООН відзначили 200-ліття Тараса Шевченка. *Міжнародне гуманітарне об'єднання «Ми українці»*. 28.03.2014. URL: http://weareukrainians.com/ukraine-and-the-world/v-oon-vidznachili-200-littya-tarasa-shevchenka (дата звернення: 24.09.2024).

[255] Звіт Світової ради з питань Організації Об'єднаних Націй за період від 1 липня 2016 р. до 30 червня 2017 р. *Збірник річних звітів Світового Конгресу Українців – 2017*. С. 161.

[256] Заява у підтримку вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932 – 33 рр. в Україні. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. 2003/2004. Зима. № 1. С. 9.

[257] Звіт Світової ради з питань Організації Об'єднаних Націй за період від 1 липня 2016 р. … С. 160.

[258] Там само. С. 161.

[259] Вечір пам'яті жертв трагедії Бабиного Яру в ООН 13 жовтня. *Офіційний сайт Постійного представництва України при ООН у Нью-Йорку*. 05.10.2016. URL: https://ukraineun.org/press-center/172-vechir-pamyati-zhertv-tragediy-babynogo-yaru-v-oon-13-zhovtnya/ (дата звернення: 11.11.2024).

долучилися до роботи цього зібрання і брали участь у загальних і побічних заходах поряд із кримськотатарською громадою[260].

У звітних матеріалах Дванадцятого Конгресу СКУ читаємо, що системна співпраця надбудови з ООН підтримується завдяки діяльності Представництва СКУ зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (Бельгія)[261]. При цьому не знаходимо окремих звітних відомостей про роботу Ради ООН СКУ. Проте зазначалося, що в червні 2020 р. було створено Міжнародну раду СКУ (зустрічається також назва «Рада міжнародної політики». – *Авт.*), яка об'єднала в своєму складі Місію в Брюсселі та Раду з питань ООН[262].

У збірнику звітів Конгресу за 2021 р. йшлося, що в час пандемії COVID-19 і відповідних безпекових обмежень задля припинення її поширення, делегація СКУ до Об'єднаних Націй не мала доступу до її штаб-квартири в Нью-Йорку, проте спільно з делегацією СФУЖО долучалася до десятків міжнародних заходів завдяки використанню різних Інтернет-платформ[263]. Крім того, очільник Ради з питань ООН СКУ А. Добрянський системно брав участь у віртуальних нарадах Ради директорів надбудови, засіданнях Ради міжнародної політики, різних дипломатичних, культурних та ін. заходах (див. Додаток Ж).

Розмірковуючи про майбутнє української діаспори, А. Лозинський в одній зі своїх публікацій критично оцінює сучасну діяльність СКУ при ООН, вказуючи, що Конгрес виконує мінімальну репрезентативну роботу і навіть не здійснює ефективних зусиль щодо вшанування Голодомору на теренах цього міжнародного майданчика, як було це в попередні роки. Він підкреслює, що роль СКУ при міжнародних організаціях, таких як ООН і ОБСЄ, має бути інформаційна і політична, спрямована на боротьбу з дезінформацією, поширенням необхідних відомостей серед держав-членів, активній участі на

[260] Звіт Світової ради з питань Організації Об'єднаних Націй за період від 1 липня 2016 р. до 30 червня 2017 р. С. 163.
[261] Звіт Президента Світового Конґресу Українців. *XII Світовий Конґрес Українців. Звіти 2018–2023.* С. 52.
[262] Там само. С. 65.
[263] Звіт з діяльності Ради з питань Організації Об'єднаних Націй. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 78.

правах неурядової організації у зустрічах із пресою і різного роду конференціях[264]. Частково можна погодитися з думками А. Лозинського.

2.2.2. Представництво СКУ в Україні

Спроби відкрити власне Бюро в Києві були зроблені СКУ в каденції роботи Проводу в 1998–2003 рр., але успіху в цьому не було. Хоча були зроблені кроки для призначення власного представника в Україні, деякий час ці обов'язки виконувала В. Губська[265]. З 2015 р. в Києві активно працює Представництво СКУ[266]. Його основні цілі полягають у налагодженні робочих контактів і зв'язків Проводу СКУ та його складових організацій з різними гілками влади та громадським сектором України, надання їй всебічної допомоги, зокрема щодо просування необхідних реформ, прискорення євроатлантичної інтеграції, посилення підтримки України зі сторони держав проживання закордонних українців і зміцнення зв'язків між українським народом в Україні та в діаспорі[267].

У звіті про роботу Представництва за 2019 р. було відзначено, що публічна та культурна дипломатія продовжують бути одними із головних напрямів діяльності СКУ[268]. У збірнику звітів СКУ за 2020 р. підкреслювалося, що Представництво СКУ в Україні задіяне у роботі з державними установами та інституціями, де репрезентує інтереси української громади в світі, допомагає Україні в формуванні та реалізації публічної дипломатії, співпрацює з українськими та міжнародними аналітичними центрами й інститутами щодо питань діаспори, трудових мігрантів, закордонних українців, зовнішньої

[264] Лозинський А. Майбутнє української діаспори…
[265] Звіт Генерального секретаря Світового Конґресу Українців з діяльности від 5 грудня 1998 року до 18 серпня 2003 (Проміжок часу між VII і VIII Конґресами СКУ). *VIII Конґрес СКУ*. С. 72.
[266] Свою повноцінну діяльність Представництво СКУ в Україні розпочало в лютому 2015 р. з приїздом до Києва новопризначеного директора цієї структури Сергія Касянчука. *Див.:* Представництво СКУ в Україні. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2015. С. 8. *Примітка:* в деяких джерелах можна зустріти дату створення – 2014 рік. *Див.:* Звіт Президента Світового Конґресу Українців Евгена Чолія від 23 серпня 2013 р. до 21 листопада 2018 р. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 56.
[267] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 113.
[268] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 грудня 2018 року – 1 липня 2019). *Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 6–8 вересня 2019 року. Берлін, Німеччина*. С. 106.

політики та національної безпеки України[269]. Директором цього підрозділу СКУ впродовж багатьох років був С. Касянчук.

Робота Представництва регулюється Меморандумом про співпрацю між СКУ та Кабінетом Міністрів України (підписано/оновлено в 2014 р., 2016 р. та 2020 р.). Він передбачає взаємодію обох сторін у розвитку торговельно-економічних відносин, залучення інвестицій, забезпечення прав представників зовнішньої трудової міграції[270].

Варто додати, що на рівні окремих міністерств і різного роду установ, громадських організацій також підписуються домовленості про співпрацю. Маємо на увазі Меморандуми та Плани дій, укладені з Міністерством закордонних справ України, Міністерством інформаційної політики України, Міністерством молоді та спорту України, Національним олімпійським комітетом України та ін.[271]. Окремі аспекти взаємодії СКУ та України і перспективи такої співпраці обговорювалися під час різних зустрічей, приміром, провідників надбудови та Служби безпеки України)[272].

Задля розбудови державності України, поліпшення її іміджу та зміцнення позицій на міжнародній арені, покращення взаємодії України з її діаспорою, Представництво налагодило співпрацю з різними Комітетами ВРУ, міністерствами, Адміністрацією Президента України (на сьогодні – Офісом Президента України), медіа, бізнесом, представниками громадянського суспільства, іншими підрозділами і мережею СКУ та ін.[273].

В умовах боротьби України з ворожою агресією, починаючи з 2014 р., Представництво долучалося до процесів інформування світу про ці події. Зокрема, під час Чемпіонату світу з футболу в 2018 р. воно виступило координатором проєкту, головна мета якого полягала в донесенні світовій спільноті правдивих відомостей про дії держави-агресора в Україні, налагоджено

[269] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 жовтня 2019 року – 1 вересня 2020). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 57.
[270] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 113.
[271] Там само.
[272] Співпраця з СБУ. *Свобода*. 2021. Число 36. П'ятниця, 3 вересня. С. 2.
[273] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 жовтня 2019 року – 1 вересня 2020). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 57–60.

співпрацю з Центром дослідження Росії щодо підготовки та поширення експертних матеріалів про політику РФ у світі[274].

У 2019 р. за сприяння Президента СКУ П. Ґрода і директора Представництва С. Касянчука було створено міжфракційне депутатське об'єднання «Українці в світі». Його метою є захист прав та інтересів українців за кордоном і налагодження культурних зв'язків з українством світу[275]. Очолив депутатське об'єднання С. Юраш, а до його складу ввійшли представники переважної більшості парламентських фракцій та позафракційні депутати. СКУ закликав усіх депутатів ВРУ долучатися до цього об'єднання, щоб спільно працювати над законопроєктами і змінами до чинних Законів, які сприятимуть створенню умов для повернення закордонних українців до історичної Батьківщини[276].

СКУ спільно зі своїм Представництвом уважно стежать і намагаються долучатися до законодавчих процесів щодо реформування дипломатичної служби, організації підготовки та підписання певних міждержавних договорів, вдосконалення Законів України про зовнішню трудову міграцію і про закордонних українців, запровадження множинного громадянства та ін.[277]. Інший приклад стосується взаємодії з ВРУ в напрямі національно-патріотичного виховання та молодіжної політики. Звіт про роботу Представництва за жовтень 2019 р. – вересень 2020 р. вказує на результат співпраці з українським парламентом у цьому руслі – прийняття Закону України «Про визнання

[274] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 114.

[275] До складу міжфракційного об'єднання «Українці в світі» увійшли 49 народних депутатів. *Верховна Рада України* : офіційний вебпортал парламенту України. 19.09.2019. URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/181547.html (дата звернення: 29.10.2024).

[276] Світовий Конґрес Українців вітає створення у Верховній Раді України Міжфракційного об'єднання «Українці в світі». *Український погляд*. 17.09.2019. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-vitaye-stvorennya-u-verhovnij-radi-ukrayiny-mizhfraktsijnogo-ob-yednannya-ukrayintsi-v-sviti.html (дата звернення: 11.11.2019).

[277] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 113–115; Звіт Представництва СКУ в Україні (1 грудня 2018 року – 1 липня 2019). *Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 107; Ґрод П. Повернути діаспору до України: чого бракує президентському законопроєкту про громадянство. *Європейська правда*. 6 лютого 2020. URL: https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/02/6/7106070/ (дата звернення: 03.02.2026); В СКУ закликають Верховну Раду доопрацювати проєкт закону щодо питань громадянства. *Укрінформ*. 06.02.2020. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2870532-v-sku-zaklikaut-verhovnu-radu-doopracuvati-proekt-zakonu-sodo-pitan-gromadanstva.html (дата звернення: 03.02.2026).

пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху» в грудні 2019 р.[278].

Меморандум про співпрацю СКУ та Міністерства інформаційної політики України передбачає координацію дій у сфері інформаційної політики, підтримки ініціатив українських громад за кордоном і позитивного іміджу України в світі. За ініціативи Представництва було створено спеціальну онлайн-платформу – Інформаційно-ресурсний центр. Його мета – забезпечення інформаційної підтримки структур СКУ. Це також стало одним із інструментів лобіювання і захисту українських інтересів[279]. Важливою частиною функціонування Представництва є розповсюдження дайджестів новин серед мережі складових організацій СКУ про події в Україні та світі[280]. Воно також було активно задіяне до робочої групи щодо вироблення бренду України – «Ukraine NOW»[281].

Серед важливих напрямів роботи Представництва – поширення відомостей про Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид українського народу. С. Касянчук брав участь у засіданнях Міжвідомчого комітету з питань підготовки будівництва другої черги Національного музею Голодомору-геноциду. Представництво співпрацює з МЗС України щодо проведення міжнародних акцій вшанування жертв Голодомору. Воно сприяло поширенню фільму «Гіркі жнива» (англ. – «Bitter Harvest») в Україні та світі[282].

Директор Представництва СКУ в Україні входить до складу Національної комісії з питань закордонних українців[283]. Ключовим партнером Представництва в структурі Кабінету Міністрів України є Міністерство закордонних справ України[284]. Основами співпраці з МЗС України є спільні пріоритети: міжнародна діяльність України та українців у світі, налагодження співпраці українських

---

[278] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 жовтня 2019 року – 1 вересня 2020). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 58.
[279] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 113.
[280] Там само. С. 114.
[281] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 грудня 2018 року – 1 липня 2019). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 107.
[282] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 117.
[283] Національна комісія питань закордонних українців при Кабінеті Міністрів України. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/nacionalna-komisiya-z-pitan-zakordonnih-ukrayinciv (дата звернення: 03.02.2026).
[284] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 жовтня 2019 року – 1 вересня 2020)… С. 58.

закордонних дипломатичних установ з українськими громадами за кордоном, захист інтересів закордонних українців, протидія російській агресії, ведення інформаційної політики в світі, культурна і публічна дипломатія та ін.[285]. Важливо наголосити, що директор Представництва СКУ в Україні входить до складу Громадської ради при МЗС України[286]. Це консультативно-дорадчий орган, який утворено при зовнішньополітичному відомстві з метою здійснення координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій із громадськістю щодо питань формування та реалізації державної політики у сфері зовнішніх зносин України[287].

З 2018 р. Представництво почало налагоджувати контакти з Українським інститутом. Іншою вагомою і помітною віхою роботи є систематична організація, за співпраці з МЗС України, зустрічей керівників закордонних дипломатичних установ України з лідерами українських громад світу[288].

Як зазначалося в звіті про роботу Представництва, вміщеному в матеріалах XI Конгресу, воно сприяло налагодженню канадсько-українських відносин в оборонній, безпековій, гуманітарній та медичній сферах, а також ратифікації Угоди про вільну торгівлю між Україною і Канадою[289]. Крім того, воно співпрацює з Канадсько-українською торговою палатою, програмою CUTIS (Канадсько-українським проєктом підтримки торгівлі та інвестицій), Американською торговельною палатою тощо[290].

Налагоджена співпраця Представництва з освітніми та науковими установами (МІОК Національного університету «Львівська політехніка», НІСД, НаУКМА і КМБШ, УКУ, УІНП та ін.), організаціями громадського сектору й аналітичними центрами, а також взаємодія з Уповноваженим ВРУ з прав

[285] Звіт Представництва СКУ в Україні. Жовтень 2020 – серпень 2021. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 91.
[286] Там само.
[287] Про Громадську раду. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. URL: https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/gromadskosti/gromadska-rada-pri-mzs-ukrayini/pro-gromadsku-radu (дата звернення: 29.10.2024).
[288] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 115.
[289] Там само.
[290] Там само. С. 116.

людини, юристами, правозахисними громадськими об'єднаннями та іншого роду неурядовими організаціями[291].

З аналітичними центрами взаємодія відбувається шляхом збору інформації з питань, які відповідають стратегії діяльності СКУ[292]. Представництво є членом Української сторони Платформи громадянського суспільства «Україна – ЄС», яку створено на виконання Угоди про асоціацію між ЄС та Україною[293]. На сайті цього органу громадянського суспільства Представництво прописане серед організацій-учасниць із правом дорадчого голосу, а його очільник С. Касянчук був серед членів Робочої групи 1 «Політичний діалог, зовнішня та безпекова політика»[294]. Також Представництво СКУ в Україні залучене до роботи в Експертній раді з питань міграційної політики Національного інституту стратегічних досліджень[295].

Представництво співпрацювало з Координаційним комітетом підтримки України при СКУ, який займався інформаційною підтримкою України в світі, створенням позитивного образу історичної Батьківщини серед світової спільноти, налагодженням співпраці українських закордонних дипломатичних представництв з організаціями-членами СКУ, розвитком зовнішньоекономічних зв'язків України та ін. У межах цього Комітету працювали дві групи: робоча – у сфері гуманітарної допомоги при СКУ і з питань вдосконалення законодавства щодо закордонного українства[296].

Знаковими подіями, організованими за участі Представництва, були Урочиста Академія «Українці світу – Україна» (серпень 2016 р., за співпраці з Адміністрацією Президента України, Міністерством культури України), а також спільний парламентський захід Комітетів ВРУ з делегатами Річних зборів СКУ з нагоди відзначення 50-річчя Конгресу (серпень 2017 р.) і урочисте відзначення

[291] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 115–116.
[292] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 грудня 2018 року – 1 липня 2019). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 107.
[293] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018)… С. 116.
[294] Робочі групи Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС. *Українська сторона. Платформа Громадянського суспільства Україна – ЄС* : офіційний сайт. URL: https://eu-ua-csp.org.ua/work-groups/ (дата звернення: 28.10.2024).
[295] Звіт Представництва СКУ в Україні. Жовтень 2020 – серпень 2021. *Збірник звітів – 2021*… С. 91.
[296] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018)… С. 117–118.

ювілею надбудови в Мистецькому арсеналі. Участь у цих подіях взяли високопоставлені гості й громадськість (Президент України, урядовці, лідери думок та ін.)[297].

2.2.3. Представництво СКУ з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями

Появу цього підрозділу СКУ зумовило значне пожвавлення його міжнародної активності та потреба присутності надбудови в фактичній дипломатичній столиці Європи – Брюсселі (Королівство Бельгія). Це значно розширювало можливості роботи Конгресу задля лобіювання українських інтересів у світі на офіційному і громадському рівнях.

Представництво з'явилося завдяки ініціативі та посередництві Президента СКУ Е. Чолія і пройшло три етапи свого становлення:

1. М. Ярошевич призначено Представником СКУ зі зв'язків з ЄС; на цій посаді вона пропрацювала з 1 жовтня 2015 р. до 1 вересня 2016 р.;
2. Згодом повноваження Представника СКУ розширено з метою налагодження співпраці з іншими міжнародними організаціями, зокрема НАТО, ОБСЄ, Радою Європи, європейськими офісами ООН;
3. У зв'язку з посиленням роботи СКУ із зазначеними міжнародними організаціями, 20 лютого 2017 р. Конгрес відкрив Представництво зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (Представництво в Брюсселі). Директором було призначено М. Ярошевич, заступником – Д. Панчука[298].

Підрозділ функціонував у т. ч. з метою забезпечення міжнародного виміру діяльності лідера СКУ Е. Чолія. Відразу було налагоджено співпрацю з Головним офісом СКУ в Торонто, Представництвом СКУ в Україні та мережею організацій-членів надбудови. Форми роботи цього підрозділу з метою реалізації

[297] Звіт Представництва СКУ в Україні (2015–2018). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 113.
[298] Представництво СКУ зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (1 жовтня 2015 р. – 31 жовтня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 119.

стратегічних цілей СКУ і сприяння роботі лідера надбудови були різноманітними та проявлялися в політичній, інформаційній та культурно-просвітницькій діяльності в Брюсселі та країнах-членах ЄС, спрямованій на підвищення обізнаності щодо українських питань в європейських політичних і експертних колах, налагодження і встановлення контактів з цими спільнотами[299]. М. Ярошевич зазначала, що роботу офісу СКУ в Брюсселі можна кваліфікувати, як «політичну адвокацію»[300]. Вона підкреслювала, що важливе місце відводиться веденню переговорів на публічних заходах або за «зачиненими дверима»[301].

Важливою віхою для СКУ стало набуття статусу учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи 28 серпня 2018 р., що відбулося завдяки зусиллям Президента СКУ Е. Чолія та Представництва надбудови в Брюсселі. Таким чином, СКУ став членом Конференції міжнародних неурядових організацій (The Conference of International Non-Governmental Organisations (INGOs) of the Council of Europe/Conference of INGOs), яка є мостом між офіційними політиками та громадським сектором. Конференція працює над просуванням представницької демократії, організовує заходи, які стосуються пріоритетів Ради Європи[302]. В базі даних Conferences of INGOs станом на 2024 р. серед сфер компетенцій СКУ зазначалися «Демократія», «Культурне розмаїття», «Міжкультурний діалог», «Права людини», «Міжнародне співробітництво», «Верховенство права» та ін.[303]. Е. Чолій та М. Ярошевич підкреслювали, що отримання цього статусу дозволить Конгресу більш ефективно продовжувати

[299] Представництво СКУ зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (1 жовтня 2015 р. – 31 жовтня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 119.
[300] Семчук К. «Наша робота – політична адвокація». *Наше слово*. 09.12.2018. URL: https://nasze-slowo.pl/nasha-robota-politichna-advokacija/ (дата звернення: 11.11.2024).
[301] Там само.
[302] Світовий Конгрес Українців набув статусу учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи. *Український погляд*. 19.09.2018. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-nabuv-statusu-uchasnyka-mizhnarodnoyi-neuryadovoyi-organizatsiyi-v-radi-yevropy.html (дата звернення: 11.11.2024); Ukrainian World Congress obtains participatory status as international NGO with the Council of Europe. *The Ukrainian Weekly*. September 21, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/ukrainian-world-congress-obtaains-participatory-status-as-international-ngo-with-the-council-of-europe/ (last accessed: 09.02.2026).
[303] Ukrainian World Congress (UWC). *Conference of INGOs*. URL: https://coe-ngo.org/#/ingo/5b9a6d48c189352f0fd0ea6b (last accessed: 08.11.2024).

захист фундаментальних свобод і людських прав, просувати демократичні цінності[304].

Представництво працює з багатьма офіційними інституціями по лініях різних міжнародних організацій і низкою установ громадського сектору, аналітичними центрами та ін. (див. Додаток И). Воно надає сприяння в організації закордонних поїздок лідера СКУ (зокрема в супроводі під час офіційних заходів), а також у їхньому контексті взаємодіє з посольствами України та місцевими українськими громадами, готує подячні листи на основі проведених зустрічей, розсилає інформаційно-аналітичні матеріали до високопосадовців[305]. Крім того, одним із завдань роботи офісу СКУ в Брюсселі є налагодження і розбудова двосторонніх відносин із діаспорами інших держав, переважно країн-членів ЄС[306]. Під час Варшавського безпекового форуму (2018 р.) представники СКУ (Е. Чолій і директор Представництва СКУ в Брюсселі) мали двосторонні зустрічі з представниками польської влади, метою яких було подальше поліпшення українсько-польських взаємин[307].

У напрямі підтримки України в боротьбі з державою-агресором Представництво проводить активну інформаційну та адвокаційну роботу задля привернення уваги європейської спільноти до нагальних українських проблем. Воно готувало спеціальні заклики для подальшого поширення громадами, щоб спонукати до інформаційно-дипломатичного тиску з метою посилення політики міжнародних санкцій проти держави-агресора[308].

Окремим вектором праці є підтримка економічного розвитку та реформ в Україні. Підсилює таку діяльність інформаційно-роз'яснювальна робота. Представництво долучилося до низки конференцій, круглих столів і нарад про

---

[304] Світовий Конґрес Українців набув статусу учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи...

[305] Представництво СКУ зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (1 жовтня 2015 р. – 31 жовтня 2018 р.). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 123–124; Президент СКУ відвідав Молдову. *Свобода*. 2017. Число 38. П'ятниця. 22 вересня. С. 5; Президент СКУ відвідав Угорщину та Україну. *Свобода*. 2017. Число 50. П'ятниця, 15 грудня. С. 9; UWC president visits Belgium to strengthen support for Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. March 30, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-president-visits-belgium-to-strengthen-support-for-ukraine%E2%80%A8/ (last accessed: 09.02.2026).

[306] Семчук К. «Наша робота – політична адвокація»…

[307] Там само.

[308] Звіт Представництва СКУ з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями. *Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 6–8 вересня 2019 року. Берлін, Німеччина*. С. 110.

підсумки реформування в Україні та її європейських перспектив, які відбулися в Брюсселі до 5-их роковин Євромайдану. Крім того, воно спрямовувало свої зусилля для протидії реалізації проєкту Північний потік – 2. Зокрема, наголошувало в ході зустрічей з представниками євроінституцій, країн-членів ЄС і експертного середовища на загрозі цього проєкту для енергетичної безпеки України та ЄС[309].

Інформаційна робота є чільним і одним із основних напрямів діяльності Представництва. У контексті президентських і парламентських виборів в Україні в 2019 р. підрозділ долучився до організації в бельгійській столиці засідань Тристоронньої трансатлантичної групи з питань виборів і громадянського суспільства в Україні. Дана група сприяла поширенню актуальних відомостей про виборчу ситуацію в Україні на теренах ЄС[310]. М. Ярошевич та Д. Панчук долучилися до роботи Міжнародної місії СКУ за виборами в Україні 2019 р. На час виборів Президента України М. Ярошевич була призначена радницею Голови цієї Місії, а на час парламентських виборів – Д. Панчук обійняв посаду аналітика даних моніторингу Місії[311].

Представництво співпрацює з віцепрезидентами СКУ з метою обміну інформацією та контактами, підтримує глобальні акції, які проводить Світовий конгрес. Зокрема, воно підтримало акцію «Незгасима свічка», приурочену вшануванню 85-их роковин Голодомору[312].

У 2019 р. відповідно до рішення Екзекутивного комітету та Ради директорів СКУ відбулася реорганізація роботи Представництва СКУ в Брюсселі. Новим керівником цього структурного підрозділу було призначено І. Хохоляка[313].

Отже, завдяки діяльності Представництв у Києві, з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі та при ООН в Нью-Йорку, СКУ має

[309] Звіт Представництва СКУ з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року.* С. 110.
[310] Там само. С. 110–111.
[311] Там само. С. 112.
[312] Там само. С. 111.
[313] Там само. С. 112.

широкий простір для досягнення власних цілей і завдань. Його Представництва працюють, щоб налагоджувати співпрацю з Україною та сприяти її державній розбудові, обстоювати українські інтереси на важливих платформах світової політики, сприяти покращенню дво- і багатосторонніх контактів України. Важливо, що ці структурні одиниці взаємодіють не лише з іноземними урядами та міжнародними організаціями, а й громадським сектором.

Висновки до розділу 2

Отже, як міжнародній неурядовій організації для СКУ важливо мати голос на глобальних майданчиках і розширювати зарубіжні зв'язки. З цією метою функціонують Представництва Конгресу при ООН та з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі. Вони налагоджують контакти не лише з офіційними політичними колами, а й розвивають співпрацю із представниками громадського сектору. Їхнє завдання полягає в захисті українських інтересів серед світового співтовариства, надання підтримки Україні в питаннях європейської та євроатлантичної інтеграції. Крім того, в діяльності цих структурних одиниць СКУ ми простежуємо різні прояви діаспорної дипломатії, яка стосується багатьох видів публічної дипломатії. Представництво СКУ при ООН підтримує заходи із поширення відомостей про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні як акт геноциду. Представництво СКУ в Брюсселі, завдяки підтримці українських громад у приймаючих країнах, має можливість комунікувати з іноземними урядами, здійснює інформаційну роботу та політичну адвокацію, сприяє економічному розвитку України, підтримує міжнародний вимір роботи Президента СКУ. Одним із шляхів співпраці з історичною Батьківщиною є діяльність Представництва СКУ в Україні. Воно виступає посередником між діаспорною надбудовою та Україною, намагається долучатися до різних напрямів державної розбудови (розгляд і внесення пропозицій до законодавчих ініціатив, співпраця з урядовими структурами, інформаційна політика, питання підвищення обізнаності про Голодомор тощо). Важливою сферою його роботи є посилення зв'язків між Україною та світовою українською громадою.

РОЗДІЛ 3. ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ СКУ В СФЕРІ КУЛЬТУРИ, ОСВІТИ ТА НАУКИ

3.1. Культурна і кулінарна дипломатія СКУ та його організацій-членів як спосіб поширення знань про Україну

Вироблення стратегії щодо культивування позитивного іміджу України в Україні та за її межами, пропагування багатої української історичної спадщини, національних досягнень і можливостей, інформування про внесок українців у розбудову світового суспільства, підтримка діяльності інституцій, які сприяють піднесенню іміджу історичної Батьківщини в світі, протидія дезінформації та інформаційно-психологічній діяльності зовнішніх і внутрішніх чинників, які спотворюють українську історію, культуру та ін. є одними з пріоритетних завдань СКУ[314]. Для реалізації цих цілей ефективним інструментом є використання можливостей культурної дипломатії.

Важливу роль у **культурній дипломатії СКУ** простежуємо в діяльності СРК. Її мета полягала в репрезентації української культури в світі, збереженні її надбань, координації діяльності організацій-членів СКУ у сфері культури та інформуванні закордонних українців про визначні події української культури[315]. Провідними завданнями підрозділу були реалізація різних мистецьких акцій, в т. ч. благодійних, фінансування видавничих проєктів та ін.[316]. На сьогодні СРК немає в переліку програм, рад і комісій СКУ, про що свідчить відповідний розділ на офіційному сайті організації[317].

На основі аналізу матеріалів Конгресів СКУ можемо зробити висновок про перемінну активність роботи цього підрозділу і не завжди високу

[314] Візія Світового Конґресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань. Пресове повідомлення. 15 квітня 2009 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. № 2. Весна 2009. С. 19.
[315] Звіт Світової Ради Культури СКУ (серпень 2013 – листопад 2018 рр.). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 159; Світова Рада Культури в розділі «Ради і Комісії СКУ». *Світовий Конґрес Українців. Вчора, сьогодні, завтра. Виставка присвячена 50-літтю Світового Конґресу Українців* / ідея та виконання – Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка». URL: http://uwc.miok.lviv.ua/rady-i-komisiyi#gallery-9 (дата звернення: 24.01.2023).
[316] Світова Рада Культури в розділі «Ради і Комісії СКУ». *Світовий Конґрес Українців. Вчора, сьогодні, завтра…*
[317] Програми. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/programu-ua/ (дата звернення: 24.01.2023).

результативність діяльності. 16 січня 1999 р. президент СКУ А. Лозинський на засіданні Президії Секретаріату надбудови звертав увагу на потребу у відновленні роботи Ради культури, якщо є охочі займатися такою працею, бо цей підрозділ був у «завмерлому» стані після відходу у засвіти його очільника Б. Стебельського[318]. У звіті президента СКУ, вміщеному в матеріалах VIII Конгресу надбудови, йдеться, що на VII Конгресі не було обрано всіх традиційних рад і комісій, зокрема Ради культури. Для того, щоб відновити діяльність СРК, зверталися до І. Мороз із Торонто, яка дала згоду очолити підрозділ і запропонувати членів до його складу[319]. У Протоколі VIII Конгресу вказувалося, що звіт Ради для справ культури представила М. Фішер-Слиш, яка розповіла про культурне та мистецьке життя українських громад діаспори[320]. У звіті президента надбудови, вміщеному в книзі IX Конгресу, читаємо, що були намагання активізувати Раду культури спочатку через людей у Торонто. Потім було висунуто пропозицію обмежити діяльність цього підрозділу до східної діаспори, тому було запропоновано М. Парипсі з Казахстану очолити Раду. 8 лютого 2005 р. він прийняв функції голови (листовно). 20 травня того ж року надіслав план роботи, а 19 вересня було опубліковано лист від Бюро СКУ в Торонто до голови СРК, що цей підрозділ було реорганізовано і перенесено осідок у східну діаспору[321]. У матеріалах X і XI Конгресів знаходимо більше відомостей про діяльність Ради культури на чолі з А. Кісіль. Припускаємо, що згортання активної роботи Ради в останні роки пов’язано із її відходом у засвіти у 2020 р.

У різний час СРК мала відмінну назву. У звітах VI Конгресу СКВУ зустрічаємо формулювання – Рада для справ культури при Секретаріаті СКВУ. Зазначалося, що цей підрозділ є координуючим і репрезентуючим органом праці складових організацій Ради і водночас стимулом для оформлення працівників у

[318] Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців / ред. Л. Винар, А. Атаманенко ; упоряд. А. Хеленюк. Нью-Йорк ; Торонто ; Острог, 2011. С. 304.
[319] Звіт Президента СКУ від 6 грудня 1998 до 3 червня 2003. *VIII Конґрес СКУ*. С. 5.
[320] Протокол VIII Світового Конгресу Українців, 18–21 серпня 2003 року. Київ, Україна. *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 10.
[321] Звіт Президента СКУ від серпня 2003 до червня 2008. *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 21.

тих ділянках культури, робота яких потребує організаційного завершення[322]. Після постання незалежної України Рада звертала увагу на важливість відродження і формування свідомої української нації як запоруки існування самостійної держави та її добробуту. З цієї причини виходили звернення відродити українську мову, український правопис, українську книжку та українські ідеали[323].

У 2015 р. під час зустрічі Віцепрем'єр-міністра – Міністра культури України В. Кириленка із делегацією СКУ під керівництвом Е. Чолія йшлося про ініціативу створення Українського інституту, яку схвально оцінили з боку надбудови. Також було обговорено План напрямів діяльності та спільних заходів між СКУ і Міністерством культури України, зокрема щодо активізації взаємних зусиль у пошуку культурних цінностей і створення умов для їх повернення до України, сприяння культурним ініціативам за участі українських громад та ін.[324]. А. Кісіль як голова СРК брала активну участь у різних подіях, які стосувалися культурного життя в діаспорі, а також представляла СКУ на мистецьких заходах в Україні та Канаді. 28 лютого 2017 р. у Торонто відбулася зустріч голови СРК, члена Ради О. Лесюка та провідників української громади Торонто з Міністром культури України Є. Нищуком. Серед питань, які були обговорені, йшлося про створення електронної бази культурних цінностей, які пов'язані з історією та культурою українського народу та знаходяться за межами України. До виконання цього завдання мали бути долучені українські закордонні дипломатичні представництва[325]. У квітні того ж року Є. Нищук знову провів робочу зустріч із делегацією надбудови, до складу якої увійшли директор Представництва СКУ в Україні С. Касянчук, Генеральний секретар СКУ та лідер СУОА С. Романів і керівник секретаріату Ініціативної групи «Першого грудня»

[322] Звідомлення про діяльність Ради для справ культури при Секретаріяті СКВУ за час від 21 листопада 1988 до 15 жовтня 1993 р. *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У.* С. 1. [С. 65 – у загальному збірнику. Без нумерації. За порядковим рахунком].
[323] Там само. С. 4.
[324] Українські громади активніше залучатимуться до популяризації української культури за кордоном та боротьби з антиукраїнською пропагандою, – В'ячеслав Кириленко. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 10 червня 2015. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/248233160 (дата звернення: 05.02.2026).
[325] Звіт Світової Ради Культури СКУ (серпень 2013 – листопад 2018 рр.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 159.

І. Васюник. Є. Нищук зазначив, що Міністерство культури України готове поглиблювати двосторонню співпрацю зі СКУ, також обговорили питання розвитку українсько-австралійських відносин у контексті підготовки заходів, присвячених 70-річчю діяльності українства в Австралії[326].

Культурну дипломатію в діяльності СРК за серпень 2013 – листопад 2018 рр. простежуємо на основі аналізу матеріалів XI Конгресу СКУ та вбачаємо у таких векторах: реалізації значимих проєктів, покликаних відзначити пам'ятні дати історії України, популяризувати її культуру; організації мистецьких імпрез; проведенні благодійних акцій і марафонів; наданні фінансової підтримки для реалізації культурних ініціатив та ін.[327]. Праця СКУ із поширення знань про Голодомор 1932–1933 рр. також супроводжувалася проведенням культурних заходів.

Яскравим прикладом культурної дипломатії надбудови є мистецький проєкт «Монументальна Шевченкіана». Його початки сягають 2009 р., коли СРК налагодила зв'язки з українським фотографом-монументалістом і шевченкознавцем Р. Теліпським. За сприяння Ради культури він представив у Торонто та інших містах Канади свою колекцію із понад 550 меморіальних згадок про Кобзаря з усіх областей України. СРК також зверталася до світового українства та Міністерства культури України з проханням підтримати цей проєкт[328]. В одному зі своїх інтерв'ю Р. Теліпський зауважував, що, окрім СКУ, його підтримували і співпрацювали СФУЖО, МОУГ «Четверта хвиля» та ін. Він особливо відзначив роль А. Кісіль, яка надала фінансову допомогу для проведення подальших досліджень у цьому руслі[329]. Для відзначення 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка при СКУ було створено окрему Світову комісію. 10 лютого 2014 р. вона опублікувала спеціальне звернення щодо

[326] Євген Нищук провів зустріч із делегацією Світового конгресу українців. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 05 квітня 2017. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/249884178 (дата звернення: 05.02.2026).
[327] Звіт Світової Ради Культури СКУ (серпень 2013 – листопад 2018 рр.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 159–170.
[328] Звіт Світової ради культури СКУ (серпень 2008 – серпень 2013 рр.). *X Світовий Конгрес Українців.* С. 92.
[329] Омелянчук І. Руслан Теліпський: «Готовий розповідати про Шевченка хоч в Антарктиді». *Урядовий кур'єр*. 07.12.2019. URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ruslan-telipskij-gotovij-rozpovidati-pro-shevchenk/ (дата звернення: 11.11.2024).

проєкту «Монументальна Шевченкіана», де закликала українські громадські організації в діаспорі ознайомитися з відповідною тематичною виставкою. Зазначалося, що на той час Р. Теліпський уже представив фотовиставку в Білорусі, Греції, Латвії, Канаді, Сербії та Швеції[330]. Надалі СКУ теж підтримував цю ініціативу. Досить масштабною була реалізація цього проєкту в 2014–2018 рр. під патронатом СКУ в 15 країнах світу. В урочистих відкриттях експозицій брали участь представники українських громад, посольств України, офіційні представники місцевих влад, громадяни неукраїнського походження[331].

У межах іншого проєкту – «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана» – СРК у 2017 р. фінансово підтримала видання «Пісенний Кобзар» (три томи) і «Моя хорова школа» у рамках Всеукраїнського мистецького проєкту «Україна співає Кобзаря». Оскільки на Шевченкову поезію написано понад 3 тис. музичних творів, реалізація цього проєкту сприяла популяризації поетичної спадщини Кобзаря та української хорової музики в світі. Під час Річних загальних зборів СКУ в 2017 р. делегати від українських громад із мережі СКУ отримали по одному комплекту цього видання. У 2018 р. СРК сприяла випуску музичного альбому «Пісенний Кобзар»[332].

СРК із 2008 р. підтримувала проєкт історико-археологічних і архітектурних досліджень міста Батурин. З 2001 р. його спонсорує Канадський інститут українських студій (КІУС), Понтифікальний інститут середньовічних студій Торонтського університету та Дослідний інститут «Україніка». Учасники цього проєкту публікують матеріали з відомостями про свої розкопки в багатьох академічних журналах і у вигляді науково-популярних статей[333].

У 2015–2018 рр. А. Кісіль очолювала Організаційний комітет благодійного марафону «Діти Торонто – сиротам в Україні». Головним організатором цього заходу була МОУГ «Четверта хвиля» за співпраці з різними мистецькими та

[330] Проект «Монументальна Шевченкіана» до 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка. *Офіційний сайт СКУ*. 10.02.2014. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/proekt-monumentalna-shevchenkiana-do-200-littya-z-dnya-narodzhennya-tarasa-shevchenka/ (дата звернення: 11.11.2024).
[331] Звіт Світової Ради Культури СКУ (серпень 2013 – листопад 2018 рр.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 161–162.
[332] Там само. С. 164.
[333] Звіт Світової ради культури СКУ (серпень 2008 – серпень 2013 рр.). *X Світовий Конгрес Українців*. С. 95.

громадськими організаціями Торонто[334]. СРК підтримувала Міжнародний фестиваль української ретро-музики ім. Богдана Веселовського, одним із організаторів якого є відомий український дипломат І. Осташ. Також Рада надавала сприяння проведенню міжнародного турне танцювального ансамблю «Барвінок» (Торонто, Канада). Концерти цього творчого колективу відбулися в низці країн Європи, а завершилися в Посольстві України в Німеччині[335].

У добу пандемії COVID-19 механізми реалізації культурної дипломатії СКУ не припинялися, а набули нових форм, зокрема йдеться про популяризацію української культури у віртуальному просторі та перехід багатьох заходів в онлайн-формат. СКУ виступив ініціатором кількох Інтернет-флешмобів і акцій, активно поширював цікаві факти, тематичні вісники та ін. до пам'ятних дат української історії на своєму офіційному сайті, YouTube-каналі та в соціальних мережах, що дозволяло охоплювати більшу аудиторію читачів. На сайті надбудови висвітлювалися новини про відзначення українськими громадами в світі значущих подій для української історії та культури. Таким чином, на допомогу заходам культурної дипломатії також використовувався інструментарій цифрової дипломатії. Відзначимо також те, що новини/публікації про культурні імпрези, інформація про їхню організацію, результати проведення поширювалися різними іноземними мовами, що дозволяло інформувати широку зарубіжну спільноту про той чи інший захід. Таким чином до них долучалися представники українських громад та громадяни країн поселень[336].

Значимою датою в 2021 р. було відзначення 150-річчя з дня народження Лесі Українки. Для учнів суботніх шкіл СКУ створив відеоролик «Мандрівки з

[334] Діти Канади взялися допомогти ровесникам в Україні. *Український погляд*. 08.06.2017. URL: https://ukrpohliad.org/news/dity-kanady-vzyalysya-dopomogty-rovesnykam-v-ukrayini.html (дата звернення: 07.02.2026).
[335] Звіт Світової Ради Культури СКУ (серпень 2013 – листопад 2018 рр.). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 164–165.
[336] Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014–2022). С. 156–157.

Лесею», де представники мережі надбудови розповідали про місця, які відвідувала Дочка Прометея[337].

Культурну дипломатію СКУ можемо простежити в діяльності інших його підрозділів, а також чисельних складових організацій, де вона є головним інструментом для досягнення тієї чи іншої цілі або ж є частиною синергії різних видів дипломатії. Саме цей вид публічної дипломатії є чи не найголовнішим інструментом у поширенні знань про Україну та формуванні її позитивного іміджу серед громадян зарубіжних держав. У 2017 р. Віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України І. Климпуш-Цинцадзе в ході зустрічі з Президентом СКУ Е. Чолієм відзначила важливість високої залученості українців всього світу до підтримки реформ і формування позитивного іміджу України. Зі своєї сторони лідер СКУ запевнив про готовність допомагати в цій справі через мережу членських організацій надбудови в світі[338].

СКУ допомагає українським громадам у збереженні української національної ідентичності та поширенні відомостей про Україну завдяки взаємодії з урядами країн поселення. У зв'язку із загрозою закриття єдиного українськомовного каналу «Теленовини» в Польщі, Конгрес звертався до Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко. В результаті зусиль Об'єднання українців у сусідній державі, порушенню цієї справи українським Прем'єром із Прем'єр-міністром Польщі Д. Туском, канал продовжив функціонувати[339].

Українські громадські організації за кордоном – члени мережі СКУ, не лише підтримують і відгукуються на загальні акції, які пропонуються від координаційних рад і комітетів, але активно проводять власні заходи. Їхні форми є різноманітними: літературні та музичні вечори, читання поезій, лекторії, показ

[337] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 16; Світові українці святкують 150 років з дня народження Лесі Українки. *Офіційний сайт СКУ*. 25.02.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukrainians-around-the-world-celebrate-the-150th-anniversary-of-lesya-ukrainkas-birth-2/ (дата звернення: 24.01.2023).

[338] І. Климпуш-Цинцадзе та президент Світового Конґресу Українців Є. Чолій обговорили співпрацю в підтримці реформ та формуванні позитивного іміджу України за кордоном. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 01 вересня 2017. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/250236346 (дата звернення: 05.02.2026).

[339] Чолій Е. Виступ на І Пленарному засіданні. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті* : зб. Матеріалів ІІІ Міжнародного конґресу. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. С. 29–30.

відеосюжетів, марафони, покладання квітів до монументів, відзначення пам'ятних дат історії України, проведення українських вечорів у дусі народних традицій, організація Днів української культури та Днів України, фестивалів тощо. Важливо, що до цих подій долучаються громадяни країн-реципієнтів, що в свою чергу слугує популяризацією України в очах іноземців[340].

У листі-зверненні до учасників та організаторів ІІ-го Конгресу українців у Польщі від 28 квітня 2012 р. Президент Польщі Б. Комаровський висловив вдячність українській громаді та українцям, які зробили значний внесок у розвиток культури, суспільного життя та місцевої демократії. Прикладом такої діяльності, як відзначав лідер Польщі, є фестивалі української культури, які користуються популярністю серед поляків[341].

У межах СУР працюють Комісія з питань культури і Комісія з питань освіти та науки. Спільно з філіями СУР, українськими жіночими та молодіжними організаціями вони щороку виступають організаторами численних заходів, на проведення яких не вплинули карантинні обмеження в час COVID-19 (див. Додаток К).

Дослідниця публічної дипломатії українців у Болгарії та дипломат А. Тертична зазначала, що діяльність порівняно нечисленної української громади в Болгарії має важливе значення у культурній промоції України та розширює застосування інструментів і методів публічної дипломатії з метою формування позитивної думки болгарського суспільства про Україну[342]. Вона також вказала на ключові напрями роботи українських осередків в Болгарії щодо представлення української історії, культури і традицій, зокрема: відзначення національних і релігійних свят, пам'ятних дат, організація

---

[340] Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014 – 2022). С. 157; Мартинюк Н. Діяльність СКУ задля збереження національної ідентичності українців світу. *Українські вимушені мігранти: інтеграція, ідентичність, повернення* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 25 травня 2023 р. Львів, 2023. С. 171–172.

[341] List prezydenta na II Kongresie Ukraińców w Polsce. 28 kwientia 2012. *Prezydent.PL. Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-bronislawa-komorowskiego/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/inne/list-prezydenta-na-ii-kongresie-ukraincow-w-polsce,17555 (data złożenia wniosku: 05.02.2026).

[342] Тертична А. Публічна дипломатія в українсько-болгарських відносинах (1991–2018 рр.) : дис. … канд. іст. наук: 07.00.02 – Всесвітня історія. Київ, 2021. С. 168.

культурних подій (виставки українських фотографів і художників); вшанування жертв Голодомору в Україні і проведення в софійському кафедральному Соборі Святої Неділі поминальної Літургії, проведення публічних акцій; проведення пресконференцій, брифінгів, участь у радіо- і телепередачах із метою пропагування української ідеї та культури; взаємодія з болгарськими інституціями та організаціями, в т. ч. з Асоціацією українсько-болгарської дружби[343].

Вагому роботу в культурному напрямі проводить СФУЖО, однією з цілей якої є плекання позитивного іміджу України та її культури[344]. Європейська конференція СФУЖО (20–24 червня 2002 р.) заохочувала продовжувати поширення позитивного образу України «в місцях нашого проживання»[345]. Представниці Федерації неодноразово брали участь у багатьох культурних подіях і проводили власні. Для зацікавлених роздавалися інформативні брошури, а також англомовні примірники «Українки в світі» – друкованого органу СФУЖО[346]. У квітні 2003 р. під патронатом української світової жіночої надбудови та за співпраці з її складовими організаціями в Канаді було організовано показ мод «Краса заради життя», де було продемонстровано роботи провідних дизайнерів з України О. Караванської, А. Бабенко та В. Грень. Дохід від імпрези було витрачено для купівлі мамографічного обладнання для одного з медичних закладів Херсона. У травні 2004 р. був організований показ стилізованого одягу київської дизайнерки Д. Андріяшко. Дохід від події був направлений для дитячого реабілітаційного центру «Джерело» у Львові. З 8 до 15 травня 2005 р. Голова СФУЖО перебувала в Києві у складі делегації мера міста Торонто з метою укладання угоди про побратимство між Торонто і Києвом (урочисте підписання відбулося 11 травня). Також делегація СФУЖО, до якої ввійшли М. Шкамбара, Т. Онищук, А. Кісіль, О. Ґрод та Л. Григорович,

[343] Тертична А. Публічна дипломатія в українсько-болгарських відносинах (1991–2018 рр.). С. 181.
[344] Звіт Голови Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002–2007 рр. *IX Світовий Конґрес Українців.* С. 227.
[345] Постанови Европейської Конференції СФУЖО в Талліні. 20–24 червня 2002 р. *Українка в Світі* : квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002. Липень–вересень. Ч. 3 (158). С. 13.
[346] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Почесною Головою СФУЖО Оксаною Бризгун Соколик від 16.12.2024. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 5.

зустрілася з Міністром освіти та Міністром культури України. Було обговорено низку питань, серед яких обмін молоді з діаспори та України, фестиваль української молоді та можливості вивчення української мови студентами-українцями зарубіжжя[347].

19 січня 2010 р. Президент Федеративної Республіки Бразилія Луїс Інасіо Лула Да Сілва (португал. – Luiz Inácio Lula da Silva*)* підписав Закон, який проголосив 24 серпня в Бразилії Національним днем української громади, що відзначається в офіційному державному календарі. Вагомий внесок у реалізацію цієї справи зробила УБЦР на чолі з В. Соротюком[348].

У Центральному Домі СУБ відбуваються різні мистецькі імпрези (виставки, презентації книг, лекції та ін.), він слугує комунікаційною платформою для міжнародної культурної співпраці та налагодження контактів, презентації України. Там було проведено виставку «Грузія – Україна – Європа», участь у якій взяли представники дипломатичної місії Грузії у Великій Британії. У грудні 2014 р. за співпраці з британським журналістом і продюсером Філіпом Райтом (Philip Wright) було організовано виставку «Ukrainian's Myth and Magic», де представлено роботи молодих українських художників. Помітною подією стала виставка в березні 2017 року «Lessons From The Past. Marking 100 Years Since the Ukrainian Revolution» («Українська революція 1917–1921: уроки минулого»). Відкрили захід Посол України у Великій Британії Н. Галібаренко та очільник СУБ П. Ревко. Експозиція містила безліч фотографій, офіційне та приватне листування, прижиттєві видання В. Винниченка, М. Грушевського, С. Петлюри та ін.[349].

КУЕ займається активним пропагуванням української культури, співпрацює з Посольством України в Естонській Республіці, місцевими органами влади, ЗМІ та громадськістю[350]. У 2018 р. Естонія святкувала 100-річчя

[347] Звіт Голови Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002–2007 рр. *IX Світовий Конгрес Українців.* С. 227.
[348] Українці у світі. Бразилія. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна – 2010. № 4. С. 16.
[349] Звіт Союзу Українців у Великій Британії (СУБ). 2013–2018 рр. *XI Світовий Конгрес Українців.* С. 214.
[350] Звіт Конгресу українців Естонії. Серпень 2018 – липень 2019. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року.* С. 182.

власної державності. КУЕ брав участь у загальнодержавних урочистостях, а також ініціював акції щодо посадки дерев естонсько-української дружби, які відбувалися за участі мерів міст, журналістів, членів української громади. Особливу увагу КУЕ приділяє функціонуванню Українського музею в м. Кохтла-Ярве. Регіон, у якому він розташований, є переважно російськомовним, а наявність там Музею сприяє утвердженню української культури. Виставки, які проводяться установою у різних куточках Естонії, користуються популярністю серед місцевих жителів. КУЕ порушував питання про підтримку діяльності Музею. Під час візиту президента СКУ Е. Чолія до Естонії в 2017 р. це обговорювалося в ході низки зустрічей з офіційними особами[351].

За 2013–2018 рр. завдяки зусиллям АУК в Павлодарі в ефірі обласного радіо вийшли 60 україномовних передач «Українська родина», в яких висвітлювалися новини з України, йшлося про життя української діаспори, а слухачі мали змогу ознайомитися з історією України, біографіями відомих українців, звичаями українського народу. Як зазначається в звіті АУК, що входить до матеріалів XI Конгресу СКУ, за цей період також було оприлюднено 88 публікацій в періодичних виданнях України, Казахстану та США про побут українців у Казахстані. Українські художні колективи беруть активну участь у різних творчих конкурсах, офіційних урочистостях тощо. У 2015 році вокально-інструментальний ансамбль бандуристів «Чарівні струни», який діє в Павлодарі, виступав у резиденції Президента Казахстану «Аккорді» під час офіційного візиту до країни Президента України П. Порошенка[352].

В ОАЕ українська громада почала згуртовуватися навколо волонтерських акцій допомоги Україні, які потім розвинулися в освітні та культурні проєкти й стали поштовхом до важливості усвідомлення проведення роботи над створенням образу України в інтернаціональному середовищі Еміратів.

[351] Звіт Конгресу українців Естонії. Серпень 2018 – липень 2019. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року.* С. 183.
[352] Звіт про роботу Асоціації «Українці Казахстану» за період 2013–2018 рр. *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 237–238.

Найбільш активні представники громади об'єдналися в проєкт «FromUA. Культурна дипломатія». Ця ініціатива стала платформою для культурно-освітніх, благодійних проєктів і діяла під егідою капеланства УГКЦ в Південній Аравії[353]. Функціонує тематична сторінка в соціальній мережі Facebook – «FromUA Cultural Diplomacy in the UAE – Культурна дипломатія в ОАЕ». В її описі вказується, що українська громада в Еміратах через культурну дипломатію створює і розвиває основу для міжкультурного обміну[354]. Український клуб, заснований 26 грудня 2017 р., був результатом роботи проведеної в межах FromUA[355].

«FromUA Культурна дипломатія», Польська капеланія в ОАЕ та УГКЦ в ОАЕ створили та зареєстрували в Україні громадську організацію «Східноєвропейська асоціація культурної дипломатії», яка представляє їхні благодійні, культурно-громадські та культурно-релігійні проєкти в Україні та за її межами, сприяє презентації толерантності культур в Еміратах у країнах Східної Європи[356]. Значних зусиль для заснування цієї Асоціації доклав о. Ю. Юрчик, а сама організація стала інформаційним культурним осередком для близько десяти тисяч українців, шести тисяч поляків і двох тисяч словаків, вихідців із Білорусі, Румунії, Македонії й прибалтійських країн[357].

Українство в Японії також згуртувало бажання популяризувати національні цінності та культуру. У 2000 р. було організаційно оформлено одну з перших українських громад Японії «Краяни», яка діяла ще з середини 1990-х років. У квітні 2021 р. її зареєстрували в Токіо як неприбуткову організацію з назвою Асоціація японсько-української дружби «Краяни»[358]. Вона спрямовує свою діяльність на розширення співпраці між обома країнами разом із організаціями, які сприяють розвитку міжнародних культурних зв'язків і

---

[353] Звіт діяльності громадської організації «Український клуб в ОАЕ». *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 403.
[354] FromUA Cultural Diplomacy in the UAE – Культурна дипломатія в ОАЕ : Facebook-сторінка. URL: https://www.facebook.com/fromua.ae (дата звернення: 11.11.2024).
[355]Звіт діяльності громадської організації «Український клуб в ОАЕ». *XI Світовий Конгрес*… С. 403.
[356] Там само. С. 404.
[357] Пересунько Т. Україна відкриває себе в Еміратах. *Громадський простір*. 07.06.2016. URL: https://www.prostir.ua/?focus=ukrajina-vidkryvaje-sebe-v-emiratah (дата звернення: 11.11.2024).
[358] Кулініч М., Саган Г. Особливості становлення та організації діаспорного життя українців у Японії. *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2024. Вип. XXV. С. 823.

зміцненню партнерства. З 2013 р. регулярно відбуваються паради вишиванок у Токіо, а з 2014 р. в листопаді проходять фестивалі «День України»[359].

28 жовтня 2018 р. Президент СКУ Е. Чолій долучився до участі в Українському фестивалі в Стелленбоші (ПАР). Він виголосив вітальне слово і відзначив важливість цього заходу в популяризації української культури і традицій, висловив подяку Українській асоціації в ПАР за провідну роль в організації цієї імпрези[360].

До відзначення 206-ої річниці з дня народження Тараса Шевченка (2020 р.) українська громада в Туреччині під патронатом СКУ встановила перший барельєф Кобзарю в Анталії. Монумент знаходиться в парку української культури «Ukrayna kültür parkı». Цей проєкт було ініційовано громадською організацією «Українська родина» за підтримки адміністрації району Муратпаша. Переклала один із Шевченкових віршів на турецьку Тудора Арнаут. Фінансову підтримку надали Голова української громади В. Михайлова та представник місцевого бізнесу Т. Юксель[361].

Культурна дипломатія СКУ сприяє включенню української історії та культури в світовий контекст, плеканню української мови, ознайомленню населення зарубіжних країн із Україною, її історією, традиціями, культурою. Форми та методи реалізації культурної дипломатії СКУ є різноманітними: проведення масштабних подій світовими радами, а також на рівні членів мережі СКУ; організація благодійних акцій; надання фінансової підтримки для культурних ініціатив; залучення іноземної аудиторії до заходів культурного і мистецького спрямування.

Кулінарна дипломатія СКУ тісно пов'язана із заходами культурної дипломатії. У ході масштабних щорічних акцій «Дні України» (мають дещо

[359] Кулініч М., Саган Г. Особливості становлення та організації діаспорного життя українців у Японії. С. 823–824.
[360] Президент СКУ відвідав Південно-Африканську Республіку. *Свобода*. 24 листопада 2018 року. Число 47. С. 5.
[361] Перший монумент Тарасу Шевченку в Анталії (Туреччина) встановили під патронатом СКУ. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. 2020. № 5. Весняний випуск. С. 10; Українська громада в Анталії (Туреччина) встановила перший монумент Тарасу Шевченку під патронатом СКУ. *Офіційний сайт СКУ*. 02.03.2020. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukrainian-community-in-antalya-turkey-installs-first-taras-shevchenko-monument-under-the-auspices-of-uwc/ (дата звернення: 07.11.2024).

відмінні назви в різних державах) або українських фестивалів/ярмарків, відзначень ювілейних дат, які організовують чимало українських громад самостійно або за співпраці з українськими закордонними дипломатичними установами (посольствами, Генеральними консульствами, Почесними консульствами), традиційним елементом є проведення подій із презентацією української національної кухні й частуванням поживами.

Існує ще великий пласт роботи по боротьбі з «привласненням» традиційних українських страв ворожою пропагандою і відновленням показу їхньої самобутності. Це пояснюється тим, що за часів Радянського Союзу відбулося спрощення всіх національних кулінарних традицій, а українська кухня була загнана в дозволені межі шароварщини, її представляли як сільську, жирну, просту, яка нічим нікого не здивує[362]. Дослідниця і блогерка, «Почесна амбасадорка у сфері кулінарної дипломатії – 2024» (нагорода від МЗС України. – Авт.) М. Душар у рамках стипендії імені Фулбрайта досліджувала кухню української діаспори в США. Їй вдалося вивчити особливості збереження закордонними українцями рецептів національного частування, їхню адаптацію до приготування з урахуванням аналогічних інгредієнтів, вплив їства на культурно-мистецькі процеси тощо[363].

Крім того, в останні роки українська кухня в діаспорі виконує функцію не лише популяризації національної культури, а й виступає інструментом фандрейзингу[364]. Команда МОУГ «Четверта хвиля» спільно з Програмою дитячої творчості при церкві Святого Димитрія готують різноманітні українські

[362] Котубей-Геруцька О. Про «політично неблагонадійну кулінарну культуру» й карго-культ: Маріанна Душар (Пані Стефа) про значення їжі (інтерв'ю). *Суспільне. Культура*. URL: https://suspilne.media/culture/823293-pro-politicno-neblagonadijnu-kulinarnu-kulturu-j-kargo-kult-marianna-dusar-pani-stefa-pro-znacenna-izi-intervu/ (дата звернення: 03.02.2026).

[363] Гринюк Л. Маріанна Душар, гастрономічна блогерка, дослідниця української кухні. *Укрінформ*. 31.01.2021. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3179088-marianna-dusar-gastronomicna-blogerka-doslidnica-ukrainskoi-kuhni.html (дата звернення: 03.02.2026).

[364] Прус М. Яким має бути справжній борщ і чим особлива кухня української діаспори США – Маріанна Душар, «Пані Стефа». *Голос Америки*. 29 січня 2021 року. URL: https://www.holosameryky.com/a/pani-stefa-interview/5755176.html (дата звернення: 03.12.2024).

наїдки, а кошти, виручені від продажу страв, спрямовуються на благодійні проєкти організації[365].

Безпосередньо надбудова публікує різні відомості, в т. ч. про визнання і здобутки українського частування у світі. Простежити конкретніші прояви кулінарної дипломатії СКУ можна, розглянувши різні приклади з діяльності організацій-членів його мережі.

Голова СРК А. Кісіль у 2016 р. була співголовою Організаційного комітету концертної програми щорічного Українського фестивалю в Торонто. Він був присвячений 25-тій річниці Незалежності України, 125-літтю поселення українців у Канаді та 75-річчю створення КУК. А. Кісіль зазначала, що цей захід відвідало понад 10 тисяч осіб українського походження і представників діаспор різних країн. Серед гостей були політики різних рівнів, зокрема і мер Торонто Джон Торі. Програма урочистостей передбачала частування традиційними українськими стравами[366]. Українська громада в м. Сумгаїт (Азербайджанська Республіка) 8 квітня 2018 р. провела майстер-клас із української кулінарії для азербайджанської молоді та широкого кола охочих[367].

Традиційно в межах промоції української кухні в світі використовуються можливості т. зв. «дипломатії борщу». Українці в Індії в 2020 р. провели перший міні-фестиваль української національної страви онлайн[368]. 12 квітня 2021 р. голова Ради з питань ООН СКУ А. Добрянський взяв участь у «борщ-битві дипломатів» у Нью-Йорку. Спільно з Генеральним консулом України в Нью-Йорку О. Голубовим і Почесним консулом України у Філадельфії І. Мазур, А. Добрянський приготував страву за своїм рецептом. Представники ЗМІ мали спробувати цей варіант борщу, а також зготовану страву командою під керівництвом відомого шеф-кухаря Є. Клопотенка, до якої ввійшли Постійний представник України при ООН С. Кислиця та Постійний представник Мальдівів

[365] Звіт Міжнародної організації українських громад «Четверта хвиля» (2018–2022 рр.). *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 580.
[366] Звіт Світової ради культури СКУ (серпень 2016 – липень 2017 рр.). *Збірник річних звітів Світового Конґресу Українців – 2017.* С. 152.
[367] Звіт української громади ім. І. Франка у м. Сумгаїт (Азербайджанська Республіка). Лютий 2017 – червень 2023. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 694.
[368] Звіт про діяльність українців у Індії. 2019–2023 рр. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 703.

при ООН Т. Хусейн (Thilmeeza Hussain)[369]. У 2021 р. в Будапешті українська громада провела День борщу й української гастрономії, який всьоме згуртував українців та угорців. У саду Будинку національностей гості мали змогу почастуватися великим казаном варива і спільно наліпленими варениками[370].

Члени мережі СКУ долучаються до заходів, які проводяться зарубіжними органами влади або представниками громадського сектору. Сучавська філія СУР отримала запрошення представити виставку з дегустацією українських страв під час заходу з гала-туризму «Відкрий для себе Північний Схід»[371]. Зусиллями УБЦР було підготовлено до перекладу низку книг, серед яких «Українські обряди та страви великоднього кошика» О. Вербенець і В. Манько[372].

Раціональне застосування можливостей кулінарної дипломатії діаспори сприяє налагодженню зв'язків між державами, показу спільних рис у культурі, допомагає в адвокації та лобіюванні. У 2011–2012 рр. КУК проводив низку заходів із нагоди відзначення 120-ої річниці поселення українців у Канади, серед яких відбувся «Український день на парламентському пагорбі» за участі міністрів, членів парламенту, сенаторів і чиновників. Окрім участі в насиченій культурній програмі, вони також мали змогу посмакувати стравами української кухні, а лідери громад могли поспілкувалися з представниками влади і донести питання, що їх хвилюють[373]. Українська асоціація «Оберіг» м. Сантандер (Кантабрія, Іспанія), як йдеться в звітних матеріалах X Конгресу СКУ, презентувала національну кухню під час спільних міжнародних заходів із іншими іммігрантськими організаціями[374]. Під час Днів культури в Осло у вересні 2012 р., в яких взяли участь представники різних культур, обов'язковим елементом запропоновано стенд із традиційними стравами своєї держави.

[369] Звіт з діяльності Ради з питань Організації Об'єднаних Націй. *Збірник звітів. 23 жовтня 2021 р. – Річні загальні збори СКУ – віртуальні*. С. 83.
[370] Діаспора дбає про Україну. *Свобода*. 13 серпня 2021 року. Число 33. С. 6.
[371] Українці Сучави на заході «Відкрий для себе Північний Схід». *Офіційний сайт Союзу українців Румунії*. URL: http://surl.li/zzvlxj (дата звернення: 12.03.2024).
[372] Звіти з 2019 по 2023 – Бразильсько-українська центральна репрезентація. *XII Світовий Конгрес Українців*. С. 257.
[373] Звіт Конгресу Українців Канади. *X Світовий Конгрес Українців.* С. 201.
[374] Звіт Асоціації «Українська громада Іспанії за права, честь і гідність українців» (серпень 2008 року – серпень 2013 року). *X Світовий Конгрес Українців.* С. 278.

Українська громада презентувала український борщ зі сметаною і пампушками, вареники, пиріжки[375].

Таким чином, українська кухня та національні страви є надійним інструментом кулінарної дипломатії СКУ для формування позитивного образу історичної Батьківщини та одним зі способів збору коштів на благодійні цілі.

3.2. Популяризація української мови

Збереження, функціонування і розвиток української мови в Україні та серед українських спільнот за кордоном, захист і популяризація її в світі – одні з чільних завдань СКУ. У 1991 р. СКВОР підготувала кілька звукозаписів – гутірок (так би мовити «подкастів») на виховні теми, де особливі наголоси стосувалися української мови та книги. 40 копій таких касет було розіслано, а пізніше отримано відомості про їхнє використання на українських радіопередачах в Австралії, Канаді та США[376]. 27 квітня 2002 р. СКВОР спільно з НТШ в Канаді та Українською шкільною радою КУК у Торонто організували і провели наукову конференцію «Яке є співвідношення між знанням української мови та почуттям української ідентичности? Який вплив має це співвідношення на українську громаду в Канаді?», участь у якій взяли 82 особи (34% з яких – вчителі). Захід відбувся в приміщенні Інституту Святого Володимира в Торонто. Головним доповідачем був професор Торонтського університету Дж. Камміс (Jim Cummis), серед інших промовців: др. С. Яворницька (Польща), др. Р. Чумак і мґр. О. Закидальська (Торонто), др. О. Білаш (Едмонтон). Підводив підсумки наукової події проф. В. Ісаїв[377].

Обстоюючи важливість функціонування української мови в Україні як єдиної державної та її поширення в усіх сферах суспільного життя, СКУ та його структурні підрозділи реагували на випадки, які викликали занепокоєння щодо цих питань. У 1994 р. СКВОР оприлюднило звернення до Президента України

[375] Українська громада в Норвегії. Den Ukrainske Forening i Norge. *X Світовий Конґрес Українців.* С. 307.
[376] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради на збори СКВОР під час 6-го СКВУ 3 листопада 1993 р. в Торонто за каденцію 1988–1993. *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У.* С. 3.
[377] Звіт праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від грудня 1998 р. до серпня 2003 р. *VIII Конґрес СКУ*. С. 107.

Л. Кучми в справах «державної» і «офіційної» мов України[378]. 1 грудня 2001 р. СКУ опублікував звернення у зв'язку з переписом населення в Україні, в якому закликав усіх українців заявити про своє українське походження і те, що українська мова є їхньою рідною мовою, а всіх громадян України іншого етнічного походження – заявити про своє знання державної мови – української[379]. Президія СНР неодноразово виступала з протестами проти оголошення російської мови другою державною мовою в Україні[380]. Наукова рада СКУ наголошувала, що поняття національної ідентичності та державності тісно пов'язані з мовою[381]. Крім того, підрозділ підтримував ідею розробки нової редакції українського правопису, про що свідчить відповідне офіційне звернення від 15 травня 2005 р., в якому зазначалося, що правопис не має бути в стані дезорієнтації, а державна мова повинна мати чітко визначені критерії її правописного вжитку[382]. Слушною є думка багаторічного очільника СНР Л. Винара, який був переконаний, що рідну мову необхідно ввести в коло провідних європейських мов, а українським закордонним дослідникам потрібно публікувати свої праці не лише іноземними мовами, а й українською (міркування з цього питання були опубліковані ним ще в 1969 р. на сторінках «Українського Історика»)[383]. У лютому 2010 р. на сторінках «Свободи» СКУ закликав владу України та всі українські громадські організації в усьому світі сприяти збереженню української мови та її розвитку в Україні й діаспорі[384]. Відстежуючи справу мовного питання в Україні, 6 лютого 2012 р. СКУ оприлюднив українською та англійською мовами пресове повідомлення із закликом до ВРУ відхилити розгляд законопроєкту про внесення змін до Закону України «Про

[378] Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конгрес Українців*. С. 74.
[379] СКУ в 2001 році. Заяви, звернення і листи. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 8.
[380] Протести. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців*. С. 248–255.
[381] Там само. С. 251.
[382] Звернення СНР при СКУ в справі українського правопису. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців*. С. 244–245.
[383] Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність / Національний університет «Острозька академія», Інститут дослідження української діаспори, Українське історичне товариство. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. С. 417.
[384] Чолій Є., Романів С. СКУ закликав відзначити Міжнародний день рідної мови. *Свобода*. 2010. Число 9. П'ятниця, 26 лютого. С. 5.

дошкільну освіту» щодо виховання рідною мовою, який міг би узаконити право на використання російської мови в закладах дошкільної освіти України, наголошуючи, що це могло б завадити розвитку єдиної державної мови – української[385]. Тобто у цьому чітко простежується дипломатія діаспори. Адже діаспорні спільноти також можуть робити спроби чинити вплив на країну-донора, якщо мають відмінні бачення її розвитку з політичним керівництвом держави.

М. Шкамбара, обіймаючи посаду Першого заступника Президента СКУ, була делегована до участі в засіданнях УВКР. 19–20 травня 2000 р. вона брала участь у зборах цієї організації, а опісля разом із іншими делегатами мала можливість побувати на зустрічі з представником Міністерства культури і мистецтва України, де йшлося про вжиток української мови на радіо/телебаченні, в пресі й загалом про стан української мови та культури в державі. Під час зустрічі з Міністром закордонних справ Б. Тарасюком порушувалося питання української мови в посольствах і консульствах[386]. У 2002 р. під час річних зборів УВКР М. Шкамбара дискутувала про мовну політику в Україні[387].

На початку 2000-х років СКУ закликав до використання української мови державними службовцями як єдиної мови, в тому числі апелюючи до того, що кожна світова держава на перше місце завжди ставить власну державну мову[388].

У пресовому повідомленні від 15 квітня 2009 р. йшлося, що СКУ проаналізував і виробив візію щодо низки важливих для України та діаспори питань, серед яких чільне місце посідало питання збереження і розвитку української мови в Україні та в діаспорі[389]. Для збереження і розвитку української мови СКУ окреслив низку пріоритетних завдань, зокрема:

---

[385] Обіжник за лютий 2012. *Офіційний сайт СКУ*. 12.03.2012. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/obizhnyk-za-lyutyj-2012/ (дата звернення: 06.12.2024).
[386] Звіт про діяльність Першого заступника Президента СКУ за роки 1998–2003. *VIII Конґрес СКУ.* С. 58.
[387] Там само. С. 59.
[388] Меморандум Президентові, Урядові та Верховній Раді України. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2000. Літо. № 2 (5). С. 5.
[389] Візія Світового Конґресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань. Пресове повідомлення. 15 квітня 2009 р. С. 15.

а) постійний нагляд за дотриманням Статті 10 Конституції України про українську мову як державну; б) з'ясування можливостей країн з українськими поселеннями щодо надання державної підтримки у вивченні української мови як мови національної меншини та об'єднання зусиль українських державних представництв і місцевих громад для ефективного вирішення цього завдання та ін.[390]. У контексті формування позитивного образу України СКУ визначив пріоритетним завданням працювати над поширенням вживання української мови в Україні та за її межами як важливого чинника іміджу України[391].

Пізніше, майже через два десятиліття, СКУ радо вітав Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.), який став додатковим підґрунтям захисту української мови як офіційної та закріпив важливість її вжитку в усіх аспектах функціонування українського суспільства. З цього приводу лідер СКУ П. Ґрод заявив: «Це фундаментальний крок у консолідації України як національної держави, що забезпечить її суверенітет і єдність»[392].

Організація намагалася надавати всіляке сприяння щодо питань інституційного зміцнення української мови, співпрацювала з Уповноваженим із захисту державної мови Т. Кременем, Національною комісією зі стандартів державної мови, стежила за дотриманням Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»[393].

У лютому 2019 р. Представництво СКУ в Україні взяло участь у презентації онлайн-платформи для вивчення української мови SpeakUkrainian, яка була розроблена за ініціативи Міністерства інформаційної політики та Міністерства закордонних справ України[394]. У березні того ж року директор Представництва долучився до стратегічної сесії з планування роботи

---

[390] Візія Світового Конґресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань. Пресове повідомлення. 15 квітня 2009 р. С. 17.
[391] Там само. С. 19.
[392] Світовий Конгрес Українців втішений новим законом про мову в Україні. *Український погляд*. 02.05.2019. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-vtishenyj-novym-zakonom-pro-movu-v-ukrayini.html (дата звернення: 11.11.2024).
[393] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 6.
[394] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 грудня 2018 року – 1 липня 2019). *Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 106.

Міністерства культури України по розробці плану заходів щодо сфери популяризації української мови в Україні та світі[395]. Пізніше шляхом об'єднання двох міністерств було створено Міністерство культури та інформаційної політики, з яким Представництво СКУ в Україні також продовжило співпрацювати над утвердженням української мови та культури в світі[396].

Голова СКВОР (1988–1998 рр.) І. Винницька зазначала, що українець у діаспорі є повноцінним громадянином (мешканцем) своєї країни і пов'язаний з українським народом (спільнотою) почуттями приналежності та вузлами української мови і культури[397]. Одне із основних завдань СКВОР – включення предмету «українська мова як іноземна» до переліку навчальних дисциплін за вибором у країнах перебування[398]. Виховно-освітня рада за співпраці зі стратегічним партнером СКУ МІОКом неодноразово були співорганізаторами низки Міжнародних науково-практичних конференцій «Українська мова в світі»[399]. З метою акредитації української мови в освітніх процесах країн, де проживають і навчаються юні українці, СКВОР активно співпрацювала з Україною та зарубіжними державами. Голова Ради у 2008–2018 рр. О. Винницька-Юсипович проводила зустрічі з представниками європейських держав і обговорювала можливі шляхи акредитації навчання української мови на основі досвіду тих країн, які вже пройшли подібний шлях, а також опрацьовувала ці питання завдяки співпраці з представниками наукових інституцій (зокрема, директоркою МІОКу І. Ключковською) та органами влади в Україні (МОН України)[400]. Під час конференції «Principium – Великого бажайте» (9 грудня 2016 р.), у межах круглого столу «Світ українців / Українці світу»,

[395] Звіт Представництва СКУ в Україні (1 грудня 2018 року – 1 липня 2019). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 106.
[396] Звіт Представництва СКУ в Україні. Жовтень 2020 – серпень 2021. *Збірник звітів – 2021*. С. 91.
[397] Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitova-koordinaczijno-vihovna-osvitnya-rada/ (дата звернення: 25.04.2024).
[398] Там само.
[399] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 152.
[400] Там само. С. 153.

О. Винницька-Юсипович порушувала тему української мови як мови міжнародного спілкування[401].

Важливою є діяльність організацій-членів мережі СКУ щодо збереження української мови та її промоції в країні-реципієнті. Ситуація з навчанням і функціонуванням української мови в різних країнах є неоднорідною, на що впливають інституційна структура українських спільнот, їхні політичні та економічні можливості[402]. У 2021 р. зусиллями української громади, зокрема лідера УБЦР В. Соротюка, українську мову було визнано офіційною мовою муніципалітету Прудентополіс[403].

7 лютого 2009 р. Президент СКУ Е. Чолій відвідав XXXVI Конґрес української молоді Бразилії (м. Уніао-да-Вітоpіа, штат Парана). Лідер СКУ виступив із промовою перед понад 400 представниками молодого покоління. Він розповів про роботу СКУ, закликав молодь долучатись до активного життя української громади в Бразилії та покращувати знання української мови для спілкування з українською молоддю усього світу[404].

Важливою є організація українськими спільнотами різного роду культурних, науково-освітніх подій, під час яких активно використовується українська мова (літературні вечори, фестивалі, конкурси, вшанування пам’ятних дат української історії, лекції, семінари тощо). Адже належний рівень володіння рідною мовою представників діаспори дозволяє їм ознайомлюватися з поточною інформацією про події в Україні й оперативно доносити до суспільств своїх країн необхідні відомості про Україну чи боротися з дезінформацією.

Плекання та утвердження української мови в світі є одним із важливих завдань діяльності СФУЖО. 23–26 жовтня 1997 р. в Торонто пройшов

---

[401] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 151.

[402] Мартинюк Н. Світовий Конґрес Українців як популяризатор української мови в Україні та світі (1991–2024). *Українська мова у світі* : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 року. Львів, 2024. С. 98.

[403] Муніципалітет Прудентополіс: у Бразилії теж є Україна. *Укрінформ*. 11.10.2021. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3330627-municipalitet-prudentopolis-u-brazilii-tez-e-ukraina.html (дата звернення: 24.04.2024).

[404] XXXVI Конґрес української молоді Бразилії. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2009. № 2. С. 7.

VII Конґрес СФУЖО. Під час високого зібрання Федерацією було зроблено експеримент. Одна із сесій була присвячені мові, під час неї делегатки-доповідачки з Аргентини, Німеччини та Франції виступали мовами держав, із яких вони приїхали. Багато присутніх на заході не змогли повністю зрозуміти один одного[405]. Метою цього експерименту було продемонструвати необхідність вживання української мови як не лише спадку предків, а безпосереднього інструменту комунікації. Підкреслювалося, якщо діаспора перестане вживати українську мову, то вона не матиме спільної мови ні між собою, ні з Україною[406].

Важливо наголосити, що гаслом Федерації на 1997 р. було: «Передаймо нащадкам наш скарб – рідну мову». Воно привернуло увагу Державного комітету України у справах національностей та міграції і Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Зусиллями всіх сторін було підготовлено звернення з пропозицією використання цього гасла до Президента України Л. Кучми. Рішення було позитивним. Було створено Комітет на чолі з віцепрем'єр-міністром В. Смолієм для проведення в 1998 р. акції «Передаймо нащадкам наш скарб – рідну мову». Голова СФУЖО О. Соколик була однією із заступників голови Комітету. Лозунг також схвалив СКУ та використав його під час своєї березневої акції в 1998 р. Таким чином, воно набуло світового масштабу[407]. У своїй доповіді на пленарній сесії VII Конґресу СКУ (1998 р.) О. Соколик наголошувала на важливості для представників діаспори знати мову своїх предків: «Знаючи мову, скільки можна допомогти державі свого проживання у зв'язках з Україною: в бізнесових, дипломатичних та всяких інших відносинах. Світ можна зацікавити українською літературою, перекладаючи її на інші мови»[408]. Вона підкреслювала, що мостом, який буде єднати українців у всіх країнах поселення західної і східної діаспор з Україною, є саме українська мова[409].

---

[405] Соколик О. VII-ий конґрес і 50-ліття СФУЖО. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 1998. Ч. 11. С. 4.
[406] Там само.
[407] Звіт Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 1993–1998. *Сьомий Світовий Конґрес Українців.* С. 86–87.
[408] Цит. за: Соколик О. Зміцнімо діяспору – допоможемо Україні. Доповідь на пленарній Сесії VII-го Конґресу СКУ – грудень 1998 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2000. № 1 (4). С. 10–11.
[409] Там само. С. 11.

20–24 червня 2002 р. в Таллінні (Естонія) пройшла Європейська конференція СФУЖО. Під час дискусій було звернено увагу на вжиток української мови серед українців діаспори, а також висловлювалося занепокоєння щодо стану української мови в Україні[410]. У Постановах за підсумках заходу йшлося, що Європейська конференція СФУЖО звертається до Президента, Верховної Ради та Уряду України із заувагою і глибокою тривогою в справі вживання української мови в Україні і виконання 10-ої статті Конституції держави[411]. В іншій постанові було зроблено заклик до середовищ української діаспори приділити більше уваги вивченню української мови серед дітей та молоді, поширити мережі українських шкіл, бо: «це запорука, щоб зберегти себе як вітку української нації в чужому оточенні»[412].

За спогадами О. Бризгун-Соколик, однією з форм популяризації української мови в світі було проведення світовою українською жіночою діаспорною надбудовою Літературних конкурсів ім. Марусі Бек[413]. Інтелектуальне змагання було орієнтоване на молодих українок в Україні та діаспорі.

У лютому 2019 р. СФУЖО та МІОК реалізували проєкт «Мова моїх батьків – мова його духу», у межах якого відомі діячі світового українства розповіли про українську мову як одну зі складових національної ідентичності[414]. У межах цього проєкту було презентовано виставку цитат закордонних українців про українську мову. Заступник директора МІОКу А. Яців зазначав, що виставка мала мандрівний формат, а проєкт також мав онлайн-складову[415].

Дієву роботу щодо популяризації української мови проводить СУР. 8–10 листопада 2018 р. у Бухаресті пройшли урочисті заходи по відзначенню Дня

---

[410] Спєх І. Европейська Конференція СФУЖО в Талліні. *Українка в Світі* : квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002. Липень–вересень. Ч. 3 (158). С. 8.
[411] Постанови Европейської Конференції СФУЖО в Талліні. 20–24 червня 2002 р. *Українка в Світі* : квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002. Липень–вересень. Ч. 3 (158). С. 12.
[412] Там само.
[413] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Почесною Головою СФУЖО Оксаною Бризгун Соколик від 16.12.2024. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 9.
[414] Звіт про діяльність Світової Федерації Українських Жіночих Організацій за період з листопада 2018 року по вересень 2019 року. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року.* С. 247.
[415] Співпраця СФУЖО з МІОК. «Мова моїх батьків – мова мого духу». *Українка в Світі* : квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2019. Січень–червень. Ч. 1–2. С. 37.

української мови в Румунії (показ українського мультфільму «Микита Кожум'яка», офіційна церемонія відкриття за участі представників органів влади Румунії, Посольства України в Румунії, УВКР, представників академічної спільноти та ін., культурно-мистецька програма). Це стало можливим завдяки тому, що 4 липня того ж року за ініціативи депутата від української меншини Румунії та керівника СУР М.-М. Петрецького, Палата депутатів Румунії прийняла законопроєкт про оголошення 9 листопада Днем української мови[416]. До цієї дати проводять різні конференції, як-от: 9 листопада 2020 р. відбулася онлайн-конференція за участі членів СУР, Почесного консула України в Монреалі та колишнього лідера СКУ Е. Чолія, представників Посольства України в Румунії, депутатського корпусу та центральних органів влади Румунії, викладачів і студентів закладів освіти, де вивчається українська мова[417]. З метою сприяння утвердженню статусу української мови в даній країні й виховання пошани до культури і традицій українського народу щорічно організовується учнівська олімпіада з української мови та літератури. До участі в інтелектуальному змаганні долучаються учні навчальних закладів у Румунії, де вивчається українська мова. Олімпіада відбувається в три етапи: на рівні школи, повіту та національному (державному). Організація останнього етапу відбувається в значимих румунських історичних та культурних місцях за співпраці з органами влади. З бюджету Міністерства національної освіти Румунії виділяється певна сума коштів на організаційні витрати, пов'язані з підготовкою заходу[418].

У 2018 р. Університет штату Аризона (США) започаткував курс вивчення української мови як «виключно необхідної», володіння якою має першочерговість для національної безпеки США. СУА зробив щедрі грошові пожертви на цю програму[419].

---

[416] Звіт Союзу Українців Румунії (1 вересня 2018 – 30 червня 2019 рр.). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 201.

[417] День української мови в Румунії. *Офіційний сайт Посольства України в Румунії*. 09.11.2020. URL: https://romania.mfa.gov.ua/news/den-ukrayinskoyi-movi-v-rumuniyi (дата звернення: 11.11.2024).

[418] Звіт Союзу Українців Румунії (1 вересня 2018 – 30 червня 2019 рр.). *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 214–215.

[419] Звіт діяльности Союзу Українок Америки. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні*. С. 222.

Значну увагу важливості розвитку і застосуванню української мови завжди надавав А. Лозинський. Він наголошував на тому, що українська мова не має сильних позицій вжитку серед представників діаспори. Зокрема, на основі прикладу української громади в Америці, він вказував, що англійською мовою дедалі більше послуговуються представники низки українських діаспорних організацій різного спрямування (у переліку яких можемо зустріти й ті, які належать до складу СКУ), а на побутовому рівні в окремих випадках вважається модним розмовляти англійською мовою з іншими українцями[420].

Можемо зробити припущення, що Світовому конгресу, як міжнародній надбудові світового українства, потрібно інтенсифікувати процеси збереження та функціонування української мови серед закордонних українців, паралельно працюючи над її офіційною акредитацією в іноземних державах. Всі ці аспекти роботи є досить складними, вимагають належних людських і матеріальних ресурсів, проте, очевидно, що СКУ має відігравати роль координатора цих процесів. Мовне питання є одним із майданчиків дипломатії СКУ. У цьому контексті простежується те, як діаспора може намагатися впливати на країну походження, якщо має відмінні з нею погляди на певні типи питань, адже діяльність СКУ спрямовується не лише на популяризацію української мови в світі, а й на захист прав української мови в Україні.

3.3. Наукова та експертна дипломатія СКУ

Довгий час координаційним центром українського наукового життя в діаспорі була Світова наукова рада (СНР), заснована в 1978 р. у Нью-Йорку (США). На основі аналізу збірників матеріалів Конгресів і річних звітів останніх років бачимо, що на сьогодні СНР більше не функціонує. Можна припустити, що останнім очільником Ради був В. Зарицький[421].

---

[420] Лозинський А. Українізація в Україні чомусь не доходить до діаспори – інтроспектива. *Український погляд*. 18.05.2022. URL: https://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/ukrayinizatsiya-v-ukrayini-chomus-ne-dohodyt-do-diaspory-introspektyva.html (дата звернення: 11.11.2024).

[421] Звіт Світової Наукової наукової ради і її відділів (2015 р.– 2016 р.). *Збірник звітів Річних загальних зборів Світового Конгресу Українців 25–27 серпня 2016 р. (Київ, Україна)*. С. 134–135; Звіт Світової комісії з відзначення 50-ліття заснування Світового Конґресу Українців. *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 133, 138.

До 1991 р. важливою функцією СНР СКУ була протидія штучно вигаданим і викривленим інтерпретаціям української історії в західних і совєтських наукових працях[422]. Після проголошення Україною незалежності СНР надавала організаційну допомогу в проведенні міжнародних наукових заходів, присвячених проблемам україністики, а також фінансову допомогу в публікації матеріалів на основі їх проведення. У цьому простежуємо **наукову дипломатію СКУ**.

Головними векторами роботи Наукової ради були: науково-організаційний, науково-видавничий, співпраця з науковими установами і організація конференцій та конгресів[423]. Пізніше було виокремлено ще один напрям роботи – науково-дослідна праця з наголосом на дослідження української діаспори в контексті українського і світового історичних процесів[424].

У звіті підрозділу за 1998–2003 рр. йшлося, що координувати діяльність діаспорних наукових установ, які належать до СКУ, складно, але співпраця між науковими установами є винятково важливою в контексті подальшого розвитку наукового життя в діаспорі[425]. Там само зазначалося одне із досягнень СНР – вперше включення в міжнародне життя і розбудову української національної культури в Україні[426]. Членами СНР були УВАН у США і Канаді, НТШ в Австралії, Америці, Європі, Канаді, Польщі і Словаччині, УІТ в Америці, Європі та Канаді, УААУП та ін. Основним форматом роботи Наукової ради зі своїми організаціями-членами було проведення спільних наукових заходів.

СНР підтримувала ділові зв’язки з низкою наукових інституцій та університетів в Україні: Інститутом історії НАН України (Київ), Інститутом українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України (Львів), Інститутом літератури НАН України (Київ), НаУКМА (Київ), НаУОА (Острог),

---

[422] Винар Л. Історія Світової Наукової Ради при СКУ в документах: вступне слово. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців* / ред. Л. Винар, А. Атаманенко ; упоряд. А. Хеленюк. Нью-Йорк ; Торонто ; Острог, 2011. С. 23.
[423] Світова Наукова Рада при СКУ: 1998–2003 (Звіт з діяльности). *VIII Конгрес СКУ.* С. 125.
[424] Діяльність Світової Наукової Ради при СКУ (серпень 2003 року – травень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців.* С. 197.
[425] Світова Наукова Рада при СКУ: 1998–2003 (Звіт з діяльности). *VIII Конгрес СКУ*. С. 124.
[426] Там само.

Чернівецьким національним університетом ім. Юрія Федьковича (Чернівці) та ін.[427].

Членами Президії СНР були відомі вчені з українським корінням із різних країн. І це є важливим, адже їхню діяльність також можна оцінювати з позицій наукової дипломатії діаспори. Багатолітній очільник Наукової ради Л. Винар (1983–1989; 1999–2013(?)) був відомим дослідником і організатором наукового життя в діаспорі, засновником та президентом УІТ, віце-президентом УВАН у США, засновником наукового напряму грушевськознавства, професором і керівником Центру для вивчення етнічних публікацій та культурних інститутів в Кентському державному університеті. Він користувався авторитетом серед українських вчених у діаспорі, які відзначали його плідну наукову діяльність і лідерські здібності[428]. Заступником голови була А. Гумецька, яка обіймала посади президента УААУП, заступника президента УВАН у США, була дійсним членом НТШ і УВАН[429]. Вона була авторкою підручника з української мови для англомовних студентів «Modern Ukrainian», який використовують в освітньому процесі в США, Австралії, Німеччині, Японії та ін.[430]. Багаторічним членом Президії СНР був академік М. Мушинка[431]. Він заснував і багато років очолював Асоціацію україністів Словаччини та НТШ в Словаччині, був відомим дослідником і популяризатором фольклору, зокрема постаті В. Гнатюка[432].

16 травня 1999 р. за співпраці СНР СКУ, НТШ в Канаді, УВАН у США, УІТ та Українсько-канадського дослідчо-документаційного центру в Торонто

---

[427] Світова Наукова Рада при СКУ: 1998–2003 (Звіт з діяльности). *VIII Конґрес СКУ*. С. 126.

[428] Лист Голови Наукової Ради при СКВУ Василя Омельченка до Президії Секретаріяту СКВУ від 7 грудня 1991 року. *Архів Українського історичного товариства (Острог, Україна) (Архів УІТ).* Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (рукопис, копія); Лист Голови НТШ в Европі, члена Номінаційної комісії СНРади Аркадія Жуковського до Голови Номінаційної комісії Світової Наукової Ради СКУ Василя Вериги. *Архів УІТ.* Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (копія).

[429] Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців. С. 106.

[430] Мартинюк Н. Ася Гумецька: In Memoriam. *Українським дім* : освітньо-пізнавальний часопис про Україну та українців діаспори. 2023. Число 4 (119). С. 8.

[431] Вибрано нову Президію Світової Наукової Ради. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців*. С. 364–365.

[432] Корнійчук Л. Микола Мушинка як дослідник і популяризатор фольклору. *Старожитності Лукомор'я*. 2025. № 6. С. 96–108. URL: http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/411 (дата звернення: 28.01.2026); Корнійчук Л. Микола Мушинка як дослідник і популяризатор постаті Володимира Гнатюка. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Історичні науки»* : науковий журнал. Острог, 2026. Вип. 37. С. 94–102.

було організовано і проведено наукову конференцію «Українські наукові установи в діаспорі: спостереження і висновки»[433]. Під час заходу було представлено доповіді, що стосувалися роботи низки провідних українських наукових установ у Північній Америці[434]. Ця конференція серед інших питань розглядала можливості подальшого функціонування наукових діаспорних інституцій та їх співпрацю з українською та закордонною наукою.

Позитивний вплив для розвитку українських студій мали Міжнародні конгреси українських істориків (І конгрес – Чернівці, 2000; ІІ – Кам'янець-Подільський, 2003; ІІІ – Луцьк, 2006). Серед організаторів цих подій була СНР, а участь у них брали вчені не лише з України, а й з іноземних держав. Завдяки проведенню І Міжнародного конгресу українських істориків було встановлено тісну співпрацю для розвитку української історичної науки в Україні та українській академічній діаспорі[435]. Напередодні конгресу на сторінках «Свободи» Голова СНР Л. Винар зазначав: «Ми віримо, що українська громадськість зрозуміє значення і вагу цієї першої Міжнародної конференції істориків в Україні. Лише на правдивій історичній основі можна будувати українську культуру і розвивати українську державність»[436]. А в слові-привіті до учасників цього зібрання він наголосив на потребі включення української історіографії в світову історичну науку як рівного партнера, а також підкреслив, що український історичний процес варто вивчати в глобальному контексті та розглядати як нерозривну частину світового історичного процесу[437]. СНР також

[433] Світова Наукова Рада при СКУ: 1998–2003 (Звіт з діяльности). *VIII Конгрес СКУ*. С. 127.
[434] Програма та анонс конференції «Українські наукові установи в діяспорі (спостереження і висновки)». Неділя 16 травня 1999 р. *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 2 арк; Секретаріят Наукової Ради при СКУ. Українська наука в діяспорі (вирізка з газети). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Фонд «Світова Наукова Рада». Справа «Miscellanea». 1 арк; Секретаріят Наукової Ради СКУ. Відбулася конференція Світової Ради СКУ (вирізка з газети «Свобода», 30 липня 1999). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Фонд «Світова Наукова Рада». Справа «Miscellanea». 1 арк.
[435] В Україні відбувся Перший Міжнародний конгрес українських істориків. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців*. С. 356.
[436] Винар Л. Україна потребує об'єктивної історіографії. До Міжнародного конгресу українських істориків в Чернівцях (вирізка з газети «Свобода»). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк.
[437] В Україні відбувся Перший Міжнародний конгрес українських істориків. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців*. С. 357.

надавала фінансову підтримку для проведення цих конгресів і зверталася до українських установ у діаспорі робити пожертви на цю справу[438].

Вагомий вплив на розвиток україністики мали Міжнародні конгреси україністів, до організації кількох з яких долучалася СНР. Важливо, що участь у цих заходах брали не лише науковці материкової України та представники діаспори, а й вчені неукраїнського походження[439]. Наукова рада була серед співорганізаторів IV Міжнародного конгресу україністів в Одесі в 1999 р., закликала українські наукові та інші установи в діаспорі допомогти дотаціями на цей захід і надала матеріальну підтримку тим учасникам, які не могли покрити кошт перебування на події, а також сприяла виданню доповідей за результатами роботи наукового зібрання[440]. У 2002 р. СНР долучилася до проведення V Міжнародного конгресу україністів, який відбувся в Чернівцях. За ініціативою Ради було організовано низку круглих столів і сесій[441].

Серед інших наукових заходів і форумів, в яких СНР виступала співорганізатором або її члени були активними учасниками, можна вказати: наукову конференцію з нагоди 135-ліття від дня народження Михайла Грушевського (2002 р., Нью-Йорк, США), Міжнародну наукову конференцію з нагоди 40-ліття журналу «Український Історик» (2003 р., Острог, Україна)[442], конференції з грушевськознавства (2004 р., Львів; 2005 р., Нью-Йорк; 2006 р., Нью-Йорк), конференції з проблем української історіографії (2003 р., Нью-Йорк;

---

[438] Лист Голови Світової Наукової Ради СКУ Л. Винара до скарбника СКУ О. Даниляк про допомогу в фінансуванні Міжнародного конгресу українських істориків у Луцьку (15 березня 2006). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (копія); Лист Голови Світової Наукової Ради при СКУ Любомира Винара до члена Президії СНРади, делегата НТШ в Канаді до Світової Наукової Ради при СКУ Василя Вериги (27 березня 2001). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (копія); Лист Президента УІТ і Світової Наукової Ради Любомира Винара та Секретаря Світової Наукової Ради Осипа Мартинюка до Хвальної дирекції Кредитової спілки «Основа» в Клівленді (15 травня 2002 р.). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (копія).

[439] Мартинюк Н. Наукова та освітня дипломатія СКУ як фактор популяризації українознавства в світі. С. 93.

[440]Повідомлення «Четвертий Міжнародний конгрес україністів» (вирізка з газети). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк; Винар Л. Наукова Рада і Міжнародний Конґрес Україністів в Одесі (вирізка з газети «Свобода», 22 жовтня 1999). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк; Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців. С. 306–307; Світова Наукова Рада при СКУ: 1998–2003 (Звіт з діяльности). *VIII Конґрес СКУ*. С. 128.

[441] Світова Наукова Рада при СКУ: 1998–2003 (Звіт з діяльности)… С. 127–128.

[442] Там само.

2005 р., Львів; 2005 р., Київ) та ін.[443]. У 2003 р. під час VIII Конгресу СКУ в Києві, Рада провела Міжнародну наукову конференцію «Українське наукове життя в діаспорі та співпраця з Україною»[444], яка об'єднала дослідників із різних країн.

СНР підтримувала тісні контакти з Інститутом досліджень української діаспори НаУОА, співпраця з яким, як йшлося в одному зі звітів Ради, заслуговувала окремої уваги[445]. У 2011 р. на базі Інституту було підготовлено документальне видання про історію Наукової ради[446]. СНР систематично долучалася на правах партнера до проведення традиційної міжнародної події, яку періодично організовує Інститут, починаючи з 2004 р., – наукової конференції «Українська діаспора: проблеми дослідження». У 2003 р. Наукова рада звернулася до українських установ і видавництв у діаспорі з метою сприяння в формуванні на базі Інституту наукової бібліотеки та архіву діаспоріани[447]. СНР відзначала різносторонню роботу Інституту, а також впровадження в навчальні програми Острозької академії окремих курсів із історії української діаспори[448]. Також підрозділ надавав фінансову підтримку на видавничу діяльність Інституту (підготовку і публікацію збірників з історії української діаспори, їхнє розповсюдження в Україні)[449].

Інший вектор роботи – сприяння розвитку українознавчих студій в світі. Під час загальних зборів Наукової ради при СКВУ 5 листопада 1993 р. Л. Винар

---

[443] Діяльність Світової Наукової Ради при СКУ (серпень 2003 року – травень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 199.
[444] Там само.
[445] Там само. С. 198–199.
[446] Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців / ред. Л. Винар, А. Атаманенко ; упоряд. А. Хеленюк. Нью-Йорк ; Торонто ; Острог, 2011. 388 с.
[447] Звернення до українських установ і українських видавництв у діяспорі. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців*. С. 236–237.
[448] Діяльність Світової Наукової Ради при СКУ (серпень 2003 року – травень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 199.
[449] Лист директора Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія» Алли Атаманенко до Голови Світової Наукової Ради СКУ Любомира Винара (1 липня 2008). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (копія); Лист Голови Наукової Ради Любомира Винара до Скарбника СКУ Олі Даниляк (2 липня 2008). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк. (роздруківка листа з електронної пошти); Засідання Екзекутиви СКУ. *Обіжник Світового Конгресу Українців*. Листопад, 2006 рік. № 11 (39). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». Арк. 1. (всього – три аркуші у вигляді роздруківки).

наголошував на потребі підтримки УВУ в Мюнхені і Програми українознавства при Іллінойському університеті[450]. 16–19 червня 2004 р. в Урбана-Шампейн під час 23-ої щорічної українознавчої конференції в Іллінойському університеті на окремій сесії було обговорено можливість організації наукового зібрання щодо англомовних високошкільних підручників із українознавчою проблематикою[451]. Також СНР підтримувала ідею заснування при іноземних закладах вищої світи кафедр україністики, зокрема започаткування кафедри української мови, літератури та культури при Вільнюському університеті в Литовській Республіці[452].

СНР долучалася до проведення заходів, які стосувалися безпекових питань, місця України в світі, протидії ворожій агресії проти України. У 2016 р. було проведено конференцію «Приймаючи нові заходи проти Росії в близькому зарубіжжі: оцінка проблем безпеки, з якими стикаються "прифронтові держави"». Рада інформувала зовнішньополітичні американські кола про реформи в Україні, займалася організацією та проведення брифінгів у Вашингтоні (штат Колумбія) для моніторингу ефективності зовнішньополітичних контактів України, співпрацювала з американськими та європейськими центрами з метою організації семінарів у Києві для представників органів влади України[453]. У цьому контексті в діяльності СКУ ми простежуємо синергію відразу кількох видів публічної дипломатії – наукової та експертної. У 2017 р. голова СНР В. Зарицький був координатором низки міжнародних конференцій і круглого столу в межах відзначення 50-ліття СКУ (див. Додаток Л). Н. Бем зазначала, що офіційні заходи, приурочені до відзначення півстолітнього ювілею СКУ, також використовувалися як майданчики для підтримки реформ в Україні. Свою думку вона обґрунтувала

[450] Наукова Рада при СКВУ. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців*. С. 345.
[451] Діяльність Світової Наукової Ради при СКУ (серпень 2003 року – травень 2008 р.). *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 199.
[452] Лист до Уряду Литовської Республіки в справі заснування у Вільнюському університеті катедри української мови, літератури та культури. *Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців*. С. 232.
[453] Звіт діяльності Світової наукової ради і її відділів. *Збірник звітів Річних загальних зборів Світового Конґресу Українців 25–27 серпня 2016 р.* С. 134.

тим, що до цих подій долучалися представники багатьох міжнародних інституцій, зокрема ЄС, НАТО, ООН та ін.[454].

Зусилля роботи Наукової ради спрямовувалися переважно на роботу в контексті гуманітарних наук, зокрема історії. Не проводилася діяльність задля роботи в інших напрямах науки й відповідно розвитку відповідної співпраці/реалізації наукових проєктів за сприяння закордонного українства в Україні чи на міждержавному рівні. Саме тому цілком можна погодитися зі слушним твердженням О. П'ятковської, що сфера діяльності СНР була вузькоспеціалізованою, складалася з вивчення історії України, історії діаспори та розвитку українознавства в світі, а проблеми інноваційного розвитку держави в сфері комп'ютерних технологій, біохімії, нанотехнологій та ін. за допомогою передавань знань із діаспори залишилися поза її увагою[455].

Простежити наукову дипломатію СКУ також можна на основі діяльності його провідників. Зокрема, 20 квітня 2001 р. Президент СКУ А. Лозинський направив до авторитетного американського журналу «Foreign Affairs» лист, де висловив свою думку щодо негативної статті про Україну авторства А. Каратницького[456]. Тобто, зі сторони СКУ можна говорити про відстежування публікацій про Україну на сторінках різних видань і відповідне на реагування на них. Таку «експертизу» можна вважати одним із проявів наукової дипломатії.

Важливо врахувати, що сприяють популяризації української науки, налагодженню контактів із Україною та розвитку міжнародної наукової співпраці організації-члени мережі СКУ.

У 2010 р. завдяки взаємодії української громади та мерії Санліса (Франція) в приміщенні для урочистих подій міського муніципалітету було організовано науково-історичну конференцію англійською та українською мовами «Анна Київська та її зв'язок з Софійським собором у Києві». Серед учасників були тогочасна голова ЕКУ Я. Хортяні та депутати Українського національного

[454] Бем Н. Технології просування інтересів України Світовим Конгресом Українців. С. 2; Як Світовий конгрес українців відзначав своє 50-річчя. *DW*. 08.11.2017. URL: https://surl.li/myxndn (дата звернення: 07.02.2026).
[455] П'ятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України. С. 19.
[456] Звіт Президента СКУ від 6 грудня 1998 до 3 червня 2003. *VIII Конгрес СКУ*. С. 27.

самоврядування в Угорщині Е. Ладані та О. Радуй. Я. Хортяні виступила з доповіддю, яка викликала неабияке зацікавлення серед української громади та французів[457]. Таким чином, науковий захід став майданчиком єднання українства з різних держав і пошуку спільних точок в історії між громадами.

17 жовтня 2019 р. в Софії пройшла XIV Міжнародна наукова конференція «Драгоманівські студії» – традиційний науковий захід, ініціатором і організатором якого була керівник Української недільної школи в Софії та виконавчий директор Спілки українських організацій Болгарії «Мати Україна» (СУОБ «Мати Україна») А. Якімова. Наукова подія відбулася завдяки сприянню Посольства України в Болгарії й Інституту етнології та фольклору Болгарської академії наук, об'єднала вчених із Болгарії та України. Серед учасників були співголова Болгарсько-української історичної комісії зі сторони України – професор, Голова Правління Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин І. Матяш і члени Комісії: професор, декан факультету міжнародних відносин НаУОА А. Атаманенко і доцент Сумського державного університету В. Власенко[458].

СУР виступав організатором низки Міжнародних симпозіумів «Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність», а у 2017 р. започаткував Міжнародну конференцію «Українці Румунії. Історія, сучасність та перспективи». Також СУР співпрацює в науково-організаційному напрямі з Сатумарським повітовим музеєм, кафедрою слов'янських мов та літератур філологічного факультету Клузького університету імені Бабеша-Бойяї (Universitatea Babeș-Bolyai), факультетом іноземних мов Бухарестського університету[459].

УБЦР в 2021 р. була партнером організації та проведення VI Міжнародного симпозіуму зі славістики, тематика якого була присвячена 130-

[457] Звіт Европейського Конґресу Українців (вересень 2008 р. – червень 2013 р.). *X Світовий Конґрес Українців.* С. 248–249.
[458] Звіт про діяльність Спілки Українських Організацій Болгарії (СУОБ) за період 2018–2022 рр. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 557.
[459] Звіт Союзу українців Румунії про діяльність за 2020–2021 роки. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 158–159.

літтю української імміграції та 150-річчю польської імміграції до Бразилії. Захід об'єднав представників університетів із 7 країн, зокрема зі сторони Бразилії взяв участь 31 університет, а зі сторони України – 5[460]. 10–11 вересня 2021 р., за ініціативи Посольства Федеративної Республіки Бразилія в Україні, на базі НаУОА було проведено Міжнародну наукову конференцію з нагоди 130-ліття початків поселення українців у Бразилії, участь у якій взяли дослідники з Бразилії, Канади та України. Організаторами заходу виступили Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара НаУОА, Посольство Федеративної Республіки Бразилія в Україні та Українське товариство в Бразилії[461].

УККА з 1944 р. видає англомовний часопис «The Ukrainian Quarterly». Це важливе періодичне видання, яке розповідає про історію та сьогодення України, міжнародні відносини. Квартальник поширюється серед урядовців США, дипломатів та в університетах світу[462]. Таким чином, часопис є інструментом поширення знань про Україну серед іноземної аудиторії, фактором лобіювання українських інтересів.

Одним із завдань УА ПАР є сприяти культурній, соціальній, академічній та економічній співпраці між ПАР та Україною. Зокрема, для цього Асоціація проводить різні наукові заходи. У червні 2021 р. УА ПАР за співпраці з Польською громадою Сибірських Депортованих в Африці та Університетом Сол-Платьє (Sol Plaatje University) провели першу наукову конференцію східноєвропейських громад у ПАР, участь у якій взяли представники болгарської, румунської, польської, угорської та українських громад[463].

---

[460] Звіти з 2019 по 2023 – Бразильсько-українська центральна репрезентація. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 262–263.

[461] Міжнародна наукова відеоконференція з нагоди 130-ліття початку поселення українців в Бразилії. *Офіційний сайт Національного університету «Острозька академія»*. 11.09.2021. URL: https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2021/11-09-01 (дата звернення: 11.11.2024).

[462] Звіт діяльности Українського Конґресового Комітету Америки. Вересень 2020 – Серпень 2021 років. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 215.

[463] Річний звіт Української Асоціації в Південно-Африканській Республіці. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 320.

СУА ініціював і сприяв створенню спеціальної програми з жіночих студій на базі УКУ[464]. Діяльність Лекторію СУА з жіночих студій (нині – Центр СУА з жіночих студій) було офіційно запущено в 2012 р. Невід'ємними напрямами роботи Центру є проведення публічних лекцій та конференцій. 6 листопада 2020 р. відбувся Міжнародний науковий форум «Українська жінка в національному та глобальному просторі: історія, сучасність, майбутнє»[465].

Важливою темою є Голодомор-геноцид 1932–1933 рр. Один із прикладів: СУА виступив спонсором великого наукового проєкту з оцифрування щоденників, записників і світлин Ґ. Джонса[466]. Члени СУБ проводили роботу з підготовки друкованих матеріалів по тематиці Голодомору: опрацьовували спогади свідків тих подій, збирали дані про пам'ятники жертвам цієї трагедії в різних містах Великої Британії та відомості про рішення міських рад країни, які визнали ці страшні події геноцидом, вивчали матеріали з цієї теми, що були в архівах британського уряду, починаючи з 1930-х років. У результаті було підготовлено спеціальні листівки та англомовне видання книги «Grains of truth: A collection of UK materials on the Holodomor in Ukraine, 1932–33» («Зерна правди: збірка британських матеріалів про Голодомор в Україні 1932–1933 рр.»). Це видання було поширене і презентоване серед місцевих бібліотек, політичних і наукових кіл у Британії. Для популяризації книги було підготовлено спеціальний фільм «Holodomor Survivors» («Свідки Голодомору»). Презентація обох створених продуктів пройшла в Центральному домі СУБ у Лондоні. Серед гостей були дипломати Посольства України в Британії, представники Британської бібліотеки та ін. Цю книгу також було представлено на чотириденній виставці, присвяченій Голодомору в Україні, що пройшла в Британському парламенті[467]. Гарним прикладом дієвості наукової дипломатії діаспори в даному випадку можна вважати те, що підготовлена СУБ книга стала причиною того, що студент-неукраїнець Університету Сен-Ендрюса (University

[464] Центр СУА з жіночих студій : офіційний сайт. URL: https://lektoriy.ucu.edu.ua/ (дата звернення: 11.11.2024).
[465] Звіт діяльности Союзу Українок Америки. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 222.
[466] Там само. С. 224.
[467] Звіт Союзу Українців у Великій Британії (СУБ). Звіт з діяльності 2018. *Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 6–8 вересня 2019 року.* С. 142.

of St. Andrews) в Шотландії, вирішив написати наукову роботу з тематики Голодомору[468].

Таким чином, наукова дипломатія СКУ та його складових організацій націлена на поширення знань про Україну в світі, розвиток українознавства, налагодження співпраці між діаспорними науковими установами та Україною, а також сприяння різним формам міжнародної наукової співпраці. Важливими напрямами є зацікавлення іноземців вивченням української історії та надання фінансової підтримки для українських дослідників. Проте наукова дипломатія СКУ обмежена українознавчою сферою і не виявляться в інших сферах науки. Наукова дипломатія СКУ частково пов'язана також із експертною дипломатією надбудови.

Вимірами **експертної дипломатії СКУ** є: організація та участь у дискусіях, конференціях, експертних панелях та ін. заходах, які стосуються актуальних питань української зовнішньої політики і поширення знань про Україну в світі з метою доведення їх до відома іноземних урядів, міжнародних організацій, установ громадського сектору; взаємодія та комунікація зі ЗМІ, лідерами думок, аналітичними центрами, науковими та освітніми установами[469].

Як зазначалося раніше, СКУ та його Представництва співпрацюють і налагоджують контакти з різними центрами та неурядовими установами в Україні та за кордоном (Німецький фонд Маршалла США, Інститут європейської політики Фонду «Відкрите суспільство», Центр європейських досліджень ім. Вілфріда Мартенса, Фонд Ганнса Зайделя та ін.)[470]. Меморандум між СКУ та неурядовою аналітичною організацією США «Atlantic Council» (підписаний 18 вересня 2014 р.) передбачає співпрацю обох сторін, щоб світова спільнота повністю підтримала незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та її євроатлантичну інтеграцію. Президент СКУ Е. Чолій неодноразово

[468] Звіт Союзу Українців у Великій Британії (СУБ). Звіт з діяльності 2018. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 143.
[469] Мартинюк Н. Напрями публічної дипломатії Світового конґресу українців задля поліпшення іміджу України у світі (1991–2024 роки). С. 927.
[470] Представництво СКУ зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (1 жовтня 2015 р. – 31 жовтня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 124.

заявляв, що російська агресія проти України є глобальною проблемою, тому міжнародне співтовариство має допомогти Україні захистити себе й забезпечити мир і стабільність у Європі та в світі[471].

Щоб показати позицію СКУ щодо підтримки України, Провід надбудови вперше ініціював і провів «Українські дні в Берліні» у вересні 2019 р., а потім упродовж року продовжив серію зустрічей із високопоставленими політиками: депутатами Європейського парламенту та парламентів країн ЄС, Міністром і заступником Міністра закордонних справ України, очільниками дипломатичних представництв України, представниками провідних експертних центрів (Atlantic Council, Chatham House, Ukrainian Think Tanks Liaison Office in Brussels)[472]. У червні 2021 р. керівництво СКУ та лідери української громади Німеччини зустрілися з представниками впливового німецького аналітичного центру Zentrum Liberale Moderne (LibMod). Ця подія стала логічним продовженням дискусії, започаткованої під час «Українських днів» у 2019 р. Йшлося про трансатлантичний контекст відносин між Україною та Німеччиною, ключові питання безпеки в регіоні, наслідки реалізації проєкту «Північний потік – 2», євроатлантичні перспективи України тощо[473].

Перший заступник Міністра закордонних справ України Е. Джапарова (2020–2024 рр.) вважала, що значну роль у процесі адвокації Кримської платформи і розбудови міжнародної коаліції на її підтримку будуть відігравати громадські організації та лідери української діаспори. Саме тому в ході онлайн-зустрічі з Проводом СКУ 27 квітня 2021 р. вона подякувала надбудові за

---

[471] СКУ підписав Меморандум про угоду з «Atlantic Council». *Світовий Конгрес Українців. Обіжник*. Вересень, 2014. № 9 (133). С. 1–2; Atlantic Council and Ukrainian World Congress Partner to Advance a European, Democratic, and United Ukraine. *Atlantic Council*. October 9, 2014. URL: https://www.atlanticcouncil.org/news/press-releases/atlantic-council-and-ukrainian-world-congress-partner-to-advance-a-european-democratic-and-united-ukraine/ (last accessed: 10.10.2024); Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) – напрями роботи задля збереження національної ідентичності. С. 204; Президент СКУ взяв участь у заходах Атлантичної Ради. *Свобода*. 2018. Число 41. П'ятниця, 12 жовтня. С. 4.

[472] Звіт Президента Світового Конґресу Українців. *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 66.

[473] Провід СКУ зустрівся з Zentrum Liberale Moderne. *Офіційний сайт СКУ*. 09.06.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/provid-sku-zustrivsya-z-zentrum-liberale-moderne/ (дата звернення: 11.11.2024).

багаторічну підтримку України[474]. Представники СКУ взяли участь у інавгураційному саміті Кримської платформи в серпні 2021 р. і долучилися до підписання офіційних документів по завершенню роботи зібрання[475].

9 червня 2021 р., з метою підтримки євроатлантичного курсу України, СКУ виступив організатором віртуальної дискусії із залученням широкого кола українських і зарубіжних фахівців на тему «НАТО на передовій: чому Україна важлива для євроатлантичної безпеки?»[476].

Як згадувалося раніше, в червні 2020 р. було створено Міжнародну раду СКУ (також зустрічається назва – Рада міжнародної політики[477]). Спочатку її очолив Посол Канади в Україні в 2014–2019 рр. Роман Ващук. До складу органу ввійшли дипломати та провідні політичні експерти. У своєму складі Рада об'єднала інші два підрозділи надбудови – Представництво в Брюсселі та Раду з питань ООН[478]. Міжнародна рада розробила рекомендації щодо «зелених ліній» та пріоритетів міжнародної політики СКУ, опрацювала картку ключових партнерів в інституціях Євросоюзу, публікувала щотижневу добірку ключових новин ЄС[479]. Можна виокремити кілька сфер її роботи: просування та адвокатування інтересів на міжнародній арені (підтримка євроатлантичної інтеграції та демократичних реформ в Україні, співпраця через офіси СКУ в Брюсселі, Києві, Нью-Йорку та Торонто з іноземними урядами, громадянським суспільством і міжнародними організаціями)[480]; взаємодія із українськими громадами (створення платформ і майданчиків для обміну думками з актуальних питань зовнішньої політики та міжнародного життя); організація експертних зустрічей для обговорення важливих питань української зовнішньої політики і привернення до них уваги політиків і лідерів думок зарубіжжя.

---

[474] МЗС та Світовий Конгрес Українців обговорили план адвокації Кримської платформи. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. 27.04.2021. URL: https://mfa.gov.ua/news/mzs-ta-svitovij-kongres-ukrayinciv-obgovorili-plan-advokaciyi-krimskoyi-platformi (дата звернення: 29.10.2024).
[475] Річний звіт Світового Конгресу Українців – 2021. С. 9.
[476] Там само. С. 10.
[477] Рада Міжнародної Політики. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/rada-mizhnarodno%D1%97-politiki/ (дата звернення: 11.11.2024).
[478] Звіт Президента Світового Конгресу Українців. *XII Світовий Конгрес Українців*… С. 65.
[479] Там само. С. 66.
[480] Рада Міжнародної Політики. *Офіційний сайт СКУ*...

Отже, з метою лобіювання інтересів України СКУ активно співпрацює з експертним середовищем. Конгрес самостійно організовує або долучається до проведення різних заходів із залученням авторитетних фахівців для обговорення актуальних питань української зовнішньої політики і безпеки.

3.4. Освітня дипломатія

Освітню дипломатію СКУ варто розглядати в розрізі кількох складових: механізмах співпраці СКУ та України в освітній сфері; розбудові українських освітніх осередків у країнах-реципієнтах і комунікації між ними; налагодженні міжнародної освітньої взаємодії. Одним зі своїх пріоритетів Конгрес визначав сприяння поглибленню зв'язків між освітніми установами в Україні та діаспорі, а також проведення заходів, спрямованих на підтримку державою походження українознавчого шкільництва і культурно-освітніх центрів діаспори[481].

Питаннями освіти займається СКВОР, яка була створена 12 листопада 1967 р. на І Конгресі СКВУ. З моменту створення і до сьогодні її пріоритетне завдання полягає в підтримці і розвитку українського шкільництва в діаспорі, що в свою чергу допомагає зберігати національну ідентичність серед дітей та молоді в країнах проживання українських громад, а також забезпечувати там розвиток української освіти. Іншими цілями СКВОР є просування іміджу України і популяризація української культури та ґранд-наративу за кордоном[482].

Одним із інструментів підтримки співпраці між педагогами з українських громад із різних країн і внутрішньої комунікації був друкований орган СКВОР «Відгукніться» (станом на сьогодні вже не видається), створений в 1989 р.[483]. В звітних матеріалах СКВУ/СКУ зустрічаємо різні найменування – неперіодичний журнал, листок зв'язку. Завданням часопису було: «координувати-пов'язувати

[481] Візія Світового Конгресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань. Пресове повідомлення. 15 квітня 2009 р. С. 17.
[482] Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада. Українське шкільництво за кордоном – один із пріоритетних напрямків діяльності СКУ. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitova-koordinaczijno-vihovna-osvitnya-rada/ (дата звернення: 11.11.2024).
[483] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради на збори СКВОР під час 6-го СКВУ 3 листопада 1993 р. в Торонто за каденцію 1988–1993. *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У.* С. 2. [С. 39 у загальному збірнику звітів. Без нумерації. За порядковим рахунком].

виховну дію шкіл і крайових надбудов, щоб всі взаємно користалися матеріялами і педагогічним досвідом»[484].

Загальний обсяг перших семи чисел видання був від 30 до 60 сторінок. Усі вони вийшли друком під редакцією секретаря СКВОР Л. Храпливої-Щур, яка в подальшому залишилася редактором часопису. У кожному випуску зазначався дозвіл про вільне використання і друк розміщених там матеріалів в інших українських виданнях, аби з ними могло ознайомитися ширше коло читачів. Знаковим було шосте число «Відгукніться», яке з'явилося напередодні I Всесвітнього форуму українців (1992 р.). У ньому було опубліковано інформацію про історію СКВОР і українське шкільництво за межами України[485].

Журнал містив різні тематичні рубрики і змістові частини, що стосувалися виховного ідеалу українця, збереження національної ідентичності, плекання української мови, виховання в школі, матеріалів на допомогу вчительству, огляду українських педагогічних журналів у світі, новин, надісланих для СКВОР із різних країн[486]. На сторінках видання читачі могли ознайомитися зі статтями і повідомленнями, які розповідали про діяльність українських освітніх осередків у державах світу, текстами виступів і доповідей учасників різних освітніх і наукових форумів, що стосувалися розвитку української освіти за кордоном, зв'язків із Україною тощо[487]. Для естетичного оформлення «Відгукніться» використовувалися художні роботи (відбитки) різних українських митців (Я. Козака, О. Бошко, М. Вандер-Верф, П. Андрусіва, М. Дмитренка, Л. Палій, Н. Мудрик-Мриц, Е. Козака, М. Левицького)[488]. Загалом роль цього часопису, з точки зору оцінки публічної дипломатії СКВУ/СКУ, полягала в консолідації роботи українських освітян діаспори над проблемами розвитку освіти та виховання молодого покоління українців, а також у налагодженні зв'язків із

[484] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 111.
[485] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради на збори СКВОР під час 6-го СКВУ 3 листопада 1993 р. в Торонто за каденцію 1988–1993. *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У*. С. 2.
[486] Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конгрес Українців.* С. 75.
[487] Відгукніться. 2002. Ч. 17. С. 62–70; Відгукніться. 2006. Ч. 20. С. 7–32.
[488] Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конгрес Українців*. С. 75.

педагогами в Україні та з іншими українськими вчителями за кордоном (в діаспорі). Важливість і ефективність публікації «Відгукніться» неодноразово відзначалася представниками українських громад у різних частинах світу і в Україні[489].

Упродовж 1989–1992 рр. Україну відвідувала голова СКВОР І. Винницька. В грудні 1992 р. вона взяла участь у Першому з'їзді педагогічних працівників України в Києві[490]. Пані Іроїда продовжувала регулярно відвідувати Україну впродовж 1994–1996 рр. завдяки канадській державній програмі «Люди до людей» і брала участь у різних освітніх заходах, візитах до українських шкіл і міністерств[491]. Вона пригадувала, що спочатку комунікація та зв'язки між СКВОР і Україною носили особистий характер (налагодження контактів із академіками, професорами, вчителями шкіл, передача книг для дітей в Україну тощо), а взаємодія на рівні державних структур встановилася пізніше[492].

З метою обміну досвідом і надання допомоги вчителям в Україні у розбудові національної системи освіти при СКВОР було створено ІПРВ. Ідея заснування цієї структури з'явилася ще 1990 р. в Торонто, коли там із робочим візитом перебували завідувач відділу народної освіти м. Львова М. Брегін та інспектор шкіл Львівської області М. Космина. Директором ІПРВ стала Н. Луців (яка, до слова, у 1998–2008 рр. була головою СКВОР), а головними центрами його діяльності були Торонто та Львів[493]. Такий формат співпраці між СКУ і педагогічними кадрами України було започатковано 1992 р., а в 1993 р. при СКВОР постав ІПРВ[494]. Загалом моделями взаємодії обох сторін є: проведення

---

[489] Вісті з СКВОРади. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 1998. Ч. 11. С. 7; Діяльність Рад і Комісій СКУ. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 11.

[490] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради на збори СКВОР під час 6-го СКВУ 3 листопада 1993 р. в Торонто за каденцію 1988–1993. *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У*. С. 4.

[491] Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конґрес Українців*. С. 79–80.

[492] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Головою Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Світового Конґресу Вільних Українців/Світового Конґресу Українців (1988–1998 рр.), педагогом, дослідницею усної історії, відомою громадською діячкою пані Іроїдою Винницькою від 2 травня 2025 року. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 2–3.

[493] Винницька О. Освіта в Україні і роля діяспори. *Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців. 1993. Матеріяли. 2–7 листопада 1993 року в Торонто, Канада*. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1998. С. 132.

[494] Винницька О. Роля Світового Конґресу Українців у розвитку середньої освіти в Україні. *Перша Міжнародна наукова конференція «Діаспора як чинник утвердження держави України у міжнародній спільноті» (8–10 березня 2006 р., м. Львів, Україна)* : збірник доповідей. Львів: «Сполом», 2006. С. 305.

літніх шкіл/інститутів; підготовка, апробація та видання підручників для професійного розвитку вчителів; організація семінарів-зустрічей; розробка нових навчальних матеріалів та ін.[495]. І. Винницька називала створення ІПРВ найважливішим здобутком СКВОР[496]. Вона зазначала, що вчителі в Україні були дуже відкритими до співпраці, адже взаємодія між канадськими та українськими педагогами проходила на рівні обміну досвідом і партнерства[497]. Н. Ситник, вивчаючи українсько-канадські освітні зв'язки, звернула увагу на допомогу ІПРВ у розбудові національної освітньої системи України, підвищення кваліфікації вчителів, роботу щодо відкриття у Львові інноваційних навчальних установ[498].

Однією із дієвих форм роботи ІПРВ є організація та проведення Літніх інститутів (літніх курсів) для педагогів України. Влітку 1993 р. вісім учителів із Канади приїхали в Україну з метою обміну досвідом. На той час 127 учителів та адміністраторів шкіл України, які представляли 13 областей держави, взяли участь у літніх курсах ІПРВ. Реалізація цього проєкту була профінансована з бюджету СКВОР і Фонду «Відродження» у м. Львові[499]. Надалі в Україні (в Львові, Одесі, Київській області, Харкові та ін.) систематично проводилися українською мовою Літні інститути для вчительської спільноти держави. До участі в них долучалися представники інших громад і держав. Спочатку їхню роботу координували і були там викладачами професійні педагоги з числа представників закордонного українства. Пізніше до викладання долучилися освітяни із Львова, які раніше успішно завершили ці ж курси. Фінансування проведення цих інститутів відбувалося за рахунок СКУ, державних програм Канади та обласних управлінь освіти України[500]. В 1994 р. другі учительські курси ІПРВ пройшли в Одесі та згуртували всього 115 учасників із 9 областей

[495] Винницька О. Роля Світового Конґресу Українців у розвитку середньої освіти в Україні. С. 306.
[496] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Головою Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Світового Конґресу Вільних Українців/Світового Конґресу Українців (1988–1998 рр.), педагогом, дослідницею усної історії, відомою громадською діячкою пані Іроїдою Винницькою від 2 травня 2025 року. Арк. 4–5.
[497] Там само. Арк. 7.
[498] Ситник Н. Українсько-канадські освітні зв'язки: еволюція змісту, форм, напрямів. С. 105.
[499] Винницька О. Освіта в Україні і роля діяспори. С. 132.
[500] Винницька О. Роля Світового Конґресу у розвитку середньої освіти в Україні. С. 306.

України, в т. ч. 94 із Одеської області, 8 зі східних областей, 5 із західних, 4 з Придністров'я та 4 з Риги[501]. Загалом у перших 13 Літніх інститутах взяло участь понад 2500 вчителів із України[502]. У залежності від викликів часу Літні інститути організовувалися в різному форматі. Під час пандемії COVID-19 вони проходили онлайн. У їхній роботі була значна перерва. На основі матеріалів звітів СКВОР у Конгресових книгах СКУ бачимо відомості про проведення Літнього інституту в 2006 р., а потім відновлення цього проєкту в 2018 р.[503] (загалом динаміку проведення можна переглянути в Додатку М). Важливість і ефективність даного проєкту в межах ІПРВ ще на початку 2000-х рр. підкреслив начальник Управління освіти м. Львова П. Хобзей під час конференції «10 років українсько-канадської співпраці в галузі професійного розвитку вчителів» (Львів, 19 липня 2002 р.): «Зміна стереотипів, інший погляд на освіту, реальна демократизація і гуманізм – це найбільший вклад і заслуга Інституту»[504].

У 2005 р. з'явився посібник для вчителів початкових класів «Лицем до дитини» в авторській редакції О. Винницької. Він став результатом десятирічної співпраці освітян України та української громади в Канаді – ІПРВ СКВОР[505].

Інша форма взаємодії з Україною – організація семінарів-зустрічей для освітян. Їхня мета – згуртовувати зацікавлених у професійному спілкуванні та обміні досвідом педагогів. У 1994 р. такі зустрічі були започатковані для вчителів початкових класів, у 1995 р. – для вихователів дитячих садочків, у 1996 р. – для керівників шкіл, у 1997 р. – для очільників садочків, у 2004 р. – для вчителів 4-6 класів. Організаційними справами займалася Українсько-канадська фундація, а друк матеріалів фінансувався завдяки благодійникам із представників закордонного українства за сприяння СКУ[506]. Знову ж таки,

[501] Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Листопад 1994. С. 4.
[502] Винницька О. Роля Світового Конґресу у розвитку середньої освіти в Україні. С. 306.
[503] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 113–114; Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 157.
[504] Хобзей П. 10 років співпраці освітян України з Інститутом професійного розвитку вчителів – СКВОР. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. № 2(10). Зима 2002/2003. С. 13.
[505] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 117.
[506] Винницька О. Роля Світового Конґресу у розвитку середньої освіти в Україні. С. 307.

проведення семінарів-зустрічей стало поштовхом до появи початкових шкіл («Джерельце» – 1996 р., «Школа Радості» – 1997 р., «Світанок» – 1997 р., «Дивосвіт» – 1998 р.) і шкіл-садочків («Любисток» – 1998 р., «Веселка» – 2000 р.) у Львові, які були створені за рахунок районних бюджетів міста[507].

З метою покращення обізнаності про події української історії серед української молоді в діаспорі, а також в Україні, Рада поширювала для використання серед освітніх осередків відповідні матеріали. Управа СФУЖО подарувала для СКВОР частину накладу книг «Говорить четверте покоління – Голод 1933 моїми очима» і «Чорний біль Чорнобиля». По 900 примірників цих видань було передано для шкіл в Україні, а по 100 екземплярів – школам у діаспорі[508]. СКВОР надсилала прохання до всіх крайових центральних репрезентацій СКУ розповсюдити серед шкіл навчальні матеріали на різносторонню тематику: Голодомор в Україні 1932–1933 рр. (включно з документальним фільмом «Жнива розпачу», який надав Українсько-канадський дослідчо-документаційний центр у Торонто), Чорнобильська трагедія, українська мова, українці в світі тощо[509].

СКВОР координує вшанування пам’ятних дат, які дотичні до цілей її діяльності. Зокрема, двадцяте число листа зв’язку/журналу «Відгукніться» було присвячене 150-літтю з дня народження І. Франка (2006 р.)[510]. У 2014–2018 рр. це стосувалося: 200-річчя від дня народження Т. Шевченка (2014 р.), 200-річчя від народження М. Вербицького (2015 р.), 30-річчя Чорнобильської катастрофи (2016 р.), 100-ліття модерної української державності (2018 р.) та ін.[511].

28 серпня 2017 р. під час конференції «СКУ в 50 років і далі» пройшла пленарна сесія «Українська освіта як чинник збереження національної ідентичності за кордоном», де було підведено підсумки діяльності СКВОР за 50

[507] Винницька О. Роля Світового Конґресу у розвитку середньої освіти в Україні. С. 307.
[508] Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конґрес Українців*. С. 78.
[509] Звіт праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від грудня 1998 р. до серпня 2003 р. *VIII Конґрес СКУ*. С. 104.
[510] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 111.
[511] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 148.

років[512]. У межах конференції «СКУ в 50 років і далі: Дорожня карта» (11 листопада 2017 р.) було визначено довгострокову стратегічну мету Виховно-Освітньої Ради і власну дорожню карту на наступні 50 років: акредитація навчання української мови в державних системах загальної середньої освіти країн-реципієнтів; загальнодоступні навчально-виховні матеріали, які відповідають різним віковим категоріям, різним рівням володіння українською мовою і різним навчальним обставинам; прозорий і доступний процес для вступу у заклади вищої освіти України молоді української діаспори; включення теми про Голодомор 1932–1933 рр. у навчальні плани всіх систем освіти країн, де мешкають українці; підготовка наукових праць і конференцій про навчання української мови в діаспорі[513].

Відповідно до окресленої Дорожньої карти, СКВОР працювала над реалізацією різних завдань (стратегій), які чітко виокремила в звіті про роботу підрозділу О. Винницька-Юсипович. Йшлося про шість основних напрямів: зв'язок зі школами та учителями діаспори; акредитація української мови у системах освіти країн діаспори; сучасні навчальні матеріали (підготувати і розповсюдити дидактичні матеріали з тем, які були визначені вчителями українського зарубіжжя пріоритетними); навчальні матеріали діаспори (збереження накопиченого досвіду навчання і виховання української молоді в країнах-реципієнтах, оскільки потреби школярів із числа закордонного українства, які навчаються в українознавчих школах, відрізняються від потреб здобувачів загальної середньої освіти в Україні); історія СКВОР (опрацювання і систематизація даних про історію Ради з можливістю доступу до них усіх зацікавлених); ІПРВ[514]. Кожен із цих векторів стосувався так чи інакше діяльності СКВОР, де невід'ємним елементом було поширення знань про Україну в світі, збереження національної ідентичності українців зарубіжжя, взаємодія з Україною та розширення її міжнародної освітньої співпраці (з

[512] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 150.
[513] Там само. С. 150.
[514] Там само. С. 152–156.

школами українського закордоння, зарубіжними закладами освіти). У 2014–2016 рр. було підготовлено англомовні матеріали про події в Україні для використання в школах світу[515].

СКВОР не стояла осторонь заходів, на яких обговорюються питання розвитку української освіти. Зокрема, в травні 2021 р. Виховно-Освітня Рада та СКУ були співорганізаторами Всеканадської конференції «Українська освіта в Канаді: Нові реалії», яка проходила за ініціативи Національної української освітньої ради КУК та за підтримки КУК спільно з Методичним центром української мови Альбертського університету (Едмонтон, Канада) і громадським об'єднанням «Освіторія»[516]. Участь у цій події взяли українські педагоги з 20-ти країн.

У 2021 р. СКВОР була партнером створення інноваційного порталу «Український освітній всесвіт», який був розроблений МІОКом. Вебресурс є комунікаційним майданчиком для українських освітян зі всього світу. Ідея створення платформи виникла ще в 2018 р. Виконавчий директор СКУ М. Купріянова зазначала, що завдяки даному проєкту є змога єднатися і обмінюватися досвідом у віртуальному світі[517].

Зазначимо, що ідея систематизації відомостей про українські школи в діаспорі, була на порядку денному роботи СКВОР ще раніше. В звітних матеріалах VII Конгресу СКУ йшлося про реалізацією Радою проєкту «Довідник шкіл в Діяспорі»[518]. У матеріалах IX Конгресу СКУ у формі таблиці були наведені статистичні дані про школи українознавства в світі, які містили інформацію про країну, кількість і місце розташування закладів освіти, тип шкіл, кількість учнів і вчителів, адресу. Окремо було наведено анкету із якою зверталися до всіх українських крайових центральних репрезентацій, щоб

[515] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 154.
[516] Річний звіт Світового Конгресу Українців – 2021. С. 17.
[517] МІОК представив інноваційну платформу «Український освітній всесвіт» в партнерстві з СКУ. *Офіційний сайт СКУ*. 15.02.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/23159/ (дата звернення: 11.11.2024).
[518] Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конгрес Українців*. С. 77.

дізнатися стан розвитку української освіти в тій чи іншій країні[519]. В звіті Голови СКВОР О. Винницької-Юсипович, вміщеному в матеріалах XI Конгресу СКУ, вказувалося, що в межах проєкту «Хто ми? Де ми?» було встановлено, що українознавчі суботні, недільні та вечірні школи функціонують у 29 державах (166 містах) світу[520].

Виховно-Освітня Рада підтримує ініціативи, спрямовані на консолідацію і співпрацю українських освітян зарубіжжя та України. 17–22 серпня 2018 р. вона виступила співорганізатором Першого світового форуму українознавчих суботніх і недільних шкіл, який був проведений МІОКом на базі Національного університету «Львівська політехніка»[521].

СКВОР системно цікавиться станом розвитку українського шкільництва в різних країнах, викликами і проблемами, які там виникають, намагається в силу можливостей відшукувати шляхи їх розв'язання. Рада звертала увагу на необхідність підтримки українських шкіл на теренах східної діаспори. Приміром, було налагоджено комунікацію між учнями середніх навчальних закладів із м. Львова та країн східної діаспори. Надсилалися книги до шкіл у Грузії, Казахстані та Росії. Під час нарад СКУ в 2005 р. у м. Харкові, члени Управи Виховно-Освітньої Ради Н. Луців та Б. Колос мали змогу більше познайомитися із делегатами від країн східної діаспори. СКВОР зібрала і передала підручники для першої української школи ім. М. Грушевського у Тбілісі. Представники адміністрації цього закладу впродовж двох тижнів стажувалися в Торонто в травні 2006 р., завдяки чому ознайомилися з

[519] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 115–116.
[520] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 153.
[521] Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада СКУ була співорганізатором у Львові Першого світового форуму українознавчих суботніх та недільних шкіл. *Офіційний сайт СКУ*. 12.09.2018. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitova-koordynaczijna-vyhovno-osvitnya-rada-sku-bula-spivorganizatorom-u-lvovi-pershogo-svitovogo-forumu-ukrayinoznavchyh-subotnih-ta-nedilnyh-shkil/ (дата звернення: 11.11.2024); У Львові відбулося відкриття Першого світового форуму українознавчих суботніх та недільних шкіл. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 17 серпня 2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/u-lvovi-vidbulosya-vidkrittya-pershogo-svitovogo-forumu-ukrayinoznavchih-subotnih-ta-nedilnih-shkil (дата звернення: 05.02.2026).

канадською системою освіти, функціонуванням українських суботніх шкіл, громадських і наукових організацій[522].

СКВОР співпрацює з МОН України щодо покращення української освіти. Це відбувається шляхом підтримки реформування освітньої галузі та сприяння різним ініціативам. У 2015 р. СКУ брав участь у реалізації проєкту «Літні мовні школи», що мав за мету поліпшення рівня володіння англійською мовою школярів в Україні[523]. У 2018 р. МОН і СКУ обговорювали питання розробки навчальних матеріалів для використання в освітньому процесі українських шкіл за кордоном[524]. Голова СКВОР О. Винницька-Юсипович на громадських засадах була Радником Міністра освіти і науки України, долучалася до обговорення і аналізу пропозицій створення Нової української школи (НУШ) і оновленого Державного стандарту освіти України. Крім того, вона брала участь у нараді в МОН України за участю Міністра, де були представлені концепції інтегрованого навчання в 1–2 класах із досвіду роботи творчої групи за принципами «Лицем до дитини», які були розроблені за співпраці з освітянами діаспори (20 квітня 2017 р.), Всеукраїнської наради керівників органів управління освітою України (12 травня 2017 р.) та ін.[525]. Принципи особистісно-орієнтованого навчання програми «Лицем до дитини», яку розробила О. Винницька-Юсипович, стали складовою частиною політики НУШ, яка з 2016 р. впроваджується у загальноосвітніх навчальних закладах України[526].

Для СКВОР є важливою мотивація дітей та молоді до навчання в україознавчих освітніх закладах. Тому Рада надавала підтримку проєктам, які були спрямовані на це. Зокрема, маємо на увазі: створення навчального курсу

---

[522] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 114.

[523] Сергій Квіт: До проекту «Літні мовні школи» вже долучилися 1714 шкіл. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. 02 квітня 2015. URL: https://mon.gov.ua/news/sergiy-kvit-do-proektu-litni-movni-shkoli-vzhe-doluchilisya-1714-shkil (дата звернення: 05.02.2026).

[524] МОН співпрацюватиме зі Світовим конгресом українців у розробці навчальних матеріалів для українських шкіл за кордоном. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. 07 червня 2018. URL: https://mon.gov.ua/news/mon-spivpratsyuvatime-zi-svitovim-kongresom-ukraintsiv-u-rozrobtsi-navchalnikh-materialiv-dlya-ukrainskikh-shkil-za-kordonom (дата звернення: 05.02.2026).

[525] Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 150–151.

[526] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради СКУ. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 62–63.

«Родзинки дипломатії» (автор – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Державі Кувейт О. Балануца); проєкт «Україна всюди» Української громадської рідної школи в Абу-Дабі (Об'єднані Арабські Емірати, ОАЕ) і Української школи ім. Митрополита Андрея Шептицького в Монреалі (Канада); міжнародний конкурс проєктів серед української молоді за кордоном «Бренд Україна: творимо разом» (організатори – МІОК і Українська школа «Софія» в Дубаї, ОАЕ)[527].

Щодо останнього інтелектуального змагання, то воно викликало інтерес серед українців зарубіжжя у різних регіонах світу. Крім СКВОР, його на партнерських засадах підтримала СФУЖО. До участі в цьому проєкті зголосилася 21 команда з 11 країн. Завданням учнів українських шкіл і молодіжних патріотичних громадських організацій було підготувати найкращу ідею для формування і просування бренду України, поліпшення міжнародного іміджу України в країнах перебування українців. Перше місце здобула команда з ОАЕ, що висунула проєкт створення літніх таборів; друге – команда з Великої Британії, що вирішила запустити вебсторінку з англомовними рецептами українських страв із надією, що колись вони будуть частиною шкільного меню; третє – команда з Німеччини, що запропонувала позиціонувати Україну як технологічно розвинену країну зі значним ІТ, створила гасло «Ukraine United»[528].

СКВОР сприяла стажуванню педагогів України за кордоном та обміну досвідом між освітянами Канади та України. Програми стажувань передбачали ознайомлення з українськими освітніми осередками в Торонто[529]. У звіті підрозділу за 1998–2003 рр. йдеться, що за десять років роботи ІПРВ десять педпрацівників пройшли короткотривале стажування в Канаді, 16 – у Польщі, освітні установи м. Львова відвідало 14 делегацій з Канади, а про канадсько-українську співпрацю було опубліковано 26 статей, п'ять львівських

[527] Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради СКУ. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 62.
[528] Оголосили результати конкурсу «Бренд Україна: творимо разом». *Свобода*. 3 вересня 2021 року. Число 36. С. 11.
[529] Звіт праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від грудня 1998 р. до серпня 2003 р. *VIII Конгрес СКУ*. С. 105.

вчителів отримали стипендії на підвищення кваліфікацій зі стипендійного фонду СКВОР[530]. Таким чином, Рада сприяла міжнародній мобільності українських вчителів і набуттю ними нових знань, що цілком є одним із проявів освітньої дипломатії.

СКУ допомагає в розвитку українських університетів і сприяє налагодженню міжнародних освітніх і наукових зв'язків. У 1992 р. СНР СКУ підтримала відновлення Києво-Могилянської академії, а в березні того ж року Генеральний секретар СКВУ В. Верига разом із іншими представниками надбудови зустрічався з двома деканами цього закладу освіти[531]. У 2010 р. СКУ погодився із заявою НаУКМА, який закликав не підтримувати закопроєкт про вищу освіти, що може зашкодити розвитку держави[532]. 22 листопада 2018 р. Президент СКУ Е. Чолій передав для НаУКМА пожертву на суму 25 тисяч доларів, що була частиною спадку канадського українця Д. Шелегона. Як зазначалося у пресовому повідомленні СКУ, ці кошти будуть спрямовані на створення Києво-Могилянської фундації Канади[533].

СКУ виступає базою для навчальних практик. Молодь може влітку, на основі наданої підтримки від певних міжнародних програм, працевлаштовуватися в Конгресі. У 2021 р. завдяки канадській Програмі літнього працевлаштування та за підтримки Програми стажування для випускників «FLEX» і «YES» з Південно-Східної Європи «літніми студентами» СКУ були Ч. Гаргуз (випускник Університету Вікторії, обіймав посаду при СКУ спеціаліста по комунікаціям), Н. Коваленко (студентка Університету Торонто, працювала офісним асистентом), А. Паско (була літнім стажером по комунікаціях)[534]. Студент НаУОА Н. Буров був першим здобувачем вищої освіти в Україні, який стажувався в цій організації в січні 2022 р. та зміг ознайомитися

---

[530] Звіт праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від грудня 1998 р. до серпня 2003 р. *VIII Конгрес СКУ*. С. 105–107.

[531] Яців А. Світовий Конгрес Українців: налагодження взаємовідносин з інститутами Української держави та суспільством (1991–1993 рр.). С. 90.

[532] СКУ підтримує боротьбу Могилянки проти закону про вищу освіту. *Свобода*. 2010. Число 52. П'ятниця, 24 грудня. С. 3.

[533] Передано пожертву Києво-Могилянській академії. *Свобода*. 7 грудня 2018 року. Число 49. С. 5.

[534] СКУ Біографії літніх студентів. *Офіційний сайт СКУ*. 02.07.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-biografiyi-litnih-studentiv/ (дата звернення: 11.11.2024).

з різними сферами її роботи щодо обстоювання і популяризації українських інтересів у світі[535]. Попередні домовленості про проходження ним практики на базі СКУ проводилися в 2021 р. Під час практики Н. Буров познайомився з людьми, які впливають на культурну дипломатію, міжнародне визнання Голодомору 1932–1933 рр. актом геноциду, зміни клімату[536].

Сприяння міжнародній освітній співпраці відбувається також на рівні членів мережі СКУ. УБЦР співпрацювала з Навчально-науковим інститутом міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина Західноукраїнського національного університету. 25 листопада 2020 р. бразильський дипломат З. Кравчук прочитав лекцію для студентів і викладачів про особливості навчання дипломатів і їхню кар'єру в Бразилії, а 27 листопада відбулася лекція Президента УБЦР В. Соротюка та ін.[537].

Отже, форми освітньої дипломатії СКУ є досить різноманітними, а найбільше вони простежуються в діяльності СКВОР. Конгрес працює над розбудовою українського шкільництва в світі. Не менш важливим вектором є співпраця з Україною та підтримка держави походження з метою розбудови успішного освітнього простору. Дієві механізми співпраці з українськими освітянами були вироблені завдяки виданню журналу «Відгукніться», який на сьогодні більше не публікується, та роботі ІПРВ, насамперед завдяки проведенню Літніх інститутів.

3.5. Включення подій української історії в світовий контекст

СКУ надає вагоме значення політиці пам'яті, трактуванню подій української історії в контексті світового історичного процесу. Організація вважає, що Україні потрібна допомога в організації системної роботи в галузі політики пам'яті[538]. Важливим для надбудови було впровадження в науку схеми

[535] Світовий Конгрес Українців запрошує студентів Острозької академії на практику. *Офіційний сайт Національного університету «Острозька академія».* 07.02.2022. URL: https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2022/07-02-01 (дата звернення: 10.11.2022).
[536] Там само.
[537] Звіти з 2019 по 2023 – Бразильсько-українська центральна репрезентація. *XII Світовий Конгрес Українців.* С. 256.
[538] Діаспора дбає про Україну. *Свобода*. 13 серпня 2021 року. Число 33. С. 6.

української історії М. Грушевського. 19–20 жовтня 1991 р. в Нью-Йорку, в будинку УВАН у США, відбулася ювілейна наукова конференція «Михайло Грушевський в історії України», яку організував Академічний комітет для відзначення 125-ліття від дня народження відомого державного діяча і вченого за співпраці з Науковою радою СКВУ. Участь у заході взяли дослідники з України, Канади та США. Серед рекомендацій конференції: сприяти впровадженню в науку схеми М. Грушевського як науково-обґрунтованої схеми української історії, підготувати підручники для вищої і середньої школи, опрацьовані на її основі[539].

Важливу увагу надбудова вділяє проясненню суперечливих сторінок історії, які можуть викликати неприязнь і спричиняти перешкоди у відносинах України з іноземними партнерами. Під час поїздок до Польщі лідер СКУ Е. Чолій мав змогу поспілкуватися з урядовцями. У ході зустрічей він вів мову про спільні історичні рани українського і польського народів, закликав до їхнього конструктивного розв'язання[540]. Потрібно зазначити, що до заходів, під час яких обговорювалася важливість добросусідських відносин між Україною і Польщею, представники СКУ долучалися і раніше, зокрема завдяки синергії співпраці між дипломатами та українською і польською громадами. 11 вересня 1994 р. Я. Соколик був гостем у Генерального консула Польщі в Торонто, де мав змогу побачитись із Президентом Польщі Л. Валенсою. Лідер Польщі висловив подяку українській та польській громаді в діаспорі за гарну співпрацю, а також запевнив, що він і уряд держави продовжуватимуть підтримувати добрі зв'язки з Україною, бо це передумова безпеки обох народів[541]. 23 лютого 1996 р. у Торонто Генеральний консул України С. Боровик і Генеральний консул Польщі В. Тицінські, за активної участі Секретаріату СКУ, організували зустріч для

[539] Резолюція ювілейної наукової конференції в Америці, присвяченої 125-ій річниці від дня народження академіка Михайла Грушевського (вирізка з газети «Новий шлях – The New Pathway». Рік LXII. Ч. 48. 30 листопада 1991). *Архів УІТ*. Архів Любомира Винара. Ф. «Світова Наукова Рада». Спр. «Miscellanea». 1 арк.
[540] Wicemarszałek Adam Bielan 8 lipca 2016 r. spotkał się w Senacie z przewodniczącym Światowego Kongresu Ukraińców Eugenem Czolijem. *Senat Rzeczypospolitej Polskiej* : oficjalna strona. 8 lipca 2016 r. URL: https://www.senat.gov.pl/diariusz/sprawy-miedzynarodowe/art,8910,8-lipca-2016-r-.html (data złożenia wniosku: 05.02.2026); Евген Чолій відвідав Польщу. *Свобода*. 9 листопада 2018 року. Число 45. С. 14.
[541] Хроніка народів. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Листопад 1994. С. 3.

представників українських і польських організацій та ЗМІ. Під час заходу В. Тицінські зазначив, що канадські поляки та українці спільними зусиллями можуть зробити свій внесок у розбудову і Польщі, і України, а також у покращення відносин між обома країнами[542].

Поширення відомостей про Великий Голод: робота Міжнародного координаційного комітету у справі Голодомору

Збереження пам'яті про Голодомор 1932–1933 рр. серед українців усього світу, міжнародне визнання цієї трагедії актом геноциду – одне з ключових завдань роботи СКВУ/СКУ. П. Саварин відзначав: «Ми мусимо зробити все, щоб Голодомор-геноцид 1932–1933 рр. був якнайшвидше визнаний у світі та щоб такий злочин ніколи і ніде не повторився»[543]. А. Лозинський називав поширення серед міжнародної спільноти інформації про Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид українського народу одним із важливих досягнень СКВУ. Він так само зауважував, що без діаспори та Конгресу ця трагічна сторінка історії України була б не знана, а в українському народі призабута[544]. З цим твердження цілком можна погодитися, адже роль українства зарубіжжя в поширенні відомостей про Великий Голод є безумовно значною. Дослідження О. Ковальчук і Т. Марусик присвячене тому, яким чином українці в США та Канаді боролися за донесення правди про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні до світової спільноти за часів Радянської України[545].

СКВУ відкрито інформував світову громадськість про цю трагедію українського народу ще в радянські часи. А після постання незалежної України не зменшував активності в цій справі, намагаючись свого роду «підштовхувати» державу звертати увагу на дане питання. У 1980-х рр. Конгрес збирав спогади свідків, а в 1984 р. ініціював створення Міжнародної комісії з розслідування Голоду 1932–1933 рр. в Україні. В 1990 р. Комісія опублікувала звіт, де

[542] Українсько-Польська зустріч у Торонто. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Квітень 1996. С. 6.
[543] Цит. за: Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 16.
[544] Лозинський А. Міркування щодо завдань СКУ. *Свобода*. 15 вересня 2017 року. Число 37. С. 7.
[545] Ковальчук О., Марусик Т. Голодомор 1932–1933 рр. в УРСР і українська діаспора Північної Америки. Чернівці : Наші книги, 2010. 224 с.

стверджувалося, що Голодомор був штучним[546]. Ю. Шимко вказував, що з історичної перспективи СКВУ та його складові організації відіграли значну роль у виданні Конгресом США Рапорту про Голод в Україні, підготовленого Дж. Мейсом, у прийнятті Резолюції Генеральної асамблеї ООН про Голодомор і в законному визнанні ВРУ цієї події геноцидом українського народу[547].

8–12 вересня 1993 р. в Україні було офіційно відзначено 60-річчя пам'яті про події Голодомору. У заходах на офіційному рівні взяв участь лідер СКВУ Ю. Шимко. В одному зі своїх виступів він зауважив, що раніше про жахіття початку 30-х років XX століття в Україні говорили одиниці, а у переважній більшості це питання замовчувалося на міжнародній арені. Він наголошував на потребі зберігати пам'ять про жертв Великого Голоду. Керівник надбудови зазначив, що закордонні українці поширюватимуть відомості про цю трагедію, будучи громадянами країн-реципієнтів[548].

Голова СФУЖО О. Бризгун-Соколик акцентувала увагу на тому, що потрібно затвердити День скорботи за жертвами не лише Великого Голоду, а всіх голодоморів в Україні, який би згуртував діаспору та історичну Батьківщину для належного відання шани жертвам цих трагічних подій[549]. Пізніше СКУ вітав Указ Президента України Л. Кучми від 26 листопада 1998 р. про вшанування кожного року в останню суботу листопада пам'яті жертв голодоморів[550].

З метою належного вшанування 75-их роковин Великого Голоду в структурі СКУ, згідно рішення Екзекутиви, у жовтні 2006 р. було створено Міжнародний координаційний комітет Голодомору (в документах надбудови зустрічаються скорочення – МКК або МКГ). Його очолив один із провідників СКУ С. Романів. Було відразу визначено мету діяльності Комітету: посилити впровадження резолюцій про Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид українського народу в парламентах країн світу з кульмінаційним представленням під час сесії

[546] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 17.
[547] Шимко Ю. Роздуми з нагоди 50-ліття СКУ. *New Pathway – Ukrainian News. Новий Шлях – Українські Вісті*. 15.08.2017. URL: http://surl.li/puzgje (дата звернення: 07.11.2024).
[548] Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. С. 89.
[549] Соколик О. Трагедія 1932–1933. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1998. Осінь. Ч. 12. С. 6.
[550] Меморандум Президентові, Урядові та Верховній Раді України. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2000. Літо. С. 5.

ООН урядом України в 2007 р.; виготовити універсальний плакат для загального користування на світовому рівні; переглянути наявні матеріали про Голодомор у шкільних програмах, підготувати необхідні зміни та доповнення для загального розповсюдження та ін.[551]. 4 березня 2007 р. в Торонто відбулася перша міжнародна нарада за участю понад 30 учасників. У ній взяли участь заступник Глави Секретаріату Президента України І. Васюник, Посол України в Канаді І. Осташ, радники Президента України Ю. Луценко і Т. Стецьків. Під час зібрання пройшли засідання міні-груп, які виробили своє бачення щодо напрямів роботи Комітету: проведення виставок (збільшення кількості, обсягу та впливу різних імпрез у світовому масштабі, збір свідчень очевидців, документаційних матеріалів і мистецьких творів, перевидання і видання нової літератури); освітні питання (зібрати матеріали про Голодомор для шкіл і молодіжних організацій, доповнити шкільні навчальні програми новими матеріалами і забезпечити вивчення теми Голодомору на заняттях із різними віковими категоріями дітей; створити в країнах із більшим скупченням українців музейно-документаційні центри або спеціальні кімнати, у яких би розміщувалася інформація про Великий Голод тощо); засоби масового зв'язку (висвітлювати і пропагувати інформацію про Голодомор у місцевих ЗМІ; за можливості поширювати інформацію про трагедію у формі коротких повідомлень у найбільш популярних газетах світу тощо) та ін.[552].

Додамо, що структурні одиниці зі схожими завданнями було також створено при українських громадських організаціях у різних країнах. До складу Комітету СКУ ввійшли понад 60 членів із різних частин світу. Було узгоджено форми співпраці з Секретаріатом Президента України. Для ліпшої координації роботи в травні 2007 р. було підписано Меморандум між Секретаріатом Президента України, УІНП та МКГ СКУ[553]. У листопаді того ж року голова і

[551] Міжнародний Комітет Голодомору. 75-та Річниця Відзначення Українського Ґеноциду 1932–1933. Звіт з діяльності на 1 червня 2008 р. *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 203.
[552] Діаспора та Україна планують відзначення 75-ліття Голодомору 1932–33 рр. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2007. № 1 (8). С. 16–18.
[553] Міжнародний Комітет Голодомору. 75-та Річниця Відзначення Українського Ґеноциду 1932–1933. Звіт з діяльності на 1 червня 2008 р. *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 204.

члени Комітету взяли участь у форумі ООН, де було представлено позицію СКУ із закликом визнати Голодомор актом геноциду. При цьому вказувалося, що Конгрес не буде обмежуватися пам'ятними датами, а проводитиме послідовну роботу для визнання Великого Голоду. Про пошук підтримки серед представників іноземних урядів і міжнародних організацій йшлося під час переговорів із Постійним представником України в ООН Ю. Сергеєвим[554].

Проведення культурно-просвітницьких, освітніх, наукових заходів, комунікація зі ЗМІ, випуск і поширення тематичних матеріалів, встановлення пам'ятників жертвам Голодомору було важливою ділянкою роботи Комітету, в якій простежується застосування широкого інструментарію культурної, наукової, освітньої, експертної та ін. видів публічної дипломатії. Підрозділ спільно з низкою партнерів і за підтримки українських громад у світі ініціював і реалізував чимало важливих подій у цьому напрямі.

Про те, яким чином українські громади вшановують 75-ту річницю Голодомору і які заходи проводять (і до яких долучаються) із метою визнання цієї трагедії геноцидом українського народу, а також про успіхи у цій справі на міжнародній арені, системно повідомлялося на сторінках Бюлетеня СКУ. Зокрема, в № 2 (9) від 2007 р. було подано огляд подій, організованих закордонними українцями в зв'язку зі вшануванням вищезазначеної дати. Серед них: з 3 по 14 вересня 2007 р. у м. Грайфсвальд (Німеччина) пройшов 9-й «Українікум» – цикл заходів культурного та освітньо-наукового спрямування, під час якого українські та німецькі студенти Грайфсвальдського університету, а також представники української діаспори взяли участь в обговоренні питання визнання Голодомору геноцидом українського народу; 29 вересня 2007 р. у м. Лісабон (Португалія) було проведено колоквіум, присвячений 75-им роковинам Голодомору в Україні, у якому взяли участь члени депутатської групи дружби «Португалія – Україна», представники депутатського корпусу країни у Європарламенті, наукові та громадські діячі, старшокласники українських

[554] Міжнародний Комітет Голодомору. 75-та Річниця Відзначення Українського Ґеноциду 1932–1933. Звіт з діяльності на 1 червня 2008 р. *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 205.

суботніх шкіл; 17 жовтня того ж року міська рада в м. Берісso (провінція Буенос-Айрес, Бразилія) ухвалила Резолюцію № 20/07, відповідно до якої Голодомор в Україні визнано актом геноциду українського народу[555].

Спільно з МЗС України МКК провів акцію «Незгасима свічка» (2008 р.), до якої були залучені українські закордонні дипломатичні представництва, організації світового українства, церкви та ін.[556]. Комітет долучився до розробки брошури різними іноземними мовами про Голодомор для поширення в світі. МЗС України надрукувало певний тираж для розповсюдження серед посольств, а МКК, за підтримки власних громадських надбудов, додрукував ще 40 тис. додаткових брошур, а також ще 50 тис. менших брошур[557].

Серед решти помітних результатів роботи Комітету: співпрацював із СБУ щодо відкриття архівів по даній проблематиці; звертався до українських владних установ і наукових організацій, щоб уніфікувати необхідну термінологію і наведення чисельності жертв Голодомору; проводив переговори щодо спорудження пам'ятника жертвам Голоду у Вашингтоні; ініціював акцію висадки дерев у різних державних парках з метою привернення уваги зарубіжної аудиторії до Голодомору та показу, що пам'ять про нього житиме вічно; підтримав ідею видання в іноземних країнах відповідних поштових значків; опрацьовував питання доповнення шкільних програм відомостями про Великий Голод та ін.[558].

24 листопада 2008 р. в межах заходів із вшанування 75-ої роковин Голодомору відбулася зустріч представників СКУ з Міністром закордонних справ України В. Огризком. Лідер СКУ Е. Чолій розповів про участь делегації надбудови в Міжнародному форумі, присвяченому 75-ій річниці Великого

---

[555] Події у світі: відзначення 75 річниці Голодомору 1932–1933 років в Україні. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Зима – 2007. № 2 (9). С. 15, 17.

[556] Міжнародний Комітет Голодомору. 75-та Річниця Відзначення Українського Ґеноциду 1932–1933. Звіт з діяльності на 1 червня 2008 р. *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 205; Ворожко Т., Петричка Р. У США закінчилася естафета смолоскипу Голодомору. *Голос Америки*. 02 червня 2008. URL: https://www.holosameryky.com/a/a-49-2008-06-02-voa4-86910217/223021.html (дата звернення: 03.02.2026); Войчишин Ю. «Незгасима свічка» на Парляментській гірці в Отаві. *Свобода*. 2008. Число 24. П'ятниця, 13 червня. С. 1, 8.

[557] Міжнародний Комітет Голодомору. 75-та Річниця Відзначення Українського Ґеноциду 1932–1933. Звіт з діяльності на 1 червня 2008 р. *IX Світовий Конгрес Українців*. С. 206.

[558] Там само. С. 206–208.

Голоду, вказав на те, що разом із Україною жертви цієї трагедії-геноциду вшановує все світове українство. В свою чергу глава МЗС висловив подяку керівництву СКУ та українським громадам «за поширення історичної правди про Голодомор, внесок у збереження міжнародною громадськістю пам'яті про його жертви та визнання цього злочину геноцидом народу України»[559].

МКК продовжив свою діяльність у подальшому та постійно обстоював позиції міжнародного визнання Голодомору 1932–1933 рр. геноцидом українського народу. Праця Комітету набула системного характеру.

У «Візії Світового Конґресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань» пріоритетними завданнями надбудови в напрямі поширення знань про Голодомор було визначено: продовження роботи щодо визнання міжнародними організаціями та якнайширшим колом країн Голодомору 1932–1933 рр. в Україні геноцидом; проведення праці, спрямованої на впровадження теми Голодомору 1932–1933 рр. у програми освітніх закладів держав світу та надання допомоги у питанні підготовки методичних матеріалів на цю тему; поширення серед української та світової громадськості правди про Голодомор шляхом проведення всеукраїнських і міжнародних акцій, розповсюдження матеріалів на цю тему різними мовами та ін.[560].

Варто додати, що процес поширення знань про Голодомор-геноцид не припинявся зі сторони СКУ, не дивлячись на відмінні погляди щодо трактування даних подій в Україні за різних політичних режимів. У 2010 р. було створено Всеукраїнський громадський комітет[561] спільно з Комітетом СКУ. Співголовами були І. Юхновський та С. Романів, а виконавчими директорами стали І. Васюник і В. В'ятрович. За спонсорської підтримки СКУ, СУОА, УККА, КУК і низки інших партнерів було видано книгу В. Тиліщака «Людяність у нелюдяний час»

[559] Зустріч з Міністром закордонних справ України. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Зима 2008/2009. № 1. С. 20.
[560] Візія Світового Конґресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань. Пресове повідомлення. 15 квітня 2009 р. С. 17.
[561] Таку назву подано в звітних матеріалах X Конгресу СКУ (див. с. 110). Зустрічається також назва – Громадський комітет із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932–1933 років в Україні.

(2013 р.)[562]. СКУ та українські організації зарубіжжя фінансово підтримували проведення різних досліджень про Голодомор в часи, коли уряд не надавав належної уваги цьому питанню[563]. Н. Бем звертала увагу, що СКУ в подальші роки також допомагав науковцям, які досліджували історичну правду про Голодомор[564].

Виміри, форми і методи роботи СКУ та членів його мережі з парламентами іноземних держав були поділені відповідно до усталеної класифікації: ті, які визнали Голодомор геноцидом; ті, які не визнали, але є надія; ті, які не визнають[565]. Аби досягнути визнання іноземними країнами Голодомору актом геноциду, СКУ тісно співпрацював зі своєю мережею в країнах-реципієнтах, а також із МЗС та закордонними дипломатичними установами України. В контексті відносин із МЗС, МКК СКУ закликав створити спільну комісію, яка б опікувалася б питаннями Голодомору в міжнародних відносинах[566].

Одна з провідників СКУ і відома лідерка української громади в Угорщині Я. Хортяні доклала значних зусиль для визнання Угорщиною Великого Голоду в Україні актом геноциду. У 2003 р. вона зібрала та підготувала відповідні історичні матеріали. Результатом її роботи було те, шо Національні Збори Угорщини одними з перших у світі визнали цю трагедію геноцидом українського народу (24 листопада 2003 р.). В подальші роки вона активно працювала над поширенням відомостей про Голодомор в Україні серед угорського населення[567].

---

[562] Звіт Міжнародного Координаційного Комітету СКУ в справі Голодомору. *X Світовий Конґрес Українців*. С. 111.
[563] Стадник Г. Опрацювання минулого. *Медіакомпанія DW*. 23.11.2013. URL: https://surl.li/ioguso (дата звернення: 03.02.2026).
[564] Бем Н. Технології просування інтересів України Світовим Конґресом Українців. С. 3.
[565] Звіт Міжнародного Координаційного Комітету СКУ в справі Голодомору. *X Світовий Конґрес Українців*. С. 110.
[566] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 179–180.
[567] Кравець Л. В. Хортяні-Гук Ярослава. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: https://esu.com.ua/article-886309 (дата звернення: 09.04.2026); Ярослава Хортяні. Second Vice President, WFUWO President. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/about/leadership/yaroslava-hortyani/ (дата звернення: 09.04.2026); Плоскіна В. В Угорщині визнали Голодомор 1932–33-го геноцидом ще 5 років тому, далося це нелегко. *Радіо Свобода*. 8 листопада 2008. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/1350449.html (дата звернення: 09.04.2026); Хортяні Я. Дипломатія серця: сила українських жінок у світі. *Жінка в офіційній і публічній дипломатії. Нариси, есеї, інтерв'ю* / автор-упорядник Ірина Матяш ; Міністерство закордонних справ України, Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2025. С. 292–293.

СКУ, Посольство України у ФРН та українська громада в Німеччині працювали над стратегією підвищення обізнаності про Голодомор серед німецьких чиновників, науковців і громадського суспільства[568]. Завдяки значній підтримці закордонних українців, Комітет Бундестагу з розгляду петицій в 2019 р. прийняв до вивчення петицію із закликом визнання ФРН Голодомору геноцидом. Цей же Комітет у вересні 2020 р. надіслав листа Президенту України, де висловлював застереження і занепокоєння через роботу Німецько-української комісії істориків, діяльність якої дискредитувала історію України та її імідж, у т. ч. у питаннях висвітлення історії Великого Голоду. СКУ звертався до Президента України з проханням перегляду складу Німецько-української комісії істориків і вказував, що потрібно дібрати таких учених, які працюватимуть над захистом українських інтересів. Врешті МЗС України відкликало свій патронат над цією комісією. С. Романів заявляв: «Керуючись гаслом «Україна пам'ятає – світ визнає!», ми мусимо вирішити поставлене перед нами завдання – об'єднати зусилля та досвід українців у всьому світі в одну координовану кампанію з підвищення в Німеччині обізнаності про Голодомор»[569]. Форми цієї кампанії були різними: конференції, залучення ЗМІ, відеопрезентації свідчень очевидців, кампанії в соціальних мережах, показ фільмів, брифінги з політиками та ін. У подальшому результати роботи всіх сторін принесли гарні плоди – в листопаді 2022 р. Бундестаг визнав Голодомор геноцидом українського народу[570].

СКУ також адвокатує питання Голодомору в ЗМІ. Зокрема, надбудова підтримала заклик УККА до видавництва New York Times про позбавлення журналіста Волтера Дюранті Пулітцерівської премії, яку він отримав у 1932 р., за репортажі, де заперечувався Голодомор[571].

---

[568] СКУ розпочинає кампанію з підвищення в Німеччині обізнаности про Голодомор. *Свобода*. 2019. П'ятниця, 8 листопада. С. 5.

[569] Світовий Конґрес Українців розпочинає кампанію з підвищення в Німеччині обізнаності про Голодомор. *Український погляд*. 05.11.2019. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-rozpochynaye-kampaniyu-z-pidvyshhennya-v-nimechchyni-obiznanosti-pro-golodomor.html (дата звернення: 11.11.2024).

[570] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р. *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 179.

[571] Там само. С. 180.

Посольство України в ПАР та УА ПАР проводять меморіальні заходи в центрах Голокосту та геноцидів, а у жовтні 2018 р. представники української громади передали депутатам ПАР петицію із закликом про визнання Голодомору[572]. Українцям у ПАР є важливим вшанування історичних подій. Зокрема, вони це пояснюють потребою привернення уваги світової спільноти до тематики геноцидів, необхідністю обізнаності дітей, які народилися і проживають у ПАР, з подіями історії України[573].

Щорічно СКУ виступає координатором глобальних заходів зі вшанування Великого Голоду в світі, які проводяться українськими громадами в країнах-реципієнтах. Також його представники часто беруть участь у пам'ятних подіях, які самостійно проводять українські організації в діаспорі. Такі акції є різноманітними: хвилини мовчання, запалювання свічок пам'яті, заклики до участі в меморіальних заходах, поминальних службах та ін.[574]. До участі в них приєднуються не лише члени українських громад, а й іноземці. Е. Чолій взяв участь і виголосив промову на відкритті пам'ятника Голодомору у Вінніпезі 21 вересня 2014 р. Під час церемонії до присутніх також звернулися Лейтенант-губернатор Філліп Лі і Прем'єр Манітоби Ґреґ Селінджер. Пам'ятник було споруджено завдяки Комітету з інформування та просвіти про Голодомор Манітобської провінційної ради КУК[575].

А. Лозинський згадував, що одне з найбільш вагомих і резонансних відзначень Голодомору пройшло в 2008 р. завдяки проведенню акції «Незгасима свічка», що відбулася завдяки ініціативі С. Романіва, який доклав чимало зусиль

---

[572] Ключковська І., П'ятковська О., Марусик Ю., Гойсан В., Жилич Х., Качур Дз. Українці Південно-Африканської Республіки: суспільство, ідентичність, майбутнє. Результати дослідження. Львів, 2020. С. 29. URL: http://miok.lviv.ua/?p=18869 (дата звернення: 03.09.2024).

[573] Там само. С. 170.

[574] Світовий Конґрес Українців: Тиждень вшанування пам'яті жертв Голодомору. *Український погляд*. 24.11.2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-tyzhden-vshanuvannya-pam-yati-zhertv-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024); Українська діаспора у США вшановує жертв Голодомору онлайн-панахидами. *Голос Америки*. 22 листопада 2020. URL: https://www.holosameryky.com/a/holodomor-vshanuvannia-diaspora/5672058.html (дата звернення: 03.02.2026); Воронцова О. Світовий Конґрес Українців закликав світ вшанувати жертв Голодомору. *Главком*. 25 листопада 2016. URL: https://glavcom.ua/news/svitoviy-konres-ukrajinciv-zaklikav-svit-vshanuvati-zhertv-golodomoru-384782.html (дата звернення: 07.02.2026); Чолій Є., Романів С. СКУ закликає подивитися фільм «Окрадена земля». *Свобода*. 2009. П'ятниця, 19 червня. С. 19; Всеканадське відзначення Дня пам'яті жертв Голодомору. *Свобода*. 2010. Число 51. П'ятниця, 17 грудня. С. 9.

[575] Президент СКУ виголосив слово на відкритті пам'ятника Голодомору у Вінніпезі. *Світовий Конґрес Українців. Обіжник*. Вересень, 2014. № 9 (133). С. 10.

для її реалізації. Він же зазначав, що саме С. Романів з 2008 р. і до 2024 р. займався координацією вшанування Великого Голоду зі сторони СКУ[576]. Схожі акції до «Незгасимої свічки» проводилися в подальші роки. У 2010 р. СКУ та УІНП організували міжнародну акцію «Свіча моління» під гаслом «Не дамо згасити свічу пам'яті»[577]. 1 вересня 2018 р. СКУ в партнерстві з МЗС України, УІНП та Національним музеєм «Меморіал жертв Голодомору» (нині – Національним музеєм Голодомору-геноциду) ініціювали міжнародну акцію «Запали свічку пам'яті» з метою вшанування 85-их роковин геноциду українців[578].

СКУ закликав усіх українців і друзів України підтримати кампанію про включення терміну Голодомор (HOLODOMOR) до основних словників англійської мови. Ця кампанія розпочалася 21 липня 2020 р. в межах проєкту «Національний інформаційний тур "Голодомор"» (the Holodomor National Awareness Tour, HNAT), який здійснила Канадсько-українська фундація[579].

Конгресові з'їзди СКУ були вагомим фактором привернення міжнародної уваги до подій Голодомору 1932–1933 рр. і визнання його геноцидом. Вони сприяли підвищенню обізнаності про цю тему не лише серед зарубіжної аудиторії, а й в Україні. У межах таких масштабних зборів відбулися меморіальні заходи, готувалися і були оприлюднені спеціальні заяви.

Промовистим гаслом IX Конгресу СКУ (2008 р.) було «Україна пам'ятає – світ визнає». Під час відкриття Першої пленарної сесії хор Видубицького монастиря виконав молитву – духовний гімн України «Боже великий, єдиний» – в пам'ять про жертви Голоду[580]. За визначну працю в поширенні інформації про

---

[576] Лозинський А. Таким Він Був Стефан Романів. *Український погляд*. 29.06.2024. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/takym-vin-buv-stefan-romaniv.html (дата звернення: 11.11.2024).

[577] Гришко Л. На знак пам'яті про Голодомор. *Медіакомпанія DW*. 21.06.2010. URL: https://surl.li/pieekq (дата звернення: 03.02.2026); Романів С. СКУ закликає всіх українців взяти активну участь в акції «Свічка моління». *Свобода*. 2010. Число 48. П'ятниця, 26 листопада. С. 3.

[578] Світовий Конгрес Українців розпочинає міжнародну акцію з нагоди 85-их рокових Голодомору. *Український погляд*. 01.09.2018. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-rozpochynaye-mizhnarodnu-aktsiyu-z-nagody-85-yh-rokovyn-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024).

[579] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р. *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 183.

[580] Протокол IX Світового Конґресу Українців. 20–22 серпня 2008 р., Київ, Україна. *X Світовий Конґрес Українців.* С. 6.

українську трагедію в Португалії найвищою відзнакою СКУ – Медаллю святого Володимира – було нагороджено Луїша Мігеля де Матуш Рубейру[581]. У межах з'їзду пройшла сесія «75-ліття Голодомору 1932–1933 років в Україні», на якій було обговорено результати співпраці МКК з Секретаріатом Президента України, УІНП щодо проведення міжнародної акції «Незгасима свічка». Потім відбулася масштабна жалобна хода, приурочена 75-літтю Голодомору, опісля якої було відправлено панахиду[582].

У ході X Конгресу (2013 р.) жертв Великого Голоду було вшановано жалібною ходою і відправою панахиди[583]. Заупокійна молитва звершувалася в центрі Львова біля пам'ятника Т. Шевченку. Участь у ній взяли не лише делегати та гості високого зібрання СКУ, а й місцеві жителі[584]. Також пройшла тематична сесія «Голодомор 1932–33 рр.: правда перемагає», де наголошувалося на послідовній праці СКУ у висвітленні цього трагічного питання серед світової спільноти. Окремо зазначалося, що до 80-х роковин Голоду СКУ представив логотип – п'ять пшеничних колосків із чорною стрічкою, а на Інтернет-сторінці організації було розміщено 80 відеосвідчень про цей геноцид[585].

Дати проведення XI Конгресу СКУ (2018 р.) не були вибрані випадково. Це було зроблено, щоб його делегати та учасники могли взяти участь у заходах до 85-их роковин Голодомору. З цієї нагоди в українській столиці відбувся Міжнародний форум «Україна пам'ятає, світ визнає»[586]. Перший день високого зібрання українства зарубіжжя збігся із Днем пам'яті жертв Голодомору.

---

[581] Протокол IX Світового Конґресу Українців. 20–22 серпня 2008 р., Київ, Україна. *X Світовий Конґрес Українців.* С. 6.
[582] Там само. С. 9.
[583] Світовий Конґрес Українців закликає жителів та гостей Львова приєднатися до спільного вшанування Голодомору. *Український погляд*. 13.08.2013. URL: https://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/svitovy-j-kongres-ukrayintsiv-zakly-kaye-zhy-teliv-ta-gostej-l-vova-pry-yednaty-sya-do-spil-nogo-vshanuvannya-zhertv-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024); X Ukrainian World Congress marks Holodomor anniversary. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 1 вересня 2013. URL: https://www.youtube.com/watch?v=lsW4f7drM74 (дата звернення: 07.02.2026).
[584] Протокол X Світового Конґресу Українців (X Конґрес СКУ). 20–22 серпня 2013 р. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 21.
[585] Там само. С. 24.
[586] XI Світовий Конґрес Українців відбувся у Києві, Павло Ґрод обраний президентом. *Свобода*. 7 грудня 2018 року. Число 49. С. 12; Ukrainian World Congress delegates participate in Ukraine's commemoration of Holodomor. *The Ukrainian Weekly*. November 30, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/ukrainian-world-congress-delegates-participate-in-ukraines-commemoration-of-holodomor/ (last accessed: 09.02.2026).

Учасники з'їзду долучилися до державних жалобних заходів та акції «Запали свічку» в Національному музеї Голодомору-геноциду[587].

Будівництво згаданого вище Музею є дуже важливим для надбудови[588]. Конгрес активно бере участь у роботі Міжнародного благодійного фонду розвитку Меморіалу жертв Голодомору, який відповідає за інтер'єр, основну експозицію, діяльність Фонду донорів. У листопаді 2020 р. було представлено краудфандингову платформу «Зерна правди», яка розроблялася за участі СКУ. Її мета полягає у зборі коштів для розвитку Музею Голодомору-геноциду. У цій ділянці роботи Конгрес координував свої зусилля спільно з Україною. Меморандум про співпрацю між СКУ та Кабінетом Міністрів України (10 грудня 2020 р.) передбачає участь СКУ у розбудові Музею[589].

Надбудова надає інформаційну та фінансову підтримку проєкту «Марія». Це мистецький мобільний проєкт авторства канадської художниці та фотографа українського походження Л. Марущак, який розповідає про події Великого Голоду очима свідків. Він передбачає різні формати: публікації книг, виставки, лекції, фільми, інсталяції та ін.[590]. У 2019 р. книга за мотивами «Марії» потрапила до короткого списку Книжкової премії міжнародного фотофестивалю Rencontres d'Arles у Франції, а також здобула нагороду за найкращий дизайн на міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» у Києві[591]. Пізніше, впродовж півроку, одна з інсталяцій проєкту експонувалася в Центрі візуальних мистецтв ім. Турчина (Бун, США)[592]. У 2020 р. відоме британське видання The Guardian

---

[587] Програма XI Світового Конґресу Українців (XI Конґрес СКУ). 24–27 листопада 2018 р., Київ, Україна. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 16.

[588] У Києві збудують Меморіальний центр голодомору. *Голос Америки*. 20 березня 2007. URL: https://www.holosameryky.com/a/a-49-2007-03-20-voa1-86823487/218887.html (дата звернення: 03.02.2026); Захарченко О. Світовий конгрес українців: дослідження та вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні в період «гібридної» фази російсько-української війни (2014–2022). С. 35.

[589] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р. *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 178.

[590] Там само. С. 181.

[591] Найвідоміша у світі виставка про Голодомор повертається в Україну. *Офіційний сайт СКУ*. 09.10.2023. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/naividomisha-u-sviti-vystavka-pro-holodomor-povertayetsia-v-ukrayinu/ (дата звернення: 11.10.2023).

[592] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р, *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 181; Проєкт «Марія» про Голодомор в Україні презентують в США. *Укрінформ*. 03.03.2020. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2888323-proekt-maria-pro-golodomor-v-ukraini-prezentuut-v-ssa.html (дата звернення: 07.02.2026).

опублікувало в одній зі своїх статей фото з проєкту[593]. У вересні того ж року проєкт представили на сьомому фотофестивалі Landskrona у Швеції, а одне із зображень «Марії» показували як головний рекламний образ фестивалю на цифрових рекламних щитах у центрі міста[594]. 20 листопада 2020 р. вперше виставка «Марії» була відкрита в Національному музеї Голодомору-геноциду в Києві. Потім вона презентувалася та експонувалася в низці інших українських міст (Львові, Харкові, Вінниці та ін.)[595].

Іншим вагомим проєктом СКУ, який було започатковано у 2020 р., є Мережа нащадків Голодомору. Надбудова неодноразово долучала до своїх комеморативних заходів свідків Голодомору, щоб знання про ці події передавалася далі. Новостворену Мережу очолила О. Сорока з Чикаго. Ця ініціатива покликана відшукати і об'єднати родичів зі всього світу тих, хто вижив у часи Голодомору, виховувати бережне ставлення до української історії, підвищувати обізнаність про дану трагедію. Амбасадорів Мережі представляє дружина Президента України (2005–2010) К. Ющенко[596]. Функціонує відповідний тематичний сайт[597].

Мережа сприяла проведенню різних заходів, які всебічно висвітлювали проблематику Голодомору. У вересні 2021 р. СКУ виступив співорганізатором Міжнародного форуму «Масові штучні голоди: пам'ятаємо, вшановуємо»[598]. 18 листопада того ж року, напередодні 88-их роковин пам'яті жертв Голодомору-геноциду, Мережа виступила організатором вебінару «Голодомор і нація: вплив через покоління». Захід був присвячений довготривалим наслідкам впливу Великого Голоду. До участі долучилися провідні експерти, історики та науковці

[593] Найвідоміша у світі виставка про Голодомор повертається в Україну…
[594] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р, *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 181; Фестиваль у Швеції обрав світлину з проєкту Лесі Марущак про Голодомор для головного промофото. *Історична правда*. 9 вересня 2020. URL: https://www.istpravda.com.ua/short/5f586f1a94338/ (дата звернення: 07.02.2026).
[595] Міжнародний Координаційний Комітет Голодомору Світового Конґресу Українців (СКУ). Звіт з діяльності за період від 1 грудня 2018 р. до 01 серпня 2023 р, *XII Світовий Конґрес Українців*. С. 182; «Марія»: найвідоміша у світі виставка про Голодомор вперше в Україні. *Офіційний сайт Музею Голодомору*. 28 листопада 2020. URL: https://holodomormuseum.org.ua/anons/mariia-najvidomisha-u-sviti-vystavka-pro-holodomor-vpershe-v-ukraini/ (дата звернення: 07.02.2026).
[596] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 12.
[597] Мережа нащадків Голодомору. URL: https://hdn.ukrainianworldcongress.org/ua/ (дата звернення: 12.03.2024).
[598] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 13.

з України та за кордону. Одним із доповідачів був Брент Безо, кандидат наук і викладач психології Карлтонського університету в Оттаві[599]. Робочими мовами вебінару були українська та англійська, а його відеозапис було оприлюднено на YouTube-каналі СКУ[600].

Підсумовуючи, відзначимо, що питання обізнаності про трагедію Голодомору 1932–1933 рр. в Україні та за кордоном, його міжнародне визнання актом геноциду українського народу залишаються серед ключових у порядку денному СКУ. З метою досягнення цих цілей застосовується різноманітний інструментарій синергії різних видів публічної дипломатії. Важливо відзначити, що в даному напрямі налагоджена співпраця з Україною, що дозволяє спільно координувати та спрямовувати необхідні зусилля. У цьому випадку СКУ виступає як самостійний недержавний гравець-реалізатор заходів публічної дипломатії, а також є свого роду інструментом дипломатії для України.

Збереження пам'яті про інші події історії України

Хоча тематика Голодомору є центральною у діяльності СКУ, проте не є єдиною. Одним із векторів діяльності надбудови є збереження та належне вшанування пам'яті про трагедію Бабиного Яру. 26 вересня 2016 р. лідер Конгресу Е. Чолій привітав публічний симпозіум, який організувала Благодійна ініціатива «Українсько-єврейська зустріч» на чолі з канадським громадським діячем і меценатом українського походження К. Темертеєм[601]. 27 вересня того ж року він виступив на парламентських слуханнях в Україні на тему «75-ті роковини трагедії Бабиного Яру: уроки історії та сучасність»[602]. Чинний президент СКУ П. Ґрод заявляв (2021 р.), що: «Бабин Яр – це спільна трагедія українського та єврейського народів, це відкрита рана для України та всього людства. Ми зобов'язані оберігати пам'ять про Бабин Яр від політичних

[599] Світовий Конґрес Українців запрошує на вебінар «Голодомор і нація: вплив через покоління». *Український погляд*. 10.11.2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-zaproshuye-na-vebinar-golodomor-i-natsiya-vplyv-cherez-pokolinnya.html (дата звернення: 11.11.2024); Мова піде про наслідки Голодомору. *Свобода*. 2021. Число 46. П'ятниця, 12 листопада. С. 2.

[600] Вебінар: «Голодомор і нація: вплив через покоління». *YouTube-канал Світового Конґресу Українців*. 19.11.2021. URL: https://www.youtube.com/watch?v=GyEKFpGPzqM (дата звернення: 11.11.2024).

[601] Кононенко А. Світовий Конгрес Українців у контексті підтримки суверенітету України та непорушності її кордонів. С. 130.

[602] Там само.

маніпуляцій та дезінформації»[603]. СКУ закликає долучатися до поминальних заходів, які проводяться в очному режимі або онлайн, аби віддати належну шану пам'яті жертв цього лиха. У серпні 2021 р. Світовий конгрес заявляв, що готовий надати 20 мільйонів доларів США для підтримки державної комплексної концепції меморіалізації Бабиного Яру, яка була розроблена робочою групою при Інституті історії України НАН України. Зокрема, такий напрям роботи СКУ передбачений відповідно до зобов'язань підтримувати розвиток ключових національних місць пам'яті за співпраці з Кабінетом Міністрів України, як зазначено в Меморандумі про співпрацю між сторонами, підписаному в 2020 р.[604].

СКУ підтримує зусилля кримськотатарського народу щодо визнання світовою спільнотою депортації кримських татар 1944 р. актом геноциду. Також організація віддає належну данину пам'яті жертвам цієї страшної біди у своїх зверненнях[605]. У вітанні надбудови для кримських татар із нагоди 100-ліття Курултаю (2017 р.) йшлося, що Конгрес заявляє про свою солідарність із кримськотатарським народом і запевняє про свою підтримку в захисті їхніх людських, національних та релігійних прав і свобод[606].

На 24-ій Пленарній сесії СКВУ 5 травня 1989 р. при надбудові було створено Екологічну комісію. Керівником підрозділу був Ю. Курис. Разом із іншими членами підрозділу він доповідав про наслідки Чорнобильської трагедії

---

[603] Світовий Конґрес Українців (СКУ) приєднується до України та міжнародної спільноти у скорботі та відзначенні роковин трагедії Бабиного Яру. *Український погляд*. 29.09.2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-sku-pryyednuyetsya-do-ukrayiny-ta-mizhnarodnoyi-spilnoty-u-skorboti-ta-vidznachenni-rokovyn-tragediyi-babynogo-yaru.html (дата звернення: 11.11.2024).

[604] СКУ підтверджує підтримку втілення державної концепції меморіалізації Бабиного Яру. *Офіційний сайт СКУ*. 06.08.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-pidtverdzhu%d1%94-pidtrimku-naczionalnogo-istoriko-memorialnogo-zapovidnika-babin-yar/ (дата звернення: 11.11.2024).

[605] Світовий Конґрес Українців приєднується до вшанування жертв у річницю депортації кримських татар з України. *Офіційний сайт СКУ*. 18.05.2018. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitovyj-kongres-ukrayinczіv-pryyednuyetsya-do-vshanuvannya-zhertv-u-richnyczyu-deportacziyi-krymskyh-tatar-z-ukrayiny/ (дата звернення: 05.11.2024); СКУ закликає світове співтовариство визнати геноцидом депортацію кримськотатарського народу в 1944 році. *Свобода*. 2020. Число 21. П'ятниця, 22 травня. С. 4; Remembering the Genocide of the Crimean Tatar people. *The Ukrainian Weekly*. May 22, 2020. URL: https://subscription.ukrweekly.com/remembering-the-genocide-of-the-crimean-tatar-people-3/ (last accessed: 07.02.2026); UWC remembers deportation of Crimean Tatars from Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. May 25, 2020. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-remembers-deportation-of-crimean-tatars-from-ukraine/ (last accessed: 07.02.2026).

[606] СКУ вітає кримських татар із 100-літтям Курултаю. *Свобода*. 2017. Число 50. П'ятниця, 15 грудня. С. 7.

під час різних конференцій. У 1992 р. ООН у Женеві оплатила поїздку члена Комісії В. Шотика на конференцію до Києва 13–17 листопада того ж року, де він виголосив доповідь на тему «Екологічні проблеми з наслідків Чорнобиля»[607]. 20–23 жовтня 1992 р. Ю. Курис взяв участь в Екологічній конференції в Гамільтоні, де інформував про вплив наслідків аварії на здоров'я населення України[608]. Загалом цей підрозділ допомагав українським ученим різним обладнанням, надсилав ліки. Пізніше діяльність цього органу була згорнута.

Чи не найбільша роль у донесенні світові відомостей про Чорнобильську катастрофу належить СФУЖО. Голова Федерації О. Бризгун-Соколик пригадувала, що у виступі на Пленарній сесії Конвенції Генеральної федерації жіночих клубів (General Federation of Women's Clubs, GFWC) порушила питання Чорнобиля. У заході брало участь понад тисячу делегаток із Америки. Лідерка українського жіноцтва розповіла про жертви і наслідки аварії, а пізніше написала тематичну статтю до журналу GFWC. Пізніше від Федерації жіночих клубів СФУЖО отримала почесну відзнаку – Certificate of Recognition for outstanding Achievement on the International Conservation Department[609]. 1995 р. у Пекіні відбулася IV Всесвітня конференція зі становища жінок під егідою ООН. Завдяки праці СФУЖО інформацію про Чорнобильську катастрофу було поширено на рівні ООН серед понад 180 держав-учасників зібрання[610]. Федерація мала власну сесію на цій конференції, яка називалася «Екологічні нещастя і їх наслідки на жінок і дітей». Серед доповідачів були очільниця СФУЖО О. Бризгун-Соколик, З. Нижник (головний доповідач, із України), А. Кравчук та І. Куровицька (від СУА), М. Грудка (Союз українок Австралії). До складу делегації входив також Я. Соколик. Офіційну заяву від СФУЖО було прийнято та зареєстровано. Значну підготовчу роботу включно із розробленням

[607] Звіт Екологічної Комісії Світового Конґресу Вільних Українців на 6-му Конґресі С.К.В.У. Торонто, 2 листопада 1993 року. Частина «Звіт Екологічної Комісії СКВУ за час діяльности від 3-го травня до 20 листопада 1992 року». *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У.* С. 2. [За нумерацією у звіті – С. 2. У загальному збірнику – С. 99. Без нумерації. За порядковим рахунком].
[608] Там само. С. 3.
[609] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Почесною Головою СФУЖО Оксаною Бризгун Соколик від 16.12.2024. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 4.
[610] Там само. Арк. 12.

заяви провела референтка зовнішніх зв'язків, представник СФУЖО до ООН і членкиня СУА О. Ставнича. Проведений захід був успішним, зала слухачів – переповнена, особливу зацікавленість виявили кореянки та японки, виступи на сесії були поширені китайським радіо[611]. О. Бризгун-Соколик також писала на сторінках Бюлетеня СКУ про те, яким чином українська громадськість за кордоном, зокрема СФУЖО, допомагають у подоланні наслідків Чорнобильської трагедії, наголосивши, що: «[…] ми мусимо всіма силами старатися, щоб не забуті були ті, що потерпіли, ті, яких вже немає поміж нами. Щоб світ знав про те якнайбільше і включився в допомогу, щоб ніколи нічого подібного більше не повторилося!»[612].

Президія Секретаріату СКУ проголосила 1996 р. «Роком трагедії Чорнобиля» (в зв'язку з 10-ою річницею катастрофи). У відповідному зверненні йшлося, щоб представники української громади в країнах свого поселення звертали увагу членів уряду та різного роду організацій, що трагедія Чорнобиля є проблемою всього світу і потрібно домагатися відповідної світової допомоги для ліквідації її жахливих наслідків[613]. У зверненні СКУ в зв'язку з 20-літтям ядерної катастрофи в Чорнобилі (2006 р.) підкреслювалося, що ця жахлива подія та її наслідки не є результатом політики незалежної України. Було зроблено заклик до уряду України та всіх цивілізованих держав вшанувати пам'ять про жертви цієї трагедії і вжити всіх необхідних заходів, щоб не допустити повторення схожого лиха. Водночас зроблено заклик і до українців, де б вони не знаходилися, «бути особливо чуйними та слідкувати за пильністю своїх урядів у цьому питанні»[614].

Складові організації СКУ також працюють над вшануванням пам'яті про дану катастрофу. Зокрема, інформаційна служба КУЕ повідомляла, що 6 квітня 2006 р. в Таллінні було організовано вечір пам'яті «Чорнобильська молитва», на який запросили акредитованих в Естонії послів іноземних держав, представників

[611] Кравчук А. Наша роля – наша дія. *Наше Життя. Our Life*. Союз Українок Америки : Листопад 1995. С. 2–3.
[612] Соколик О. В десяту річницю Чорнобиля. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Квітень 1996. С. 5.
[613] Звернення Президії Секретаріяту Світового Конґресу Українців. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Квітень 1996. С. 2.
[614] 20-ліття ядерної катастрофи в Чорнобилі. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2006. № 1 (6). С. 2.

місцевих органів влади, громадських організацій і членів української громади, подію широко висвітлили естонські медіа. Серед учасників був Президент Естонії А. Рюйтель та його дружина[615].

Таким чином, СКУ і члени його мережі віддають належне місце політиці пам'яті, активно працюють на різних рівнях задля збереження і поширення в світі відомостей про Голодомор 1932–1933 рр., Бабин Яр, депортації кримськотатарського народу в 1944 р., Чорнобильську катастрофу 1986 р. (про це лихо чи не вперше розповіла світові СФУЖО).

Висновки до розділу 3

Популяризація українських звичаїв і традицій, багатства історико-культурної спадщини, підтримка культурних ініціатив в Україні та діаспорі задля збереження української національної ідентичності, вироблення позитивного бачення і бренду України на міжнародній арені є пріоритетними сферами в реалізації культурної дипломатії СКУ. Тривалий час розв'язанню цих завдань сприяла діяльність СРК. Пізніше праця цього підрозділу згорнулася і поки що не була відновлена. Іншим дієвим шляхом промоції України в світі є національна кухня, яка має значення не лише «реклами», а й може виступати інструментом фандрейзингу. Культурна і кулінарна дипломатія СКУ та його організацій-членів є тісно пов'язаними.

Значимими напрямами діяльності надбудови є популяризація та утвердження української мови в світі. Надбудова активно відстежує її функціонування в Україні. Це можна побачити в діяльності СНР, нині неактивної, і СКВОР. СКУ просував мовне питання в Україні, коли закликав використовувати українську мову державними службовцями як єдину. Складові організації Конгресу працюють над піднесенням престижу української мови в країнах-реципієнтах і набуття нею там офіційного статусу.

[615] Відзначення 20-річчя Чорнобильської трагедії. *Офіційний сайт СКУ*. 09.06.2010. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/vidznachennya-20-richchya-chornobylskoyi-tragediyi/ (дата звернення: 06.12.2024).

Наукова, експертна та освітня дипломатія СКУ і його складових організацій сприяють налагодженню міжнародних академічних і освітніх зв'язків. Також вони допомагають розвитку освіти і науки безпосередньо в Україні. Проте, наукова дипломатія СКУ не є досить активною і результативною, оскільки на сучасному етапі згорнута діяльність СНР, яка відігравала роль координаційного центру наукового життя в діаспорі. У роботі Ради міжнародної політики вбачаємо інструментарій експертної дипломатії, який покликаний виносити актуальні питання порядку денного для України на широкий загал і привертати міжнародну увагу. СКВОР підтримує українських учителів, сприяє консолідації українського шкільництва в діаспорі, налагодженню співпраці між педагогами в Україні та діаспорі, утвердженню української мови в світі.

Політика пам'яті та включення подій історії України в світовий контекст є іншим повноцінним вектором роботи СКУ. Організація закликає міжнародну спільноту не забувати про трагедії Голодомору 1932–1933 рр., Бабиного Яру, депортацію кримських татар, Чорнобильську аварію. Щодо донесення світові інформації про Чорнобильську катастрофу значима роль належить СФУЖО. Міжнародне визнання Великого Голоду – одне із центральних питань для СКУ. Організовуються наукові, культурні та ін. події міжнародного, регіонального і національного рівнів. Варто відзначити успішність роботи СКУ щодо визнання Великого Голоду актом геноциду завдяки взаємодії з офіційними та неофіційними колами іноземних держав і міжнародних організацій.

РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІЧНИЙ, ЦИФРОВИЙ ТА СПОРТИВНИЙ ВИМІРИ ДИПЛОМАТІЇ СКУ

4.1. Форми та особливості економічної дипломатії СКУ

У Статуті, прийнятому на VI Конгресі СКВУ, було вказано, що одним із завдань надбудови є мобілізація громадської думки іноземних громадян у країнах поселення українців з метою посилення їхнього прихильного ставлення до України та її розбудови, в т. ч. економічної[616]. У брошурі, опублікованій з нагоди 50-ліття СКУ, зазначалося, що організація всіляко сприяє розбудові незалежної демократичної України, в т. ч. шляхом підтримки економічного розвитку держави. Вказувалося, що СКУ сприяв відновленню в 1992 р. і подальшому розвитку кредитного руху в Україні, а також допоміг у скасуванні в 2006 р. поправки Джексона-Веніка, що уможливило встановлення нормальних торгівельних стосунків із США[617]. Зокрема, останнє питання було вирішене завдяки низці петицій, заяв і лобіюванню в Конгресі США цієї справи представниками УККА та Українсько-американської координаційної ради[618]. Варто додати, що за словами колишнього Генерального секретаря СКУ В. Педенка, Україна стала членом СОТ завдяки сприянню провідних інституцій української діаспори[619]. Під час X Конгресу СКУ Е. Чолій вказував, що діаспора є найбільшим інвестором економіки України[620].

СКУ та його мережа уважно стежать за економічним становищем в Україні. В резолюціях Конгресів надбудови наявні постанови завдань для роботи його керівних органів, рад і комісій, які мали звертати увагу Президента, Уряд і Верховну Раду України на різні питання, в т. ч. економічні. У резолюціях VIII Конгресу бачимо, що глобальну українську спільноту хвилювали економічний стан України, відсутність достатньої кількості робочих місць для

[616] Яців А. Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців: дискусії про місію та майбутнє. С. 1381–1382.
[617] Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. С. 9.
[618] П'ятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України. С. 17.
[619] Там само.
[620] Кононенко А. Роль Світового Конгресу Українців (СКУ) в консолідації українців в постколоніальну добу. С. 46.

молоді та як наслідок виїзд молодих людей за кордон у пошуках кращих заробітків[621]. IX Конгрес закликав вище керівництво України виробити стратегію щодо міграційних угод між Україною та США, Канадою, Австралією, країнами ЄС у сфері працевлаштування, пенсійних виплат, володіння майном та ін. і залучати до участі в гуманітарних проєктах великий бізнес[622]. Річні загальні збори СКУ 2016 р. закликали просувати питання економічного розвитку держави походження шляхом сприяння залученню іноземних інвестицій та експорту українських товарів і послуг за кордон, а також заохочувати створювати українські двосторонні торгові палати в країнах проживання української діаспори[623]. XI Конгрес визначив серед завдань для роботи СКУ продовження адвокаційних зусиль у підтримці економічного розвитку історичної Батьківщини, зокрема щодо посилення співпраці з міжнародними фінансовими інституціями та залучення в Україну прямих іноземних інвестицій[624]. Відзначено, що надбудова мала сприяти створенню в країнах проживання українців торгових палат, діяльність яких включала б допомогу Україні на державному рівні, а також мала заохочувати створювати інвестиційні фонди для вкладення коштів в економіку історичної Батьківщини[625].

Меморандум про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та СКУ (2020 р.), з-поміж решти, передбачав домовленість сторін про розвиток і підтримку співробітництва в питаннях розвитку торговельно-економічних відносин України з іншими державами, залучення інвестицій в українську економіку[626]. Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль зауважував, що підтримка, яку надає СКУ, є надійним підґрунтям і дозволяє зміцнювати політичні та економічні зв'язки з іншими країнами[627].

---

[621] Резолюції, прийняті VIII Світовим Конґресом Українців, який відбувся 18–21 серпня 2003 року в Києві, Україна. *IX Світовий Конґрес Українців*. С. 16.
[622] Резолюції, прийняті IX Світовим Конгресом Українців. 20–22 серпня 2008 р. Київ, Україна. *X Світовий Конґрес Українців.* С. 15–16.
[623] Резолюції Річних загальних зборів СКУ 2016 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2016. С. 5.
[624] Резолюції XI Світового Конґресу Українців. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 36.
[625] Там само. С. 37.
[626] Уряд та Світовий Конґрес Українців підписали Меморандум про співпрацю. *Урядовий портал…*
[627] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 5.

Прояви **економічної дипломатії СКУ** простежуємо в роботі його основних структурних підрозділів із даного напряму – УСКР і EPIC. Окремі аспекти роботи СКУ, пов'язані з реалізацією ним економічної дипломатії, можна виокремити в межах діяльності його інших складових комітетів і програм. Підтримку економічного розвитку та реформ в Україні передбачала робота Представництва СКУ з підтримки зв'язків із міжнародними організаціями в Брюсселі та Представництва СКУ в Україні.

4.1.1. Діяльність Української світової кооперативної ради

О. П'ятковська відзначила, що в сучасних умовах інституційні механізми залучення фінансово-економічного потенціалу української діаспорної мережі існують лише у вигляді УСКР[628]. Її було засновано 31 жовтня 1973 р. в Торонто. Рада відразу ввійшла до структури СКВУ. У зв'язку з низкою причин (ліквідацією українською кооперації в Аргентині в 1983–1985 рр., виходом зі складу Ради кооперативної спілки «Нова Фортуна» в Англії, припиненням існування української спілки в Бразилії та торговельно-споживчих, будівельних і виробничих спілок) напрями роботи УСКР переважно пов'язані з кредитно-фінансовою сферою[629].

Питання про відродження кредитно-кооперативного руху в Україні розглядалося представниками закордонного українства ще до постання незалежної України в 1991 р.[630]. Велику роль у цих процесах відіграв Я. Скрипник[631], якого називають «хрещеним батьком» кредитних спілок в

---

[628] П'ятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України. С. 19.

[629] Там само.; Історія УСКР. *Офіційний сайт Української Світової Кооперативної Ради (УСКР)*. URL: http://www.wcuc.org.ua/about.0.html (дата звернення: 21.08.2024).

[630] Лужна Т. Роля канадських кредитових спілок у відбудові Української Держави. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Березень. С. 3.

[631] Ярослав Скрипник обіймав посаду директора Централі кредитових спілок Альберти. Вважав доцільним і корисним включення кредитових спілок діаспори в економічну розбудову України. Він радив налагоджувати партнерські зв'язки з Канадською кооперативною асоціацією (ССА), яка мала досвід роботи в схожих проєктах в інших країнах, а також допомогла б в отриманні фінансової підтримки від канадського уряду. Відіграв значну роль у створенні Національної асоціації кредитних спілок України. У 2003–2004 рр. очолював Українську світову кооперативну раду. *Див.:* Українська Світова кооперативна Рада щиросердечно вітає зі 100-літнім ювілеєм великого українця, ініціатора відродження руху кредитних спілок в Україні Ярослава Скрипника. *Офіційний сайт УСКР*. 11.09.21. URL: http://www.wcuc.org.ua/19.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=31&cHash=297b90e6d3a39d07f643065fb03e11cc (дата звернення: 21.08.2024); 11 вересня 2021 року виповнюється 100 років з дня народження великого українця, ініціатора відродження руху кредитних спілок в Україні Ярослава Скрипника. *Офіційний сайт Національної*

Україні. УСКР провела ґрунтовну роботу по відродженню кредитно-кооперативного руху в Україні. 17 серпня 1991 р. в Торонто відбулася конференція представників українських кооперацій Америки, Канади та Австралії, яка була скликана УСКР. Результатом роботи стало утворення Комісії для координації заходів по відновленню кооперативного руху в Україні (її очолив фінансовий референт УСКР і очільник кредитівки «Самопоміч» у Чикаго Б. Ватраль). Комісія мала також працювати з метою узгодження та регулювання співпраці по цьому питанню з WOCCU, CCA, ABACUS, CUNA, представниками ВРУ та зацікавленими розвитком кредитних спілок в Україні[632]. УСКР виступила ініціатором і провела конференції з питань організованої допомоги для розвитку кооперацій в Україні на теренах Канади (Едмонтон, Торонто) та США (Медісон, Вашингтон), до яких було залучено представників WOCCU і членів Президії ВРУ[633]. У 1992 р. відбулося два офіційних візити зарубіжних делегацій в Україну (до складу яких увійшли представники WOCCU, CCA і закордонного українства), які мали вивчити можливості відновлення кредитних спілок. Проведені візити не дали значних результатів, проте все ж стали каталізаторами поступового утворення перших кредитних спілок на території України. Після відвідин першої делегації (першої місії) Дніпропетровської області в лютому 1992 р., у Кривому Розі на базі профспілкової організації медпрацівників було створено кредитну спілку «Самопоміч». Під час роботи другої місії (другого приїзду делегації), на базі Товариства «Просвіта» постала кредитна спілка «Вигода» у м. Стрий Львівської області. Загалом до кінця 1992 р. в Україні де-факто існувало близько десяти кредитних спілок[634].

19 червня 1992 р. в Києві відбувся Всеукраїнський круглий стіл, активну участь у якому взяла УСКР. За результатами його роботи започатковано

асоціації кредитних спілок України. 11.09.21. URL: https://www.naksu.org/news/100-rokiv-z-dnya-narodzhennya-velykogo-ukrayinczya-yaroslava-skrypnyka/ (дата звернення: 05.02.2026); Лужна Т. Роля канадських кредитових спілок у відбудові Української Держави. С. 3.

[632] Історія УСКР. *Офіційний сайт УСКР*…

[633] Там само.

[634] 1992 рік – початок відродження кредитних спілок в Україні. *Бюлетень кредитних спілок України*. 2012. Березень-квітень. № 2(42). С. 9. URL: http://www.wcuc.org.ua/fileadmin/user_upload/1992.pdf (дата звернення: 21.08.2024).

Всеукраїнський координаційний комітет по відродженню кредитної кооперації в Україні (його очолив консультант Комісії з питань розвитку базових галузей народного господарства ВРУ П. Козинець)[635], а у вересні 1993 р. Президент України Л. Кравчук підписав Указ, який затвердив тимчасове положення про кредитні кооперативи в Україні. В 1994 р. постала НАКСУ.

У подальшому завдяки допомозі представників українських кооперативів у діаспорі, урядових програм Канади і США, в Україні було відроджено кооперативний рух[636]. Представники світового українства допомогли в лобіюванні підтримки урядом США розвитку кредитних спілок в Україні. Яскравим доказом цього є Спільна заява Президента України Л. Кучми та Президента США В. Дж. Клінтона під час зустрічі на найвищому рівні 11–12 травня 1995 р. Появі цього комюніке передував офіційний візит П. Козинця і Б. Ватраля за підтримки бізнесмена і політичного діяча К. Хайленда до Сенату, Конгресу США та Білого Дому[637].

П. Козинець відзначав значну допомогу, яку надавали представники українських кредитних спілок США та Канади, називаючи її «неоціненною» (стажування лідерів українських кредитівок в США та Канаді, робота заокеанських українських кооператорів в Україні в якості експертів, сприяння завдяки кулуарним зв'язкам – Б. Ватраль допоміг налагодити ділові контакти з Національною асоціацією кредитних спілок США, низкою інших важливих інституцій)[638]. Одним із найбільших проєктів УКРК була Програма зміцнення кредитних спілок в Україні. Проєктом керували УКРК спільно з ССА і партнерами в Україні за фінансування Канадської асоціації міжнародного розвитку (CIDA). Він мав гарні результати і презентувався як один із

---

[635] У матеріалах інтерв'ю з Петром Козинцем, опублікованого в «Бюлетені кредитних спілок України», вказується назва «Оргкомітет з відродження кредитних спілок в Україні». Вона відмінна від тієї, що зазначена в статті Ігоря Ляшка в рубриці «Історія УСКР» на офіційному сайті організації, яка і зазначена в роботі вище – Всеукраїнський координаційний комітет по відродженню кредитової кооперації в Україні». *Див.*: 1992 рік – початок відродження кредитних спілок в Україні. С. 7–8.

[636] Історія УСКР. *Офіційний сайт УСКР*...

[637] Відродження кредитних спілок в Україні. Продовження. *Бюлетень кредитних спілок України*. 2012. Травень-червень. № 3(43). С. 6–7. URL: http://www.wcuc.org.ua/fileadmin/user_upload/1992_2.pdf (дата звернення: 21.08.2024).

[638] Відродження кредитних спілок в Україні. Продовження. С. 7; Ліга Кредитних Спілок Ілиной вшанувала Богдана Ватраля. *Свобода*. 2019. Число 17. П'ятниця, 26 квітня. С. 11.

найуспішніших проєктів технічної допомоги[639]. У матеріалах VII Конгресу СКУ було відзначено, що населення України дуже мало обізнане та проінформоване про кооперативний рух, мета якого полягає в розбудові економіки. Тому в 1995 р. УСКР придбала для Товариства «Просвіта» телевізійну апаратуру, щоб завдяки телебаченню інформувати про кооперації[640].

21 жовтня 2005 р. в Києві представники ЄС, Канади, Німеччини та Польщі (держав, які брали участь у розвитку кредитних спілок в Україні) підписали Меморандум про взаєморозуміння міжнародних організацій та проєктів. Під документом підписи поставили посадовці проєкту TACIS, ССА, УКРК, Німецького проєкту підтримки фінансової діяльності на селі GTZ/DGRV, Польської Каси Крайової[641]. Метою було об'єднати зусилля всіх міжнародних організацій, які працювали в Україні, сприявши розвитку кредитних спілок і підтримці стратегічних напрямів розвитку кредитового руху[642].

На сьогодні до складу УСКР входять: НАКСУ, Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (ВАКС), Централя українських кооператив Америки (ЦУКА), УКРК, Рада українських кооператив Австралії (РУКА)[643]. УСКР надалі намагається надавати посильну допомогу для розвитку українського кооперативно-кредитного руху. Це питання представники Ради порушували під час участі у міжнародних конференціях/зборах/з'їздах, закордонних відрядженнях, зустрічах із представниками влади України тощо[644]. Підтримка та розвиток мережі кредитних спілок та інституцій в діаспорі та Україні є одним із важливих завдань СКУ, про що свідчать резолюції його XI Конгресу[645].

---

[639] Українська Кооперативна Рада Канади. *IX Світовий Конгрес Українців.* С. 219.
[640] Українська Світова Кооперативна Рада. *Сьомий Світовий Конгрес Українців.* С. 85.
[641] Меморандум про співпрацю – зміцнення кредитно-кооперативного руху в Україні. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Весна – 2006. № 1 (6). С. 27.
[642] Там само.
[643] Члени УСКР. *Офіційний сайт УСКР*. URL: http://wcuc.org.ua/members.0.html (дата звернення: 21.08.2024).
[644] Президент Української Світової Кооперативної Ради Ігор Ляшок взяв участь у Всесвітній Конференції кредитних спілок. *Офіційний сайт УСКР*. 24.07.13. URL: http://wcuc.org.ua/19.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=14&cHash=231f5c9a2e6281d715dd1561ac621dc2 (дата звернення: 21.08.2024); Президент УСКР О. Шевель взяла участь у конференції WOCCU. *Офіційний сайт УСКР*. 24.07.14. URL: http://wcuc.org.ua/19.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=18&cHash=ca33e6069af2513ba6774796a8790934 (дата звернення: 21.08.2024); Звіт Президента Української Світової Кооперативної Ради Ігоря Ляшка з 2008 року по 2013 рік. *X Світовий Конгрес Українців.* С. 113; Звіт Української Світової Кооперативної Ради за 2019 рік. *XII Світовий Конгрес Українців*. С. 175.
[645] Резолюції XI Світового Конгресу Українців. *XII Світовий Конгрес Українців*. С. 38.

Варто взяти до уваги й іншу вкрай важливу роль українських кредитних спілок у діаспорі – фінансова підтримка діяльності СКУ та його мережі[646]. В надбудові підкреслювали важливу роль кредитових спілок у розвитку громад, які завдяки їхній діяльності є сильними і мають необхідні можливості для збереження власної національної ідентичності. Президія СКУ акцентувала увагу на необхідності підтримки діяльності кредитних спілок. Як-от, жовтень 1996 р. Президія Секретаріату СКУ оголосила «Місяцем Українських Кредитових Спілок»[647]. А. Лозинський зазначав, що українські кредитові спілки в США, Канаді та Австралії нагромадили мільярди доларів і допомогли в розвитку українських громад. Він вказував, що значна частина бюджету СКУ є пожертвами українських спілок, висловлював їм вдячність за надану підтримку і підкреслював необхідність її продовження, враховуючи, що багато складових організацій надбудови в світі не були заможними[648]. Інший приклад – у 2021 р. СКУ висловлював слова подяки Кредитній спілці «Будучність», яка діє як BCU Financial, і є його довгостроковим партнером, за щедрий дар у розмірі 10 тис. доларів на розвиток проєктів надбудови. Зі сторони Кредитної спілки зазначили, що раді надати пожертву для СКУ на підтримку його численних проєктів, які є ключовими для незалежності та процвітання України, а також для розвитку світових українських спільнот[649].

У різних каденціях Проводу СКУ результативність роботи УСКР була відмінною, що бачимо з матеріалів Конгресів. У книзі VIII Конгресу йшлося, що УСКР провела мінімальну працю в своїй ділянці роботи і в подальшому її треба активізувати[650].

---

[646] Звіт Генерального секретаря Світового Конґресу Українців з діяльности від 5 грудня 1998 року до 18 серпня 2003 (Проміжок часу між VII і VIII Конґресами СКУ). *VIII Конґрес СКУ*. С. 65.

[647] Звернення Президії Секретаріяту СКУ «Наша сила в нас самих». *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Осінь 1996. Ч. 7. С. 1.

[648] Лозинський А. Велика подяка українським фінансовим установам! *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2004/2005. № 2 (3). С. 13.

[649] СКУ дякує Кредитній спілці «Будучність» за тривалу підтримку. *Офіційний сайт СКУ*. 12.07.2024. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-dyaku%d1%94-kreditnij-spilczi-buduchnist-za-trivalu-pidtrimku/ (дата звернення: 11.11.2024).

[650] Звіт Генерального секретаря Світового Конґресу Українців з діяльности від 5 грудня 1998 року до 18 серпня 2003 (Проміжок часу між VII і VIII Конґресами СКУ). *VIII Конґрес СКУ*. С. 64.

Хоча в Україні, основним проявом співпраці держави та світового українства в економічному руслі залишається кооперативний рух, це може бути не єдиним варіантом. Аналізуючи досвід зарубіжних держав щодо використання фінансово-економічного потенціалу власних діаспор, О. П'ятковська відзначила низку способів такої взаємодії в інших формах: використання трансфертів мігрантів у формі інвестиційного капіталу, закордонних депозитних рахунків діаспори; пайові фонди діаспори; облігації діаспори[651]. На жаль, Україна не використовує ці механізми для ефективного застосування можливостей своєї діаспори, в українському законодавстві все ще відсутні чіткі приписи щодо шляхів співпраці із закордонними українцями, зокрема в фінансово-економічній сфері. Виходячи з цього, дослідниця рекомендує: створити спільну комісію з представників закордонних українців і провідних українських економістів з метою розробки інвестиційних проєктів і механізмів залучення іноземних інвестицій в Україну; розповсюджувати через закордонні українські представництва і українські зарубіжні громадські організації інформаційні матеріали про економічний і науково-технічний потенціал України; вдосконалити законодавство задля залучення фінансового капіталу закордонних українців та ін.[652]. Можемо зробити припущення, що в зв'язку з розробкою нової Стратегії співпраці із закордонним українством, над якою працює МЗС України, а також застосуванням можливостей світової української спільноти в процесі відбудови України після завершення російської агресії, буде зроблено певні кроки, які інтенсифікують фінансово-економічну співпрацю України та її діаспори.

4.1.2. Діяльність Комітету з питань економічного розвитку України та інвестицій

У матеріалах XI Конгресу СКУ читаємо, що Президент організації Е. Чолій сприяв створенню при організації в 2016 р. Комітету підтримки

[651] П'ятковська О. Фінансово-економічні перспективи співпраці України та діаспори. С. 19–20.
[652] Там само. С. 22.

економічного розвитку України[653]. В подальших матеріалах, зокрема XII Конгресу та різного роду відомостях на офіційних ресурсах надбудови, зустрічається дещо розширена назва – Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій (EPIC).

EPIC фокусує свою діяльність з метою сприяння представлення економічних та інвестиційних можливостей України і залучення представників діаспори до її економічного розвитку, поширює інформацію серед зацікавленої зарубіжної спільноти про економічні реформи в Україні, співпрацює з українськими органами влади і різними міжнародними організаціями[654]. Комітет сприяв демонстрації іміджу України як країни для інвестування перед іноземною аудиторією, що є ще одним із проявів економічної дипломатії СКУ. EPIC надавав можливості закордонним українцям як підприємцям та інвесторам налагоджувати зв'язки і сприяти економічному зростанню України, зміцнював їхню роль як стратегічних агентів трансформації та змін заради України[655].

У межах заходів до 50-ліття СКУ (серпень 2017 р.) пройшов Інавгураційний економічний форум у Києві, організований силами EPIC та за співпраці з Американською торговельною палатою в Україні та Канадсько-українською торговою палатою. Подія згуртувала українських урядовців, представників бізнесу та 125 делегатів від СКУ із 27 країн світу. Можливості співпраці між Україною та закордонним українством було обговорено в межах двох панельних дискусій: «Просування українського експорту і торгова репрезентація на ключових ринках» й «Залучення іноземних інвестицій в Україну»[656].

25 жовтня 2018 р. у Швейцарії відбувся економічний круглий стіл із питань трансформування, торгівлі та інвестицій. У його ході проаналізували реформи

---

[653] Звіт Президента Світового Конґресу Українців Евгена Чолія від 23 серпня 2013 р. до 21 листопада 2018 р. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 56.

[654] Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 142.

[655] Річний звіт 2021. Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій/Economic Prosperity and Investment Committee (EPIC). *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 93.

[656] Звіт Світової комісії з відзначення 50-ліття заснування Світового Конґресу Українців. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 134; СКУ провів Річні загальні збори в Києві. *Свобода*. 2017. Число 38. П'ятниця, 22 вересня 2017. С. 9, 12.

українського уряду за останні чотири роки й висвітлили, які торгівельні та інвестиційні можливості Україна пропонує швейцарським інвесторам. Подія пройшла завдяки взаємодії Українського товариства у Швейцарії, EPIC і Спільної комерційної палати Швейцарії та була проведена провідною швейцарською юридичною компанією «Froriep Legal»[657].

У 2019 р. EPIC за співпраці з IHK Region Stuttgart та AHK Ukraine був одним із організаторів форумів в Штутгарті для представників німецьких кампаній, зацікавлених в інвестиціях в Україні. Економічний потенціал України представляли Надзвичайний і Повноважний Посол України у ФРН А. Мельник, Голова Правління Німецько-української промислово-торговельної палати А. Маркус, засновниця і головна виконавча директорка Horizon Capital, очільниця EPIC О. Кошарна та представниця UkraineInvest О. Сивак. Інтерес серед учасників форуму викликав ІТ-сектор України. О. Кошарна, опираючись на власний досвід, вела мову про позитивний хід реформ і можливості інвестування в Україні[658].

У липні 2019 р. СКУ був партнером багатоформатної платформи для приватного сектора «Український дім» у Торонто, серед цілей якого було проведення дискусій для просування економічного, інвестиційного і культурного потенціалу України. У його межах було організовано показ мод українських дизайнерів[659].

Підтримка економічного розвитку України та залучення інвестицій є одним із наскрізних завдань Меморандуму про співпрацю із UkraineInvest (2020 р.), який передбачає: розвиток сучасної інфраструктури ринків капіталу в Україні; сприяння створенню орієнтованих на Україну бізнес-асоціацій і торгово-промислових палат у всьому світі з метою активізації економічного розвитку та господарської діяльності; встановлення та активізацію мережі знань

[657] Економічний круглий стіл у Швайцарії проаналізував реформи українського уряду. *Свобода*. 23 листопада 2018 року. Число 47. С. 5.
[658] Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій. *XII Світовий Конгрес Українців.* С. 143–144; Звіт Комітету з економічного розвитку та інвестицій України. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року.* С. 103.
[659] Звіт Комітету з економічного розвитку та інвестицій України. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 6–8 вересня 2019 року*. С. 103.

української діаспори для цілей забезпечення цінних міжнародних зв'язків, надання доступу до нових ідей та навичок в економічній, бізнес- та інвестиційній сферах[660]. Виконавчий директор Офісу із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest С. Цівкач зазначав, що укладення цього Меморандуму активізує популяризацію України в світі та просуватиме позитивний інвестиційний імідж держави[661].

Варто зазначити, що залучення інвестицій в українську економіку обговорюється під час робочих зустрічей високопосадовців України з керівництвом СКУ, участі представників надбудови або членів її мережі в різного роду заходах тощо. У 2015 р. в межах проєкту «Український інвестиційний діалог», і за підтримки Київської обласної державної адміністрації, відбулася міжнародна конференція «Інвестиції в альтернативну енергетику та енергоефективність». Участь у заході взяли представники бізнесу та інвестори із 12 країн світу, серед гостей були президент ЕКУ Я. Хортяні, президент Іспано-української торгово-промислової палати М. Петруняк, президент СКУМО М. Гочак[662]. У ході робочої зустрічі зі СКУ, яка відбулася в 2021 р., Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль зазначив: «Українці за кордоном – це рушійна сила для популяризації нашої країни у світі. Усі ми маємо спільну мету: Україна повинна стати регіональним лідером в частині політичного та економічного розвитку»[663].

Керівництво СКУ і Комітет намагаються просувати інвестиційний потенціал України в межах спеціальних подій. Зокрема, під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі в 2018 р. Е. Чолій зустрічався з високопосадовцями і наголошував на позитивних змінах в Україні та

---

[660] Річний звіт Світового Конгресу Українців – 2021. С. 8.

[661] UkraineInvest та Світовий Конгрес Українців підписали Меморандум про співпрацю. *UkraineInvest*. URL: https://surl.li/qtnzbh (дата звернення: 05.02.2026).

[662] Інвестиційний потенціал Київщини обговорили на міжнародній конференції. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 26 травня 2015. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/248188910 (дата звернення: 05.02.2026).

[663] Прем'єр-міністр та представники Світового конгресу українців обговорили залучення інвестицій в Україну. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 25 серпня 2021. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-ta-predstavniki-svitovogo-kongresu-ukrayinciv-obgovorili-zaluchennya-investicij-v-ukrayinu (дата звернення: 05.02.2026).

можливостях для розвитку бізнесу[664]. EPIC виступав партнером проєкту «Український Дім» у Давосі. Він працював завдяки співпраці Української асоціації венчурного та приватного капіталу (UVCA), Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), Фонду Віктора Пінчука, Horizon Capital і підтримці спонсорів[665].

У 2020 р. під час 13-го форуму «Європа – Україна», який щорічно відбувається в польському Ряшеві, багато питань стосувалися модернізації і розвитку економічного потенціалу України. Представники Комітету виступили партнерами і модераторами однієї з панельних дискусій. Окремо було організовано експертне обговорення можливостей залучення української діаспори до процесів економічного розвитку України[666].

У липні 2021 р. в Литві відбулася Ukraine Reform Conference (четверта міжнародна Конференція з питань реформ в Україні), де голова EPIC О. Кошарна модерувала дискусію про реформи в Україні й наголошувала на тому, що зростання інвестицій в економіку держави можливе за умов політичної волі, довіри, прозорості та верховенства права[667]. Того ж року в серпні, під час зустрічі Прем'єр-міністра України Д. Шмигаля з Генеральним директором Конфедерації європейського бізнесу М. Бейрером і представниками європейських компаній, директор EPIC Н. Немилівська наголосила, що СКУ готовий співпрацювати з бізнесом і бізнес-асоціаціями по всьому світі для підтримки України та її економічного розвитку[668].

У 2021 р. EPIC спільно з IOM Ukraine, UkraineInvest та Канадсько-українською торговою палатою ініціював серію вебінарів про економічну взаємодію діаспори та України. Онлайн-проєкт отримав назву «DiasporaAid: Можливості залучення діаспори та мігрантів для сприяння економічному розвитку України». Теми, які виносилися до широкого загалу, стосувалися ролі

---

[664] Президент СКУ просував інвестиційний потенціал України в рамках Всесвітнього економічного форуму в Давосі. *Офіційний сайт СКУ*. 31.01.2018. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/prezydent-sku-prosuvav-investyczijnyj-potenczial-ukrayiny-v-ramkah-vsesvitnogo-ekonomichnogo-forumu-v-davosi/ (дата звернення: 12.03.2024).

[665] Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій. *XII Світовий Конгрес Українців.* С. 142.

[666] Там само.

[667] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 8.

[668] Там само.

мігрантів і діаспори в зміцненні малого та середнього підприємництва й місцевого розвитку в Україні, пандемії COVID-19 як можливості посилити взаємодію діаспори і мігрантів з України та ін.[669]. 29 червня 2021 р. пройшов перший вебінар на тему «Інвестиції діаспори і мігрантів в Україну». Його модератором була директор EPIC Н. Немилівська. Серед учасників – представники Канадсько-української торгової палати, МОМ із різних країн та ін. Важливо, що під час цього заходу було висвітлено досвід інших діаспор, аби зрозуміти, що можна використати, підлаштувати чи адаптувати для контексту України. Були розглянуті методи того, яким чином грошові перекази від української діаспори та мігрантів можуть бути оптимізовані для економічного розвитку України. Виконавчий директор UkraineInvest С. Цівкач акцентував увагу на тому, що: «підвищення обізнаності на світовому рівні про Україну, її інвестиційний та економічний потенціал буде успішним завдяки спільним зусиллям та синергії із представниками української діаспори»[670]. 20 серпня 2021 р. було організовано другий вебінар із вищезазначеної тематичної серії, який модерувала співробітниця з питань міграції та розвитку МОМ в Україні К. Арданян. Тема зустрічі: «Роль мігрантів і діаспори в зміцненні малого і середнього підприємництва та місцевого розвитку в Україні». Участь у заході взяли українські урядовці, експерти з МОМ, представники СКУ тощо. Вкотре було розглянуто успішні зарубіжні практики та поточний український досвід[671]. Таким чином, заходи з цього циклу стали синергією експертної та економічної дипломатій СКУ, які сприяли пошуку кращих механізмів поліпшення інвестиційного іміджу України та шляхів співпраці між закордонними українцями та історичною Батьківщиною.

У травні того ж року EPIC ініціював створення робочої групи DEEG. До складу засновників ввійшли, крім самого Комітету, Представництво МОМ в

[669] Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій/Economic Prosperity and Investment Committee (EPIC). *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 95.
[670] Цит. за: Ключові моменти першого вебінару DiasporaAid. *Офіційний сайт СКУ*. 02.07.2024. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/klyuchovi-momenti-pershogo-vebinaru-diasporaaid/ (дата звернення: 11.11.2024).
[671] Підсумки другого вебінару DiasporaAid. *Офіційний сайт СКУ*. 1 вересня 2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/25969/ (дата звернення: 11.11.2024).

Україні, UkraineInvest та Канадсько-українська торгова палата. DEEG має підкомітети: Diaspora Investment, Diaspora SME and Local Economic Development, Diaspora Economic Communications and Outreach, Diaspora Smart Economic Policies[672].

Президент СКУ, як глобальний лідер світового українства, на рівні власної діяльності (офіційних зустрічей, виступів перед ЗМІ та ін.) займався просуванням економічного потенціалу України серед українських громад зарубіжжя та іноземців. Зокрема, така робота проводиться під час закордонних відряджень і поїздок до різних країн світу шляхом зустрічей з представниками політикуму, підприємницьких кіл та ін.[673]. 29 жовтня 2018 р. Е. Чолій, у межах поїздки до ПАР, виступив на семінарі Торгово-промислової палати на тему «Провадження бізнесу в Україні», закликав до інвестицій в Україну та посилення з нею торговельних зв'язків[674]. 30 жовтня того ж року керівник надбудови зустрівся з парламентарями ПАР і закликав їх змінювати відносини з Україною, в т. ч. економічну і торгівельну співпрацю[675]. В листопаді 2020 р. відбулася зустріч Президента СКУ П. Ґрода, за участі Е. Чолія, з Прем'єр-міністром України В. Гройсманом. Під час зібрання Е. Чолій вказав, що СКУ переконуватиме західний світ в тому, що Україна цікава для інвесторів[676]. 14 грудня 2021 р. П. Ґрод виступив на Другому щорічному форумі UkraineInvest «MAKE in UA» у межах круглого столу «Бізнес-дипломатія: Україна у світі». Учасники події дискутували про питання залученості інвестицій у виробничий сектор України та бізнес-дипломатії – комунікації між державою, бізнесом і експертами з метою просування інвестиційного іміджу України[677].

---

[672] Комітет з питань економічного розвитку України та інвестицій/Economic Prosperity and Investment Committee (EPIC). *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні*. С. 94

[673] Звіт Президента Світового Конгресу Українців Евгена Чолія від 23 серпня 2013 р. до 21 листопада 2018 р. *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 48–54.

[674] Президент СКУ відвідав Південно-Африканську Республіку. *Свобода*. 24 листопада 2018 року. Число 47. С. 5.

[675] Там само. С. 5, 14.

[676] Світовий конгрес українців відданий справі підтримки України, – новий президент СКУ на зустрічі з Главою Уряду. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 27 листопада 2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/svitovij-kongres-ukrayinciv-viddanij-spravi-pidtrimki-ukrayini-novij-prezident-sku-na-zustrichi-z-glavoyu-uryadu (дата звернення: 05.02.2026).

[677] Павло Ґрод: Наша мета возз'єднати 65 мільйонів українців. *Офіційний сайт СКУ*. 15.12.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/pavlo-grod-nasha-meta-vozzyednaty-65-miljoniv-ukrayincziv/ (дата звернення: 11.11.2024).

Лідер Конгресу вів мову про два ключові аспекти, які сприятимуть інвестиціям в Україну: грошові перекази українців за кордоном в економіку країни та інтеграція закордонного українства у розвиток держави через множинне громадянство. Апелюючи до успішного європейського і світового досвіду запровадження множинного громадянства, П. Ґрод підкреслював ефективність взаємодії країни походження та її діаспори задля розвитку економіки, науки, мистецтва, охорони здоров'я тощо. Він наголошував: «Тож наша мета – знову поєднати 65 мільйонів українців. Один із ключових аспектів – дозволити запросити цих українців повернутися, отримати громадянство та зміцнити економіку України»[678].

Узагальнюючи, зазначимо, що метою економічної дипломатії СКУ є підтримка та розбудова України як економічно сильної держави з високим рівнем інвестиційної привабливості серед зарубіжної аудиторії. Робота Світового конгресу для досягнення цієї мети є системною і продуктивною[679]. УСКР доклала чималих зусиль для відродження кредитно-кооперативного руху в Україні та продовжує підтримувати ці процеси. Поруч із цим, питання механізмів залучення економічних можливостей закордонних українців є завданням для України, над яким ще варто багато детально працювати. ЕРІС пропагує економічну привабливість України завдяки долученню до різних міжнародних подій та шляхом вивчення можливостей економічної взаємодії історичної Батьківщини та українства зарубіжжя.

4.2. Цифрова дипломатія як інструмент інформаційної діяльності СКУ

Цифрова дипломатія займає важливе місце в процесах переходу України до світових стандартів публічної дипломатії, а міжнародна практика використання цифрових технологій в роботі дипломатичних установ свідчить про її ефективність у зовнішній політиці та обстоюванні інтересів держави[680].

[678] Павло Ґрод: Наша мета возз'єднати 65 мільйонів українців…
[679] Мартинюк Н. Економічна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України (1991–2021 рр.). *Copernicus. Political and Legal Studies*. 2024. Vol. 3. Issue 3. С. 53.
[680] Корнійчук Л., Рибченко А. Цифрова дипломатія. *Публічна дипломатія* : навчальний посібник. Київ ; Острог : Горобець, 2021. С. 166.

Завдяки використанню соціальних мереж можна оперативно поширювати актуальні новини про міжнародні відносини і світову політику. Цифрові технології також допомагають спрощувати дипломатичні переговори, крім того, медійні платформи сприяють формуванню уявлень про країну[681].

Цифрова дипломатія СКУ спрямована на підтримку контактів із Україною, формування її образу на міжнародній арені, популяризацію національних цінностей та надбань, поширення відомостей як про події на історичній Батьківщині серед іноземної аудиторії, так і про власну діяльність.

Головними вимірами роботи в цьому руслі є використання різних віртуальних медійних майданчиків і можливостей соціальних мереж із метою: інформування міжнародної спільноти про події в Україні; протидії дезінформації (в т. ч. шляхом публікації та поширення відомостей про «привласнення» української національної історико-культурної спадщини); забезпечення підтримки організації і проведення глобальних Інтернет-акцій Конгресу; підвищення впізнаваності української історії, культури та мови.

СКУ, як міжнародній неурядовій організації, важливо презентувати власну діяльність. Офіційний сайт надбудови було вирішено започаткувати ще на початку 2000 р. За його функціонуванням стежили працівники канцелярії Конгресу за допомогою П. Лопати[682]. Пізніше виникли труднощі з доменом ukrainianworldcongress.org, який було успішно повернуто для СКУ Всесвітньою організацією інтелектуальної власності завдяки А. Лозинському, його Першому заступнику Е. Чолію та колишньому голові КУМО А. Бігуну. У листопаді 2004 р. роботу над сайтом організації поновили. Старий вебсайт замінили на новий. Відповідальною за роботу з вебресурсом було призначено Л. Корунець[683]. Матеріали подавалися українською та англійською мовами. Інтернет-сторінка СКУ висвітлювала найголовніші віхи його діяльності, там само публікувалися повідомлення для преси, звернення та заяви. Загалом доступними для перегляду

[681] Там само. С. 169–171.
[682] Звіт Генерального секретаря Світового Конґресу Українців з діяльности від 5 грудня 1998 року до 18 серпня 2003 (Проміжок часу між VII і VIII Конґресами СКУ). *VIII Конґрес СКУ*. С. 63.
[683] Звіт діяльности Генерального секретаря (21 серпня 2003 р. – 19 серпня 2008 р.). *IX Світовий Конґрес Українців.* С. 93.

були такі тематичні рубрики: «Про СКУ», «Члени СКУ», «Ради і Комісії», «Обіжники», «Бюлетені», «Повідомлення до преси», «Заяви та звернення», «Що нового?», «Голодомор в Україні 1932–1933 років», «Адреса СКУ (Нам пишуть)», «Новини з українських громад світу» та ін.[684].

На початку 2000-х рр. Конгрес посилював свої позиції на світовій арені, тривали процеси налагодження кращої комунікації між західною і східною діаспорою. Саме тому наявність власного сайту, його двомовність і актуальне наповнення, сприяли показу роботи надбудови як міжнародної неурядової організації перед українськими громадами в світі та іноземною аудиторією. Крім того, окремі матеріали сприяли поширенню знань про історію України. Зокрема, в рубриці про Великий Голод в Україні було подано інформацію про підготовку вшанування 75-ої річниці цієї трагедії в різних країнах світу, були наявні відомості про те, які зарубіжні парламенти визнали Голодомор, розміщувалися матеріали для шкіл із цієї тематики[685].

На сьогодні сайт надбудови успішно функціонує українською, англійською та іспанською (з 2025 р.) мовами, систематично оновлюється, має низку рубрик, окремі з яких розповідають про стан подій в Україні, її міжнародне життя, проблеми та досягнення (#UkraineNews, #UAtoEU та ін.). Існує можливість підписатися на розсилання новин електронного інформаційного дайджесту надбудови. СКУ має сторінки в соціальних мережах, різних віртуальних медійних платформах[686] і використовує їх для інформування про Україну, пам'ятні дати її історії, особливості культури, здійснення політичної адвокації та ін. Там проводяться різні масштабні Інтернет-флешмоби та акції. Важливо, що інформація подається не лише українською мовою, але й

[684] Звіт діяльности Генерального секретаря (21 серпня 2003 р. – 19 серпня 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців.* С. 93.
[685] Там само.
[686] Соціальні мережі та медійні платформи СКУ:

- Офіційний сайт: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/
- Facebook: https://www.facebook.com/UkrainianWorldCongress
- Instagram: https://www.instagram.com/uwcongress/
- Twitter: https://twitter.com/UWCongress (нині – мережа X: https://x.com/UWCongress)
- YouTube: https://www.youtube.com/user/UkrWorldCongress/videos

іноземними, переважно англійською. Це робить опубліковані дописи доступними для розуміння ширшому колу читачів, зокрема зарубіжній аудиторії.

Більшість із організацій-членів мережі СКУ теж мають власні сторінки/групи/онлайн-спільноти в соціальних мережах. Публікація новин про Україну сприяє поліпшенню її впізнаваності на міжнародній арені та формуванню поглядів неукраїнської аудиторії на події в Україні, особливо ті, що стосуються сьогодення. Аналіз розміщеної на цих сторінках інформації про проведені українськими громадами заходи показує, що до них долучаються не лише українські дипломати, але і представники дипломатичної служби країн-реципієнтів, а також громадяни тих держав[687].

Проте ці процеси не позбавлені недоліків. В 2018 р. О. Гусак проаналізувала 155 спільнот українських громад у мережі Facebook. Було відзначено, що значна частина сторінок (42%) є закритими, а відтак не можуть бути ефективним інструментом для поширення проукраїнських наративів серед громадян інших країн[688]. Також було виокремлено кілька недоліків: на сторінках відкритих спільнот (їх було проаналізовано 90) інформація про Україну носить нейтральний або позитивний характер і не завжди публікується регулярно; інколи публікується негативна інформація про країну походження; іноземною мовою подають інформацію 31% діаспорних об'єднань[689]. В результаті було зроблено висновок, що невелика частина українських громад за кордоном робить вагомий внесок у боротьбу з інформаційними маніпулятивними атаками проти України на міжнародному полі[690].

Пандемія COVID-19 спричинила масовий перехід у віртуальну реальність. Зі зменшенням захворюваності й пошуком шляхів боротьби з нею, діяльність різних організацій перейшла в змішаний формат (наживо та онлайн), що

---

[687] Мартинюк Н. Цифрова дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України та її популяризації в світі. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини* : збірка матеріалів V Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні». Вип. 8 / за ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. С. 181.

[688] Гусак О. О. Роль української діаспори у протидії інформаційним маніпулятивним технологіям противника на міжнародній арені в умовах гібридної війни. *Обрії друкарства*. 2018. № 1 (6). С. 124.

[689] Там само. С. 124–125.

[690] Там само. С. 125.

пояснювалося позитивними можливостями застосування онлайн-інструментів. Саме тому цифрова дипломатія СКУ в цей час стала платформою для посилення його роботи в інших напрямах. Приміром можна пригадати реалізацію проєкту віртуальних таборів, коли впродовж двох тижнів діти з числа представників діаспори (з різних міст Канади та США) щоденно зустрічалися з українськими громадськими активістами, зірками бізнесу, журналістики, культури та спорту. Запрошені поважні гості розповідали про свої улюблені місця в Україні. Відеозаписи цих зустрічей були збережені на інформаційних ресурсах СКУ та поширені серед українських громад у світі[691].

Технології відеозв'язку й відеотрансляції часто використовуються представниками Проводу СКУ та його мережі для участі в різноманітних заходах і публічних виступів. Можливості цифрових інструментів є корисними в інформаційній діяльності СКУ, яка має кілька напрямів: інформування про події в Україні та життя українських громад; протидія пропаганді та дезінформації; створення позитивного іміджу/бренду України на міжнародній арені; ознайомлення діячів в Україні, українців зарубіжжя, іноземних урядів і лідерів думок про діяльність надбудови з метою посилення її ролі як міжнародної неурядової організації.

Поширення новин про Україну та українців у світі є одним із першочергових завдань СКУ. Відповідальною за інформаційну діяльність надбудови певний час була Світова рада засобів масової інформації. Основними засобами передавання звісток були пресові повідомлення, офіційні вебсторінки СКУ і його проєктів, сторінки в соціальних мережах і дворічні бюлетені. Ці канали використовувалися для висвітлення тем, що стосувалися підтримки реформ в Україні, сприяння євроінтеграційному та євроатлантичному курсам держави, боротьби з дезінформацією, «перевідкриття» світом України тощо[692]. У

[691] Робоча група СКУ з підтримки українських громад під час пандемії коронавірусу. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 52–53.
[692] Звіт Світової Ради засобів масової інформації (за період від вересня 2013 р. до листопада 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 187.

контексті останнього йшлося про формування позитивного іміджу держави та розвінчування стереотипів про українську історію та культуру.

На річних зборах СКУ в Берліні у вересні 2019 р. було створено Медійну раду. У червні 2020 р. головою підрозділу було призначено Ю. Клюфаса[693]. Мета Ради – підсилення мережі українських ЗМІ та віртуальної інформаційної платформи для висвітлення матеріалів про українські громади в світі, діяльність СКУ і його мережі[694]. Медійна рада вітала розробку проєкту серії відео про видатних українців – циклу авторських програм С. Фоменка про знаних українських діячів сучасності в Україні та за кордоном із різних галузей (мистецтва, науки, спорту, бізнесу, медицини тощо)[695].

Інструментом цифрової дипломатії СКУ також можна вважати глобальний віртуальний форум «Єднаємось Україною», який був вперше проведений Конгресом у жовтні 2020 р. Подія мала власну українсько- та англомовну Інтернет-сторінку[696]. Перший віртуальний форум об'єднав понад чверть мільйона глядачів в Україні та світі[697]. Крім того, що подія пройшла онлайн, її показували в прямому ефірі телеканалів UA:Культура та UA:Перший. Під час віртуального зібрання йшлося про культурну дипломатію, покращення міжнародного образу держави, шкільництво, молодіжні організації, допомогу Україні, а також в загальному масштабі – чинники і питання, які найбільше гуртують українську світову спільноту: мову, культуру, історію, протидію агресору та ін.[698].

---

[693] Звіт Міжнародної Медійної Ради СКУ. 2019–2020. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 148.
[694] Звіт Міжнародної Медійної Ради СКУ. 2020–2021. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 89.
[695] Звіт Міжнародної Медійної Ради СКУ. 2019–2020. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 148.
[696] Єднаймось Україною. United by Ukraine: офіційна Інтернет-сторінка. URL: https://www.unitedbyukraine.com/ua (дата звернення: 26.12.2024).
[697] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 16.
[698] Світовий Конґрес Українців провів Перший віртуальний форум «Єднаймось Україною». *Український погляд*. 21.10.2020. URL: https://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-proviv-pershyj-virtualnyj-forum-yednayemos-ukrayinoyu.html (дата звернення: 11.11.2024); Світовий Конґрес Українців провів перший віртуальний форум «Єднаємось Україною». *Свобода*. 29 жовтня 2020. URL: https://surl.li/ilmnho (дата звернення: 07.02.2026); Форум Світового конгресу українців «Єднаємось Україною». *Centre Anne de Kyiv*. URL: https://annedekyiv.org/events/translyaciya-forumu-svitovogo-kongresu-ukra%D1%97nciv-yednayemos-ukra%D1%97noyu-na-suspilnomu/ (дата звернення: 07.02.2026).

У серпні 2021 р. відбувся другий форум, який також згортував чисельну аудиторію зі багатьох країн світу. Під час цих заходів глядачів було ознайомлено з роллю і напрямами роботи СКУ й українських закордонних організацій у процесах відновлення незалежності України[699]. Серед учасників форуму були представники українства різних поколінь із шести континентів, відомі особистості, правозахисники та публічні дипломати[700]. Загалом до ефірів «Єднаймось Україною» у 2020 р. і 2021 р. долучилася майже мільйонна аудиторія[701].

Отже, цифрова дипломатія займає важливе місце в діяльності Конгресу і виступає чинником підтримки України та поширення знань про неї серед світової спільноти. Таким чином, СКУ напрацював цілісний механізм, який забезпечує його інформаційну діяльність і уможливлює сприяння формуванню позитивного іміджу історичної Батьківщини в світі.

4.3. Спортивна дипломатія СКУ: діяльність Світової комісії спорту

Метою **спортивної дипломатії СКУ** є всебічне сприяння розбудові українського спорту в Україні та країнах-реципієнтах і поширення знань про успіхи українських спортсменів серед зарубіжної аудиторії. До цього також можна віднести підтримку національних команд України під участі в міжнародних змаганнях і адвокатування українських інтересів у спортивній галузі на рівні світової спільноти. Крім того, популяризація спорту серед українських громад і сприяння проведення спортивних змагань і турнірів між ними та іноземцями також є однією із форм спортивної дипломатії надбудови[702].

За питання спорту та промоцію здорового способу життя в структурі СКУ відповідає Світова комісія спорту. Для того, щоб простежити спортивну дипломатію в роботі цього підрозділу, варто розглянути основні віхи його становлення та напрями діяльності.

---

[699] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 16.
[700] Віртуальний форум СКУ. *Свобода*. 3 вересня 2021 року. Число 36. С. 2.
[701] Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. С. 16.
[702] Мартинюк Н. Спортивна дипломатія Світового конгресу українців (1991–2021 роки). *Україна дипломатична*. 2025. Вип. 26. С. 822.

У час перебування України в складі Радянського Союзу, світова українська громада намагалася вибороти право для історичної Батьківщини брати самостійну участь в Олімпійських іграх. З такими зверненнями до МОК неодноразово зверталися УСЦАК, Український олімпійський комітет (УОК, США), СКВУ та ін.[703]. Під час V Конгресу СКВУ (1988 р.) В. Соколик зазначав: «Як би так змагуни з України представляли Україну, то не раз світ чув б український гімн і бачив український прапор. Коментатори радіа та телевізії говорили б про українського змагуна. Преса писала б про осяги України. […] Сьогодні нам треба культивувати спорт в нашій громаді, бо спорт виробляє характер, спорт притягає молодь і спорт єднає народ. Сьогодні нам треба поправляти світову мідію, що українські спортовці – це не росіяни. Сьогодні нам треба вложити нові сили, робити нові старання, щоб здійснити мрію української самостійної участи в Олімпіаді»[704].

З метою координації зусиль у цьому напрямі в грудні 1989 р. Президія СКВУ створила Олімпійську комісію, яку очолив В. Соколик[705]. Її ціль полягала в поширенні ідеї самостійної участі України в міжнародному спортивному житті[706]. В. Соколик пригадував, що головні форми роботи для досягнення цієї мети мали «паперовий характер»: написання листів до спортивних установ, пресові повідомлення, інтерв'ю, статті, листи до редакцій газет, зокрема з метою виправлення неточностей в публікаціях[707]. У 1990 р. напередодні Світового чемпіонату по футболу від Президента СКВУ було надіслано лист до президента Міжнародної федерації футбольних асоціацій (ФІФА/FIFA) щодо самостійної

[703] Звіт Олімпійської Комісії Світового Конгресу Вільних Українців за час від грудня 1989 до вересня 1993. *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У*. С. 1. [С. 113 у загальному збірнику звітів. Без нумерації за порядковим рахунком]; Letter from the President of the World Congress of Free Ukrainians Peter Savaryn to His Excellency President of the International Olympic Committee Dr Juan Antonio Samaranch. 13 Feb 88. *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада)*. 1 арк. (копія).

[704] Доповідь Всеволода Соколика на П'ятому Світовому Конгресі Вільних Українців (1988 р.) на тему «Україна на світовій спортовій арені» (машинопис). *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада).* Арк. 9–10.

[705] Звіт Олімпійської Комісії Світового Конгресу Вільних Українців за час від грудня 1989 до вересня 1993. *Звіти. VI Конгрес С.К.В.У.* С. 1.

[706] Звіт Спортової Комісії: 1993–1998. *Сьомий Світовий Конгрес Українців. Частина І-ша. 2–6 грудня 1998 року*. *Westin-Harbour Hotel, Toronto.* С. 57; Соколик В. За незалежний український спорт. *Гомін України*. 1990. 16 травня. С. 16. (вирізка з газети). *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада).* 1 арк.

[707] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Всеволодом Соколиком, Головою Олімпійської Комісії при СКВУ (1989–1993), Головою Спортової Комісії СКУ (1993–1998) від 27.02.2025. *Архів НДЦ ІДУД НаУОА*. Арк. 2.

участі України в цьому престижному змаганні[708]. Водночас було розіслано листи до українських крайових надбудов із проханнями звертатися до національних футбольних асоціацій і до FIFA в цій справі[709].

Проголошення незалежності України стало поштовхом до пожвавлення зацікавленості українським спортом і уможливило для Олімпійської комісії СКВУ розширити форми власної праці. Серед преси було поширено інформацію про здобутки українських спортсменів, налагоджувалися контакти для співпраці з Україною[710]. В. Соколик пригадував, що спочатку були зв'язки на рівні комунікації з «однодумцями», зокрема з «Українською спортивною асоціацією» із Львова. Він зазначав, що перші контакти з офіційними чиновниками були в Монреалі в грудні 1991 р., а на початку 1992 р. встановилися зв'язки з НОК України[711].

18 лютого 1992 р. напередодні нарад МОКу, на якій мали прийняти рішення щодо участі України в Олімпійських іграх і безпосередньо членства в МОК, президенту НОК України В. Борзову було відправлено листа, де висловлювалося побажання, щоб він обстоював самостійну участь держави в цих змаганнях високого рівня. Було відзначено, що якщо українська делегація займе таку позицію, то діаспора буде надавати сприяння у відродженні українського спорту. Літні Олімпійській ігри 1992 р. мали відбутися в Барселоні (Іспанія). НОК України було запропоновано підготувати спеціальне видання англійською мовою про історію українських олімпійців, яке розробить Олімпійський Комітет СКВУ. За фінансування СКВУ та УСЦАК було реалізовано цю ідею, п'ять тисяч примірників видання роздали представникам преси в Барселоні[712]. Хоча Україна ще не виступала як самостійна держава під час цих змагань, але розповсюджені

[708] Letter of the President of the World Congress of Free Ukrainians (the WCFU) and the Secretary general of the WCFU Wasyl Veryha to the President of the Federation Internationale de Football Association Dr. Joao Havelange. Toronto, 27 March 1990. *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада).* 1 арк. (копія).

[709] Звіт Олімпійської Комісії Світового Конгресу Вільних Українців за час від грудня 1989 до вересня 1993. *Шостий Конґрес СКУ. Звіти*. С. 2.

[710] Там само. С. 3.

[711] Інтерв'ю Назара Мартинюка з Всеволодом Соколиком, Головою Олімпійської Комісії при СКВУ (1989–1993), Головою Спортової Комісії СКУ (1993–1998). Арк. 5.

[712] Вечірня сесія VI-го Конґресу СКВУ, 4-го листопада 1993 р., за програмою: початок година 19:45, час 20:15. Олімпійський комітет звітує. *Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців 1993. Матеріяли.. 2–7 листопада 1993 року в Торонто, Канада*. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1998. С. 160.

матеріали сприяли популяризації спортивних досягнень українців за минулі роки серед зарубіжної аудиторії. Згадане вище видання НОК України для преси побачило світ у формі двох буклетів – «Athletes of Ukraine at the XXV Olympic Games» і «Ukraine at the Olympic Games». Серед членів редколегії був О. Зінкевич – знакова постать серед закордонних українців, адже ще з 50-х років XX ст. він відігравав важливу роль для утвердження самостійності українського спорту[713].

У 1992 р. серед преси надалі поширювалися відомості про українську участь в Олімпіадах, які проходили раніше. Американському історику й телекоментатору Д. Валечинському (David Wallechinsky) було надано матеріали для книги «The Complete Book of Olympics»[714].

У липні 1993 р. в Баффало (США) відбулася Літня Універсіада. Щоб підтримати команду з України, Олімпійська комісія СКВУ видала пресове повідомлення, в якому йшлося, що було створено Український комітет (англ. – The World University Games Ukrainian Committee) – неприбуткову волонтерську організацію, аби підтримати українську команду в Баффало і зібрати кошти під час їхнього побуту на змаганнях. У повідомленні також був заклик зробити фінансову пожертву, щоб підтримати спортсменів із України[715]. Кошти потрібно було надсилати для товариства «Friends of Ukrainian Athletes» (укр. – «Друзі українських атлетів» або ж у звітах Комісії зустрічаємо формулювання «Приятелі Українських Спортовців»)[716]. Товариство змогло надати необхідне сприяння для українських спортсменів, понад 20 членів були акредитовані організаційним комітетом і працювали як аташе, перекладачі тощо. Президент НОК України В. Борзов був вражений добровільною і продуктивною роботою представників української громади і висловив прохання про продовження подібного сприяння надалі[717]. Голова Львівського обласного спортивного клубу

[713] Соколик В. СКВУ/СКУ на шляху до самостійного українського спорту. *New Pathway – Ukrainian News. Новий Шлях – Українські Вісті*. 16.08.2017. URL: http://surl.li/gmtjge (дата звернення: 07.11.2024).
[714] Звіт Олімпійської Комісії Світового Конгресу Вільних Українців за час від грудня 1989 до вересня 1993. *Звіти. VI Конґрес С.К.В.У.* С. 4.
[715] Press Release. July 1, 1993 (англійською мовою, на офіційному бланку СКВУ). *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада)*. 1 арк. (копія).
[716] Там само.; Звіт Спортової Комісії: 1993–1998. *Сьомий Світовий Конґрес Українців.* С. 57.
[717] Там само.

«Гарт» Б. Юхницький відзначав працю представників української діаспори, зокрема В. Соколика, який допоміг встановити контакти із українцями в Баффало, які значно допомогли спортсменам із України, забезпечили належним чином їхній побут, познайомили з життям української громади[718].

Восени 1993 р. під час VI Конгресу СКВУ було прийнято рішення про започаткування Спортової (Спортивної. – Авт.) комісії СКУ, яка стала правонаступницею Олімпійської комісії СКВУ[719]. Очолив новостворений підрозділ В. Соколик. Одним із пріоритетів Комісії було налагоджувати співпрацю з Україною. Основні завдання роботи полягали у підтримці українського спорту в діаспорі, розбудові українського спорту в Україні шляхом підтримки НОК України, спортивних федерацій України та ін. Комісія мала регіональні представництва та відповідальних за даний вид роботи: Австралія – М. Моравський, Канада – Е. Габа, США – Л. Барабаш-Темпл, Європа – В. Панчук. Підрозділ активно розгорнув свою діяльність із метою сприяння українським командам із різних видів спорту під час участі в спортивних змаганнях, в т. ч. займався пошуком і збором фінансової підтримки[720]. Зазначимо, що в повідомленні про установчі збори Спортової комісії СКУ, надрукованому в «Новому шляху» (грудень 1993 р.), йшлося, що її було створено також на прохання очільника НОК України В. Борзова[721]. На цих зборах було прийнято рішення, що Комісія може створювати тимчасові комітети в містах, де будуть відбуватися міжнародні спортивні змагання, а представники регіональних осередків можуть самостійно організовувати підкомісії для проведення спортивних заходів, у США і Канаді діяльність підрозділу буде координована і пов’язана з проводом УСЦАК та ін.[722].

Вагомою була робота голови Комісії В. Соколика. Він займався підготовкою і розсиланням бюлетеня «Вісник Спортовної Комісії СКУ», який

[718] Михайлов В. Богдан Юхницький: «Баффало аплодувало стоячи…». *Молода Галичина*. 29 липня 1993 року (вирізка з газети). *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада).* 1 арк.
[719] Звіт Спортової Комісії: 1993–1998. *Сьомий Світовий Конгрес Українців.* С. 57.
[720] Там само. С. 57–58.
[721] Збори Спортової Комісії СКУ. *Новий шлях. The New Pathway*. December 4, 1993. Vol. LVIV. № 49. (вирізка з газети). *Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада).* 1 арк
[722] Там само.

розповсюджувався між членами Комісії, зацікавленими особами в її роботі та представниками преси, готував українською та англійською мовою повідомлення для ЗМІ в Україні та діаспорі, долучався до координації приїзду й участі українських команд в тренуваннях і змаганнях, займався пошуком осіб, які могли б підсилити роботу підрозділу в різних напрямах і поточних справах, збирав і передав матеріали, книги про український спорт у діаспорі для Львівського державного інституту фізичної культури[723]. Під час перебування очільника НОК України В. Борзова в Торонто, В. Соколик підготував і забезпечив конференцію для преси, зустріч із громадою, Генеральним консулом України, інтерв'ю з канадськими журналістами[724].

17 листопада 1995 р. на засіданні Президії СКУ був присутній гість – віцепрезидент НОК України і ректор Львівського державного інституту фізичної культури М. Герцик. Останній висловив подяку Президії, зокрема Комісії спорту, за велику допомогу українським спортсменам[725]. Він також повідомив про задум проведення Всесвітнього спортивного фестивалю, який планувався на 1997 р. в Україні. СКУ підтримав цю ідею і засвідчив готовність надати свій патронат події[726]. 7 лютого 1996 р. на чергових сходинах (засіданні) Президії надбудови були присутні Заступник Міністра молоді та спорту України М. Костенко і голова Канадських приятелів НОК України Е. Габа. М. Костенко проінформував про підготовку українських спортсменів до участі в Літній Олімпіаді в Атланті і висловив вдячність Комісії спорту за поміч і співпрацю[727]. Такі подяки від представників України свідчили про ефективну підтримку зі сторони українців зарубіжжя і налагоджений механізм співпраці в напрямі підтримки українських атлетів між діаспорою та Україною.

[723] Звіт Спортової Комісії: 1993–1998. *Сьомий Світовий Конґрес Українців*. С. 58.
[724] Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. С. 161.
[725] Запляновано І-ий Всесвітній Спортовий Фестиваль. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Грудень. С. 2.
[726] Там само.
[727] Нас відвідали. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Квітень. С. 8.

Період з 19 липня до 4 серпня 1996 р. Президія Секретаріату СКУ проголосила «Днями Українських Олімпійських Спортсменів»[728]. Це було зроблено в межах відзначення 100-ліття світового Олімпійського руху і підтримки української команди, яка мала виступати на Літній Олімпіаді в Атланті під власним державним стягом. З метою інформування українства в діаспорі про постаті українських атлетів – учасників цієї Олімпіади, у Бюлетені СКУ було розміщено матеріал із їхніми біографіями і поточними досягненнями (Л. Подкопаєвої, Р. Таран, О. Пахольчик, С. Бубки), а також надруковано повний список спортсменів, які мали представляти Україну з різних видів спорту[729].

Іншою помітною подією стало проведення в 1996 р. міжнародного конкурсу «Олімпійська Ідея та Український Спорт», на який було подано понад 400 робіт із України, Білорусі, Казахстану, Канади, Молдови, Словаччини. Презентація робіт пройшла в Львівському державному інституті фізичної культури в липні того ж року, а вже 12 грудня на засіданні Олімпійської ради Львівщини переможцям вручали нагороди[730].

СКУ вітав участь українських спортсменів у Літніх Олімпійських іграх – 1996 в Атланті (США) і надавав їм всіляку можливу підтримку[731]. Вперше, з моменту проголошення незалежності України в 1991 р., українська команда на самостійних правах, представляючи суверенну державу, взяла участь у літніх міжнародних спортивних змаганнях такого високого рівня. Варто вказати, що підготовку до участі українських представників у цих важливих змаганнях було розпочато ще в 1993 р., коли голова Олімпійського комітету СКВУ В. Соколик допоміг створити відповідний підготовчий комітет[732].

Варто зазначити, що Спортивна комісія СКУ долучалася до процесів включення спортивних організацій України до відповідних міжнародних федерацій із літніх і зимових видів спорту. Вона сплатила членські внески за

[728] Проголошення Днів Українських Олімпійських Спортсменів. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Липень. С. 1.
[729] Українські спортсмени. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Липень. С. 3–5; Українські спортсмени – Атланта 1996 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Липень. С. 6–8.
[730] Звіт Спортової Комісії: 1993–1998. *Сьомий Світовий Конґрес Українців.* С. 59.
[731] Наради Президії Секретаріяту СКУ. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Квітень. С. 7–8.
[732] Шостий Світовий Конґрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. С. 161.

п’ять національних федерацій України на суму п’яти тисяч доларів[733]. А. Лозинський підкреслював посильну фінансову допомогу зі сторони закордонних українців, які самі виступали жертводавцями або шукали відповідних благодійників, у багатьох спортивних змаганнях різних років, доводячи, що ці процеси були системними[734]. Приміром, хокейна команда «Сокіл – 92» зі Спеціалізованої дитячо-юнацької школи Олімпійського резерву з України змогла приїхати в Канаду на міжнародний чемпіонат Toronto Marlboros International Holiday Classic Hockey Tournament завдяки спонсорській підтримці низки приватних осіб і організацій, серед яких Спортова комісія СКУ та її голова Е. Габа[735]. На сторінках свого Бюлетеня (№ 2 (9), 2007 р.) Конгрес запрошував українську громаду спонсорувати спортсменів з України, а також прийти і підтримати команду під час турніру[736].

У каденції Проводу СКУ 1998–2003 рр. Спортивну комісію очолювала Л. Барабаш-Темпл. Підрозділ продовжив сприяти розвитку спорту в Україні та діаспорі. Упродовж 1997–2000 рр. діяла комісія – Австралійські приятелі НОК України (АПНОКУ), яку очолював Р. Дехнич. Було організовано роботу по підтримці участі української команди в Літніх Олімпійських іграх у Сіднеї в 2000 р.: перемовини про тренувальні бази з 24 видів спорту, в яких змагалися українці; зустрічі з українськими громадами; обслуговування команд українців під час Олімпійських і Паралімпійських ігор; підготовка Українського Дому і прийомів, художніх виступів під час ігор, проведення Українського Дня Олімпійських ігор в Сіднеї, який відбувся 24 вересня[737].

У листі НОК України від 19 жовтня 2000 р. наголошувалося, що велику допомогу в підготовці та участі атлетів України в Олімпійський іграх в Сіднеї надали друзі НОК України в Австралії, серед яких було перераховано багато

[733] Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об’єднання світового українства. С. 85.
[734] Лозинський А. Основні питання діаспори до України. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Українська діаспора у світовій цивілізації* : зб. доповідей Другої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 18–20 червня 2008 р. С. 29.
[735] Спортова Комісія СКУ. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Зима – 2007. № 2 (9). С. 14.
[736] Там само.
[737] Звіт діяльності Спортової комісії. 1998–2003. *VIII Конгрес СКУ.* С. 247.

представників української громади[738]. У цьому ж листі було висловлено подяку для Л. Барабаш-Темпл за «надзвичайно велику роботу, яку вона проводить як голова Спортової Комісії СКУ і аташе НОК України при оргкомітеті Олімпійських Ігор в Сол-Лейк-Сіті»[739]. Варто зазначити, що з 1998 р. до 2002 р. Л. Барабаш-Темпл займала пост аташе в Оргкомітеті Lake Olympic Organizing Committee, SLOC, де опікувалася питаннями координації участі української збірної та офіційної делегації, залученням спонсорів, координацією тренувань, забезпеченням акредитації для української діаспорної преси, проведенням Українського дня[740].

У 1999 р. Спортивна комісія координувала участь українських атлетів із діаспори у Всеукраїнських спортивних іграх. Крім того, УСЦАК і Львівський інститут фізичної культури і спорту заохочували українські спортивні клуби у діаспорі надсилати архівні матеріалів до львівського Інституту. УСЦАК видала збірник про український спорт у діаспорі (містив 500 сторінок і понад 100 світлин), який поширили в Україні[741].

Варто звернути увагу, що в матеріалах Конгресів СКУ різних років ми простежуємо різне формулювання назви структурної одиниці: Спортова Комісія, Спортивна комісія при СКУ, Комісія спорту СКУ, Світова Комісія Спорту, Спортивний комітет. У текстах останнього станом на сьогодні, XII Конгресу, читаємо, що в лютому 2020 р. при СКУ було офіційно затверджено Світову комісію спорту на чолі з Р. Роман із Торонто[742].

У звітних матеріалах IX та X Конгресів СКУ не знаходимо окремих звітів по роботі Спортивної комісії. Однак, цей підрозділ продовжував функціонувати згідно напрямів своєї діяльності[743]. У книзі звітів X Конгресу СКУ бачимо відомості, що рішенням попереднього Конгресового з'їзду головою Спортивної

---

[738] З листа Національного Олімпійського Комітету України 19 жовтня 2000 р. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. Зима 2000/2001. № 3 (6). С. 14.
[739] Цит. за: Там само.
[740] Звіт діяльності Спортової комісії. 1998–2003. *VIII Конгрес СКУ. Звіти 1998–2003*. С. 247–248.
[741] Там само. С. 248.
[742] Світова комісія спорту. *XII Світовий Конгрес Українців*. С. 196.
[743] Звіт діяльности Генерального секретаря (21 серпня 2003 р. – 19 серпня 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців.* С. 94.

комісії було обрано М. Гамалія[744]. У тому ж джерелі читаємо, що в 2013 р. Президент СКУ Е. Чолій висловив співчуття родині колишнього голови Спортивної Комісії Е. Габи в зв'язку з відходом його в засвіти в 2010 р.[745]. X Конгрес затвердив Головою Світової комісії спорту Л. Барабаш-Темпл[746].

27 жовтня 2009 р. між СКУ та Міністерством сім'ї, молоді та спорту України було підписано Меморандум про співпрацю, який стосувався взаємодії в питаннях участі команд України в Олімпійських іграх, проведення всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих і спортивних змагань, підготовки і проведення українських спортивних таборів[747]. У межах цього документа член Світової комісії спорту Р. Роман спільно з однодумцями забезпечила функціонування Українського дому і підтримку українських спортсменів під час зимової Олімпіади 2010 р. у Ванкувері[748].

21 січня 2010 р. під час розширеного засідання Виконавчого комітету НОК України, голова Комісії спорту СКУ М. Гамалій і президент НОК України С. Бубка підписали Меморандум про співпрацю[749]. Сторони погодилися взаємодіяти за напрямами, пов'язаними із участю спортивних команд України в Олімпійських іграх, підготовкою і проведенням всеукраїнських аматорських спортивних турнірів і змагань, українських молодіжних спортивних таборів[750].

Відповідно до рішення Виконкому НОК України № 15 від 27 січня 2011 р.[751] було створено Комісію НОК України по роботі з діаспорою до якої увійшло 14 членів, серед яких троє представляли організації закордонного українства: Голова Світової комісії спорту СКУ Л. Барабаш-Темпл, директор

---

[744] Протокол IX Світового Конгресу Українців. 20–22 серпня 2008 р., Київ, Україна. *X Світовий Конгрес Українців.* С. 13.
[745] Звіт Президента Світового Конгресу Українців. *X Світовий Конгрес Українців.* С. 38.
[746] Протокол X Світового Конгресу Українців (X Конгрес СКУ). 20–22 серпня 2013 р. *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 28.
[747] Звіт Президента Світового Конгресу Українців. *X Світовий Конгрес Українців*. С. 22.
[748] Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства. С. 88.
[749] Меморандум про співпрацю між Комісією спорту СКУ та НОК України. *Офіційний сайт СКУ*. 27.01.2010. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/memorandum-pro-spivpraczyu-mizh-komisiyeyu-sportu-sku-ta-nok-ukrayiny/ (дата звернення: 11.11.2024).
[750] Там само.
[751] Така дата створення Комісії НОК України по роботі з діаспорою наведена в матеріалах XI Конгресу СКУ (*див.:* Світова Комісія Спорту. *XI Світовий Конгрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018*. С. 189). У науковій літературі можна зустріти іншу дату – 2014 рік (*див.:* Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства. С. 88).

Представництва СКУ в Україні С. Касянчук, член Світової комісії спорту СКУ, директор МОУГ «Четверта хвиля» І. Бокій. До консультативної участі в роботі зазначеної Комісії НОК України постійно запрошувалися президент УСЦАК М. Биц і член Світової комісії спорту СКУ Р. Роман[752]. Одним із результатів діяльності Комісії НОК України по роботі з діаспорою було схвалення концепції співпраці НОК України зі Світовою комісією спорту СКУ та організації роботи української діаспори щодо підтримки українських спортсменів на офіційних міжнародних змаганнях[753]. На сайті НОК України вказується назва цієї Комісії – «Закордонне українство»[754]. В офіційних документах СКУ (річних звітах і звітах Конгресів) неодноразово вказувалося, що взаємодія з цією Комісією є важливою в діяльності Світової комісії спорту.

Варто пригадати, що в 2013 р., під час урочистої церемонії нагородження «Герої спортивного року», багатолітню очільницю Комісії спорту СКУ Л. Барабаш-Темпл було відзначено найвищою відзнакою українського олімпійського руху – Орденом НОК України[755]. В 2019 р., за вагомий внесок у міжнародне визнання і подальший розвиток українського національного олімпійського руху, всебічну підтримку підготовки та участі українських спортсменів в Олімпійських іграх, зміцнення зв'язків закордонних українців із Україною шляхом поширення олімпійських ідей та здорового способу життя, делегати XXXIV Генеральної асамблеї НОК України прийняли рішення щодо включення до складу НОК України Л. Барабаш-Темпл[756]. Як зазначалося, це було вперше, коли представника світового українства було обрано членом цієї організації.

У подальшому Світова комісія спорту СКУ та організації з числа членів мережі СКУ надавали і надають підтримку українцям під час участі в

---

[752] Світова Комісія Спорту. *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 189.
[753] Там само.
[754] Комісія «Закордонне українство». *Офіційний сайт Національного олімпійського комітету України (НОК України)*. URL: https://noc-ukr.org/about/structures/commissions/diaspora/ (дата звернення: 09.07.2024).
[755] Іван Богдан і Лариса Барабаш отримали Орден НОК. *Офіційний сайт НОК України*. 29.03.2013. URL: https://noc-ukr.org/news/7220/ (дата звернення: 09.07.2024).
[756] Перша представниця української діаспори в складі НОК подякувала Олімпійській родині. *Офіційний сайт НОК України.* 17.12.2019. URL: https://noc-ukr.org/news/19501/ (дата звернення: 09.07.2024).

Олімпійських іграх (координація передолімпійської підготовки на теренах іноземних держав, організація культурних подій, товариських зустрічей тощо), активно співпрацюють з профільними органами влади і установами в Україні. Серед інших прикладів можна вказати, що українці зарубіжжя підтримали участь українських атлетів у чемпіонатах світу з бадмінтону (Канада) і фрістайлу (Нова Зеландія) в 2018 р., кубків світу з біатлону та скелетону в 2017 р. і 2019 р. та ін.[757]. Л. Барабаш-Темпл пригадувала, що закордонні українці з великим запалом допомагали українським спортсменам під час різних змагань[758].

25 серпня 2016 р. було підписано План заходів СКУ з Міністерством молоді та спорту України, НОК України, Національним комітетом спорту інвалідів України та Спортивним комітетом України. Мета підписання документа полягала в залученні українських громадських організацій діаспори до розвитку молодіжної політики та спорту в Україні та координації зусиль для втілення проєктів між СКУ та Україною[759].

Вагомим проєктом для популяризації українського спорту в світі було створення Українського музею спорту і Зали слави в м. Виппані, штат Нью-Джерсі, США. Він заснований, щоб відзначити внесок відомих атлетів, команд, організацій в розвиток українського спорту, а Зала Слави має ілюструвати їхні видатні досягнення. При установі накопичується колекція речей, які є частиною українською спорту та передаються на експонування безпосередньо відомими спортсменами чи представниками різних організацій. Музей співпрацює зі СКУ, громадськими організаціями закордонного українства, органами влади і спортивними організаціями в Україні та існує за рахунок фінансових пожертв[760]. Ініціаторами створення Музею були президент УСЦАК М. Биц та його родина[761].

---

[757] Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства. С. 88.

[758] Laryssa Temple (Барабаш-Темпл) ангел українського спорту про Олімпійські ігри, життя, перемоги (інтерв'ю провів Олексій Лях-Породько). *YouTube-канал «Спортивний родовід».* 14 квітня 2021. 10:41–12:20 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=wS4KzTDfhcY (дата звернення: 05.02.2026).

[759] Звіт Президента Світового Конґресу Українців Евгена Чолія від 23 серпня 2013 р. до 21 листопада 2018 р. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 56.

[760] Світова комісія спорту. *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 199.

[761] Звіт Світової комісії спорту СКУ (серпень 2015 – липень 2016). *Збірник звітів Річних загальних зборів Світового Конґресу Українців 25–27 серпня 2016 р. (Київ, Україна)*. С. 133.

СКУ та його складові організації підтримують участь української команди в «Іграх нескорених» (англ. – *Invictus Games*) – міжнародних спортивних змаганнях для військовослужбовців і ветеранів, які отримали поранення/травми в ході виконання військового обов'язку. Уряд України був зацікавлений у співпраці зі СКУ в цьому напрямі[762]. У 2017 р. Україна вперше взяла участь у цій події, надіславши команду з 15-ти солдатів-атлетів[763]. Вони відбулися 23–30 вересня того року в Торонто. Значну допомогу для українських спортсменів під час ігор надав КУК. 22 вересня організація провела урочисту вечірку на честь української команди, до якої долучилися високопоставлені гості, серед яких були Прем'єр-міністр Канади Дж. Трюдо, Президент України П. Порошенко, Перша леді України М. Порошенко та ін. КУК вдалося зібрати 100 тис. доларів на підтримку поранених ветеранів. Пізніше, завдяки даній сумі, організація разом із Канадсько-українською фундацією створили Фонд «Захисники України»[764].

У час пандемії COVID-19 Світова комісія спорту надалі продовжувала працювати. Відстежувалися відомості про міжнародні спортивні події і про спортивне життя українських громад, проводилася інформаційна діяльність[765]. У звіті підрозділу за 2020 р. висловлено сподівання, що коли відновиться проведення спортивних ігор і змагань, призупинених через пошесть, то Спортивна комісія буде більш діяльнісною[766]. Р. Роман зазначала, що попри зміну формату роботи, Комісія надалі працювала над розвитком українського спорту в діаспорі. Вона підкреслювала важливість залучення до роботи підрозділу представників різних країн[767].

---

[762] Мінмолодьспорту та Світовий конгрес українців обговорили подальшу співпрацю. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 31 серпня 2017. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/250235557 (дата звернення: 05.02.2026).

[763] Звіт Конґресу Українців Канади до Світового Конґресу Українців. 2016–2017. *Збірник річних звітів СКУ – 2017*. С. 225.

[764] Звіт Конґресу Українців Канади XI Світовому Конґресу Українців 2013–18. *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 243.

[765] Мартинюк Н. Спортивна дипломатія Світового конгресу українців (1991–2021 роки). С. 821.

[766] Світова комісія спорту. *Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 45.

[767] Renata Roman голова Спортової Комісії Світового Конгресу Українців про спорт та олімпійське життя (інтерв'ю провів Олексій Лях-Породько). *YouTube-канал «Спортивний родовід»*. 1:37–2:30 хв. 28 квітня 2021. URL: https://www.youtube.com/watch?v=v99Fq7QGG8c (дата звернення: 05.02.2026).

Оскільки ситуація з поширенням коронавірусу в різних країнах світу була змінною, відповідно і протоколи дій щодо організації суспільного життя були відмінними. Тому заходи відбувалися в різних форматах: очному та онлайн. У Вінніпезі (Канада) пройшов гольф-турнір із колишніми професійними хокеїстами українського походження (наживо), а в США віртуально відібрали нові імена до Зали слави Українського музею спорту. У Данії футбольна команда «Ластівка Rangers» почала грати в Данській футбольній Лізі. У Великій Британії громада в Бредфорді (Bradford) організувала «День спорту» для молоді[768].

У цей час також збільшився склад Світової комісії спорту. Тепер до неї долучилися репрезентації з Австралії, Великої Британії, Данії, Естонії, Іспанії, Канади, Нової Зеландії, Польщі та США. Підрозділ сприяв проведенню репортажів із спортивної тематики серед членів СКУ для розміщення на YouTube. Вказувалося, що дослідник О. Лях-Породько працює над вивченням і збереженням відомостей про спорт в Україні та діаспорі[769]. Тому Комісія радила звернути увагу на його ресурс – онлайн-журнал «Спортивний родовід» (який підтримали чимало українських діячів у діаспорі)[770].

Наукова робота, культурно-мистецькі події та цифрові майданчики стали інструментом популяризації українського спорту. Комісія Спорту вітала схожі заходи та ініціативи. Восени 2019 р. робоча група за участі членів із України підготувала документ для Пласту – «Історія Спорту України» на їхні щорічні змагання «Орликіаду»[771]. В звіті підрозділу за 2020–2021 рр. йшлося, що в Києві та США відбулися допрем'єрні і прем'єрні покази фільму ЮКІ (англ. – «UKE», режисер – В. Мула). Кінострічка розповідає про професійних хокеїстів українського походження в США та Канаді[772].

---

[768] Звіт Світової Комісії Спорту СКУ. Вересень 2020 – серпень 2021. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 66–68.
[769] Там само. С. 69.
[770] Спортивний родовід – онлайн журнал : офіційний сайт. URL: https://sportsrodovid.com/ (дата звернення: 11.11.2024); Лях-Породько О. Читайте журнал «Спортивний родовід»!. *Свобода*. 2021. Число 4. П'ятниця, 22 січня. С. 7.
[771] Світова комісія спорту. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 45.
[772] Звіт Світової Комісії Спорту СКУ. Вересень 2020 – серпень 2021. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні.* С. 69.

Помітними подіями спортивного життя світового українства є проведення змагань між українськими громадами. Приміром, 1–4 липня 2000 р. у Філадельфії відбулася «Українська діаспорна олімпіада» з плавання, тенісу, гольфу, шахів, легкої атлетики та ін.[773].

Доволі резонансним був Чемпіонат світу з футболу серед українських команд із діаспори, який організовували МОУГ «Четверта хвиля» і низка партнерів. Цей захід проводився в різних містах України (Тернополі, Івано-Франківську, Ірпені). Головою Організаційного комітету був І. Бокій, який також був членом Світової Комісії спорту[774]. Приміром, сьомий Чемпіонат у 2018 р. згуртував в Ірпені команди з Австрії, Білорусі, Естонії, Ізраїлю, Латвії, Литви, Молдови, Німеччини, ОАЕ, Польщі, Румунії. Фінансування для проведення цієї події надали СКУ та його Комісія Спорту, Міністерство молоді та спорту України, Федерація футболу України, НОК України[775].

Проведення спортивних заходів, залучення до них молоді, популяризація спортивних досягнень України є також пріоритетними і в діяльності складових організацій СКУ. В їхній роботі ми також простежуємо різні форми реалізації спортивної дипломатії.

У травні 2005 р. Президент СКУ А. Лозинський перебував із робочим візитом у Парагваї. В звітних матеріалах про поїздку йшлося, що при «Просвіті» в Енкарнасьйоні (Енкарнасіоні) була українська футбольна команда, яка представляла Парагвай у змаганнях за кубок Південної Америки[776].

МОУГ «Четверта хвиля» у 28–30 квітня 2011 р. провела футбольний турнір «Початок Євро-2012», який відбувся за сприяння Посольств України і Республіки Польща в Канаді, Генеральних консульств обох держав у Торонто, підтримки КУК та ін. Мета заходу полягала не лише в популяризації

[773] Спортова Комісія. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1999/2000. Зима. № 3. С. 11.
[774] Звіт Міжнародної організації українських громад «Четверта хвиля». *XI Світовий Конґрес Українців*. С. 366.
[775] Звіт Міжнародної організації українських громад «Четверта хвиля» (2018–2022 рр.). *XII Світовий Конґрес Українців.* С. 587.
[776] Парагвай. *IX Світовий Конґрес Українців.* С. 54.

українського і польського футболу, але й в підвищенні туристичної привабливості України та Республіки Польща[777].

Союз Громадян України в Естонії (Ukraina Kodanike Lift Eestis) проводив фестиваль спортивних єдиноборств «Адвайта», в якому брали участь спортивні клуби з Естонії, Латвії, Росії та Фінляндії, в складі яких було багато українців і вихідців із України (1999–2000 рр.)[778]. При КУЕ функціонує спортивний клуб «Дніпро», діє футбольна команда «Дніпро». Щороку клуб ініціює проведення футбольного турніру на кубок Асоціації народів Естонії. Починаючи з 2012 р., команда «Дніпро» бере участь у змаганнях із футболу команд української діаспори, який традиційно відбувається в різних містах України, а з 2013 р. виступає на футбольному чемпіонаті Естонії[779].

9–10 жовтня 2021 р. Комісія з питань молоді та спорту СУР і Сучавська філія СУР організували національний етап чемпіонату з футболу «Кубок Організації української молоді Румунії». Заключний етап змагань об'єднав шість команд повітових організацій СУР[780].

Отже, спортивна дипломатія є чільним напрямом роботи СКУ та його складових організацій, адже допомагає популяризувати спортивні досягнення України, надає різнобічну допомогу для участі українських команд у престижних міжнародних змаганнях. Спортивний напрям є важливим для діяльності українських громад у світі з метою встановлення ними дружніх зв'язків із іноземцями.

Висновки до розділу 4

Системною і послідовною є праця СКУ з метою підтримки економічної розбудови і процвітання України, налагодження її зовнішньоекономічних відносин із зарубіжними партнерами, підвищення інвестиційної привабливості. Завдяки продуктивній діяльності УСКР було відроджено кредитно-

[777] Звіт Міжнародної організації українських громад «Четверта хвиля» (серпень 2008 р. – липень 2013 р.). *X Світовий Конгрес Українців.* С. 303.
[778] Союз Громадян України в Естонії. *Бюлетень. Світовий Конгрес Українців*. 1999/2000. Зима. № 3. С. 13.
[779] Звіт Конгресу українців Естонії (2013–2018 рр.). *XI Світовий Конгрес Українців*. С. 235.
[780] Звіт Союзу українців Румунії (за 2018–2022 рр.). *XII Світовий Конгрес Українців*. С. 477.

кооперативний рух в Україні. EPIC просуває економічний потенціал серед інших країн і потенційних інвесторів. Він також спрямовує зусилля, щоб сприяти появі бізнес-асоціацій і торгово-промислових палат, які будуть зорієнтовані на Україну. Важливим напрямом діяльності є розробка можливостей і шляхів залучення закордонних українців (в т. ч. трудових мігрантів) до вкладень в українську економіку.

Цифрова дипломатія СКУ сприяє інформаційній діяльності надбудови в питаннях поширення відомостей про власну діяльність, консолідації світової української громади, формування позитивного іміджу завдяки популяризації української історії та культури в світі, підвищення впізнаваності України серед іноземних громадян.

У межах спортивної дипломатії СКУ підтримує українських атлетів під час підготовки і в ході проведення міжнародних змагань, адвокатує інтереси України в цій галузі, сприяє популяризації українських спортивних досягнень у світі. Цими питаннями опікується Світова комісія спорту, що діє при надбудові. Одним із шляхів співпраці з Україною в спорті є участь представників діаспори в роботі Комісії НОК України «Закордонне українство». Інші питання двосторонньої взаємодії регулюються підписаними меморандумами з урядовими структурами та профільними спортивними інституціями.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі роль діаспор продовжує стрімко зростати. Вони можуть значно сприяти внутрішньому розвитку країни походження, а також її популяризації та зміцненню позицій на міжнародній арені. У роботі було охарактеризовано публічну дипломатію СКУ у 1991–2021 роках, щоб показати його діяльність із метою підтримки України в світі та консолідації закордонного українства.

Було надано характеристику теоретичним засадам дослідження, а саме: особливостям визначення терміну «діаспора», варіаціям механізмів співпраці діаспори та держави, зокрема баченню України взаємодії із всесвітньою українською спільнотою, окреслено роль діаспор як недержавних учасників міжнародних відносин. Дипломатія діаспори є вагомим фактором сучасної міжнародної взаємодії та може здійснюватися самостійно діаспорою чи за співпраці з країною-донором або ж і без такої співпраці. Багато країн світу осмислили ресурс діаспор у дипломатії, тому виробляють шляхи взаємодії з ними. Україні ще не вистачає стратегічного бачення взаємодії із закордонним українцями. Проте є позитивні зрушення в цих процесах. Нормативно-правові акти, ухвалені в різний час, дають можливість простежити еволюцію сприйняття Україною власної діаспори.

Вивчення публічної дипломатії СКУ потребує подальших студій і становить актуальну наукову проблему. Це зумовлено тим, що на сьогодні відсутні монографічні дослідження про історію і сьогодення СКУ, зокрема і про його діяльність як недержавного дипломатичного гравця. Роботи українських учених фрагментарно стосуються публічної дипломатії надбудови, проте надають важливу інформацію щодо її значення в процесах підтримки України та її євроінтеграційного і євроатлантичного курсів зовнішньої політики, лобіювання українських інтересів серед міжнародної спільноти, допомоги в умовах боротьби з державою-агресором і внеску в розвиток економічного, спортивного життя тощо. Джерельна база є достатньо репрезентативною. Її

умовно можна розділити на кілька категорій: документальні джерела, періодика як комплексне джерело, наративні, електронні (цифрові), аудіовізуальні джерела. Особливу цінність становлять матеріали Конгресів (з'їздів) і збірників річних звітів СКУ, повідомлення та новини, подані на сторінках його періодичних видань, офіційному сайті та акаунтах у соціальних мережах, публікації його діячів.

У дисертації було зображено роль СКУ як міжнародної неурядової установи, у діяльності якої простежуються різноманітні прояви публічної дипломатії діаспори. Організація має тривалу історію. В умовах появи незалежної України не припинила своє існування та докладала зусиль для допомоги державі походження у внутрішній та зовнішній політиці, займалася консолідацією світової української спільноти, розбудовою українського громадського життя за кордоном. За часів незалежності України СКУ дійсно став світовою надбудовою українських організацій, адже до його складу увійшли чимало громад із числа східної діаспори. В умовах боротьби України з державою-агресором Світовий конгрес підтримує історичну Батьківщину, обстоює важливість гуманітарної підтримки України на міжнародній арені.

Представництва СКУ в Україні, при ООН у Нью-Йорку та зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі всебічно працюють із офіційними колами влади та громадським сектором задля поширення відомостей про Україну в світі, покращення її міжнародних позицій, вироблення зв'язків із історичною Батьківщиною та для її політичної, економічної, гуманітарної підтримки. Хоча треба вказати, що окремі ділянки праці потребують активізації, зокрема робота Ради ООН при СКУ.

Синергія культурної і кулінарної дипломатії є потужним тандемом, який забезпечує популяризацію України в світі, розвінчування стереотипів про її історичний і культурний розвиток. Культурна дипломатія має кілька варіацій: фінансова підтримка культурних ініціатив в Україні, співпраця з державними структурами, сприяння розвитку культури серед українських громад у країнах-

реципієнтах тощо. Тривалий час цими питаннями займалася СРК, яка станом на сьогодні згорнула свою діяльність.

Кулінарна дипломатія найбільш показовою є на прикладі діяльності українських громад. Страви національної кухні супроводжують проведення різних культурно-мистецьких імпрез, а також є одним із шляхів здійснення фандрейзингових кампаній.

Захист і популяризація української мови, включення подій історії України в світовий контекст – окремі пріоритетні напрями праці, які досягаються різними інструментами публічної дипломатії. СКУ уважно стежить за функціонуванням української мови та мовною політикою в Україні, обстоює її права як єдиної державної мови. Ще на початку 2000-х років Конгрес підкреслював важливість використання української мови державними службовцями. Надбудова сприяє збереженню рідної мови серед українства зарубіжжя та піднесенню її рівня в приймаючих країнах. Очевидно, що успішність такої праці в кожній країні є різною.

Наукову дипломатію СКУ можна простежити на рівні його СНР, яка підтримувала материкових українських вчених, налагодила зв’язки з низкою наукових та освітніх інституцій України. Рада допомагала в проведенні важливих наукових подій: Міжнародних конгресів українських істориків, Міжнародних конгресів україністів, Міжнародних діаспорознавчих конференцій в Острозі. Наукова рада підтримувала діяльність Інституту досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара Острозької академії та сприяла формуванню і поповненню бібліотеки зарубіжної україніки на його базі. Праця СНР також спрямовувалася на розвиток українознавчих студій у світі. На жаль, пізніше даний підрозділ згорнув свою діяльність, відповідно ослаб цей вектор дипломатії надбудови.

Експертна дипломатія Світового конгресу проявляється в його співпраці з різними аналітичними, науковими та освітніми установами. СКУ залучає представників експертного середовища з метою обговорення актуальних проблем міжнародного життя України і тим самим сприяє підтримці на порядку

денному українських питань у кругозорі іноземних урядів і суспільств загалом. Із цією метою створено Міжнародну раду СКУ, яка об'єднала в собі Представництва СКУ при ООН та в Брюсселі.

Прикладом освітньої дипломатії СКУ є діяльність СКВОР. Важливим чинником консолідації українських освітян у діаспорі та налагодження співпраці між ними впродовж багатьох років був друкований орган СКВОР – «Відгукніться». Варто відзначити успішну роботу створеного при Раді ІПРВ і його проєкту Літніх інститутів. СКВОР об'єднує українських діаспорних освітян навколо освітніх ініціатив СКУ, співпрацює з Україною у напрямі розвитку національної системи освіти та виховання. Особливе значення в роботі Ради має акредитація навчання української мови в країнах світу, покращення обізнаності про українську історію та культуру серед дітей і молоді закордонного українства.

Складно недооцінити внесок, який зробило світове українство для донесення світу відомостей про Голодомор 1932–1933 рр. Ця тема є однією з центральних у роботі СКУ. Організація активно працює з метою визнання цієї трагедії актом геноциду всією міжнародною спільнотою і має в цьому напрямі успіхи. Це ефективно забезпечує МКК у справі Голодомору. Варто відзначити натхненну працю його багатолітнього очільника і знаного лідера світової української громади С. Романіва. Даний підрозділ неодноразово виступав координатором світових акцій зі вшанування пам'яті жертв Великого Голоду, співпрацював для їхнього проведення з органами влади в Україні та багатьма українськими організаціями і громадами зарубіжжя. Масштабною була акція «Незгасима свічка» (2008 р.). СКУ підтримував реалізацію проєкту «Марія», розвиток Мережі нащадків Голодомору. Під час Конгресових з'їздів проводяться події із залученням широких кіл громадськості, що сприяють збереженню пам'яті про ці сторінки історії України на глобальному рівні. Також СКУ приділяє увагу важливості комеморації та донесенню до світу відомостей про Бабин Яр, депортацію кримських татар, Чорнобильську трагедію. Щодо останньої, то значна робота у справі інформування міжнародного співтовариства

про техногенну катастрофу належить складовій організації (яка була серед засновників надбудови) СКУ – СФУЖО.

Економічну дипломатію надбудови вбачаємо в діяльності УСКР та ЕРІС. Завдяки продуктивній праці УСКР в Україні було відновлено кредитно-кооперативний рух. ЕРІС працює із зарубіжною аудиторією, щоб показати інвестиційну привабливість України. Такий потенціал держави походження СКУ намагається просувати у межах різних подій (експертних зустрічей, круглих столів, економічних форумів) у зарубіжних державах як один із організаторів чи учасник. Інша важлива ділянка роботи – пошук механізмів залучення діаспори до економічного розвитку історичної Батьківщини. Для цього налагоджено взаємодію з українським урядом, Міжнародною організацією з міграції.

Цифрова дипломатія підсилює всі напрями діяльності СКУ та його діяльність в інших видах публічної дипломатії. Важливими у цьому контексті є функціонування сайту та сторінок у соціальних мережах Конгресу, використання цифрових платформ для проведення Інтернет-акцій і флешмобів. Завдяки діяльності у віртуальному просторі СКУ доносить світові більше інформації про Україну, яку поширюють численні українські спільноти на власних онлайн-ресурсах.

З’ясовано, що спортивна дипломатія надбудови полягає насамперед у підтримці українських атлетів під час участі в міжнародних спортивних змаганнях, особливо в фінансовому плані, популяризації спортивних досягнень України в світі, пропаганді спортивної культури серед українського зарубіжжя, налагодженні співпраці між закордонними українцями та Україною. Наявні підписані меморандуми з урядовими структурами та спортивними організаціями. СКУ допоміг Україні долучитися до міжнародного спортивного життя в перші роки її Незалежності та працює у цьому векторі донині.

Варто відзначити, що в усіх розглянутих видах публічної дипломатії діяльнісними є чисельні українські громади в світі – складові організації СКУ.

Узагальнюючи проведене комплексне дослідження публічної дипломатії Світового конгресу українців у 1991–2021 рр., маємо підстави сказати, що зі

сторони надбудови було опрацьовано великий пласт питань щодо підтримки державної розбудови України та лобіювання її інтересів на міжнародній арені, формування позитивного образу історичної Батьківщини. СКУ сприяє розбудові українського життя в діаспорі, працює над збереженням і поширенням знань про українську історію, науку та культуру в світі, пропагує вжиток і піднесення престижу української мови. Його праця різноманітна, хоча і не позбавлена окремих недоліків і прорахунків.

Загалом закордонне українство є невичерпним потенціалом для розвитку внутрішньої і зовнішньої політики України, яку держава лише почала осмислювати. Стратегічне бачення відносин з українством зарубіжжя, ухвалення відповідних нормативно-правових актів, налагодження чіткіших механізмів взаємодії стануть значним кроком у становленні України як сильної держави.

Зазначимо, що публічна дипломатія СКУ також тісно пов’язана з іншими видами дипломатії та різними аспектами міжнародної діяльності. У нашій роботі ми розглянули ключові підрозділи Конгресу, проте вивчення праці всіх решти комісій (про яких, за окремими винятками, наявно досить небагато інформації) є перспективою для подальших досліджень (йдеться про Комісію людських і громадянських прав, Комітет із захисту СКУ та його мережі, Комісію боротьби проти торгівлі людьми, Міжнародні місії СКУ зі спостереження за виборами в Україні та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДЖЕРЕЛА:

Архів Українського історичного товариства (Острог, Україна).

Архів Любомира Винара. Фонд «Світова Наукова Рада».

Справа «Miscellanea»

1. Винар Л. Наукова Рада і Міжнародний Конґрес Україністів в Одесі (вирізка з газети «Свобода», 22 жовтня 1999). 1 арк.
2. Винар Л. Україна потребує об'єктивної історіографії. До Міжнародного конгресу українських істориків в Чернівцях (вирізка з газети «Свобода»). 1 арк.
3. Лист Голови Наукової Ради Любомира Винара до Скарбника СКУ Олі Даниляк (2 липня 2008). 1 арк. (роздруківка листа з електронної пошти).
4. Лист Голови Наукової Ради при СКВУ Василя Омельченка до Президії Секретаріяту СКВУ від 7 грудня 1991 року. 1 арк. (рукопис, копія).
5. Лист Голови НТШ в Європі, члена Номінаційної комісії СНРади Аркадія Жуковського до Голови Номінаційної комісії Світової Наукової Ради СКУ Василя Вериги. 1 арк. (копія).
6. Лист Голови Світової Наукової Ради при СКУ Любомира Винара до члена Президії СНРади, делегата НТШ в Канаді до Світової Наукової Ради при СКУ Василя Вериги (27 березня 2001). 1 арк. (копія).
7. Лист Голови Світової Наукової Ради СКУ Л. Винара до скарбника СКУ О. Даниляк про допомогу в фінансуванні Міжнародного конгресу українських істориків у Луцьку (15 березня 2006). 1 арк. (копія).
8. Лист директора Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія» Алли Атаманенко до Голови Світової Наукової Ради СКУ Любомира Винара (1 липня 2008). 1 арк. (копія).

9. Лист Президента УІТ і Світової Наукової Ради Любомира Винара та Секретаря Світової Наукової Ради Осипа Мартинюка до Хвальної дирекції Кредитової спілки «Основа» в Клівленді (15 травня 2002 р.). 1 арк. (копія).
10. Обіжник Світового Конґресу Українців. Листопад, 2006 рік. № 11(39). 3 арк. (у вигляді роздруківки).
11. Повідомлення «Четвертий Міжнародний конгрес україністів» (вирізка з газети). 1 арк.
12. Програма та анонс конференції «Українські наукові установи в діяспорі (спостереження і висновки)». Неділя 16 травня 1999 р. 2 арк.
13. Резолюція ювілейної наукової конференції в Америці, присвяченої 125-ій річниці від дня народження академіка Михайла Грушевського. (вирізка з газети Новий шлях – The New Pathway. Рік LXII. Ч. 48. 30 листопада 1991). 1 арк.
14. Секретаріят Наукової Ради при СКУ. Українська наука в діяспорі (вирізка з газети). 1 арк.
15. Секретаріят Наукової Ради СКУ. Відбулася конференція Світової Ради СКУ (вирізка з газети «Свобода», 30 липня 1999). 1 арк.

Архів Науково-дослідного центру «Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара» Національного університету «Острозька академія» (НДЦ ІДУД НаУОА) (Острог, Україна)

16. Інтерв’ю Назара Мартинюка з Всеволодом Соколиком, Головою Олімпійської Комісії при СКВУ (1989–1993), Головою Спортової Комісії СКУ (1993–1998) від 27.02.2025. 7 арк.
17. Інтерв’ю Назара Мартинюка з Головою Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Світового Конґресу Вільних Українців/Світового Конґресу Українців (1988–1998 рр.), педагогом, дослідницею усної історії, відомою

громадською діячкою пані Іроїдою Винницькою від 2 травня 2025 року. 11 арк.
18. Інтерв'ю Назара Мартинюка з Почесною Головою СФУЖО Оксаною Бризгун Соколик від 16.12.2024. 13 арк.
19. Інтерв'ю Назара Мартинюка з Президентом Світового Конґресу Українців (1998–2008 рр.) від 28 травня 2025 року. Аскольдом Лозинським (аудіозапис).
20. Лист Директора Департаменту світового українства та гуманітарної взаємодії Міністерства закордонних справ України Олени Ващенко до Ректора Національного університету «Острозька академія» Едуарда Балашова від 09.03.2026 р. 2 арк.
21. Меморандум про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та Світовим Конґресом Українців від 10 грудня 2020 року (копія) : додаток до листа Директора Департаменту світового українства та гуманітарної взаємодії Міністерства закордонних справ України Олени Ващенко до Ректора Національного університету «Острозька академія» Едуарда Балашова від 09.03.2026 р. 3 арк.

Архів Світового конгресу українців (СКУ) (Торонто, Канада)

22. XII Світовий Конґрес Українців. Звіти 2018–2023. Канада, 22 жовтня 2023 року. 710 с.

Приватний архів Всеволода Соколика (Торонто, Канада)

23. Доповідь Всеволода Соколика на П'ятому Світовому Конґресі Вільних Українців (1988 р.) на тему «Україна на світовій спортовій арені» (машинопис). 10 арк.
24. Збори Спортової Комісії СКУ. *Новий шлях. The New Pathway*. December 4, 1993. Vol. LVIV. № 49. (вирізка з газети). 1 арк.
25. Михайлов В. Богдан Юхницький: «Баффало аплодувало стоячи…». *Молода Галичина*. 29 липня 1993 року (вирізка з газети). 1 арк.

26. Соколик В. За незалежний український спорт. *Гомін України*. 1990. 16 травня. С. 16. (вирізка з газети). 1 арк.
27. Letter from the President of the World Congress of Free Ukrainians Peter Savaryn to His Excellency President of the International Olympic Committee Dr Juan Antonio Samaranch. 13 Feb 88. 1 арк. (копія).
28. Letter of the President of the World Congress of Free Ukrainians (the WCFU) and the Secretary general of the WCFU Wasyl Veryha to the President of the Federation Internationale de Football Association Dr. Joao Havelange. Toronto, 27 March 1990. 1 арк. (копія).
29. Press Release. July 1, 1993 (англійською мовою, на офіційному бланку СКВУ). 1 арк. (копія).

Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки (ЦДАГОУ)

30. Ф. 429. Світовий конґрес вільних українців (СКВУ, 1967–1993). Оп. 1. Спр. 75. Арк. 80–121, 128–135.

Збірники матеріалів Конгресів, збірники матеріалів річних звітів, річні звіти СКУ та брошури до ювілею надбудови

31. VIII Конґрес СКУ. Звіти 1998–2003. Київ, 18–21 серпня 2003 року. 250 с.
32. IX Світовий Конґрес Українців. Звіти 2003–2008. 20–22 серпня 2008 року. Український Дім. Київ, Україна. 319 с.
33. X Світовий Конґрес Українців. Звіти 2008–2013. 20–22 серпня 2013 року. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, Україна. 352 с.
34. Другий Світовий Конґрес Вільних Українців : матеріяли. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон : Видання Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців, 1986. 470 с.

35. Збірник звітів Річних загальних зборів Світового Конґресу Українців 25–27 серпня 2016 р. (Київ, Україна). 336 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/2016_knyzhka-zvitiv-richnych-zachalnyx-zboriv-sku-2016.pdf (дата звернення: 08.07.2024).
36. Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р. 259 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/zbirnik-zvitiv_2020-24.11.2020.pdf (дата звернення: 08.07.2024).
37. Збірник звітів Світового Конґресу Українців. 6–8 вересня 2019 року. Берлін, Німеччина. 334 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/knyzhka-zvitiv-rzz-2019..pdf (дата звернення: 08.07.2024).
38. Збірник річних звітів Світового Конґресу Українців – 2017. 380 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/knyzhka-zvitiv-rzz-2017-2.08.2017.pdf (дата звернення: 20.07.2024).
39. Звіти. VI Конґрес С.К.В.У. 2–7 листопада 1993. 131 с.
40. XI Світовий Конґрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018. Київ, 2018. 484 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/2018-knyzhka-zvitiv-xi-sku.pdf (дата звернення: 08.07.2024).
41. П’ятий Світовий Конґрес Вільних Українців. 1988. Матеріали. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон : Видання Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців, 1993. 446 с.
42. Перший Світовий Конґрес Вільних Українців : матеріяли. Вінніпеґ ; Ню Йорк ; Лондон : Видання Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців, 1969. 479 с.
43. Річний звіт Світового Конґресу Українців – 2021. Торонто ; Київ ; Брюссель ; Нью-Йорк, 2021. 23 с. URL:

https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/uwc-2021-annual-report-ua-23-pages-rev16-1.pdf (дата звернення: 08.07.2024).
44. Світовий Конґрес Українців (СКВУ). 1967–1992. 12 с.
45. Світовий Конґрес Українців. 50 років у підтримці українського народу. Ювілейний випуск з нагоди 50-ліття Світового Конґресу Українців. Торонто ; Київ ; Брюссель, 2017. 28 с.
46. 40-ліття Світового Конґресу Українців. «Де живуть українці – там живе Україна». Торонто ; Нью-Йорк, 2007. 26 с.
47. Сьомий Світовий Конґрес Українців. Частина І-ша. 2–6 грудня 1998 року. Westin-Harbour Hotel, Toronto. 177 с.
48. Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців 1993. Матеріяли. 2–7 листопада 1993 року в Торонто, Канада. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1998. 394 с.

Законодавчі акти, державні стратегії, офіційні листи високопосадовців

49. Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/42984368 (дата звернення: 14.04.2026).
50. Конституція України від 28.06.1996. Редакція від 01.01.2020. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 22.07.2025).
51. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. № 1024 «Про утворення Національної комісії з питань закордонних українців». *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2004-%D0%BF#Text (дата звернення: 14.04.2026).

52. Про закордонних українців: Закон України № 1582-IV. Редакція від 15.11.2024. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text (дата звернення: 23.07.2025).
53. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-%D0%BF#n13 (дата звернення: 14.04.2026).
54. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. 32 с. URL: https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf (дата звернення: 17.04.2023).
55. Albanian National Diaspora Strategy 2021–2025. 163 p. URL: https://akd.gov.al/wp-content/uploads/2020/12/STRATEGJIA-KOMBETARE-E-DIASPORES-2021-2025-ENG.pdf (last accessed: 14.04.2026).
56. Former Deputy Secretary of State William J. Burns. Remarks. 2012 Deputy Secretary Remarks. Keynote Remarks at Global Diaspora Forum Science Diaspora. *U. S. Department of State. Diplomacy in Action. Archived Content. Information released online from January 20, 2009 to January 20, 2017*. URL: https://2009-2017.state.gov/s/d/former/burns/remarks/2012/195514.htm (last accessed: 12.11.2024).
57. Global Ireland. Ireland's Diaspora Strategy 2020–2025. 17 p. URL: https://assets.ireland.ie/documents/Diaspora_Strategy_2020-2025.pdf (last accessed: 14.04.2026).
58. List prezydenta na II Kongresie Ukraińców w Polsce. 28 kwientia 2012. Prezydent.PL. *Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/archiwum-bronislawa-komorowskiego/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/inne/list-prezydenta-

na-ii-kongresie-ukraincow-w-polsce,17555 (data złożenia wniosku: 05.02.2026).

Періодика як комплексне джерело

59. Верига В. 30-ліття СКВУ – СКУ. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Березень 1997. Ч. 9. С. 2.
60. Верига В. До читачів Вісника СКВУ!. *Вісник Світового Конґресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 2.
61. Відгукніться. 2002. Ч. 17. 90 с.
62. Відгукніться. 2006. Ч. 20. 60 с.
63. Відзначення Президента України на передодні 5-ої річниці Незалежности України (Київ). *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Осінь 1996. Ч. 7. С. 2.
64. Візія Світового Конґресу Українців щодо важливих для України та діаспори питань (пресове повідомлення від 15 квітня 2009 р.). *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2009. № 2. С. 15–19.
65. Вісті з СКВОРади. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 1998. Ч. 11. С. 6–7.
66. 20-ліття ядерної катастрофи в Чорнобилі. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2006. № 1 (6). С. 2.
67. Діаспора та Україна планують відзначення 75-ліття Голодомору 1932–33 рр. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2007. № 1 (8). С. 16–18.
68. З листа Національного Олімпійського Комітету України 19 жовтня 2000 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2000/2001. № 3 (6). С. 14.
69. З нових видань. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Літо 2000. № 2 (5). С. 16–17.
70. З приводу 5-ої Річниці Державної Незалежності України… *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Березень 1997. Ч. 9. С. 3.

71. Запляновано І-ий Всесвітній Спортовий Фестиваль. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Грудень. С. 2.
72. Заява у підтримку вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–33 рр. в Україні. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2003/2004. Зима. № 1. С. 9.
73. Звернення Президії Секретаріяту Світового Конґресу Українців. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Квітень 1996. С. 2.
74. Звернення Президії Секретаріяту СКУ «Наша сила в нас самих». *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Осінь 1996. Ч. 7. С. 1.
75. Звіт із поїздки в Україну Голови Світової Ради Суспільної Служби СКУ Ольги Даниляк. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1994. Листопад. С. 6.
76. Зміцнення зв'язків зі Всесвітнім Єврейським Конгресом та Світовим Конгресом Кримських Татар. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2015. С. 14.
77. Зустріч з Міністром закордонних справ України. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2008/2009. № 1. С. 20–21.
78. Кравчук А. Наша роля – наша дія. *Наше Життя. Our Life*. Союз Українок Америки: Листопад 1995. С. 1–4.
79. Лозинський А. Велика подяка українським фінансовим установам! *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2004/2005. № 2 (3). С. 13.
80. Лозинський А. Президент СКУ в країнах Европи. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2004/2005. Зима. С. 4–7.
81. Лозинський А. Слово Президента. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2003/2004. № 1. С. 3.
82. Лужна Т. Роля канадських кредитових спілок у відбудові Української Держави. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Березень. С. 3–4.
83. Меморандум Президентові, Урядові та Верховній Раді України. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2000. Літо. № 2(5). С. 2, 4–5.

84. Меморандум про співпрацю – зміцнення кредитно-кооперативного руху в Україні. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2006. № 1 (6). С. 27–28.
85. Наради Президії Секретаріяту СКУ. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Квітень. С. 6–8.
86. Нас відвідали. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Квітень. С. 8.
87. Організаційна схема Світового Конґресу Вільних Українців (СКВУ). *Вісник Світового Конґресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 27.
88. Перший монумент Тарасу Шевченку в Анталії (Туреччина) встановили під патронатом СКУ. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2020. № 5. Весняний випуск. С. 10.
89. Події у світі: відзначення 75 річниці Голодомору 1932 – 1933 років в Україні. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима – 2007. № 2 (9). С. 15–18.
90. Постанови Европейської Конференції СФУЖО в Талліні. 20–24 червня 2002 р. *Українка в Світі*: квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002. Липень–вересень. Ч. 3 (158). С. 12–13.
91. Привіт СКВУ до Президії Верховної Ради України. *Вісник Світового Конґресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 40.
92. Проголошення Днів Українських Олімпійських Спортсменів. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Липень. С. 1.
93. Резолюції Річних загальних зборів СКУ 2016 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима 2016. С. 5.
94. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Листопад 1994. С. 4–5.
95. СКУ в 2001 році. Гасло СКУ на 2001 рік і відзначення річниць. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 6.
96. СКУ в 2001 році. Заяви, звернення і листи. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 7–8.

97. Слово новообраного Президента СКУ Евгена Чолія від 22 серпня 2008 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима – 2008/2009. № 1. С. 3–5.

98. Соколик О. VII-ий конґрес і 50-ліття СФУЖО. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українц*ів. Весна 1998. Ч. 11. С. 4.

99. Соколик О. В десяту річницю Чорнобиля. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Квітень 1996. С. 5.

100. Соколик О. Зміцнімо діяспору – допоможемо Україні. Доповідь на пленарній Сесії VII-го Конґресу СКУ – грудень 1998 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2000. № 1 (4). С. 8–11.

101. Соколик О. Трагедія 1932–1933. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1998. Осінь. Ч. 12. С. 6.

102. Соколик Я. Нові обставини – нові завдання. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Березень. С. 1–2.

103. Союз Громадян України в Естонії. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1999/2000. Зима. № 3. С. 13.

104. Спєх І. Европейська Конференція СФУЖО в Талліні. *Українка в Світі* : квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2002. Липень–вересень. Ч. 3 (158). С. 5–9.

105. Співпраця СФУЖО з МІОК. «Мова моїх батьків – мова мого духу». *Українка в Світі* : квартальник Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. 2019. Січень–червень. Ч. 1–2. С. 37–39.

106. Спортова Комісія СКУ. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Зима – 2007. № 2 (9). С. 14.

107. Спортова Комісія. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1999/2000. Зима. № 3. С. 11.

108. Травень – місяць СКУ! Зміцнюємо національну свідомість українців у всьому світі (титульний аркуш Бюлетеня СКУ). *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2010. № 4. С. 1.

109. Травень – місяць СКУ. Допоможіть СКУ виконати Ваші доручення. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 2004. Весна. № 1 (2). С. 3.

110. XXXVI Конґрес української молоді Бразилії. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2009. № 2. С. 7.

111. Україна і діяспора – взаємна допомога і захист (титульний аркуш Бюлетеня СКУ). *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна 2002. № 1. С. 1.

112. Українка в Світі : щоквартальний суспільно-політичний/інформаційний журнал. 2023 (213–214). Січень–жовтень. 64 с.

113. Українські спортсмени – Атланта 1996 р. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1996. Липень. С. 6–8.

114. Українські спортсмени. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців. 1996*. Липень. С. 3–5.

115. Українсько-Польська зустріч у Торонто. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Квітень 1996. С. 6.

116. Українці у світі. Бразилія. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Весна – 2010. № 4. С. 16.

117. Хобзей П. 10 років співпраці освітян України з Інститутом професійного розвитку вчителів – СКВОР. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. № 2(10). Зима 2002/2003. С. 13.

118. Хроніка народів. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. Листопад 1994. С. 3.

119. Хроніка подій. *Бюлетень. Світовий Конґрес Українців*. 1995. Грудень. С. 3.

120. Чавага К. Я вірю в силу єдности діяспори і України. *Вісник Світового Конґресу Вільних Українців*. 1991. Грудень. Ч. 1 (19). С. 33–34.

Наративні джерела

121. Винницька О. Роля Світового Конґресу Українців у розвитку середньої освіти в Україні. *Перша Міжнародна наукова конференція «Діаспора як чинник утвердження держави України у міжнародній*

спільноті» (8–10 березня 2006 р., м. Львів, Україна) : збірник доповідей. Львів: «Сполом», 2006. С. 305–311.

122. Віртуальний форум СКУ. *Свобода*. 3 вересня 2021 року. Число 36. С. 2.

123. Войчишин Ю. «Незгасима свічка» на Парляментській гірці в Отаві. *Свобода*. 2008. Число 24. П'ятниця, 13 червня. С. 1, 8.

124. Всеканадське відзначення Дня пам'яті жертв Голодомору. *Свобода*. 2010. Число 51. П'ятниця, 17 грудня. С. 9.

125. Ґрод П. Повернути діаспору до України: чого бракує президентському законопроєкту про громадянство. *Європейська правда*. 6 лютого 2020. URL: https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/02/6/7106070/ (дата звернення: 03.02.2026).

126. Діаспора дбає про Україну. *Свобода*. 13 серпня 2021 року. Число 33. С. 6.

127. Діти Канади взялися допомогти ровесникам в Україні. *Український погляд*. 08.06.2017. URL: https://ukrpohliad.org/news/dity-kanady-vzyalysya-dopomogty-rovesnykam-v-ukrayini.html (дата звернення: 07.02.2026).

128. Евген Чолій відвідав Польщу. *Свобода*. 9 листопада 2018 року. Число 45. С. 14.

129. Економічний круглий стіл у Швайцарії проаналізував реформи українського уряду. *Свобода*. 23 листопада 2018 року. Число 47. С. 5.

130. Зеленський зустрівся з представниками СКУ. *Свобода*. 2019. Число 22. П'ятниця, 31 травня. С. 3.

131. Інавгураційна лекція Почесного доктора Національного університету «Києво-Могилянська академія» Евгена Чолія. Київ, 11 жовтня 2019 року. 15 с. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0c3d6df6-d3b8-4563-a428-069484d25284/content (дата звернення: 12.11.2024).

132. Ліга Кредитних Спілок Ілиной вшанувала Богдана Ватраля. *Свобода*. 2019. Число 17. П’ятниця, 26 квітня. С. 11.

133. Лозинський А. Майбутнє української діаспори. *Український погляд*. 31.01.2022. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/majbutnye-ukrayinskoyi-diaspory.html (дата звернення: 11.11.2024).

134. Лозинський А. Міркування щодо завдань СКУ. *Свобода*. 15 вересня 2017 року. Число 37. С. 7.

135. Лозинський А. Новорічна пропозиція для Уряду України. *Український погляд*. 03.01.2021. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/novorichna-propozytsiya-dlya-uryadu-ukrayiny.html (дата звернення: 11.11.2024).

136. Лозинський А. Основні питання діаспори до України. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Українська діаспора у світовій цивілізації* : зб. доповідей Другої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 18–20 червня 2008 р. С. 28–31.

137. Лозинський А. Побажання для СКУ перед конґресом у Києві. *Свобода*. 23 листопада 2018 року. Число 47. С. 7.

138. Лозинський А. Світовий Конґрес Українців – Що далі?. *Український погляд*. 03.11.2023. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-shho-dali.html (дата звернення: 11.11.2024).

139. Лозинський А. Світовий Конґрес Українців та ООН: заради справедливості. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 220 с.

140. Лозинський А. Таким Він Був Стефан Романів. *Український погляд*. 29.06.2024. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/takym-vin-buv-stefan-romaniv.html (дата звернення: 11.11.2024).

141. Лозинський А. Українізація в Україні чомусь не доходить до діаспори – інтроспектива. *Український погляд*. 18.05.2022. URL:

https://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/ukrayinizatsiya-v-ukrayini-chomus-ne-dohodyt-do-diaspory-introspektyva.html (дата звернення: 11.11.2024).

142. Лях-Породько О. Читайте журнал «Спортивний родовід»!. *Свобода*. 2021. Число 4. П’ятниця, 22 січня. С. 7.

143. Мова піде про наслідки Голодомору. *Свобода*. 2021. Число 46. П’ятниця, 12 листопада. С. 2.

144. Оголосили результати конкурсу «Бренд Україна: творимо разом». *Свобода*. 2021. Число 36. 3 вересня. С. 11.

145. Педенко В. Вплив української діаспори на розвиток України як європейської демократичної держави та просування українських національних інтересів серед впливових гравців на міжнародній арені. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Українська діаспора у світовій цивілізації* : зб. доповідей Другої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 18–20 червня 2008 р. С. 26–28.

146. Передано пожертву Києво-Могилянській академії. *Свобода*. 2018. Число 49. 7 грудня. С. 5.

147. Президент СКУ взяв участь у заходах Атлантичної Ради. *Свобода*. 2018. Число 41. П’ятниця, 12 жовтня. С. 4.

148. Президент СКУ відвідав Молдову. *Свобода*. 2017. Число 38. П’ятниця. 22 вересня. С. 5.

149. Президент СКУ відвідав Південно-Африканську Республіку. *Свобода*. 2018. Число 47. 24 листопада. С. 5, 14.

150. Романів С. СКУ закликає всіх українців взяти активну участь в акції «Свічка моління». *Свобода*. 2010. Число 48. П’ятниця, 26 листопада. С. 3.

151. Росія заявила, що Світовий Конґрес Українців є загрозою для її національної безпеки. *Свобода*. 2019. Число 29. П’ятниця, 19 липня. С. 1.

152. Світовий Конґрес Українців провів перший віртуальний форум «Єднаємось Україною». *Свобода*. 29 жовтня 2020. URL: https://surl.li/ilmnho (дата звернення: 07.02.2026).

153. Світовий конґрес українців продовжить взаємодію. *Свобода*. 2021. Число 36. П’ятниця, 3 вересня. С. 1.

154. Світовий Конґрес Українців: Тиждень вшанування пам’яті жертв Голодомору. *Український погляд*. 24.11.2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-tyzhden-vshanuvannya-pam-yati-zhertv-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024).

155. Семчук К. «Наша робота – політична адвокація». *Наше слово*. 09.12.2018. URL: https://nasze-slowo.pl/nasha-robota-politichna-advokacija/ (дата звернення: 11.11.2024).

156. СКУ вітає кримських татар із 100-літтям Курултаю. *Свобода*. 2017. Число 50. П’ятниця, 15 грудня. С. 7.

157. СКУ закликає світове співтовариство визнати геноцидом депортацію кримськотатарського народу в 1944 році. *Свобода*. 2020. Число 21. П’ятниця, 22 травня. С. 4.

158. СКУ закликає світове співтовариство визнати геноцидом депортацію кримськотатарського народу в 1944 році. *Свобода*. 2020. Число 21. 22 травня. С. 4.

159. СКУ підтримує боротьбу Могилянки проти закону про вищу освіту. *Свобода*. 2010. Число 52. П’ятниця, 24 грудня. С. 3.

160. СКУ провів Річні загальні збори в Києві. *Свобода*. 2017. Число 38. П’ятниця, 22 вересня 2017. С. 9, 12.

161. СКУ провів Річні загальні збори в Києві. *Свобода*. 2017. Число 38. П’ятниця, 22 вересня 2017. С. 9, 12.

162. СКУ провів річні збори. *Свобода*. 2021. П’ятниця, 29 жовтня. С. 3.

163. СКУ розпочинає кампанію з підвищення в Німеччині обізнаности про Голодомор. *Свобода*. 2019. П’ятниця, 8 листопада. С. 5.

164. СКУ та МЗС України обговорили співпрацю під час пандемії коронавірусу. *Свобода*. 2020. Число 13. 27 березня. С. 1, 15.

165. СКУ та Світова Литовська Громада підписали Меморандум про співпрацю. *Свобода*. 2018. Число 45. 9 листопада. С. 5.

166. Соколик В. СКВУ/СКУ на шляху до самостійного українського спорту. *New Pathway – Ukrainian News. Новий Шлях – Українські Вісті*. 16.08.2017. URL: http://surl.li/gmtjge (дата звернення: 07.11.2024).

167. Співпраця з СБУ. *Свобода*. 2021. Число 36. П'ятниця, 3 вересня. С. 2.

168. Хортяні Я. Дипломатія серця: сила українських жінок у світі. *Жінка в офіційній і публічній дипломатії. Нариси, есеї, інтерв'ю* / автор-упорядник Ірина Матяш ; Міністерство закордонних справ України, Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2025. С. 288–303.

169. Чолій Е. Виступ на І Пленарному засіданні. *Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті* : зб. матеріалів ІІІ Міжнародного конґресу. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. С. 29–33.

170. Чолій Є., Романів С. СКУ закликав відзначити Міжнародний день рідної мови. *Свобода*. 2010. Число 9. П'ятниця, 26 лютого. С. 5.

171. Чолій Є., Романів С. СКУ закликає подивитися фільм «Окрадена земля». *Свобода*. 2009. П'ятниця, 19 червня. С. 19.

172. Шимко Ю. Роздуми з нагоди 50-ліття СКУ. *New Pathway – Ukrainian News. Новий Шлях – Українські Вісті*. 15.08.2017. URL: http://surl.li/puzgje (дата звернення: 07.11.2024).

173. Remembering the Genocide of the Crimean Tatar people. *The Ukrainian Weekly*. May 22, 2020. URL: https://subscription.ukrweekly.com/remembering-the-genocide-of-the-crimean-tatar-people-3/ (last accessed: 07.02.2026).

174. Ukrainian World Congress delegates participate in Ukraine's commemoration of Holodomor. *The Ukrainian Weekly*. November 30, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/ukrainian-world-congress-delegates-

participate-in-ukraines-commemoration-of-holodomor/ (last accessed: 09.02.2026).

175. Ukrainian World Congress obtains participatory status as international NGO with the Council of Europe. *The Ukrainian Weekly*. September 21, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/ukrainian-world-congress-obtaains-participatory-status-as-international-ngo-with-the-council-of-europe/ (last accessed: 09.02.2026).

176. UWC and Lithuanian World Community sign memorandum of cooperation. *The Ukrainian Weekly*. November 1, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-and-lithuanian-world-community-sign-memorandum-of-cooperation/ (last accessed: 09.02.2026).

177. UWC president visits Belgium to strengthen support for Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. March 30, 2018. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-president-visits-belgium-to-strengthen-support-for-ukraine%E2%80%A8/ (last accessed: 09.02.2026).

178. UWC remembers deportation of Crimean Tatars from Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. May 25, 2020. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-remembers-deportation-of-crimean-tatars-from-ukraine/ (last accessed: 07.02.2026).

179. UWC severs formal ties with Ukrainians in Russia as Moscow launches new offencive against Ukrainian ethnic minority. *The Ukrainian Weekly*. July 16, 2021. URL: https://subscription.ukrweekly.com/uwc-severs-formal-ties-with-ukrainians-in-russia-as-moscow-launches-new-offensive-against-ukrainian-ethnic-minority/ (last accessed: 09.02.2026).

Електронні (цифрові) джерела

180. Вебінар: «Голодомор і нація: вплив через покоління». *YouTube-канал Світового Конґресу Українців*. 19.11.2021. URL:

https://www.youtube.com/watch?v=GyEKFpGPzqM (дата звернення: 11.11.2024).

181. Вечір пам'яті жертв трагедії Бабиного Яру в ООН 13 жовтня. *Офіційний сайт Постійного представництва України при ООН у Нью-Йорку*. 05.10.2016. URL: https://ukraineun.org/press-center/172-vechir-pamyati-zhertv-tragediy-babynogo-yaru-v-oon-13-zhovtnya/ (дата звернення: 11.11.2024).

182. День української мови в Румунії. *Офіційний сайт Посольства України в Румунії*. 09.11.2020. URL: https://romania.mfa.gov.ua/news/den-ukrayinskoyi-movi-v-rumuniyi (дата звернення: 11.11.2024).

183. X Ukrainian World Congress marks Holodomor anniversary. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 1 вересня 2013. URL: https://www.youtube.com/watch?v=lsW4f7drM74 (дата звернення: 07.02.2026).

184. До складу міжфракційного об'єднання «Українці в світі» увійшли 49 народних депутатів. *Верховна Рада України* : офіційний вебпортал парламенту України. 19.09.2019. URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/181547.html (дата звернення: 29.10.2024).

185. Євген Нищук провів зустріч із делегацією Світового конгресу українців. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 05 квітня 2017. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/249884178 (дата звернення: 05.02.2026).

186. Єднаймось Україною. *United by Ukraine*: офіційна Інтернет-сторінка. URL: https://www.unitedbyukraine.com/ua (дата звернення: 26.12.2024).

187. Законодавство. *Підтримка зв'язків зі світовим українством та окремі питання гуманітарної взаємодії*. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/ukrayinska-gromada/zakonodavstvo (дата звернення: 14.04.2026).

188. І. Климпуш-Цинцадзе та президент Світового Конґресу Українців Є. Чолій обговорили співпрацю в підтримці реформ та формуванні позитивного іміджу України за кордоном. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 01 вересня 2017. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/250236346 (дата звернення: 05.02.2026).

189. Іван Богдан і Лариса Барабаш отримали Орден НОК. *Офіційний сайт Національного олімпійського комітету України (НОК України)*. 29.03.2013. URL: https://noc-ukr.org/news/7220/ (дата звернення: 09.07.2024).

190. Інвестиційний потенціал Київщини обговорили на міжнародній конференції. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 26 травня 2015. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/248188910 (дата звернення: 05.02.2026).

191. Ключові моменти першого вебінару DiasporaAid. *Офіційний сайт СКУ*. 02.07.2024. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/klyuchovi-momenti-pershogo-vebinaru-diasporaaid/ (дата звернення: 11.11.2024).

192. Комісії НОК України «Закордонне українство» й «Олімпійська освіта та культура» об'єднують можливості для популяризації олімпійських цінностей. *Офіційний сайт НОК України*. 23.05.2024. URL: https://noc-ukr.org/news/24845/ (дата звернення: 08.07.2024).

193. Комісія «Закордонне українство». *Офіційний сайт НОК України*. URL: https://noc-ukr.org/about/structures/commissions/diaspora/ (дата звернення: 09.07.2024).

194. Культурна дипломатія в ОАЕ (FromUA Cultural Diplomacy in the UAE): Facebook-сторінка. URL: https://www.facebook.com/fromua.ae (дата звернення: 11.11.2024).

195. Laryssa Temple (Барабаш-Темпл) ангел українського спорту про Олімпійські ігри, життя, перемоги (інтерв'ю провів Олексій Лях-Породько). *YouTube-канал «Спортивний родовід»*. 14 квітня 2021. 10:41–

12:20 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=wS4KzTDfhcY (дата звернення: 05.02.2026).

196. Меморандум про співпрацю між Комісією спорту СКУ та НОК України. *Офіційний сайт СКУ*. 27.01.2010. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/memorandum-pro-spivpraczyu-mizh-komisiyeyu-sportu-sku-ta-nok-ukrayiny/ (дата звернення: 11.11.2024).

197. МЗС та Світовий Конгрес Українців обговорили план адвокації Кримської платформи. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. 27.04.2021. URL: https://mfa.gov.ua/news/mzs-ta-svitovij-kongres-ukrayinciv-obgovorili-plan-advokaciyi-krimskoyi-platformi (дата звернення: 29.10.2024).

198. МЗС та Світовий Конгрес Українців обговорили план адвокації Кримської платформи. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. 27.04.2021. URL: https://mfa.gov.ua/news/mzs-ta-svitovij-kongres-ukrayinciv-obgovorili-plan-advokaciyi-krimskoyi-platformi (дата звернення: 29.10.2024).

199. МЗС України впроваджує зміни до структури. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. 08 липня 2025. URL: https://mfa.gov.ua/news/mzs-ukrayini-vprovadzhuye-zmini-do-strukturi (дата звернення: 28.01.2026).

200. Міжнародна підтримка України в питаннях оборони, реформування та в гуманітарній сфері. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 22 грудня 2018. URL: https://www.youtube.com/watch?v=B_kTDXRjqew (дата звернення: 07.02.2026).

201. Мінмолодьспорту та Світовий конгрес українців обговорили подальшу співпрацю. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 31 серпня 2017. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/250235557 (дата звернення: 05.02.2026).

202. МІОК представив інноваційну платформу «Український освітній всесвіт» в партнерстві з СКУ. *Офіційний сайт СКУ*. 15.02.2021. URL:

https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/23159/ (дата звернення: 11.11.2024).

203. МОН співпрацюватиме зі Світовим конгресом українців у розробці навчальних матеріалів для українських шкіл за кордоном. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. 07 червня 2018. URL: https://mon.gov.ua/news/mon-spivpratsyuvatime-zi-svitovim-kongresom-ukraintsiv-u-rozrobtsi-navchalnikh-materialiv-dlya-ukrainskikh-shkil-za-kordonom (дата звернення: 05.02.2026).

204. Найвідоміша у світі виставка про Голодомор повертається в Україну. *Офіційний сайт СКУ*. 09.10.2023. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/naividomisha-u-sviti-vystavka-pro-holodomor-povertayetsia-v-ukrayinu/ (дата звернення: 11.10.2023).

205. Національна комісія з питань закордонних українців при Кабінеті Міністрів України. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/nacionalna-komisiya-z-pitan-zakordonnih-ukrayinciv (дата звернення: 03.02.2026).

206. Павло Ґрод: Наша мета возз'єднати 65 мільйонів українців. *Офіційний сайт СКУ*. 15.12.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/pavlo-grod-nasha-meta-vozzyednaty-65-miljoniv-ukrayincziv/ (дата звернення: 11.11.2024).

207. Перша представниця української діаспори в складі НОК подякувала Олімпійській родині. *Офіційний сайт НОК України*. 17.12.2019. URL: https://noc-ukr.org/news/19501/ (дата звернення: 09.07.2024).

208. Підсумки другого вебінару DiasporaAid. *Офіційний сайт СКУ*. 1 вересня 2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/25969/ (дата звернення: 11.11.2024).

209. Підтримка зв'язків зі світовим українством та окремі питання гуманітарної взаємодії. URL: https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/ (дата звернення: 14.04.2026).

210. Президент СКУ просував інвестиційний потенціал України в рамках Всесвітнього економічного форуму в Давосі. *Офіційний сайт СКУ*.

31.01.2018. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/prezydent-sku-prosuvav-investyczijnyj-potenczial-ukrayiny-v-ramkah-vsesvitnogo-ekonomichnogo-forumu-v-davosi/ (дата звернення: 12.03.2024).

211. Президент Української Світової Кооперативної Ради Ігор Ляшок взяв участь у Всесвітній Конференції кредитних спілок. *Офіційний сайт Української світової кооперативної ради (УСКР)*. 24.07.13. URL: http://wcuc.org.ua/19.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=14&cHash=231f5c9a2e6281d715dd1561ac621dc2 (дата звернення: 21.08.2024).

212. Президент УСКР О. Шевель взяла участь у конференції WOCCU. *Офіційний сайт УСКР*. 24.07.14. URL: http://wcuc.org.ua/19.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=18&cHash=ca33e6069af2513ba6774796a8790934 (дата звернення: 21.08.2024).

213. Прем'єр-міністр та представники Світового конгресу українців обговорили залучення інвестицій в Україну. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 25 серпня 2021. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-ta-predstavniki-svitovogo-kongresu-ukrayinciv-obgovorili-zaluchennya-investicij-v-ukrayinu (дата звернення: 05.02.2026).

214. Прем'єр-міністр: Спільна робота з українською діаспорою демонструє світу, що Україна зміцнюється. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 19 жовтня 2020. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-spilna-robota-z-ukrayinskoyu-diasporoyu-demonstruye-svitu-shcho-ukrayina-zmicnyuyetsya (дата звернення: 05.02.2026).

215. Про Громадську раду. *Міністерство закордонних справ України* : офіційний сайт. URL: https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/gromadskosti/gromadska-rada-pri-mzs-ukrayini/pro-gromadsku-radu (дата звернення: 29.10.2024).

216. Провід СКУ зустрівся з Zentrum Liberale Moderne. *Офіційний сайт СКУ*. 09.06.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/provid-sku-zustrivsya-z-zentrum-liberale-moderne/ (дата звернення: 11.11.2024).

217. Програми. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/programi/ (дата звернення: 11.11.2024).

218. Проект «Монументальна Шевченкіана» до 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка. *Офіційний сайт СКУ*. 10.02.2014. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/proekt-monumentalna-shevchenkiana-do-200-littya-z-dnya-narodzhennya-tarasa-shevchenka/ (дата звернення: 11.11.2024).

219. Рада Міжнародної Політики. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/rada-mizhnarodno%D1%97-politiki/ (дата звернення: 11.11.2024).

220. Renata Roman голова Спортової Комісії Світового Конгресу Українців про спорт та олімпійське життя (інтерв'ю провів Олексій Лях-Породько). *YouTube-канал «Спортивний родовід»*. 1:37–2:30 хв. 28 квітня 2021. URL: https://www.youtube.com/watch?v=v99Fq7QGG8c (дата звернення: 05.02.2026).

221. Роль діаспори у створені позитивного іміджу України та українців у світі. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 22 грудня 2018. URL: https://www.youtube.com/watch?v=jqLhAnt-bU8 (дата звернення: 07.02.2026).

222. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада СКУ була співорганізатором у Львові Першого світового форуму українознавчих суботніх та недільних шкіл. *Офіційний сайт СКУ*. 12.09.2018. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitova-koordynaczijna-vyhovno-osvitnya-rada-sku-bula-spivorganizatorom-u-lvovi-pershogo-svitovogo-forumu-ukrayinoznavchyh-subotnih-ta-nedilnyh-shkil/ (дата звернення: 11.11.2024).

223. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада. Українське шкільництво за кордоном – один із пріоритетних напрямків діяльності СКУ. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitova-koordinaczijno-vihovna-osvitnya-rada/ (дата звернення: 11.11.2024).

224. Світовий конгрес українців відданий справі підтримки України, – новий президент СКУ на зустрічі з Главою Уряду. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 27 листопада 2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/svitovij-kongres-ukrayinciv-viddanij-spravi-pidtrimki-ukrayini-novij-prezident-sku-na-zustrichi-z-glavoyu-uryadu (дата звернення: 05.02.2026).

225. Світовий Конгрес Українців відіграє важливу роль для підтримки України та її змін і реформ, – Прем'єр-міністр під час зустріч із керівництвом СКУ. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 27 вересня 2016. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/249355021 (дата звернення: 05.02.2026).

226. Світовий Конґрес Українців приєднується до вшанування жертв у річницю депортації кримських татар з України. *Офіційний сайт СКУ*. 18.05.2018. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/svitovyj-kongres-ukrayinczіv-pryyednuyetsya-do-vshanuvannya-zhertv-u-richnyczyu-deportacziyi-krymskyh-tatar-z-ukrayiny/ (дата звернення: 05.11.2024).

227. Світові українці святкують 150 років з дня народження Лесі Українки. *Офіційний сайт СКУ*. 25.02.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukrainians-around-the-world-celebrate-the-150th-anniversary-of-lesya-ukrainkas-birth-2/ (дата звернення: 24.01.2023).

228. Сергій Квіт: До проекту «Літні мовні школи» вже долучилися 1714 шкіл. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. 02 квітня 2015. URL: https://mon.gov.ua/news/sergiy-kvit-do-proektu-litni-movni-shkoli-vzhe-doluchilisya-1714-shkil (дата звернення: 05.02.2026).

229. СКУ Біографії літніх студентів. *Офіційний сайт СКУ*. 02.07.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-biografiyi-litnih-studentiv/ (дата звернення: 11.11.2024).

230. СКУ дякує Кредитній спілці «Будучність» за тривалу підтримку. *Офіційний сайт СКУ*. 12.07.2024. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-dyaku%d1%94-kreditnij-spilczi-buduchnist-za-trivalu-pidtrimku/ (дата звернення: 11.11.2024).

231. СКУ підтверджує підтримку втілення державної концепції меморіалізації Бабиного Яру. *Офіційний сайт СКУ*. 06.08.2021. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-pidtverdzhu%d1%94-pidtrimku-naczionalnogo-istoriko-memorialnogo-zapovidnika-babin-yar/ (дата звернення: 11.11.2024).

232. У Львові відбулося відкриття Першого світового форуму українознавчих суботніх та недільних шкіл. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 17 серпня 2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/u-lvovi-vidbulosya-vidkrittya-pershogo-svitovogo-forumu-ukrayinoznavchih-subotnih-ta-nedilnih-shkil (дата звернення: 05.02.2026).

233. Українська громада в Анталії (Туреччина) встановила перший монумент Тарасу Шевченку під патронатом СКУ. *Офіційний сайт СКУ*. 02.03.2020. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukrainian-community-in-antalya-turkey-installs-first-taras-shevchenko-monument-under-the-auspices-of-uwc/ (дата звернення: 07.11.2024).

234. Українська Світова Кооперативна Рада (УСКР) : офіційний сайт. URL: http://wcuc.org.ua/index.php (дата звернення: 21.08.2024).

235. Українські громади активніше залучатимуться до популяризації української культури за кордоном та боротьби з антиукраїнською пропагандою, – В'ячеслав Кириленко. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 10 червня 2015. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/248233160 (дата звернення: 05.02.2026).

236. Українці Сучави на заході «Відкрий для себе Північний Схід». *Офіційний сайт Союзу українців Румунії*. URL: http://surl.li/zzvlxj (дата звернення: 12.03.2024).

237. UkraineInvest та Світовий Конґрес Українців підписали Меморандум про співпрацю. *UkraineInvest*. URL: https://surl.li/qtnzbh (дата звернення: 05.02.2026).

238. Уряд та Світовий Конґрес Українців підписали Меморандум про співпрацю. *Урядовий портал* : веб-портал органів виконавчої влади України. 10 грудня 2020. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-ta-svitovij-kongres-ukrayinciv-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu (дата звернення: 02.02.2026).

239. Формування свідомого українця через призму освіти. *YouTube-канал «Ukrainian World Congress»*. 22 грудня 2018. URL: https://www.youtube.com/watch?v=KYct9pBDrmk (дата звернення: 07.02.2026).

240. Ярослава Хортяні. Second Vice President, WFUWO President. *Офіційний сайт СКУ*. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/about/leadership/yaroslava-hortyani/ (дата звернення: 09.04.2026).

241. The Ministry for Diaspora Affairs and Combating Antisemitism. *gov.il*. URL: https://www.gov.il/en/departments/ministry_of_diaspora/govil-landing-page (last accessed: 14.04.2026).

242. Ukrainian World Congress (UWC). *Conference of INGOs*. URL: https://coe-ngo.org/#/ingo/5b9a6d48c189352f0fd0ea6b (last accessed: 08.11.2024).

243. Wicemarszałek Adam Bielan 8 lipca 2016 r. spotkał się w Senacie z przewodniczącym Światowego Kongresu Ukraińców Eugenem Czolijem. *Senat Rzeczypospolitej Polskiej*: oficjalna strona. 8 lipca 2016 r. URL: https://www.senat.gov.pl/diariusz/sprawy-miedzynarodowe/art,8910,8-lipca-2016-r-.html (05.02.2026).

2. ЛІТЕРАТУРА:

244. Авер'янова Н. М. Зарубіжне українство у відстоюванні національних інтересів України. *Молодий вчений*. 2018. № 3 (55). С. 444–447.

245. Авер'янова Н. М. Культурно-мистецькі заходи української діаспори у контексті відстоювання національних інтересів України. *Гілея*. 2018. Вип. 139. С. 118–120.

246. Атаманенко А. Закордонне українство та Україна: проблеми та перспективи взаємовідносин. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2015. Вип. 23. С. 7–13.

247. Атаманенко А. Закордонне українство в зовнішньополітичній стратегії України: нормативно-правова база. *Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (17 листопада 2022 р., м. Луцьк). Луцьк : Волинський ІППО, 2022. С. 7–14.

248. Атаманенко А. Роль закордонних українців в українській публічній та культурній дипломатії: історичний і сучасний аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки*. 2019. Вип. 29. С. 54–65.

249. Атаманенко А. Україна і закордонне українство. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки*. 2013. Вип. 21. С. 8–16.

250. Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність / Національний університет «Острозька академія», Інститут дослідження української діаспори, Українське історичне товариство. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. 672 с.

251. Атаманенко А., Матвійчук Н. Публічна дипломатія закордонних українців як прояв дипломатії діаспор. *Публічна дипломатія* : навчальний посібник / за загал. ред. Ірини Матяш ; Національний університет «Острозька академія», Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ : Горобець, 2021. С. 80–94.

252. Бем Н. Технології просування інтересів України Світовим Конґресом Українців. *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання* : монографія / відп. ред. Тюрменко І. І. Київ : НАУ, 2021. 7 с. [Без нумерації ст. в файлі за посилання. За порядковим рахунком]. URL: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/53296 (дата звернення: 05.11. 2024).

253. Біловус Л. І. Світовий конгрес українців на шпальтах української діаспори США (після 1991 р.) – напрями роботи задля збереження національної ідентичності. *Проблеми всесвітньої історії*. 2017. № 2 (4). С. 196–208.

254. Біловус Л. І. Україномовна періодика у національно-культурному житті української діаспори США (1991–2017 рр.) : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 607 с.

255. Братута О., Братута Є. Публічна дипломатія: термінологічні, онтологічні та прикладі результати дослідження. *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2023. Вип. XXIV. С. 738–739. URL: http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/71_2023.pdf (дата звернення: 12.11.2024).

256. В ООН відзначили 200-ліття Тараса Шевченка. *Міжнародне гуманітарне об'єднання «Ми українці»*. 28.03.2014. URL: http://weareukrainians.com/ukraine-and-the-world/v-oon-vidznachili-200-littya-tarasa-shevchenka (дата звернення: 24.09.2024).

257. В СКУ закликають Верховну Раду доопрацювати проєкт закону щодо питань громадянства. *Укрінформ*. 06.02.2020. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2870532-v-sku-zaklikaut-verhovnu-

radu-doopracuvati-proekt-zakonu-sodo-pitan-gromadanstva.html (дата звернення: 03.02.2026).

258. Відродження кредитних спілок в Україні. Продовження. *Бюлетень кредитних спілок України*. 2012. Травень-червень. № 3(43). С. 2–7. URL: http://www.wcuc.org.ua/fileadmin/user_upload/1992_2.pdf (дата звернення: 21.08.2024).

259. Ворожко Т., Петричка Р. У США закінчилася естафета смолоскипу Голодомору. *Голос Америки*. 02 червня 2008. URL: https://www.holosameryky.com/a/a-49-2008-06-02-voa4-86910217/223021.html (дата звернення: 03.02.2026).

260. Воронцова О. Світовий Конґрес Українців закликав світ вшанувати жертв Голодомору. *Главком*. 25 листопада 2016. URL: https://glavcom.ua/news/svitoviy-konres-ukrajinciv-zaklikav-svit-vshanuvati-zhertv-golodomoru-384782.html (дата звернення: 07.02.2026).

261. Горєлов Д. Вплив організацій української діаспори на розвиток громадянського суспільства в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 3 (20). С. 32–38.

262. Грачевська Т., Ахмаджанова Д. Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Т. 15. № 1. С. 112–113.

263. Гринюк Л. Маріанна Душар, гастрономічна блогерка, дослідниця української кухні. *Укрінформ*. 31.01.2021. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3179088-marianna-dusar-gastronomicna-blogerka-doslidnica-ukrainskoi-kuhni.html (дата звернення: 03.02.2026).

264. Гришко Л. На знак пам’яті про Голодомор. *Медіакомпанія DW*. 21.06.2010. URL: https://surl.li/pieekq (дата звернення: 03.02.2026).

265. Гусак О. О. Роль української діаспори у протидії інформаційним маніпулятивним технологіям противника на міжнародній арені в умовах гібридної війни. *Обрії друкарства*. 2018. № 1 (6). С. 124. С. 118–129.

266. Захарченко О. Світовий конгрес українців: дослідження та вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні в період «гібридної» фази російсько-української війни (2014–2022). *Сіверянський літопис*. 2026. № 1. С. 31–36.

267. Захарченко О. А. Світовий Конгрес Українців на сторінках наукового щорічника «Україна дипломатична» (2000–2024). *Сумський історико-архівний журнал*. 2025. № XLIV. С. 55–62.

268. Захарченко О. А. Світовий Конгрес Українців: проблема автохтонного українського населення в умовах «гібридної» фази російсько-української війни (2014-2022). *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 23–24 травня 2025 р. Суми, 2025. С. 41–46.

269. Карленко В. П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства / А. В. Огнистий, О. М. Вацеба, О. О. Лях-Породько, С. Романів, Л. Барабаш-Темпл, М. Биц, Р. Роман, С. Касянчук. *Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Тернопіль : В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 77–97.

270. Ковальчук О., Марусик Т. Голодомор 1932–1933 рр. в УРСР і українська діаспора Північної Америки. Чернівці : Наші книги, 2010. 224 с.

271. Ключковська І., П'ятковська О., Марусик Ю., Гойсан В., Жилич Х., Качур Дз. Українці Південно-Африканської Республіки: суспільство, ідентичність, майбутнє. Результати дослідження. Львів, 2020. 262 с. URL: http://miok.lviv.ua/?p=18869 (дата звернення: 03.09.2024).

272. Кондакова Т. Дослідження видів впливу української діаспори, оцінка конкретних прикладів та їх характеристика в аспекті сучасних потреб України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2020. Вип. 31. С. 24–32.

273. Кононенко А. Роль Світового Конгресу Українців (СКУ) в консолідації українців в постколоніальну добу. *Українознавчий альманах*. 2017. Вип. 22. С. 40–48.

274. Кононенко А. Світовий Конгрес Українців у контексті підтримки суверенітету України та непорушності її кордонів. *Українознавчий альманах*. 2016. Вип. 19. С. 129–133.

275. Корнійчук Л. Адвокатування та промоція України українством Австралії (на прикладі роботи Союзу українських організацій Австралії). *Старожитності Лукомор'я*. 2025. № 4. С. 215–228.

276. Корнійчук Л. Микола Мушинка як дослідник і популяризатор постаті Володимира Гнатюка. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Історичні науки»* : науковий журнал. Острог, 2026. Вип. 37. С. 94–102.

277. Корнійчук Л. Микола Мушинка як дослідник і популяризатор фольклору. *Старожитності Лукомор'я*. 2025. № 6. С. 96–108. URL: http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/411 (дата звернення: 28.01.2026).

278. Корнійчук Л., Рибченко А. Цифрова дипломатія. *Публічна дипломатія* : навчальний посібник / за заг. ред. Ірини Матяш ; Національний університет «Острозька академія», Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ ; Острог : Горобець, 2021. С. 165–181.

279. Котубей-Геруцька О. Про «політично неблагонадійну кулінарну культуру» й карго-культ: Маріанна Душар (Пані Стефа) про значення їжі (інтерв'ю). *Суспільне. Культура*. URL: https://suspilne.media/culture/823293-pro-politicno-neblagonadijnu-kulinarnu-kulturu-j-kargo-kult-marianna-dusar-pani-stefa-pro-znacenna-izi-intervu/ (дата звернення: 03.02.2026).

280. Кравець Л. В. Хортяні-Гук Ярослава. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: https://esu.com.ua/article-886309 (дата звернення: 09.04.2026).

281. Кривчик Г. Г. Методологічні принципи як норми етичного і професійного кодексу історика. *Проблеми політичної історії України*. 2018. Вип. 13. С. 270–280.

282. Куліков В. О. Нові інформаційні технології в історичних дослідженнях. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер.: Історія*. 2007. № 762. С. 217–228.

283. Кулініч М., Саган Г. Особливості становлення та організації діаспорного життя українців у Японії. *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2024. Вип. XXV. С. 813–829.

284. Лазебник С. З прожитого… з відвертістю (відчайдушне зазіхання на мемуари). Київ : ДП «ГДІП», 2023. 173 с. (Серія «Бібліотека наукового щорічника «Україна дипломатична». Вип. 27.).

285. Левчук О. Архівні електронні інформаційні ресурси як джерело історичної інформації. *Архіви України*. 2020. № 4. С. 52–70.

286. Лігостова О. Діаспора навчатиме українських лікарів медицини катастроф. *Голос Америки*. 04 жовтня 2015. URL: https://www.holosameryky.com/a/2991091.html (дата звернення: 03.02.2026).

287. Лігостова О. Діаспора роздала житомирським воякам аптечки НАТО. *Голос Америки*. 15 березня 2015. URL: https://www.holosameryky.com/a/2680857.html (дата звернення: 03.02.2026).

288. Лігостова О. Перша допомога: курс НАТО для українського бійця. *Голос Америки*. 30 листопада 2014. URL: https://www.holosameryky.com/a/2540066.html (дата звернення: 03.02.2026).

289. Мазука Л. Закордонне українство в системі публічної дипломатії України. *Політичні дослідження/Political Studies*. 2024. №2 (8). С. 184–202.

290. Мазука Л. І. Українська держава та світове українство: актуальні питання, потенціал і перспективи взаємодії: аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2013. 30 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-02/Mazuka-b4f8a.pdf (дата звернення: 14.04.2026).

291. Макар В. Діаспора як інструмент публічної дипломатії України. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. Вип. 18. С. 219–231.

292. «Марія»: найвідоміша у світі виставка про Голодомор вперше в Україні. *Офіційний сайт Музею Голодомору*. 28 листопада 2020. URL: https://holodomormuseum.org.ua/anons/mariia-najvidomisha-u-sviti-vystavka-pro-holodomor-vpershe-v-ukraini/ (дата звернення: 07.02.2026).

293. Мартинюк Н. Ася Гумецька: In Memoriam. *Українським дім* : освітньо-пізнавальний часопис про Україну та українців діаспори. 2023. Число 4 (119). С. 8.

294. Мартинюк Н. Економічна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України (1991–2021 рр.). *Copernicus Political and Legal Studies*. 2024. Vol. 3, Issue 3 (September 2024). С. 45–57.

295. Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014–2022). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2023. Вип. 34. С. 152–160.

296. Мартинюк Н. Напрями публічної дипломатії Світового конґресу українців задля поліпшення іміджу України у світі (1991–2024 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2024. Вип. 25. С. 923–934.

297. Мартинюк Н. Наукова та освітня дипломатія СКУ як фактор популяризації українознавства в світі. *Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи* : матеріали

Всеукраїнського круглого столу (17 листопада 2022 р., м. Луцьк). Луцьк: Волинський ІППО, 2022. С. 90–96.

298. Мартинюк Н. Підтримка Світовим конгресом українців євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України. *Новий порядок денний для Європи та Європейського Союзу: причини – напрямки – пріоритетні цілі* : монографія. Львів ; Ольштин : Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 148–160.

299. Мартинюк Н. Спортивна дипломатія Світового конгресу українців (1991–2021 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2025. Вип. 26. С. 811–824.

300. Матеріяли до історії Світової Наукової Ради при Світовому Конґресі Українців / ред. Любомир Винар, Алла Атаманенко ; упоряд. А. Хеленюк. Нью-Йорк ; Торонто ; Острог, 2011. 388 с.

301. Міжнародна наукова відеоконференція з нагоди 130-ліття початку поселення українців в Бразилії. *Офіційний сайт Національного університету «Острозька академія»*. 11.09.2021. URL: https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2021/11-09-01 (дата звернення: 11.11.2024).

302. Муніципалітет Прудентополіс: у Бразилії теж є Україна. *Укрінформ*. 11.10.2021. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3330627-municipalitet-prudentopolis-u-brazilii-tez-e-ukraina.html (дата звернення: 24.04.2024).

303. Мусієнко І. В. Етнічний лобізм як інструмент нарощування «м'якої сили» України. *Гілея*. Київ, 2013. Випуск 77. С. 280–283.

304. Наливайко М. Павло Ґрод, президент Світового конгресу українців. Ведемо кілька адвокаційних кампаній для збільшення військової допомоги Україні. *Укрінформ*. 8.11.2023. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3784205-pavlo-grod-prezident-svitovogo-kongresu-ukrainciv.html (дата звернення: 8.11.2023).

305. Недужко Ю. Боротьба української діаспори за демократію та державну незалежність України (кінець 70-х – початок 90-х років XX століття). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні наук*и. 2008. Вип. 11. С. 90–112.

306. Недужко Ю. Діяльність Світового Конгресу Вільних Українців щодо забезпечення свободи і демократії в Україні. 1969–1979. *Спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська Академія» і видавництва «Мандрівець». Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець»*. 2007. № 2. С. 40–46.

307. Недужко Ю. Інформаційна діяльність Світового Конгресу Вільних Українців наприкінці 60-х – в 70-х рр. XX ст. *Спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська Академія» і видавництва «Мандрівець». Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець»*. 2007. № 3. С. 44–49.

308. Недужко Ю. Культурна діяльність СКВУ в контексті боротьби за відродження державної незалежності України (кінець 60-их – початок 80-их років XX ст.). *Український вимір* : збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2007. Випуск шостий. С. 132–135.

309. Недужко Ю. Освітньо-виховні аспекти діяльності української діаспори країн Заходу в контексті боротьби за державну незалежність України (середина 40-х – 80-ті роки XX ст.). С. 416–433. URL: http://history.org.ua/JournALL/xxx/12/26.pdf (дата звернення: 09.04.2025).

310. Недужко Ю. Українська діаспора в процесі відновлення державної незалежності України (середина 40-х – початок 90-х років XX ст.) : монографія. Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 620 с.

311. 11 вересня 2021 року виповнюється 100 років з дня народження великого українця, ініціатора відродження руху кредитних спілок в Україні Ярослава Скрипника. *Офіційний сайт Національної асоціації*

кредитних спілок України. 11.09.21. URL: https://www.naksu.org/news/100-rokiv-z-dnya-narodzhennya-velykogo-ukrayinczya-yaroslava-skrypnyka/ (дата звернення: 05.02.2026).

312. Омелянчук І. Руслан Теліпський: «Готовий розповідати про Шевченка хоч в Антарктиді». *Урядовий кур'єр*. 07.12.2019. URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ruslan-telipskij-gotovij-rozpovidati-pro-shevchenk/ (дата звернення: 11.11.2024).

313. Онуфрів М. За лаштунками Світового конгресу українців. *Українська правда*. 27 серпня 2013. URL: https://www.pravda.com.ua/columns/2013/08/27/6996744/ (дата звернення: 12.11.2024).

314. Плоскіна В. В Угорщині визнали Голодомор 1932–33-го геноцидом ще 5 років тому, далося це нелегко. *Радіо Свобода*. 8 листопада 2008. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/1350449.html (дата звернення: 09.04.2026).

315. П'ятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 3(36). С. 16–23.

316. П'ятковська О. Потенціал діаспорних мереж та механізми їх використання для соціально-економічнго та інноваційного розвитку держави походження. *Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті «…землякам моїм в Україні і не в Україні…»* : зб. матеріалів четвертої Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках IV Міжнародного конґресу світового українства). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. С. 529–536.

317. П'ятковська О. Фінансово-економічні перспективи співпраці України та діаспори. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. 2015. Вип. 23. С. 18–24.

318. Попп Р. П. Гуманітарні ініціативи Всесвітнього Конгресу Українців у допомозі Україні (2014–2021 рр.). *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal*

aspects: Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022 . С. 637–645. URL: http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6295/13330-1 (дата звернення: 11.11.2024).

319. Призначено посла з особливих доручень МЗС з питань світового українства. *Укрінформ*. 15.11.2023. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3787062-priznaceno-posla-z-osoblivih-dorucen-mzs-z-pitan-svitovogo-ukrainstva.html (дата звернення: 11.11.2024).

320. Проєкт «Марія» про Голодомор в Україні презентують в США. *Укрінформ*. 03.03.2020. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2888323-proekt-maria-pro-golodomor-v-ukraini-prezentuut-v-ssa.html (дата звернення: 07.02.2026).

321. Прус М. Яким має бути справжній борщ і чим особлива кухня української діаспори США – Маріанна Душар, «Пані Стефа». *Голос Америки*. 29 січня 2021 року. URL: https://www.holosameryky.com/a/pani-stefa-interview/5755176.html (дата звернення: 03.12.2024).

322. Робочі групи Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС. *Українська сторона. Платформа Громадянського суспільства Україна – ЄС*: офіційний сайт. URL: https://eu-ua-csp.org.ua/work-groups/ (дата звернення: 28.10.2024).

323. Саранча Г. Діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереження зв'язків з Україною. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Історія»*. 2015. Вип. 2. Ч. 2. С. 184–191.

324. Світовий Конгрес Українців запрошує студентів Острозької академії на практику. *Офіційний сайт Національного університету «Острозька академія»*. 07.02.2022. URL: https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2022/07-02-01 (дата звернення: 10.11.2022).

325. Світовий Конгрес Українців розпочинає міжнародну акцію з нагоди 85-их рокових Голодомору. *Український погляд*. 01.09.2018. URL:

https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-rozpochynaye-mizhnarodnu-aktsiyu-z-nagody-85-yh-rokovyn-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024).

326. Світовий Конґрес Українців (СКУ) приєднується до України та міжнародної спільноти у скорботі та відзначенні роковин трагедії Бабиного Яру. *Український погляд*. 29.09.2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-sku-pryyednuyetsya-do-ukrayiny-ta-mizhnarodnoyi-spilnoty-u-skorboti-ta-vidznachenni-rokovyn-tragediyi-babynogo-yaru.html (дата звернення: 11.11.2024).

327. Світовий Конґрес Українців вітає створення у Верховній Раді України Міжфракційного об'єднання «Українці в світі». *Український погляд*. 17.09.2019. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-vitaye-stvorennya-u-verhovnij-radi-ukrayiny-mizhfraktsijnogo-ob-yednannya-ukrayintsi-v-sviti.html (дата звернення: 11.11.2019).

328. Світовий Конґрес Українців вступає до ООН. *ar25.org. Народний оглядач*. 04.05.2003. URL: https://www.ar25.org/article/svitovyy-kongres-ukrayinciv-vstupaye-do-oon.html (дата звернення: 06.11.2024).

329. Світовий Конґрес Українців втішений новим законом про мову в Україні. *Український погляд*. 02.05.2019. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-vtishenyj-novym-zakonom-pro-movu-v-ukrayini.html (дата звернення: 11.11.2024).

330. Світовий Конґрес Українців закликає жителів та гостей Львова приєднатися до спільного вшанування Голодомору. *Український погляд*. 13.08.2013. URL: https://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/svitovy-j-kongres-ukrayintsiv-zakly-kaye-zhy-teliv-ta-gostej-l-vova-pry-yednaty-sya-do-spil-nogo-vshanuvannya-zhertv-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024).

331. Світовий Конґрес Українців запрошує на вебінар «Голодомор і нація: вплив через покоління». *Український погляд*. 10.11.2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-zaproshuye-na-

vebinar-golodomor-i-natsiya-vplyv-cherez-pokolinnya.html (дата звернення: 11.11.2024).

332. Світовий Конґрес Українців набув статусу учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи. *Український погляд*. 19.09.2018. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-nabuv-statusu-uchasnyka-mizhnarodnoyi-neuryadovoyi-organizatsiyi-v-radi-yevropy.html (дата звернення: 11.11.2024).

333. Світовий Конґрес Українців провів Перший віртуальний форум «Єднаймось Україною». *Український погляд*. 21.10.2020. URL: https://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-proviv-pershyj-virtualnyj-forum-yednayemos-ukrayinoyu.html (дата звернення: 11.11.2024).

334. Світовий Конґрес Українців розпочинає кампанію з підвищення в Німеччині обізнаності про Голодомор. *Український погляд*. 05.11.2019. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-rozpochynaye-kampaniyu-z-pidvyshhennya-v-nimechchyni-obiznanosti-pro-golodomor.html (дата звернення: 11.11.2024).

335. Світовий Конґрес Українців. Вчора, сьогодні, завтра. Виставка присвячена 50-літтю Світового Конґресу Українців / Ідея та виконання – Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка». URL: https://uwc.miok.lviv.ua/ (дата звернення: 05.12.2024).

336. Світовий Конґрес Українців: Тиждень вшанування пам'яті жертв Голодомору. *Український погляд*. 24/11/2021. URL: https://ukrpohliad.org/news/svitovyj-kongres-ukrayintsiv-tyzhden-vshanuvannya-pam-yati-zhertv-golodomoru.html (дата звернення: 11.11.2024).

337. Святець Ю. А. Цифрові джерела в дослідницьких практиках істориків: теоретико-методологічний аспект. *Universum Historiae et Archeologiae*. 2019. Vol. 2 (27). Issue 1. С. 47–68.

338. Ситник Н. Українсько-канадські освітні зв'язки: еволюція змісту, форм, напрямів. *Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті «…землякам моїм в Україні і не в Україні…»* : зб. матеріалів четвертої Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках IV Міжнародного конґресу світового українства). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. С. 104–108.

339. Смирнов А. Діяльність Національного Конгресу Українців Молдови як представника дипломатії діаспор. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Історичні науки»* : науковий журнал. Острог, 2026. Вип. 37. С. 141–148.

340. Спортивний родовід – онлайн журнал : офіційний сайт. URL: https://sportsrodovid.com/ (дата звернення: 11.11.2024).

341. Стадник Г. Опрацювання минулого. *Медіакомпанія DW*. 23.11.2013. URL: https://surl.li/ioguso (дата звернення: 03.02.2026).

342. Сухобокова О. О. Українська діаспора як чинник підтримки України США і Канадою в умовах російської агресії у 2014 р. *Історико-політичні студії*. 2015. № 1. С. 69–75.

343. Терещук Г. Українська кухня – це не лише борщ і вареники. Львів'янка зібрала «смачні історії» української діаспори США. *Радіо Свобода*. 04.08.2020. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/30765933.html (дата звернення: 20.08.2024).

344. 1992 рік – початок відродження кредитних спілок в Україні. *Бюлетень кредитних спілок України*. 2012. Березень-квітень. № 2 (42). С. 2–12. URL: http://www.wcuc.org.ua/fileadmin/user_upload/1992.pdf (дата звернення: 21.08.2024).

345. Токарська А., Шуляк А. «М'яка сила» української діаспори: публічна дипломатія та міжнародна підтримка України : монографія. Луцьк : Вежа-друк, 2025. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). Об'єм даних 12,86 Мб.

346. У Києві збудують Меморіальний центр голодомору. *Голос Америки*. 20 березня 2007. URL: https://www.holosameryky.com/a/a-49-2007-03-20-voa1-86823487/218887.html (дата звернення: 03.02.2026).

347. Україна працює над новою стратегією партнерства зі світовим українством – посол. *Укрінформ*. 16.04.2024. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3852883-ukraina-pracue-nad-novou-strategieu-partnerstva-zi-svitovim-ukrainstvom-posol.html (дата звернення: 11.11. 2024).

348. Українська діаспора у США вшановує жертв Голодомору онлайн-панахидами. *Голос Америки*. 22 листопада 2020. URL: https://www.holosameryky.com/a/holodomor-vshanuvannia-diaspora/5672058.html (дата звернення: 03.02.2026).

349. Фестиваль у Швеції обрав світлину з проєкту Лесі Марущак про Голодомор для головного промофото. *Історична правда*. 9 вересня 2020. URL: https://www.istpravda.com.ua/short/5f586f1a94338/ (дата звернення: 07.02.2026).

350. Фещенко А. Один із лідерів української діаспори у РФ: Світовий конгрес українців викинув нас зі своїх лав. *Главком*. 7 грудня 2023. URL: https://glavcom.ua/world/observe/odin-iz-lideriv-ukrajinskoji-diaspori-u-rf-svitovij-kongres-ukrajintsiv-vikinuv-nas-zi-svojikh-lav-973021.html (дата звернення: 09.04.2026).

351. Центр СУА з жіночих студій : офіційний сайт. URL: https://lektoriy.ucu.edu.ua/ (дата звернення: 11.11.2024).

352. Чекаленко Л. Публічна історія: виклики XXI століття : монографія / ДЦ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ : Видавничий дім «АртЕК», 2021. 276 с.: іл.

353. Юркова О. Facebook як новий тип історичного джерела: спроба характеристики та практичні завдання архівування документів. *Спеціальні*

історичні дисципліни: питання теорії та методики : збірка наукових праць. Київ, 2015. Число 25. Електронні інформаційні ресурси. С. 31–48.

354. Як Світовий конгрес українців відзначав своє 50-річчя. *DW*. 08.11.2017. URL: https://surl.li/myxndn (дата звернення: 07.02.2026).

355. Яців А. Перший Світовий Конґрес Вільних Українців: на шляху до консолідації світового українства. *Народознавчі зошити*. 2019. № 2 (146). С. 387–402.

356. Яців А. Світовий Конґрес Українців: налагодження взаємовідносин з інститутами Української держави та суспільством (1991–1993 рр.). *Народознавчі зошити*. 2024. № 1 (175). С. 83–95.

357. Яців А. Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців: дискусії про місію та майбутнє. *Народознавчі зошити*. 2018. № 6 (144). С. 1376–1384.

358. Abdulloeva N. Diaspora and Transnational Identities. An Analysis of Legal Frameworks and Policies. Geneva : International Organization for Migration (IOM), 2023. 122 p. URL: https://publications.iom.int/books/diaspora-and-transnational-identities-analysis-legal-frameworks-and-policies (last accessed: 11.11.2024).

359. Adamson F., Han E. Diasporic geopolitics, rising powers, and the future of international order. *Review of International Studies*. May 2024. Vol. 50. Special Issue 3: Global Politics: The Next Fifty Years. P. 476–493. URL: https://www.cambridge.org/core/journals/review-of-international-studies/article/diasporic-geopolitics-rising-powers-and-the-future-of-international-order/A8D62FDBC6195729138E90662B6C824D (last accessed: 11.11.2024).

360. Bondarenko O., Orlyk S., Pyzyk M. Digital Technology in Historical Research: Contemporary Scholarly Current. *East European Historical Bulletin*. 2024. № 33. P. 227–238.

361. Brinkerhoff J. Diasporas and Public Diplomacy: Distinctions and Future Prospects. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2019. Volume 14. Issue 1–2: Special Issue: Debating Public Diplomacy: Now and Next. P. 51–64. URL:

https://brill.com/view/journals/hjd/14/1-2/article-p51_5.xml?ebody=full%20html-copy1 (last accessed: 11.11.2024).

362. Chirvas C. Models of interaction between the state of origin and the diaspora. *Eastern European Journal of Regional Studies*. December 2022. Volume 8. Issue 2. P. 6–17. URL: https://csei.ase.md/journal/files/issue_82/EEJRS_Issue_8.2_Chirvas.pdf (last accessed: 11.11.2024).

363. Diaspora. *Glossary on Migration*. Geneva : International Organization for Migration, 2019. P. 49. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (last accessed: 11.11.2024).

364. Diaspora and Development: Bridging Societies and States. *International Dialogue on Migration*. Geneva : International Organization for Migration, 2013. № 22. 88 p. URL: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl486/files/2018-07/DMC_Final_Conference_Report_0.pdf (last accessed: 11.11.2024).

365. Diaspora Humanitarian Response & Engagement Key Highlights / Diaspora Emergency Action & Coordination, the United States Agency for International Development (USAID), the Danish Refugee Council. Published in February 2022. 32 p. URL: https://reliefweb.int/report/ukraine/diaspora-humanitarian-response-and-engagement-key-highlights (last accessed: 11.11.2024).

366. Diasporas. *Migration Data Portal*. URL: https://www.migrationdataportal.org/themes/diasporas (last accessed: 11.11.2024).

367. Diasporas and their contributions: A snapshot of the available evidence. *Thematic Brief*. July 2023. Issue № 3. 6 p. URL: https://gmdac.iom.int/sites/g/files/tmzbdl1416/files/documents/2023-07/gdi-briefs_diaspora-05final_0.pdf (last accessed: 11.11.2024).

368. Ho E., McConnell F. Conceptualizing ‘diaspora diplomacy’: Territory and populations betwixt the domestic and foreign. *Progress in Human Geography*. First published online November 5, 2017. P. 1–21.

369. iDiaspora. Connect, Learn, Contribute. URL: https://www.idiaspora.org/ (last accessed: 11.11.2024).

370. Kishan S. Rana. Diaspora and Public Diplomacy. *Relational, Networked, and Collaborative Approaches to Public Diplomacy: The Connective Mindshift*. New York, 2013. P. 70–85.

371. OCHA on Message: Humanitarian Diplomacy (August 2024). *OCHA*: official website. 13 August 2024. URL: https://www.unocha.org/publications/report/world/ocha-message-humanitarian-diplomacy-august-2024 (last accessed: 02.12.2024).

372. Rahul M. Jindal, Lyndsay S. Baines, Deena Mehjabeen. Reimagining diaspora diplomacy during the COVID-19 crisis in India. URL: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9808521/ (last accessed: 02.12.2024).

373. Stone D., Douglas E. Advance diaspora diplomacy in a networked world. *International Journal of Cultural Policy*. 2018. 30 p. URL: https://wrap.warwick.ac.uk/id/eprint/106478/1/WRAP-advance-diaspora-diplomacy-Stone-2018.pdf (last accessed: 02.12.2024).

Дисертації та інші кваліфікаційні праці:

374. Трофименко М. В. Публічна дипломатія в умовах глобалізації : дис. … д-ра політ. наук: 23.00.04. Київ, 2023. 511 с.

375. Біловус Л. І. Українськомовна періодика української діаспори США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.) : дис. … д-ра іст. наук: 7.00.02 – історія України. Тернопіль, 2019. 941 с.

376. Вахнянин А. Світовий Конгрес Вільних Українців: заснування та діяльність (1967–1991 рр.) : дис. … д-ра філософії: 032 «Історія та археологія». Львів, 2025. 261 с.

377. Тертична А. Публічна дипломатія в українсько-болгарських відносинах (1991–2018 рр.) : дис. … канд. іст. наук: 07.00.02 – Всесвітня історія. Київ, 2021. 274 с.

378. Фрунчак С. Світовий Конгрес Українців: історія та сучасність : магістерська робота. Чернівці, 2000. 148 с.

379. Штефюк В. Світовий Конгрес Українців: основний зміст його роботи на сучасному етапі : кваліфікаційна робота, рівень освіти – другий (магістерський). Чернівці, 2023. 98 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підхід до визначення поняття «діаспора» в законодавствах різних країн світу

Регіон	Загальний підхід до визначення явища	Приклад країни	Тлумачення поняття	Примітка
Латинська Америка	«громадяни за кордоном»	Бразилія	бразилійці за кордоном	
		Колумбія	колумбійці за кордоном	
		Гаяна	заморські гаянці	відповідно до Стратегії національного розвитку Гаяни
		Мексика	мексиканці за кордоном	
		Сальвадор	сальвадорці за кордоном	
Азія	термін «діаспора» рідковживаний в офіційних документах	Індія	під діаспорою розуміють загальний термін для опису людей, які мігрували з територій, які зараз знаходяться в межах Республіки Індія, при цьому це поняття застосовуватиметься і до нащадків цих осіб	уряд Індії оголосив про це в 2004 р., а в 2005 р. було запроваджено концепцію закордонного громадянина Індії
		Азербайджан	азербайджанці, які проживають за кордоном (важливо, що під цим також розуміють осіб, які проживають за межами державами і вважають себе азербайджанцями)	
Африка	різні практики і критерії	Кабо-Верде		діаспора є невід'ємною частиною нації
		Республіка Ніґер		Діаспора – «дев'ятий регіон країни», держава прагне підвищити власний імідж через спільні з нею мистецькі, культурні та культурні заходи
		Сьєрра-Леоне		діаспора вбачається як «п'ятий регіон» країни, є прагнення залучати її як

				одного з будівничих держави (державотворців)
Європа	різні практики і критерії	Сербія	існує окремий закон про діаспору, який визначає її в кількох категоріях: • громадян Республіки Сербія, які проживають за кордоном; • членів сербського народу – емігранти з території Республіки Сербія та їхні нащадки.	
		Ірландія	ірландська діаспора складається з осіб різного походження з громад у всіх частинах світу	наявна Стратегія діаспори на 2020–2025 роки
		Україна	• закордонний українець – це особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або є походження з України; • українське етнічне походження – це належність особи або її предків до української нації та визнання нею України батьківщиною свого етнічного походження.	є Закон України «Про закордонних українців»

Джерело:

Складено автором на основі: Abdulloeva N. Diaspora and Transnational Identities. An Analysis of Legal Frameworks and Policies. Geneva : International Organization for Migration (IOM), 2023. P. 14, 18–19, 22, 23–24; Diaspora and Development: Bridging Societies and States. *International Dialogue on Migration*. Geneva : International Organization for Migration, 2013. № 22. P. 26; Про закордонних українців: Закон України № 1582-IV. Редакція від: 15.11.2024. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text (дата звернення: 23.07.2025).

Додаток Б

Внесок діаспор у розвиток країн походження, проживання (перебування) і транснаціональні спільноти

Економічний	Соціальний, культурний Людський капітал	Примітка
особисті грошові перекази	передача вмінь і навичок, соціального і культурного досвіду як до країни-донора, так і до країни-реципієнта	опитування стейкхолдерів, проведене МОМ у Південній Америці, засвідчило, що науково-технічна співпраця є одним із найвагоміших внесків їхніх співгромадян за кордоном; 57% респондентів вказали, що члени діаспори сприяють просуванню іміджу своєї країни походження в світі, демонструючи важливість діаспорного культурного капіталу
інвестиції		
підтримка розвитку підприємництва і торгівлі		

Джерело:

Складено автором на основі: Diasporas and their contributions: A snapshot of the available evidence. *Thematic Brief*. July 2023. Issue № 3. P. 3–4.

ДОДАТОК В

У Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки підкреслено потенціал закордонного українства для:

Джерело:

Схему створено автором на основі:

Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. С. 25. URL: https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf (дата звернення: 17.04.2023).

Додаток Г

Конгреси СКВУ/СКУ за часів незалежності України

№ з'їзду	Місце і дата проведення	Ключове гасло (за наявності)	Президент надбудови (роки на посаді)	Примітки
VI	Торонто, Канада, 2–7 листопада 1993 р.		Юрій Шимко (1988–1993), на Конґресі обрано нового Президента – Дмитра Ціпивника (1993–1998)	Замість СКВУ постав СКУ, прийнято новий Статут, окреслено головні пріоритетні цілі роботи, вперше участь у зібранні взяли представники незалежної України, а Конгрес отримав вітання від Президента України Л. Кравчука
VII	Торонто, Канада, 2–7 грудня 1998 р.	«Сильна діаспора – сильна Держава»	Аскольд Лозинський (1993–1998)	
VIII	Київ, Україна 18–21 серпня 2003 р.	«Де живуть українці – там живе Україна»		Вперше Конгрес СКУ відбувся в Україні
IX	Київ, Україна 20–22 серпня 2008 р.	«Україна пам'ятає – світ визнає»	Евген Чолій (2008–2018)	
X	Львів, Україна 20–22 серпня 2013 р.			
XI	Київ, Україна 24–27 листопада 2018 р.	«Зміцнюємо українську державність для кращого майбутнього!»	Павло Ґрод (2018 – до сьогодні)	
XII	віртуально	«З вірою і мужністю»		Вперше високе зібрання відбулося в онлайн-форматі

Джерело:

Складено автором на основі: Шостий Світовий Конґрес Вільних Українців 1993. Матеріяли. 2–7 листопада 1993 року в Торонто, Канада. Торонто ; Нью-Йорк ; Лондон, 1998. 394 с.; Сьомий Світовий Конґрес Українців. Частина І-ша. 2–6 грудня 1998 року. Westin-Harbour Hotel, Toronto. 177 с; VIII Конґрес СКУ. Звіти 1998–2003. Київ, 18–21 серпня 2003 року. 250 с.; IX Світовий Конґрес Українців. Звіти 2003–2008. 20–22 серпня 2008 року. Український Дім. Київ, Україна. 319 с.; X Світовий Конґрес Українців. Звіти 2008–2013. 20–22 серпня 2013 року. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, Україна. 352 с.; XI Світовий Конґрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018. Київ, 2018. 484 с.; XII Світовий Конґрес Українців. Звіти 2018–2023. Канада, 22 жовтня 2023 року. 710 с.

Додаток Д

Будова СКУ (на основі Статуту організації, надрукованому в Збірнику Річних звітів за 2021 рік)

Структура		**Організації-члени (відповідно до Статуту – «Учасники»)**		
		Постійні		*Асоціативні*
1. ***Конґрес*** – найвищий орган, який визначає і спрямовує роботу СКУ на кожну каденцію. 2. ***Щорічні загальні збори*** – обговорення проміжних підсумків діяльності та поточного стану справ.	***Рада директорів*** – розпоряджається майном і керує діяльністю СКУ: 1. всі члени Виконавчого комітету Екзекутиви; 2. останній колишній Президент; 3. голова, заступник та секретар Аудиторського комітету; 4. дві представниці від СФУЖО; 5. один представник від СКУМО; 6. віцепрезиденти від УККА, КУК, ЕКУ, регіональні віцепрезиденти відповідно до квот, прописаних у Статуті СКУ; інші додаткові директори. ***Виконавчий комітет:*** 1. Президент; 2. Перший віце-президент; 3. Другий віце-президент (представляє СФУЖО); 4. Третій віце-президент; 5. Віце-президент з операцій; 6. Віце-президент з фінансів; 7. Віце-президент з розвитку та збірки фондів.	Категорія А (мають право голосу, складаються з Українських крайових центральних репрезентацій в країнах, де кількість українців становить 100 тис. і більше, а також СФУЖО)	Категорія Б (мають право голосу, складаються з Українських крайових центральних репрезентацій в країнах, де кількість українців становить менше 100 тис., українських церков, Європейського/Європейського конгресу українців (ЕКУ/ЄКУ), українських світових організацій)	не мають права голосу. Регулювання процедури прийняття нових членів, визначення категорій до яких вони належать, а також процеси припинення членства знаходяться в компетенції в межах роботи Зборів учасників і Ради директорів

Джерело:

Складено автором на основі: Статут Світового Конґресу Українців (неофіційний переклад з англійської мови). *Збірник звітів. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 341–342, 345, 349, 354–355.

Додаток Е

Цілі СКУ (на основі Статуту організації, надрукованому в Збірнику Річних звітів за 2021 рік)

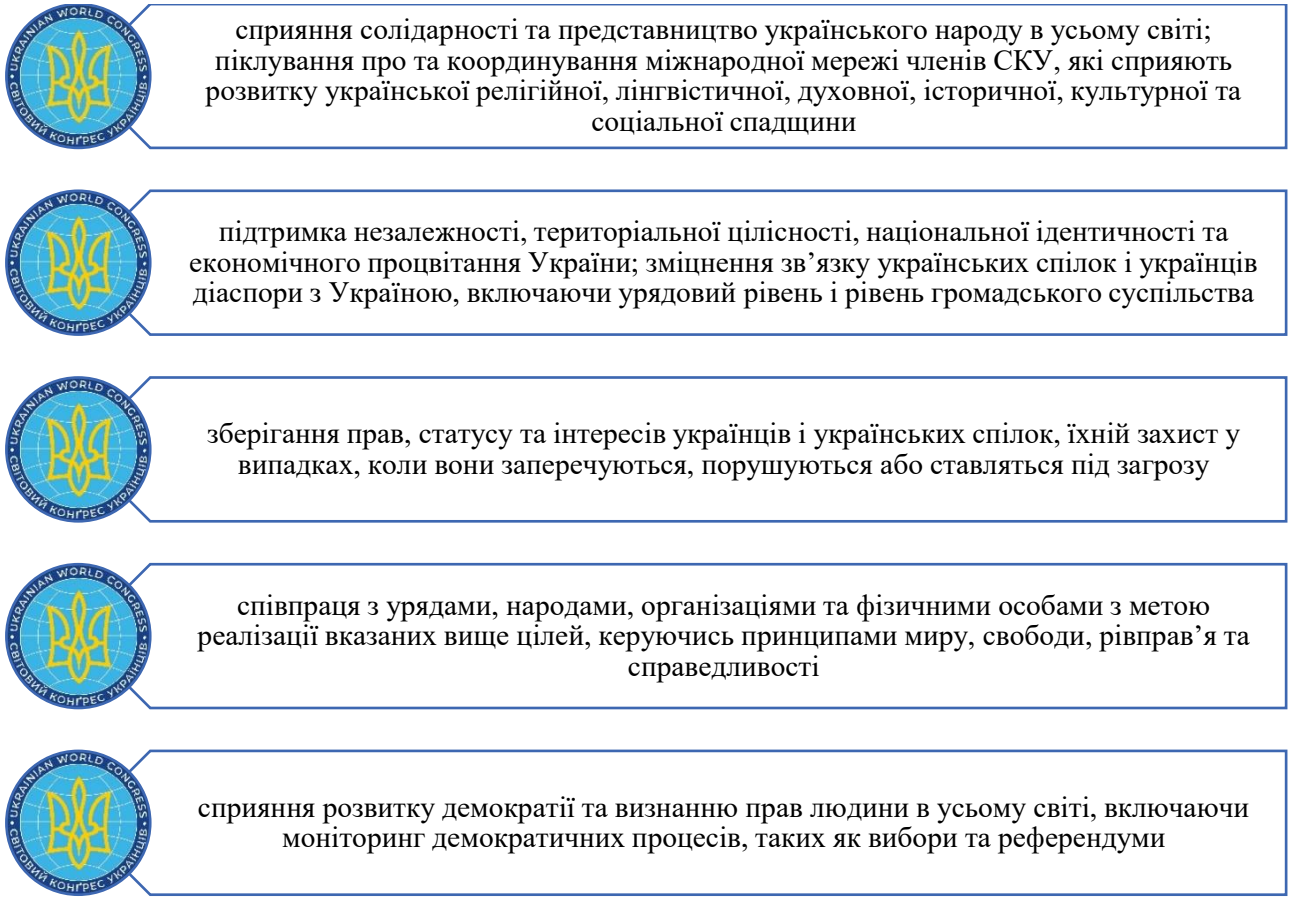

Джерело:

Складено автором на основі: Статут Світового Конґресу Українців (неофіційний переклад з англійської мови). *Збірник звітів. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 341–342.

Додаток Ж

Вибрані події та зустрічі, в яких брав участь Голова Ради з питань Організації Об'єднаних Націй СКУ Андрій Добрянський у 2021 році

№ п/п	Дата	Подія
	8 лютого	Віртуальна зустріч із радниками групи G7 в Україні
	10 березня	Зустріч Проводу СКУ з Постійним представником України при ЄС Миколою Точицьким
	31 березня	Зустріч з новопризначеним Надзвичайним і Повноважним Послом України в США Оксаною Маркаровою
	24 серпня	Співведучий на святкуваннях з нагоди 30-ліття Незалежності України в Нью-Йорку. Урочиста подія була організована Постійним представництвом України при ООН, Генеральним консульством України в Нью-Йорку за підтримки СКУ та СФУЖО. Зібрання об'єднало майже 50 послів і генеральних консулів, представників української й кримськотатарської громад, представників ЗМІ та ін.

Джерело:

Звіт з діяльності Ради з питань Організації Об'єднаних Націй. *Збірник звітів. 23 жовтня 2021 р. Річні загальні збори СКУ – віртуальні*. С. 81–88.

Додаток И

Приклади співпраці Представництва СКУ в Брюсселі з офіційними установами та громадським сектором (до кожного пункту наведено кілька прикладів, адже їх існує набагато більше)

Лінії співпраці Представництва СКУ з підтримки зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі					
ЄС	***НАТО***	***ОБСЄ***	***Рада Європи***	***офіси ООН в Європі***	***громадський сектор, неурядові організації, науково-дослідні інституції, аналітичні центри та ін.***
Кабінет Президента Європейської Ради	Кабінет Заступника Генерального секретаря НАТО	Офіс Генерального секретаря ОБСЄ	Офіс Генерального секретаря Ради Європи	у Брюсселі	Рада європейського сусідства (European Neighbourhood Council, ENC), Фонд Ганнса Зайделя, Фундація «Відкритий діалог», Бюро історичних досліджень при Інституті національної пам'яті (Польща), Королівський Об'єднаний інститут оборонних досліджень (Велика Британія)
Кабінет Президента Європейського парламенту	Комітет з питань оборони і безпеки Парламентської асамблеї НАТО	Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини	Голова Офісу Ради Європи в Україні	у Женеві	
Група Європейської комісії з підтримки України	Представництво НАТО в Україні		Комітет з міграції, біженців і переміщених осіб ПАРЄ	в Україні	
Представництво ЄС в Україні					

Джерело:
Складено автором на основі: Представництво СКУ зі зв'язків з міжнародними організаціями в Брюсселі (1 жовтня 2015 р. – 31 жовтня 2018 р.). *XI Світовий Конґрес Українців. (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018.* С. 120–121, 124–125.

ДОДАДОК К

Динаміка проведення культурних заходів Союзом українців Румунії в 2018–2021 рр.

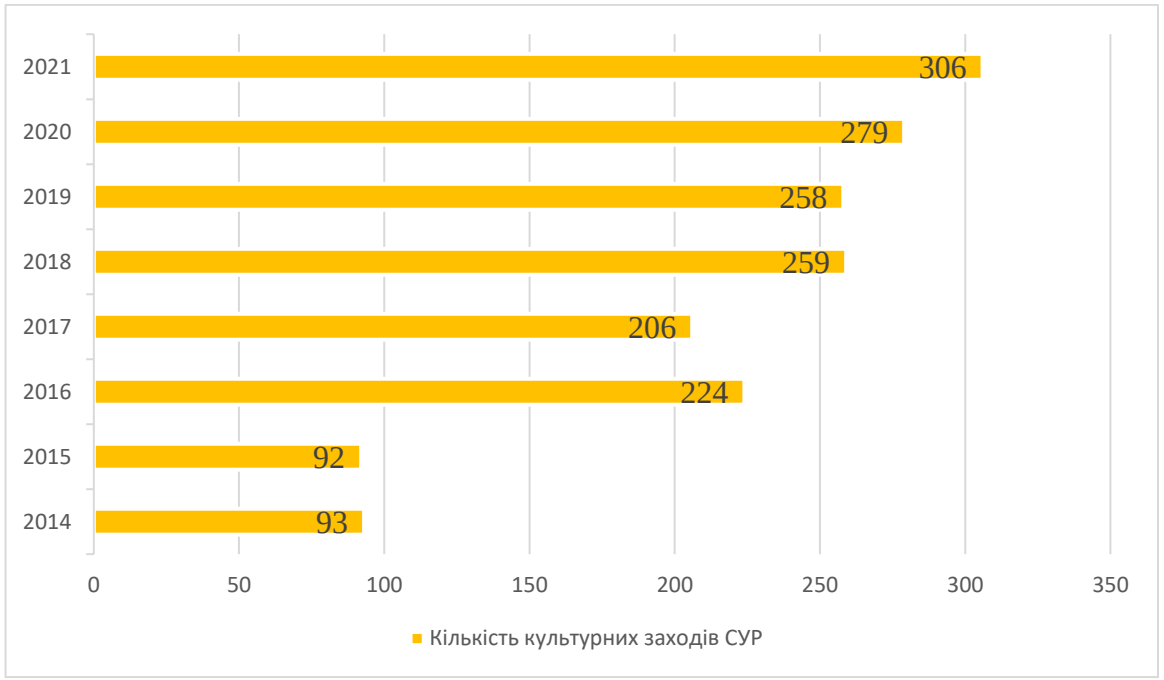

Джерело:

Складено автором на основі: Звіт Союзу українців Румунії (за 2018–2022 рр.). *XII Світовий Конгрес Українців. Звіти 2018–2023. Канада, 22 жовтня 2023 року*. С. 401; Звіт Союзу українців Румунії про діяльність за 2020–2021 роки. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 158.

Додаток Л

Заходи, які в межах відзначення 50-річчя Світового конгресу українців координував голова СНР СКУ Володимир Зарицький (2017 р.)

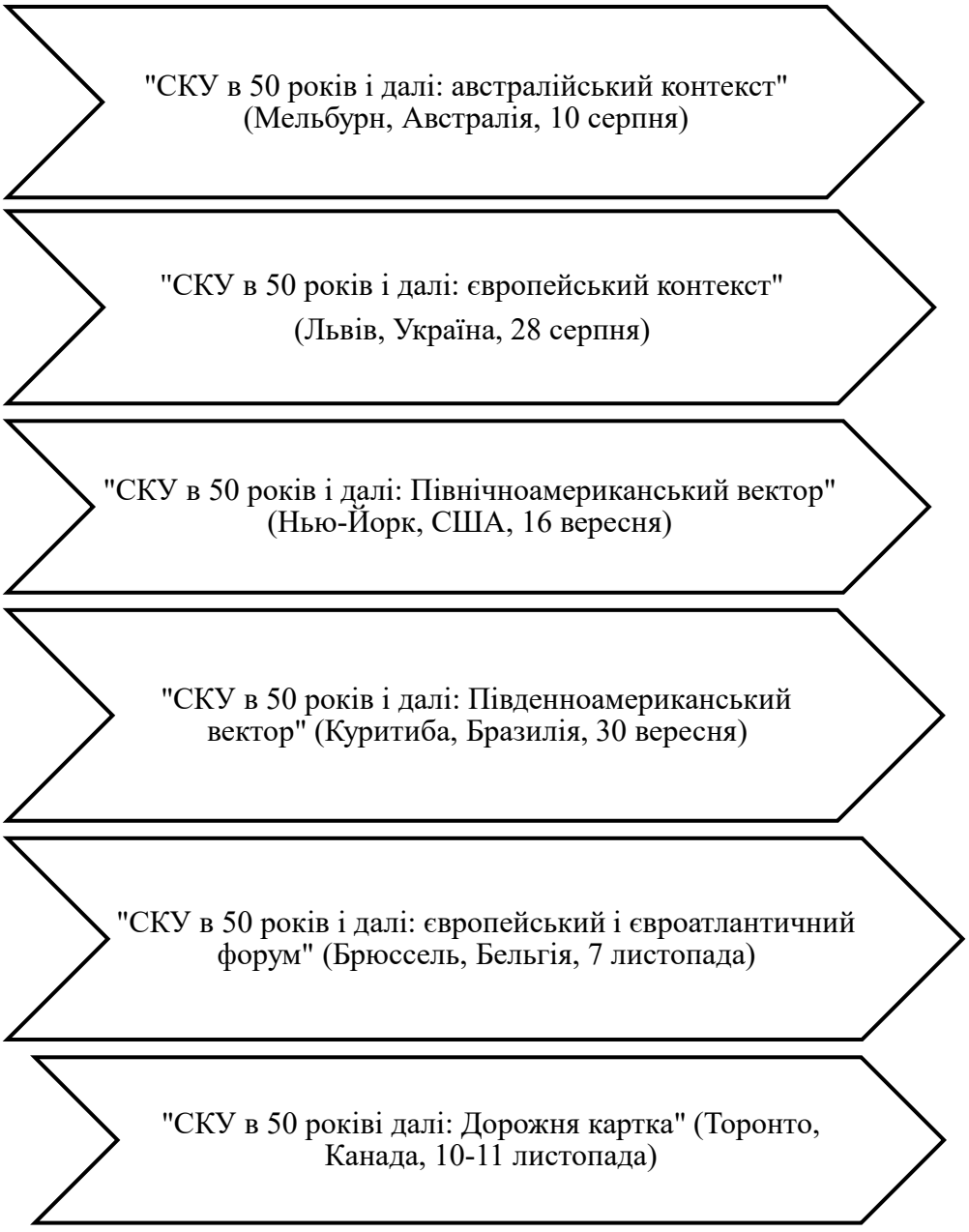

ДЖЕРЕЛО:

Складено автором на основі: Звіт Світової комісії з відзначення 50-ліття заснування Світового Конґресу Українців. *XI Світовий Конґрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018*. С. 133–134.

ДОДАТОК М

Літні інститути – проєкт Інституту професійного розвитку вчителів СКВОР: статистичний огляд (до 2021 р. включно)

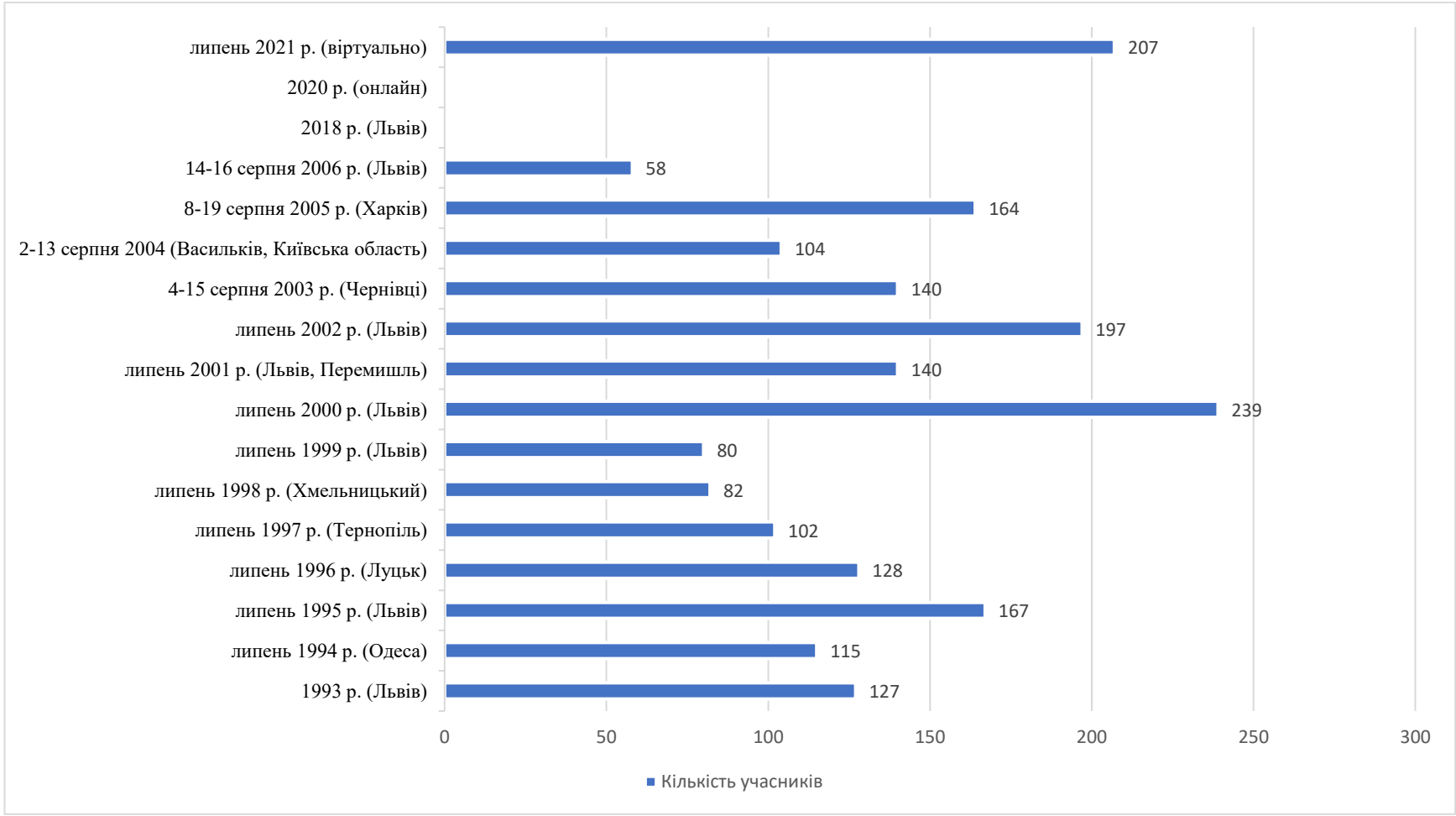

Примітки:

- 1993 р. – із 13 областей України.
- липень 1994 р. – із 8 областей, Придністров'я, Латвії;
- липень 1995 р. – із 13 областей, Румунії, Польщі, Казахстану;
- липень 1996 р. – із Волині, Криму, Польщі;
- липень 1997 р. – із Тернопільщини та Польщі;
- липень 1998 р. – із Хмельницької області;
- липень 1999 р. – із української й татарської громад Криму, Білорусі, Боснії;
- липень 2000 р. – із львівських і сусідніх сільських шкіл (Жовкви, Самбора, Пустомитівського району);
- липень 2001 р. – педагогічні працівники Львова і Львівської області; заходи в межах Літнього інституту продовжувалися потім у Перемишлі, де відбувалися зустрічі з українськими вчителями Польщі;
- липень 2002 р. – працювали викладачі з Канади (І. Винницька, М. Вербовий-Онух, О. Винницька, Г. Дитиняк, В. Курилів, Б. Колос, Л. Любинська);
- 4–15 серпня 2003 р. – із Чернівців та Чернівецької області;
- 2–13 серпня 2004 р. – вчителі всіх шкіл Василькова, Бердичева, Броварів;
- 8–19 серпня 2005 р.
- 14–16 серпня 2006 р. – із Львова та Харкова, були канадські викладачі;
- 2018 р., Львів – відновлення роботи Інституту професійного розвитку вчителів і проведення Літніх інститутів; участь у заході взяли вчителів з Львова та Львівської області, Донецької області;
- 2020 р. – у час пандемії COVID-19 члени ІПРВ впорядковували матеріали останніх років роботи Літнього інституту, проводилися зустрічі українських освітян з Канади та України в онлайн-форматі в режимі реального часу;
- липень 2021 р. – віртуальний формат, велась активна робота по завершенню розробки матеріалів для вісьмох навчальних посібників для освітян діаспори.

Джерело:

Складено автором на основі: Звіт з праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від 3 листопада 1993 до 2 грудня 1998 р. *Сьомий Світовий Конгрес Українців. Частина І-ша. 2–6 грудня 1998 року*. *Westin-Harbour Hotel, Toronto*. С. 76; Звіт праці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за час від грудня 1998 р. до серпня 2003 р. *VIII Конгрес СКУ. Звіти 1998–2003*. С. 105; Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (серпень 2003 р. – серпень 2008 р.). *IX Світовий Конгрес Українців. Звіти 2003–2008. 20–22 серпня 2008 року. Український Дім. Київ, Україна*. С. 113–114; Звіт Голови Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради Оксани А. Винницької-Юсипович (15 липня 2013 р. – 15 серпня 2018 р.). *XI Світовий Конгрес Українців (25–27 листопада 2018 р.). Звіти 2013–2018*. С. 157; Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради СКУ. *Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020 р.* С. 38, 40–41; Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради СКУ. *Збірник звітів – 2021. Річні загальні збори СКУ – віртуальні. 23 жовтня 2021 р.* С. 62–64.

Додаток Н

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження

1. Мартинюк Н. Спортивна дипломатія Світового конгресу українців (1991–2021 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2025. Вип. 26. С. 811–824. https://doi.org/10.37837/2707-7683-2025-40
2. Мартинюк Н. Напрями публічної дипломатії Світового конґресу українців задля поліпшення іміджу України у світі (1991–2024 роки). *Україна дипломатична* : науковий щорічник. Київ, 2024. Вип. 25. С. 923–934. https://doi.org/10.37837/2707-7683-2024-44
3. Мартинюк Н. Культурна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник популяризації України в світі (2014–2022). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2023. Вип. 34. С. 152–160. https://doi.org/10.25264/2409-6806-2023-34-152-160
4. Мартинюк Н. Підтримка Світовим конгресом українців євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України. *Новий порядок денний для Європи та Європейського Союзу: причини – напрямки – пріоритетні цілі* : монографія. Львів ; Ольштин : Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 148–160.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Мартинюк Н. Світовий Конґрес Українців та Україна: шляхи взаємодії (1991–2021 рр.). *Україна у світових міжнародно-регіональних політичних та економічних процесах* : Всеукраїнська науково-практична конференція, 13 грудня 2024 р., м. Харків: матер. [Електронний ресурс]. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 92–95.

6. Мартинюк Н. Світовий Конґрес Українців як популяризатор української мови в Україні та світі (1991–2024). *Українська мова у світі* : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 21 серпня 2024 року. Львів, 2024. С. 96–102.
7. Мартинюк Н. Діяльність СКУ задля збереження національної ідентичності українців світу. *Українські вимушені мігранти: інтеграція, ідентичність, повернення* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 25 травня 2023 р. Львів, 2023. С. 169–174.
8. Мартинюк Н. Цифрова дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України та її популяризації в світі. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини* : збірка матеріалів V Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні». Вип. 8 / за ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. С. 180–183.
9. Мартинюк Н. Наукова та освітня дипломатія СКУ як фактор популяризації українознавства в світі. *Духовна та культурна спадщина української діаспори в освітньому процесі сучасної школи* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (17 листопада 2022 р., м. Луцьк). Луцьк : Волинський ІППО, 2022. С. 90–96.
10. Мартинюк Н. Публічна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник просування інтересів України та її популяризації в світі. *Актуальні проблеми зовнішньої політики України* : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (25 листопада 2022 року, Чернівці). Чернівці, 2022. С. 53–56.

Наукові праці, які додатково відображають результати дослідження:

11. Атаманенко А., Мартинюк Н. «Там, де б’ється українське серце» : аналітична записка для учасників круглого столу щодо ролі закордонного українства в

публічній дипломатії (26 червня 2025 року). Київ : ГДІП, 2025. 68 с. (*особистий внесок Мартинюка Назара Анатолійовича – 70% тексту*).

12. Мартинюк Н. Економічна дипломатія Світового Конґресу Українців як чинник підтримки України (1991–2021 рр.). *Copernicus. Political and Legal Studies*. 2024. Vol. 3. Issue 3. С. 45–57.
13. Мартинюк Н. Ася Гумецька: In Memoriam. *Українським дім* : освітньо-пізнавальний часопис про Україну та українців діаспори. 2023. Число 4 (119). С. 7–8.
14. Атаманенко А., Мартинюк Н. Наукова дипломатія в глобалізованому світі: концептуалізація явища. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*. ЧНУ імені Петра Могили, 2022. № 4. С. 88–97. (*особистий внесок Мартинюка Назара Анатолійовича – 70% тексту*).